

Ühtekuuluvuspoliitika fondide
rakenduskava 2014–2020
prioriteetse suuna „Jätkusuutlik
linnapiirkondade areng“ lõpphindamine

Lõpparuanne

Eesti Rakendusuringute Keskus CentAR

Esikaanel on Midjourney tehisintellekti
nägemus tuleviku linnaruumist.

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri-
ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

Sisukord

LÜHIKOKKUVÕTE.....	5
SUMMARY: EVALUATION OF THE COHESION POLICY OPERATIONAL PROGRAMME 2014-2020, PRIORITY AXIS: SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT	10
SISSEJUHATUS	16
1. VÄLJUNDNÄITAJATE HINDAMISKÜSIMUSED	19
1.1. MISSUGUNE ON SUUNA TULEMUSLIKKUS VÄLJUNDNÄITAJATE SAAVUTAMISEST LÄHTUVALT?	19
1.1.1. Säätva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamine	19
1.1.2. Uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine.....	21
1.1.3. Tegevused alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks	21
1.2. KUI SUUR OSA LINNAPIIRKONDADE RAHVASTIKUST ELAB TOETATUD PROJEKTIDE MÖJUULATUSES?.....	22
1.3. MILLISEID SUUNAST TOETATUD PROJEKTE TULEMUSLIKKUSE MÕISTES TUUA ESILE HEA JA PROBLEEMSEMA PRAKTIKANA NING MIDA NEIST ÕPPIDA?	22
1.4. KAS SUUNAST TOETATUD PROJEKTID ON KÕIGILE ÜHISKONNA GRUPPIDELE LIGIPÄÄSETAVAD NING ARVESTAVAD UNIVERSAALSE DISAINI PÕHIMÕTTEID?	23
<i>Kas suunast toetatud projektid on kõigile ühiskonna gruppidele ligipääsetavad ning arvestavad universaalse disaini põhimõtteid?</i>	<i>24</i>
<i>Kas suunast toetatud projektides tegevuste kavandamisel ja rakendamisel kasutati asjakohaseid eristatud andmeid ja konsulteeriti huvirühmadega?</i>	<i>24</i>
2. MÖJU HINDAMISKÜSIMUSED	26
2.1. MISSUGUNE ON SUUNA TULEMUSLIKKUS TULEMUSNÄITAJATE SAAVUTAMISEST LÄHTUVALT?	26
2.1.1. Igapäevaseks töökäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus suuremates linnapiirkondades	28
2.1.2. Lapsehoiu- ja lasteaiajärgkordade pikkus suuremates linnapiirkondades	28
2.1.3. Investeeringute tulemusena kasu saanud ettevõtjate ja teenuseosutajate arv	32
2.2. KAS LINNAPIIRKONDADES TEHTUD PROJEKTIVALIKUD OLID TÕHUSAD VÄLJUND- JA TULEMUSNÄITAJATE SAAVUTAMISEKS?.....	32
2.2.1. Metoodiline lähenemine projektivalikute ja väljund- ning tulemusnäitajate seoste kirjeldamiseks	32
2.2.2. Säätva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamine	33
2.2.3. Uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine.....	38
2.2.4. Alakasutatud linnaalade füüsilise, majanduslik ja sotsiaalne elavdamine	41
2.3. MISSUGUNE ON SUUNA MÖJU SÄÄSTVATE LIIKUMISVIISIDE EDENDAMISELE NING SELLE KASUTAJATE ARVU MUUTUSELE?.....	42
2.4. MISSUGUNE ON SUUNA MÖJU KODULÄHEDASTE LASTEAIA- JA LAPSEHOIUVÕIMALUSTE TAGATUSELE?	45
2.5. MISSUGUNE ON OLNUD ALAKASUTATUD ALADE TAASELAVDAMISEKS TEHTUD INVESTEERINGUTE MÖJU ERASEKTORI VÕI KOLMANDA SEKTORI AKTIVISEERIMISEKS SIHTALAL TEGUTSEMISEKS?	48
2.6. KAS JA MISSUGUSED ON OLNUD MEETMETE ELLUVIIMISEL KAASNEVAD POSITIIVSED MÕJUD LISAKS MEETMETE EESMÄRKIDES SEATULE?.....	49
2.6.1. Ülevaade horisontaalsetest mõjudest.....	49
2.6.2. Ülevaade mõjudest ühiskonnale projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal	49
2.6.3. Analüüsida, kas ja mis ulatuses (indikatiivne raadius toetatud objektist) on Ida-Virumaa alakasutatud alade taaselavdamiseks suunatud projektid mõjutanud piirkonna kinnisvaratehingute hinna muutusi võrreldes vastava KOV-i kinnisvaratehingutega üldiselt	51

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED	51
LISAD	56
LISA 1. VÄLJUNDNÄITAJATE SIHTMÄÄRAD LINNAPIIRKONNITI JA NENDE TÄITMINE	56
<i>Säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamine</i>	<i>56</i>
<i>Uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine</i>	<i>58</i>
<i>Tegevused alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks</i>	<i>58</i>
LISA 2. KUI SUUR OSA LINNAPIIRKONDADE RAHVASTIKUST ELAB TOETATUD PROJEKTIDE MÕJUULATUSES? TULEMUSED LINNAPIIRKONNITI JA MEETME TEGEVUSE KAUPA.....	60
<i>Tallinna linnapiirkond</i>	<i>60</i>
<i>Tartu linnapiirkond.....</i>	<i>65</i>
<i>Pärnu linnapiirkond.....</i>	<i>67</i>
<i>Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkond.....</i>	<i>70</i>
<i>Narva linnapiirkond.....</i>	<i>73</i>
LISA 3. PROJEKTIDE LIGIPÄÄSETAVUSE ANALÜÜS – JOONISED.....	75
LISA 4. TULEMUSNÄITAJATE SIHTMÄÄRAD LINNAPIIRKONNITI	80
<i>Igapäevaseks töökäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsuse suuremates linnapiirkondades</i>	<i>80</i>
<i>Lapsehoiu- ja lasteaiajärjekordade pikkus suuremates linnapiirkondades.....</i>	<i>82</i>
LISA 5. SÜNTEETILISE KONTROLLGRUPI MEETODI TULEMUSED: LAPSEHOIU JA ALUSHARIDUSE PROJEKTIDE MÕJU KOOLIEELSETES LASTEASUTUSTES KÄIVATE LASTE OSAKAALULE	84
LISA 6. SÜNTEETILISE KONTROLLGRUPI MEETODI TULEMUSED: LAPSEHOIU JA ALUSHARIDUSE PROJEKTIDE MÕJU NAISTE TÖÖHÕIVELE.....	90
LISA 7. SUUNA MÕJU SÄÄSTVATE LIIKUMISVIISIDE EDENDAMISELE NING SELLE KASUTAJATE ARVU MUUTUSELE – TULEMUSED LINNAPIIRKONNITI	94
LISA 8. SUUNA MÕJU KODULÄHEDEST LASTEAIA- JA LAPSEHOIUVÕIMALUSTE TAGATUSELE – TULEMUSED LINNAPIIRKONNITI.....	99
LISA 9. ALAKASUTATUD ALADE TAASELAVDAMISEKS TEHTUD INVESTEERINGUTE MÕJU ERASEKTORI VÕI KOLMANDA SEKTORI AKTIVISEERIMISEKS SIHTTALAL TEGUTSEMISEKS – TULEMUSED LINNAPIIRKONNITI.....	100
LISA 10. MEETMETE ELLUVIIMISEL KAASNEVAD HORISONTAALSSED MÕJUD	101
LISA 11. ÜLEVADE MÕJUDEST ÜHISKONNALE PROJEKTJUHTIDE ANKEETKÜSITLUSE PÕHJAL - JOONISED.....	104
LISA 12. KINNISVARAHINDADE ANALÜÜS	107
LISA 13. METOODIKA.....	117
<i>Dokumendianalüüs.....</i>	<i>117</i>
<i>Kaardianalüüs.....</i>	<i>117</i>
<i>Ida-Virumaa linnapiirkondade kinnisvarahindade analüüs</i>	<i>118</i>
<i>Projektijuhtide ankeetküsitlus</i>	<i>119</i>
<i>Sünteesilise kontrollgrupi meetod</i>	<i>120</i>
<i>Juhtumiuuringud</i>	<i>126</i>
<i>Grupiintervjuud.....</i>	<i>127</i>

Lühikokkuvõte

Raportis esitatakse ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 prioriteetse suuna „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ lõpphindamise tulemused. Prioriteetsel suunal oli kaks meedet, millest esimene oli suunatud Tallinna, Tartu ja Pärnu linnapiirkondadele ning teine Kohtla-Järve/Jõhvi ja Narva linnapiirkondadele. Esimeses toetati kahte liiki tegevusi: (1) säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamine (edaspidi säästvad liikumisviisid) ning (2) uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine (edaspidi lapsehoid ja alusharidus). Teises toetati samuti kahte liiki tegevusi: (1) säästvaid liikumisviise ning (2) tegevusi alakasutatud linna-alade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks (edaspidi alakasutatud alad).

Lühikokkuvõttes esitame lühidalt hindamise tulemused hindamisküsimuste kaupa.

Missugune on suuna tulemuslikkus väljundnäitajate saavutamisest lähtuvalt?

Väljundnäitajaid hindasime võrreldes saavutatud taset eesmärgiks seatud tasemega. Hindamiseks kasutasime seireandmeid seisuga jaanuar 2023. Projektide valmimise lõpptähtaeg on aga 31.12.2023 ja mitmed projektid olid hindamise ajal veel pooleli. Väljundnäitajate hindamisel on näha mitme tegevuse projektide lõpetamise kuhjumine 2023. aastale, mistõttu seireandmete põhjal ei ole väljundnäitajaid saavutatud, kuid 2023. aasta lõpuks siiski prognooside kohaselt saavutatakse.

Säästva liikumisviisi tegevusi mõõtvana kolme väljundnäitaja tasemed Tallinna, Pärnu ja Tartu linnapiirkonna meetmes jäävad 2023. aasta lõpuks seatud sihttasemetele veidi alla:

1. Avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m²): jaanuar 2023 seisuga täidetud vaid 13% eesmärgist, samas on lõppenud või lõpetamisel mitmed projektid ja 2023. aasta lõpuks oodatav tase on 95%.
2. Kogu linnapiirkonna ühistranspordivõrgustikku arendavate ning liikuvust arendavate ja uuenduslike kergliikluse edendamise projektide arv: oodati kahe projekti laekumist, aga laekus üks ning täitmise tase jääb 50%.
3. Rajatud kergliiklusteede pikkus (km): jaanuariks 2023 oli täidetud 89% sihttasemest ja veel lõpetatavate projektidega oodatakse 97% saavutamist 2023. aasta lõpuks.

Sama tegevuse väljundnäitajate sihttasemed Ida-Virumaa linnapiirkondade meetmes prognoosi kohaselt saavutatakse ja ületatakse 2023. aasta lõpuks. Samas panustab esimesse väljundnäitajasse ainult üks projekt, mis polnud 2023. aasta jaanuariks veel lõpetatud ehk seireandmete põhjal oli lõpphindamise ajaks sellest väljundnäitajast täidetud 0%.

Lapsehoiu ja alushariduse tegevused olid kõik lõppenud 2022. aasta lõpuks, väljundnäitajate sihttasemed saavutatud ning väikeses mahus ületatud. Linnapiirkondades ehitatud või renoveeritud avalike või ärihoonete (m²) näitaja sihttasemest täideti 117% ja loodud lasteaia- ja lapsehoiukohtade arvust 114%.

Prognoosi kohaselt saavutatakse väljundnäitajad **alakasutatud alade tegevustel** 2023. aasta lõpuks, kuid 2023. aasta jaanuari seireandmete järgi oli väga vähesed projektid lõpetatud. Väljundnäitajate saavutustasemed olid järgmised:

1. Avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m²): 2023. aasta jaanuaris oli täidetud 56% eesmärgist ja 2023. aasta lõpuks, kui kõik projektid lõpetatakse nii nagu kavandatud, saavutatakse 101%.
2. Linnapiirkondades ehitatud või renoveeritud avalikud või ärihoonete (m²): väljundnäitajasse panustavatest projektidest oli 2023. aasta jaanuariks valminud 0%, aga kõik projektid on lõpetamisel ja 2023. aasta lõpuks prognoositakse 100% täitmist.

Kui suur osa linnapiirkondade rahvastikust elab toetatud projektide mõjuulatuses?

Projektide mõjuulatuses (säästvatel liikumisviisidel ja alakasutatud aladel 500 m ja lapsehoiu ning alushariduse tegevustel 1 km) elavate inimeste osakaalu hindasime kaardianalüüsiga. Kasusaajate osakaal sõltub linnapiirkonnast ning meetme tegevusest, mille alla projekt kuulus. Projektide, mis olid 2023. jaanuari seisuga lõpetatud, kasutusvalmis või tööd lõpetamisjärgus, kasusaajate osakaalud linnapiirkonna elanikest kõikusid järgmistes vahemikes:

- Säästvatel liikumisviisidel 17,4% (Tallinn) – 87,1% (Narva)
- Lapsehoiul ja alusharidusel 16,1% (Tallinn) – 38,3% (Tartu)
- Alakasutatud aladel 70,6% (Kohtla-Järve/Jõhvi) – 88% (Narva)

Kasusaajate osakaal on Tallinna piirkonnas väiksem kui teistes piirkondades.

Milliseid suunast toetatud projekte tulemuslikkuse mõistes tuua esile hea ja probleemsema praktikana ning mida neist õppida?

Valitud häid ja probleemseid projekte analüüsisime projektijuhtide intervjuude ja dokumendianalüüsiga. Ühtegi valminud projekti ei saa lugeda ebaõnnestunuks. Projektid täitsid eesmärgi ja loodi vajalikud rajatised. Probleeme tekitasid eelkõige ehitusprojektide elluviimine, hangete korraldamine ja maaomanikega läbirääkimised. Nende probleemide vältimiseks on vaja projektide paremat ettevalmistust, teadlikust ja varem tuleks pöörata rohkem tähelepanu maaomanike ja osapoolte kaasamisele, vajadusele pikendada või muuta paindlikult ajakavasid. Õnnestumistele aitasid kaasa põhjalik eeltöö, varasemad kogemused ja hea koostöö projektis osalejate vahel.

Kas suunast toetatud projektid on kõigile ühiskonna gruppidele ligipääsetavad ning arvestavad universaalse disaini põhimõtteid?

Projektide ligipääsetavuse hinnangus tuginesime projektijuhtide küsitlusele. Projektijuhtide hinnangul on projektide tulemusena valminud ehitised või teenused kõigile ligipääsetavad ja mugavalt kasutatavad. Valminud projektide tegelik ligipääsetavus vastas planeeritule või oli isegi parem, kuna ehitusel arvestati asjaoludega, millele planeerimisel tähelepanu ei pööratud (nt puuetega inimeste ligipääsu nõuete täpsem järgimine ja äärekivide madalamaks tegemine).

Hindamisküsimuse all uurisime ka andmete kasutamist ja huvirühmadega konsulteerimist projektide kavandamisel. Enamuses projektides kasutati tegevuste kavandamisel potentsiaalsete ka-

sutajate andmeid. Enim konsulteeriti potentsiaalsete kasusaajatega, kuid ka kohaliku elanikkonnaga, kohalike ettevõtetega ja ka muude huvirühmadega. Küll aga leidsid umbes pooled vastajad, et kohalike ettevõtetega ja muude huvirühmadega konsulteerimine polnud vajalik.

Missugune on suuna tulemuslikkus tulemusnäitajate saavutamisest lähtuvalt?

Tulemusnäitajate saavutamist hindasime tulemusnäitajate sihttaseme ja 2022. aasta lõpuks saavutatud taseme võrdlusena. Ühe tegevuse tulemusnäitaja saavutati, kuid ülejäänutel jäi saavutamata:

- Alakasutatud alade tulemusnäitaja, investeringu tulemusena kasu saanud ettevõtjate ja teenuse osutajate arv (sihttase 66): täideti 220%.
- Lapsehoiu ja alushariduse tulemusnäitaja, lapsehoiu- ja lasteaiajärjekordade pikkus suuremates linnapiirkondades (sihttasemenäitaja oodati langust 93%) täideti 19,8% (tegelik langus oli 18,4%).
- Säästvate liikumisviiside tulemusnäitaja, igapäevaseks töölkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus suuremates linnapiirkondades (sihttase 50%): liikus vastassuunas ja oli 38,5%.

Kas linnapiirkondades tehtud projektivalikud olid tõhusad väljund- ja tulemusnäitajate saavutamiseks?

Projektivalikute seoste hindamiseks tulemus- ning väljundnäitajatega konstrueerisime loogikaahelad, mis näitavad seost projektivalikute ning väljund- ja tulemusnäitajatega.

Säästvate liikumisviiside projektide väljundeid mõõtvatest näitajatest täideti kergliiklusteede ehitamise projektidega eesmärgiks seatud kergliiklusteede kilomeetrid. Seetõttu võib projekte pidada selle näitaja saavutamisel tõhusaks. Samuti täideti avaliku linnaruumi väljundnäitaja, mis viitab sellele, et projektide valik oli väljundnäitaja saavutamisel tõhus. Uuenduslikke liikuvust arendavate projektide arvu väljundnäitajana ei saa seostada projektivalikute tõhususega.

Säästvate liikumisviiside tulemusnäitajat, igapäevaseks töölkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus, ei saavutatud. Järelikult polnud projektid tõhusad selle saavutamiseks. Sellel oli mitmeid põhjuseid. Peamisena ehitati tegevuste käigus kitsalt kergliiklusteid, aga tulemusnäitaja mõõdab laiemalt säästvaid liikumisviise spetsiifiliselt töölkäimiseks. Tulemusnäitaja saavutamiseks oleks pidanud kavandama projekte laiemalt säästvat liikumist mõjutavate tegevustena, praegune projektide valik oli aga liiga kitsas.

Alushariduse ja lapsehoiu projektid tehti planeeritud mahus ja väljundnäitajad saavutati, seega võib projekte pidada tõhusateks väljundnäitajate saavutamisel. Siiski ei õnnestunud saavutada tegevusele seatud tulemusnäitajat ega eesmärki, mis tähendab, et selleks ei olnud projektid tõhusad. Projektid keskendusid uute lasteaedade ehitamisele ja olemasolevate laiendamisele ning rekonstrueerimisele, mis vastab eesmärgile ja tulemusnäitajale ning kohalikele omavalitsusele pandud kohustusele tagada igale koolieelses eas lapsele lasteaiakoht. Tulemusnäitajaid ja eesmärki ei õnnestunud aga saavutada muude ühiskondlike protsesside tõttu, mis mõjutasid tulemuslikkust. Näiteks elanikkonna paiknemise muutused, rahvastikuproгноoside ebatäpsus ning lapsevanemate eelistuste muutumine uute lasteaedade suhtes. Lisaks mõjutas lasteaiakohtade nõudlust Ukraina sõda, mis tõi kaasa sõjapõgenike laste arvu suurenemise.

Alakasutatud alade väljundnäitajad täidetakse suures osas 2023. aasta lõpuks, kui projektid valmivad. Valitud projektid sobisid väljundnäitajate saavutamiseks ja võimaldasid neid täita. Tulemusnäitaja, kasu saanud ettevõtete arv, sihtmäär küll ületati, kuid lõpphindamise ajaks (jaanuariks 2023) see saavutati vaid kahe projekti abil. Ülejäänud projektide potentsiaalset panust tulemusnäitaja saavutamisse saab mõõta, kui kõikide pooleliolevate projektide lõpparuanded on esitatud. Alakasutatud linnaalade areng avaldas laiemat mõju turvalisusele, turismile ja kohaliku elanikkonna rahulolule. See omakorda elavdas piirkonna erasektorit ja parandas majandusnäitajaid, kui isegi otsest kasu saavaid ettevõtteid ei olnud võimalik välja tuua. Tulemusnäitaja ei mõõda hästi püstitatud eesmärki ja väljendab kitsalt ettevõtjate arvu, mitte aga ettevõtjate saadavat kasu. Parem tulemusnäitaja hindaks ettevõtete majandusnäitajaid, et mõista alade rekonstrueerimise ja kasutuselevõtu mõju majandusele ja ettevõtlusele.

Missugune on suuna mõju säästvate liikumisviiside edendamisele ning selle kasutajate arvu muutusele?

Küsimusele vastamiseks tegime grupiintervjuud KOV-ide ekspertidega. Kuigi oodatud tulemusnäitajat (säästvalt tööle liikujate osakaalu kasvu) ei saavutatud, olid kõigi linnapiirkondade kohalike omavalitsuste eksperdid ühel meelel, et meetme raames loodud kergliiklusteed on pidevalt kasutuses ja kasutajate arv on kasvanud. Kergliiklusteid kasutavad näiteks lapsed kooli, trenni ja huviringidesse liikumiseks. Kergliiklusteid kasutatakse rekreatsiooni eesmärgil ning neid kasutatakse palju õhtuti ja nädalavahetustel. Kergliiklusteed on suurendanud liiklusohutust. Kui hinnata tulemusnäitajast kitsamalt jalgrattaga tööle liikujate osakaalu muutust, siis selles näitajas on toimunud ka vaatlusalusel perioodil kasv.

Missugune on suuna mõju kodulähedaste lasteaia- ja lapsehoiuvõimaluste tagamisele?

Küsimusele vastamiseks tegime KOV-ide ekspertidega grupiintervjuud ja kvantitatiivse analüüsi sünteetilise kontrolligrupi meetodiga. Sünteetilise kontrolligrupi meetod näitas, et projektidel võis olla positiivne mõju mõnes KOV-is alla 3-aastaste laste lasteaiakohtade paremale kättesaadavusele võrrelduna sarnaste KOV-idega, kus meetet ei rakendatud. 3–6-aastaste laste lasteaiakohtade kättesaadavusele mõju ei tuvastatud. Samuti ei tuvastatud projektide mõju naiste tööhõivele.

Lasteaiakohtade nõudlus on kasvanud linnapiirkondades elanikkonna suurenemise ja vanemate suurenenud soovi tõttu panna lapsed varasemas eas lasteaeda. Ekspertide hinnangul on meetme tegevused aidanud leevendada lasteaiakohtade puudust, kuid nõudlus ületab endiselt kohalike omavalitsuste lasteaiakohtade pakkumist. KOV-id kombineerisid lasteaiakohtade loomisel erinevaid meetmeid ja rahastusallikaid vastavalt piirkonna vajadustele ja võimekusele. Meetme rahastus oli oluline panus lasteaiakohtade loomisel. Ilma toetuseta oleks KOV-id uusi kohti loonud aeglasemas tempos või ei oleks suutnud neid üldse luua. Uute lasteaiamajade ehitamisel ja laiendamisel on laiem mõju kohalikule elanikkonnale, kuna maju kasutatakse ka harrastuste ja huvitegevuste jaoks lasteaiapäeva välisel ajal. Samuti toodi välja uute ehitiste esteetilist väärtust.

Missugune on olnud alakasutatud alade taaselavdamiseks tehtud investeeringute mõju erasektori või kolmanda sektori aktiveerimiseks sihtlaval tegutsemiseks?

Küsimusele vastasime KOV-ide ekspertide grupiintervjuude põhjal. Projektid parandasid laiemalt piirkondade elukeskkonda ning alad on muutunud atraktiivsemaks nii kohalikele elanikele kui ka külastajatele. Projektide tulemusena on ehitatud uusi hooneid ja rajatisi piirkondadesse, kus varem on väga vähe rajatud uusi avalikke hooneid. Ilma toetuseta poleks kindlasti neid projekte tehtud, kuna piirkond on erainvestoritele väheatraktiivne ning KOV-idel endil puuduvad finantsvahendid.

Kas ja missugused on olnud meetmete elluviimisel kaasnevad positiivsed mõjud lisaks meetmete eesmärkides seatule?

Uurimisküsimusele vastamiseks analüüsisime toetuse saajate hinnangut projektide horisontaalsetele mõjudele projektide dokumentides ning projektijuhtide küsitluses. Projektide taotluste järgi edendasid pea kõik projektid regionaalarengut ning ca ¾ ka kliima- ja keskkonnahoidu, infoühiskonna ja võrdsete võimaluste teema edendamist märgiti harvem. Projektijuhtide küsitluse andmetel on projektidel kõigile horisontaalsetele teemadele mõju positiivne või puudub.

Horisontaalsete teemade analüüs näitab, et samasuguste projektide mõju hindavad erinevad projektijuhid väga erinevalt. See tähendab, et inimesed mõistavad nende sisu ja projektide mõju neile erinevalt.

Hindamisküsimuse all analüüsisime ka, kas ja mis ulatuses on Ida-Virumaa alakasutatud alade taaselavdamiseks suunatud projektid mõjutanud piirkonna kinnisvaratehingute hinna muutusi võrreldes vastava KOV-i kinnisvaratehingutega üldiselt.

Küsimusele vastamiseks analüüsisime kinnisvarahindu ja intervjuerisime kinnisvaraeksperte. Kvantitatiivne andmeanalüüs ei näita, et projektidel oleks olnud märkimisväärne mõju piirkonna kinnisvarahindadele. Kinnisvaraekspertide hinnangul võib alakasutatud alade elavdamise projektidel siiski olla mingi mõju kinnisvara hindadele (suurusjärgus kuni 10%), kuid seda pigem nende objektide vahetus läheduses. Kinnisvarahindajad leidsid, et projektide peamine mõju avaldub elukeskkonnale üldisemalt.

Summary: Evaluation of the Cohesion Policy Operational Programme 2014-2020, Priority axis: Sustainable Urban Development

The study is the final evaluation of the Cohesion Policy Operational Programme 2014-2020, priority axis "Sustainable urban-regional development". There were two measures under this priority, the first targeting the urban areas of Tallinn, Tartu and Pärnu, and the second targeting the urban areas of Kohtla-Järve/Jõhvi and Narva. The first supported two types of activities: (1) the development of sustainable urban mobility and human and environmentally friendly public urban spaces (hereafter sustainable mobility modes) and (2) the creation of new childcare and early childhood education infrastructure (hereafter childcare and early childhood education). The second also supported two types of actions: (1) sustainable mobility and (2) actions for the physical, economic, and social revitalisation of underused urban areas (hereafter underused areas).

In brief, we summarise the results by evaluation questions.

What is the performance of the priority axis in terms of outcome indicators?

Outcome indicators were assessed through the achievement of the target levels. For the evaluation, we used monitoring data as of January 2023. However, the deadline for project completion is 31.12.2023 and several projects were still ongoing at the time of the evaluation. The assessment of the outcome indicators shows a backlog of project completions for several activities to 2023, which means that in those cases the monitoring data shows that the outcome indicators have not been achieved yet, however they are forecast to be achieved by the end of 2023.

The levels of the three outcome indicators measuring **sustainable mobility activities** in the Tallinn, Pärnu and Tartu urban region are slightly below the target levels set for the end of 2023:

1. Public urban space created or restored in urban areas (m²): by January 2023, only 13% of the target has been met, while several projects have been completed or are in the process of completion and the expected level by the end of 2023 is 95%.
2. The number of projects to improve the public transport network throughout the urban region and to promote mobility and innovative pedestrian and cycling initiatives: two projects were expected to be received, but one was received, and the execution rate remains at 50%.
3. Length of constructed cycle and pedestrian paths completed (km): by January 2023, 89% of the target had been met, and projects still to be completed are expected to reach 97% by the end of 2023.

The target levels for the outcome indicators for the same activity in the Ida-Viru County urban areas measure are projected to be met and exceeded by the end of 2023. However, only one project contributes to the first outcome indicator, which was not yet completed by January 2023, i.e., based on monitoring data, 0% of this output indicator was met at the time of the evaluation.

The childcare and early childhood education activities were all completed by the end of 2022 and the outcome indicator targets were met and slightly exceeded. 117% of the target for public

or commercial buildings (m²) built or renovated in the urban areas and 114% of the target for the number of created kindergarten and childcare places were met.

Outcome indicators for **activities in underused areas** are forecast to be achieved by the end of 2023, but very few projects had been completed by January 2023 according to monitoring data. The levels of achievement of the outcome indicators were as follows:

1. Public urban space created or restored in urban areas (m²): 56% of the target was met in January 2023 and 101% will be achieved by the end of 2023 if all projects are completed as planned.
2. Public or commercial buildings constructed or renovated in urban areas (m²): of the projects contributing to the output indicator, 0% had been completed by January 2023, but all projects are on track for completion and 100% is projected to be met by the end of 2023.

What percentage of the urban population resides within the vicinity of supported projects?

The reach of the projects (500 m for sustainable mobility and underdeveloped areas and 1 km for childcare and early childhood education activities) was assessed by map analysis. The proportion of beneficiaries depends on the urban area and the activity of the measure under which the project fell. For projects that were officially completed, ready for use or in the process of being completed as of January 2023, the proportion of beneficiaries in the urban area was within the following ranges:

- Sustainable mobility 17.4% (Tallinn) to 87.1% (Narva)
- Childcare and early childhood education 16.1% (Tallinn) to 38.3% (Tartu)
- Underused areas 70.6% (Kohtla-Järve/Jõhvi) to 88% (Narva)

The share of beneficiaries is lower in Tallinn region than in other regions.

Which projects supported from the priority axis stand out as good practices and which as problematic practices in terms of performance, and what can be learned from them?

We analysed selected good and problematic projects through interviews with project managers and documentary analysis. None of the completed projects can be considered a failure. The projects fulfilled their purpose, and the necessary facilities were created. The main problems were the implementation of the construction projects, the organisation of tenders and negotiations with landowners. To avoid these problems, there is a need for better project preparation, awareness and more attention should be paid to the involvement of landowners and stakeholders in earlier stages of the projects, if necessary, the schedules of the projects should be extended or flexibly modified. The successes were achieved through thorough preparation, previous experience, and good cooperation between project participants.

Are the projects supported from the priority axis accessible to all groups in society and respect the principles of universal design?

The assessment of the accessibility of projects was based on a survey of project managers. Project managers consider that the buildings or services resulting from the projects are accessible and usable by all. The actual accessibility of the completed projects was as planned or even better, as the construction considered factors that had not been considered in the planning (e.g., better compliance with accessibility requirements for people with disabilities and lowering of kerbs).

Under the evaluation question, we also looked at the use of data and stakeholder consultation in the design of projects. In most projects, data on potential users was used in the design of activities. Potential beneficiaries were consulted most frequently, but also residents, local businesses, and other stakeholders. However, about half of the respondents felt that consultation of local businesses and other stakeholders was not necessary.

What is the performance of the priority axis in terms of the achievement of performance indicators?

The achievement of the performance indicators was assessed by comparing the target level of the performance indicators with the level achieved by the end of 2022. One performance indicator was achieved, but the other two were not achieved:

- Underutilized areas performance indicator, number of businesses and service providers benefiting from the investment (target 66): 220% met.
- Childcare and early childhood education performance indicator, length of waiting lists for childcare and nursery school in urban areas (target expected decrease 93%) was met by 19.8% (actual decrease 18.4%).
- The sustainable mobility indicator, share of people using public transport, cycling, or walking for daily commuting to work (target 50%): moved to opposite direction and was 38,5%.

Were the project choices made in urban areas effective in achieving the outcome and performance indicators?

To assess the relationship between project choices and outcome and performance indicators, we constructed logic chains showing the relationship between project choices and outcome and performance indicators.

Among the indicators measuring the outcomes of **sustainable mobility** projects, the target number of kilometres of cycle and pedestrian paths was met by the path construction projects. The projects can therefore be considered effective in achieving this indicator. The outcome indicator for public urban space was also met, indicating that the selection of projects was effective in achieving the indicator. The number of innovative mobility projects as an outcome indicator cannot be attributed to the effectiveness of project selection.

The sustainable mobility performance indicator, the proportion of people using public transport or walking for their daily commute to work, was not achieved. Consequently, the projects were not effective in achieving it. There were several reasons for this. While the activities were mainly focused on the construction of cycle and pedestrian paths, the performance indicator measures

sustainable modes of transport more broadly and specifically for commuting. To achieve the indicator, projects should have been designed as activities with a broader impact on sustainable mobility, but the current selection of projects was too narrow.

The projects in **early childhood education and childcare** were delivered as planned and the outcome indicators were achieved, so the projects can be considered effective in achieving the outcome indicators. However, the target for the performance indicator was not achieved, which means that the projects were not effective in this respect. The projects focused on the construction of new kindergartens and the extension and renovation of existing ones, which meets the objective of the activity, contributes to the performance indicator and the commitment of the local authorities to ensure a kindergarten place for every pre-school child. However, the performance indicators and the target could not be met due to other societal processes that affected performance. For example, population migration, inaccuracies in population projections and changes in parents' preferences for new nursery schools. In addition, demand for nursery places was affected by the war in Ukraine, which led to an increase in the number of children of war refugees.

The outcome indicators for **underused areas** will be largely met by the end of 2023, when the projects will be completed. The selected projects were suitable to achieve the outcome indicators and enabled them to be met. The target for the performance indicator, number of businesses benefiting, was exceeded, but only two projects achieved it by the time of the evaluation (January 2023). The potential contribution of the remaining projects to the achievement of the performance indicator can be measured once the final reports of all ongoing projects have been submitted. The development of underused urban areas had a wider impact on safety, tourism, and satisfaction of the local population. This, in turn, stimulated the private sector in the area and improved economic indicators where even direct beneficiaries could not be identified. The performance indicator does not measure well the objective set and is a narrow measure of the number of businesses rather than the benefits of the actions. A better performance indicator would assess the economic performance of businesses to understand the impact of site reconstruction and uptake on the economy and business.

What is the impact of the priority axis on the promotion of sustainable mobility and the change in the number of its users?

To answer this question, we conducted group interviews with experts from local authorities. Although the expected performance indicator (increase in the share of sustainable commuters) was not achieved, the experts from all the municipalities in the urban areas agreed that the cycle and pedestrian paths built under the measure are well used and the number of users has increased. For example, they are used by children to go to school, to trainings and to leisure activities. They are used for recreational purposes and are frequently used in the evenings and at weekends. These paths have also increased traffic safety. If we look more narrowly at the change in the proportion of people cycling to work, this indicator has also increased over the period considered.

What is the impact of the priority axis on the provision of nursery and childcare close to home?

To answer this question, we conducted group interviews with experts from local authorities and a quantitative analysis using a synthetic control group method. The synthetic control group method showed that the projects may have had a positive impact on better access to childcare places for children under 3 years of age in some municipalities compared to similar municipalities where the measure was not implemented. No impact on the availability of kindergarten places for children aged 3-6 years was found. No impact on female employment was identified.

Demand for nursery places has increased in urban areas due to population growth and an increased desire of parents to enrol their children at an earlier age. According to the experts, the activities of the measure have helped to alleviate the shortage of nursery places, but the demand still exceeds the supply of nursery places in the local municipalities. Municipalities combined a variety of measures and funding sources to create new nursery places, according to the needs and capacity of the municipality. Measure funding was an important contribution to the creation of nursery places. Without the support, municipalities would have created new kindergarten and nursery places at a slower pace or would not have been able to create them at all. The construction and expansion of new kindergarten buildings has a wider impact on the local community, as the buildings are also used for leisure and recreational activities outside the kindergarten working hours. The aesthetic value of the new buildings was also highlighted.

What has been the impact of investment in the revitalisation of underused areas in terms of activating the private or third sector to operate in the target area?

This question was answered based on group interviews with experts from local authorities. The projects have improved the living environment of the areas in a broader sense and the areas have become more attractive to both residents and visitors. The projects have resulted in the construction of new buildings and facilities in areas where previously very few new public buildings had been built. Without the support, these projects would certainly not have been carried out, as the area is unattractive to private investors and local authorities lack financial resources.

What have been the positive impacts of the implementation of the measures in addition to the objectives of the measures?

To answer this research question, we analysed the beneficiaries' assessment of the horizontal impacts of the projects in the project documents and in a survey of project managers. According to the project applications, almost all projects promoted regional development, and about ¾ also climate and environment, while the promotion of the information society and equal opportunities were less frequently mentioned. According to the survey of project managers, projects have a positive or no impact on all horizontal themes.

The analysis of horizontal themes shows that the impact of similar projects is assessed very differently by different project managers. This means that people have different perceptions of the content of horizontal themes and the impact of projects on them.

Under the evaluation question, we also analysed whether and to what extent projects aimed at the revitalisation of underused areas in Ida-Virumaa have influenced changes in the price of real

estate transactions in the region compared to real estate transactions in the corresponding municipality in general.

To answer this question, we analysed property prices and interviewed real estate experts. Quantitative data analysis does not show that the projects have had a significant impact on property prices in the region. However, real estate experts estimate that revitalisation projects in under-used areas may have some impact on property prices (in the order of up to 10%), but only in the immediate vicinity of the sites. Real estate experts found that the main impact of projects is improving the wider living environment.

Sissejuhatus

1. Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 (edaspidi: rakenduskava) koosneb teemaalilistest prioriteetsetest suundadest, mille prioriteetse suuna „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ lõpphindamiseks tellis Rahandusministeerium sõltumatu hindamise. Suuna toetusmaht jaguneb kahe meetme vahel:
 - 1) 9.1. „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ (suunatud Tallinna, Tartu ja Pärnu linnapiirkondadele) ning
 - 2) 9.2. „Ida-Viru linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ (suunatud Kohtla-Järve/Jõhvi ja Narva linnapiirkondadele).
2. Perioodi 2014–2020 oli rakenduskavas kolm jätkusuutliku linnapiirkondade arengu alasuunda või meetme tegevust:
 - 1) 9.1.1 ja 9.2.1 – säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamine;
 - 2) 9.1.2 – uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine;
 - 3) 9.2.2 – tegevused alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks.
3. Lõpphindamise ülesandeks oli hinnata suuna rakendamise **tulemuslikkust ja mõju linnapiirkondade arengule**, sh eraldi iga linnapiirkonna lõikes.
4. Lõpphindamine otsis vastuseid järgmistele tellija püsitatud küsimustele (kursiivis on tellijapoolsed selgitused või alaküsimused):
 - Missugune on suuna tulemuslikkus väljundnäitajate saavutamisest lähtuvalt?
Millised tegurid ja mis ulatuses on väljundnäitajate saavutamist mõjutanud?
 - Kui suur osa linnapiirkondade rahvastikust elab toetatud projektide mõjuulatuses?
 - Milliseid suunast toetatud projekte tulemuslikkuse mõistes tuua esile hea ja probleemsema praktikana ning mida neist õppida?
 - Kas suunast toetatud projektid on kõigile ühiskonna gruppidele ligipääsetavad ning arvestavad universaalse disaini põhimõtteid?
Kas suunast toetatud projektides tegevuste kavandamisel ja rakendamisel kasutati asjakohaseid eristatud andmeid (nt soo, vanuse, rahvuse, erivajaduse järgi) ja konsulteeriti huvirühmadega (nt puuetega inimeste organisatsioonid jms)?
 - Missugune on suuna tulemuslikkus tulemusnäitajate saavutamisest lähtuvalt?
Millised tegurid ja mis ulatuses on tulemusnäitajate saavutamist mõjutanud?
 - Kas linnapiirkondades tehtud projektivalikud olid tõhusad väljund- ja tulemusnäitajate saavutamiseks?
Hinnata, kas nt kergliiklusteede ehitamise eelistamine muude säästvat liikuvust edendavate tegevuste ees oli põhjendatud või oleks eesmärkide saavutamise seisukohast olnud tulemuslikum kavandada mitmekesisemate tegevuste moel.

- Missugune on suuna mõju säästvate liikumisviiside edendamisele ning selle kasutajate arvu muutusele?

Kas toetatud projektid koosmõjus muude meetmeväliste tegevustega võimaldasid probleemi leevendada? Milline sekkumistest (meede, erasektori sekkumine, KOV omavahendid, erinevad lahendused) oli sobivaim/ökoonoomseim probleemi lahendamiseks. Kui probleem ei ole lahenenud, siis mis on jäänud puudu? Analüüsida muutust ka naiste ja meeste lõikes. Mil määral linnapiirkonnad teadlikult erinevaid toetusi, tegevusi ja poliitikaid omavahel parema tulemuse saavutamiseks kombineerisid? Kas käivitavaks jõuks saab lugeda suunast saadud toetust või midagi muud? Kas toetus mõjutas KOV tegevusi teisiti planeerima või eesmärkide saavutamist kiirendama?

- Missugune on suuna mõju kodulähedaste laste- ja lapsehoiuvõimaluste tagatusele?

Kas toetatud projektid koosmõjus muude meetmeväliste tegevustega võimaldasid probleemi leevendada? Milline sekkumistest (meede, erasektori sekkumine, KOV omavahendid, erinevad lahendused) oli sobivaim/ökoonoomseim probleemi lahendamiseks. Kui probleem ei ole lahenenud, siis mis on jäänud puudu? Milline oli toetatud projektide mõju naiste tööhõivele piirkonnas- kui mõju puudus, siis miks? Mil määral linnapiirkonnad teadlikult erinevaid toetusi, tegevusi ja poliitikaid omavahel parema tulemuse saavutamiseks kombineerisid? Kas käivitavaks jõuks saab lugeda suunast saadud toetust või midagi muud? Kas toetus mõjutas KOV tegevusi teisiti planeerima või eesmärkide saavutamist kiirendama?

- Missugune on olnud alakasutatud alade taaselavdamiseks tehtud investeeringute mõju erasektori või kolmanda sektori aktiveerimiseks sihtalal tegutsemiseks?

Kas toetatud projektid koosmõjus muude meetmeväliste tegevustega võimaldasid linnaruumi taaselavdada ning stimuleerida erasektorit ja kolmandat sektorit tegema piirkonda omapoolseid investeeringuid. Kui alakasutatud alade arendamiseks tehtud investeeringud ei ole muid osapooli aktiveerinud, siis mis on jäänud puudu? Mil määral linnapiirkonnad teadlikult erinevaid toetusi, tegevusi ja poliitikaid omavahel parema tulemuse saavutamiseks kombineerisid? Kas käivitavaks jõuks saab lugeda suunast saadud toetust või midagi muud? Kas toetus mõjutas KOV tegevusi teisiti planeerima või eesmärkide saavutamist kiirendama?

- Kas ja missugused on olnud meetmete elluviimisel kaasnevad positiivsed mõjud lisaks meetmete eesmärkides seatule, sh toetatud piirkondade elukeskkonnale, ettevõtlusele, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamisele, kliimaneutraalsusele, elanike rahuolu kasvule avalike teenustega, kohaliku omavalitsuse üksuste koostööle jms)?

Sh analüüsida, kas ja mis ulatuses (indikatiivne raadius toetatud objektist) on Ida-Virumaa alakasutatud alade taaselavdamiseks suunatud projektid mõjutanud piirkonna kinnisvaratehingute hinna muutusi võrreldes vastava KOV kinnisvaratehingutega üldiselt.

5. Lõpphindamise meetodilised osad uurimisküsimustele vastamiseks olid järgmised:

- Dokumendi- ja seireandmete ning muude asjakohaste olemasolevate andmete analüüs;
- Projektijuhtide küsitlus;
- Intervjuud meetme elluvijatega;
- Sünteetilise kontrollgrupi meetod;

- Kinnisvarahindajate intervjuud;
 - Kinnisvarahindade analüüs;
 - Kaardianalüüs;
 - Valideerimiseminar meetme kavandajatega.
6. Rakenduskava prioriteetse suuna „Jätkusuutlik linnapiirkondade areng“ lõpphindamine annab vastuse tellija püstitatud hindamisküsimustele. Iga hindamisküsimusele vastamiseks koondatud andmed ja analüüs esitatakse hindamisküsimuse vastusena kirjutatud peatükis. Põhjalikum analüüsi meetodika, täiendavad joonised ja analüüs linnapiirkondade kaupa jmt esitatakse lisa-des. Eraldi dokumentidena esitatakse juhtumiuuringute miniraportid (fail: Juhtumiuuringud.docx) ja järelduste ja soovitude tabel (fail: Järelduste ja soovitude tabel.xlsx).

1. Väljundnäitajate hindamisküsimused

1.1. Missugune on suuna tulemuslikkus väljundnäitajate saavutamisest lähtuvalt?

7. Prioriteetse suuna väljundeid ja tulemusi seiratakse kokkulepitud mõõdikute kaudu, mille saavutustasemed koondatakse vähemalt üks kord aastas rakenduskava seirearuande koostamise käigus. Suuna väljundnäitajad ja nende 2023. aasta sihtasemed on toodud alljärgnevas tabelis (vt Tabel 1). Lõpetatud projektide seast on puudu mõned projektid, mis on sisuliselt valmis, kuid mille lõpparuanded on analüüsihetkeks veel esitamata. Järgnevalt analüüsimise väljundnäitajate 2023 sihttasemete täitmist meetme tegevuste kaupa. Väljundnäitajate sihtmäärade täitmist linnapiirkonniti vt Lisa 1.

1.1.1. Säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamine

8. Selle meetme tegevuse all on kolm väljundnäitajat, mida hinnatakse meetme tegevuste 9.1.1 ja 9.2.1 lõikes eraldi. Meetme tegevuse 9.1.1 projektidega võetud kohustused täidavad 2023. aastal sihttasemest sõltuvalt näitajast 50–97% (vt Tabel 1). Jaanuariks 2023 lõpetatud projektid täitsid aga 13–89% 2023. a sihttasemest, mis tähendab, et märkimisväärne osa projektidest on alles pooleli ning valmivad lähiajal. Meetme tegevuse 9.1.1 **esimese väljundnäitaja** (avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m²)) andmetest puuduvad kaks suuremahulist tegelikult käimasolevat projekti Tallinna linnapiirkonnas, mis kokku panustavad 49 000 m²-ga: Vana-Kalamaja tänava rekonstrueerimine ja Lasnamäe rattatee ühendus kesklinnaga. Need kaks projekti peaksid valmima 2023. aasta lõpuks ja seega selle väljundnäitaja 2023 sihttase saab täidetud **95%**. Tallinna linnapiirkonna projektid on projektide individuaalsete sihtmäärade põhjal planeeritud täitma esimese väljundnäitaja 60 000 m² sihttasemest 81,7%, Pärnu linnapiirkonna projektid 13,3% ja Tartu linnapiirkonnast ei panusta ükski projekt antud väljundnäitajasse (vt Lisa 1 ja Tabel 5). **Teise väljundnäitaja** (kogu linnapiirkonna ühistranspordivõrgustikku arendavate ning liikuvust arendavate ja uuenduslike kergliikluse edendamise projektide arv) sihttase, milleks on 2 projekti, ei saa täidetud, sest sellesse väljundnäitajasse panustab ainult üks projekt (Tartu rattaringlus) ning seetõttu on selle väljundnäitaja sihttase täidetud 50%. Millised tegurid on selle väljundnäitaja saavutamist mõjutanud vt ptk 2.3. Lõpetatud projektid on **kolmanda väljundnäitaja** ehk kergliiklusteede pikkuse sihttaseme täitnud 2023. aasta jaanuariks 89%, kuid koos mõnede projektidega, mis on veel käimas ja mis eeldatavasti saavad 2023. aasta lõpuks valmis, saab väljundnäitaja sihttase täidetud **97%**. Antud väljundnäitaja sihttasemest, milleks on 160 km, Tallinna linnapiirkonna projektid peaksid projektide sihtmäärade kohaselt täitma 52,2%, Pärnu linnapiirkonna projektid 27,7% ning Tartu linnapiirkonna projektid 17,2% (vt Lisa 1, Tabel 5).

9. Tabel 1. Rakenduskava prioriteetse suuna „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ väljundnäitajad ja nende sihttasemed

Meetme tegevus	Tegevuse number	Meetme tegevuse väljundnäitaja	Sihttase 2023	Meetme tegevuse väljundnäitaja kohustustega kaetus	Meetme tegevuse väljundnäitaja kohustustega kaetuse % 2023 sihttasemest	Meetme tegevuse väljundnäitaja täitmise (lõpetatud projektid 2023 jaan)	Meetme tegevuse väljundnäitaja täitmise % 2023 sihttasemest (lõpetatud projektid 2023 jaan)
Säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamine	9.1.1	Avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m ²)	60 000	56 996	95%	7 996	13%
		Kogu linnapiirkonna ühistranspordivõrgustikku arendavate ning liikuvust arendavate ja uuenduslike kergliikluse edendamise projektide arv	2	1	50%	1	50%
		Rajatud kergliiklusteede pikkus (km)	160	154.72	97%	142.95	89%
	9.2.1	Avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m ²)	40 000	150 000	375%	0	0%
		Kogu linnapiirkonna ühistranspordivõrgustikku arendavate ning liikuvust arendavate ja uuenduslike kergliikluse edendamise projektide arv	1	1	100%	1	100%
		Rajatud kergliiklusteede pikkus (km)	65	70.4	108%	63.43	98%
Uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine	9.1.2	Linnapiirkondades ehitatud või renoveeritud avalikud või ärihooned (m ²)	26 000	30 387.2	117%	30 387.2	117%
		Loodud lasteaia- ja lapsehoiukohtade arv	2 000	2 282	114%	2 282	114%
Tegevused alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks	9.2.2	Avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m ²)	170 000	171 866	101%	95 150	56%
		Linnapiirkondades ehitatud või renoveeritud avalikud või ärihooned (m ²)	24 000	24 048	100%	0	0%

Allikas: Rahandusministeerium, fail: SFSA_2014-2020_MNK_OP_aruanne.xls, A. Heldringi e-kiri 10.01.2023.

10. Meetme tegevuse 9.2.1 projektid peaksid täitma 2023. aasta sihttasemest sõltuvalt vaadeldavast väljundnäitajast 100–375% (vt Tabel 1). Jaanuariks 2023 lõpetatud projektid täitsid aga **esimese väljundnäitaja** (avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m²)) 2023. aasta sihttasemest 0%. Sellesse väljundnäitajasse panustab üks projekt Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas: Ahtme keskuse väljaarendamine¹, mis sisuliselt on kasutusel, kuid lõpparuanne on veel esitamisel. Ahtme keskuse väljaarendamise käigus loodi 79 486 m² avalikku linnaruumi ja ning seega täidab seatud sihttaseme 199%, mitte 375% nagu algselt planeeritud oli. **Teise väljundnäitaja** ehk uuenduslike projektide arvu sihttaseme täitis 100%-lt üks projekt, milleks oli Narva linnapiirkonna jalg- ja jalgrattateede võrgustiku rajamine. **Kolmanda väljundnäitaja** sihttasemest ehk 65 km rajatud kergliiklusteedest peaksid individuaalsete projektide sihtmäärade kohaselt täitma Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonna projektid 25,6% ja Narva linnapiirkonna projektid 82,7% (vt Lisa 1, Tabel 6).

1.1.2. Uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine

11. Selle meetme tegevuse all on kaks väljundnäitajat, millest **esimese väljundnäitaja** 2023. aasta sihttase on lõpetatud projektidega täidetud **117%** ja **teine väljundnäitaja 114%** (vt Tabel 1). Esimese väljundnäitaja sihttasemest ehk 26 000 m² ehitatud või renoveeritud avalikest või ärihoonetest täitsid Tallinna linnapiirkonna projektid 68%, Tartu linnapiirkonna projektid 30,6% ja Pärnu linnapiirkonna projektid 18,2% (vt Lisa 1, Tabel 7). 2000 loodud lasteaia- ja lapsehoiukohade arvust täitsid Tallinna linnapiirkonna projektid 72,6% ja Tartu linnapiirkonna projektid 25,8% ja Pärnu linnapiirkonna projektid 15,7% (vt Lisa 1, Tabel 7).

1.1.3. Tegevused alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks

12. Selle meetme tegevuse all on kaks väljundnäitajat, millest täidavad projektidega võetud kohustused 2023. aasta lõpuks sihttasemest 100–101% (vt Tabel 1). Jaanuariks 2023 lõpetatud projektid täitsid aga 0–56% 2023. aasta sihttasemest. **Esimese väljundnäitaja** puhul on lõpetatud projektide seast puudu Jõhvi hariduslinna multifunktsionaalse etenduste- ja spordiväljaku rajamine ning kesklinna promenaadi pikendamise II etapp, mis on suures osas valmis ja peaks panustama 43 650 m², samuti Narva raekoda 3904 m²-ga ning Narva Stockholmi plats 3250 m²-ga. Need kolm projekti eeldatavasti saavad 2023. aasta lõpuks valmis ning koos nendega täidavad käimasolevad ja lõpetatud projektid sellest väljundnäitajast 168 616 m² ehk **99,2%**. Projektide sihtmäärade põhjal peaks väljundnäitaja 170 000 m² avalikust linnaruumist loodama või taastama Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas 76,8% ja Narva linnapiirkonnas 25,4% (vt Lisa 1, Tabel 8). **Teise väljundnäitajasse** panustavad kaks projekti (Narva raekoda ja Kohtla-Järve Järve linnaosa alakasutatud ala taaselavdamine hariduse ja vabaaja linnaku arendamise kaudu), millest kumbki pole veel lõpetatud, kuid mille sihtmäärad täidetakse täielikult ning Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonna puhul veidi ületataksegi. Seega täidetakse teise väljundnäitaja 2023. aasta sihttase **100,3%**. Projektide sihtmäärade järgi peaks 24 000 m²-st avalikest või ärihoonetest ehitama või renoveeritama 91,3% Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas ja 8,9% Narva linnapiirkonnas (vt

¹ Ahtme keskuse võib sisuliselt valminuks lugeda sept 2022, aga projekti ametlik lõpptähtaeg on 31.08.2023.

Lisa 1, Tabel 8). Seega meetme tegevuse 9.2.2 väljundnäitajate 2023 sihttasemed saavad peaaegu täidetud, kui projektide lõpetamine sujub takistusteta.

1.2. Kui suur osa linnapiirkondade rahvastikust elab toetatud projektide mõjuulatuses?

Sellele hindamisküsimusele vastame kaardianalüüsiga (metoodika on lisades – vt Lisa 13), kuhu on kaasatud kõik lõpetatud projektid ja lõpetamata staatuses projektidest Tellija poolt märgitud projektid, mis jaanuariks 2023 olid kasutusvalmis või tööd lõpetamisjärgus. Analüüsist välja jäid mõned käimasolevad projektid, kus tegevuste lõpetamine jääb 2023. aasta lõppu. Potentsiaalsete meetmetest kasusaajate osakaal kõigist linnapiirkonna elanikest on suurim Ida-Virumaa linnapiirkondades ja väikseim Tallinna linnapiirkonnas (vt Tabel 2). Tulemused iga projekti kohta linnapiirkonniti ja meetme tegevuste kaupa on esitatud lisades (vt Lisa 2).

13. Tabel 2. Linnapiirkondade projektide (ainult projektid, mis olid 2023. aasta jaanuariks lõpetatud) potentsiaalsete kasusaajate arv (inimeste arv, kes elavad objektist 500 m/1 km raadiuses) ja osakaal kõigist linnapiirkonna elanikest.

Linnapiirkond	Meetme tegevus	Projekte kokku	Raadius objektist	Potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad projektidest antud raadiuses	Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest
Tallinn	Säästvad liikumisviisid	34	500 m	97 889	17,4%
	Lapsehoid ja alusharidus	12	1 km	90 796	16,1%
Tartu	Säästvad liikumisviisid	11	500 m	75 930	59,2%
	Lapsehoid ja alusharidus	6	1 km	49 144	38,3%
Pärnu	Säästvad liikumisviisid	17	500 m	42 969	63,5%
	Lapsehoid ja alusharidus	4	1 km	19 774	29,2%
Kohtla-Järve/Jöhvi	Säästvad liikumisviisid	5	500 m	25 289	50,8%
	Alakasutatud alad	4	1 km	35 128	70,6%
Narva	Säästvad liikumisviisid	5	500 m	50 626	87,1%
	Alakasutatud alad	3	1 km	15 893	27,3%

Allikas: kaardianalüüs Statistikaameti 250x250 m ruutkaartide rahvaarvu seisuga 01.01.2022 andmetel, autorite arvutused.

1.3. Milliseid suunast toetatud projekte tulemuslikkuse mõistes tuua esile hea ja probleemsema praktikana ning mida neist õppida?

14. Juhtumiuuringute eesmärk oli leida igas linnapiirkonnas nn head ja halvad praktikad ehk positiivselt uuendusliku või olulise mõjuga projektid ning probleemsed projektid ning kaardistada õnnestumiste ja ebaõnnestumiste põhjused. Juhtumiuuringusse valiti Riigi Tugiteenuste Keskusega (RTK) konsulteerides 5 positiivset ja 5 probleemset projekti. Juhtumiuuringud põhinevad dokumendianalüüsil ja intervjuudel. Täpsemalt projektide valiku ja metoodika kohta saab lugeda lisadest (vt Lisa 13) Juhtumiuuringute miniraportid on esitatud raporti lisana eraldi failis (Juhtumiuuringud.docx).
15. Juhtumiuuringusse valitud projektid võib nii dokumendianalüüsi kui projektijuhtide intervjuude põhjal lugeda üldiselt õnnestunuks. Isegi kui mõne projekti käigus esines probleeme, siis nii dokumentide põhjal kui projektijuhtide arvates on projektid oma eesmärgi täitnud (või kohe täitmas), projektide raames rajatud objektid on olnud projektijuhtide arvates vajalikud ning valminud

objektide tööde kvaliteeti hindavad projektijuhid valdavalt heaks. Nii projektide dokumentides kui intervjuudes käsitleti meetme väljundnäitajate saavutamist ning enamus projektide puhul väljundnäitajad saavutati. Seevastu tulemusnäitajaid ja nende saavutamist dokumentides ja intervjuudes praktiliselt ei käsitletud.

16. Projektide objektid olid kohalikes omavalitsustes üldjuhul pikalt oodatud ja planeeritud. Ilma meetme toeta ei oleks valdav enamus objekte sellel ajaperioodil valminud. Kui kohalikud omavalitsused ei oleks objektide rajamiseks meetmest toetust saanud, siis oleks hakatud otsima teisi toetusmeetmeid, kohalike omavalitsuste enda eelarvest oleks sellel ajaperioodil valminud tõenäoliselt üksikud objektid.
17. Enim probleeme tekkis projektide käigus hangete korraldamisel, ehitusprojektide elluviimisel ning maaomanikega läbirääkimistel. Hangete korraldamisel olid probleemid valdavalt seotud riigihangete nõuete ja vastava dokumentatsiooniga. Mitme projekti puhul oli probleeme ehitusprojektide elluviimisega, ehitusprojektid olid puudulikud või projektides esines vigu. Projektijuhtide arvates tuleks projekteerimisele veelgi enam tähelepanu (aega, ressursse) suunata, et ennetada probleemide tekkimist ja muudatuste tegemist ehitustööde käigus. Intervjuudest selgus, et tee-ehitusprojektide puhul on väga suure tähtsusega läbirääkimised maaomanikega, need on sageli keerulised ja ajamahukad ning projektide kavandamisel peaks selle riskiga rohkem arvestama.
18. Kuigi projektijuhid pidasid hinnatava meetme ajakava suhteliselt mõistlikuks, siis nad sooviksid, et projektidele ettenähtud ajakavad võiksid olla pikemad ja/või paindlikumad, sest projektide käigus ei saa kunagi välistada ootamatult tekkivaid probleeme (kriisid, ehituse asukohast tulenevad ootamatused jne) ja pikem/paindlikum ajakava aitaks ootamatult tekkivate probleemidega toime tulla.
19. Projekti õnnestumisele on positiivse mõjuga olnud projektiga seotud põhjalik eeltöö, alates hankenõuete ja lepingute detailideni läbi mõtlemisest lõpetades elanike kaasamisega. Õnnestumistele on aidanud kaasa ka varasemad kogemused sarnaste projektide tegemisel ning hea koostöö projekti osapoolte vahel (teiste omavalitsustega või riigiasutustega, sh RTK-ga, väliste ekspertidega, ehitusfirmadega jne).

1.4. Kas suunast toetatud projektid on kõigile ühiskonna gruppidele ligipääsetavad ning arvestavad universaalse disaini põhimõtteid?

20. Küsimuse all soovib Tellija ka teada, kas projektide tegevuste kavandamisel ja rakendamisel kasutati asjakohaseid andmeid ja konsulteeriti huvirühmadega, seega oleme jaganud küsimuse kaheks. Mõlemale küsimusele vastamiseks viisime projektijuhtide seas läbi küsitluse (vt metoodika kohta Lisa 13).

Kuna tegemist on väga väikese valimiga, siis ei ole mõistlik tulemusi linnapiirkonniti analüüsida. Lisaks ei ole põhjust eeldada, et projektide ligipääsetavus sõltuks kuidagi linnapiirkonnast. Seega antud hindamisküsimusele vastates analüüsime tulemusi ainult meetmete tegevuste kaupa: säästvad liikumisviisid, lapsehoid ja alusharidus ning alakasutatud alad (joonised on lisades: vt Lisa 3). Kuna valim on väga väike, siis tuleb meeles pidada, et tulemuste põhjal üldistusi teha ei saa.

Kas suunast toetatud projektid on kõigile ühiskonna gruppidele ligipääsetavad ning arvestavad universaalse disaini põhimõtteid?

21. **Enamus vastajaid leidis, et nende projekti tulemusena valminud ehitised või teenused on kõigile ligipääsetavad ja mugavalt kasutatavad** (vt Lisa 3, Joonis 21). Ainult alakasutatud aladele suunatud projektide puhul leidis üks vastaja, et tema projekti puhul on ligipääs mõnele grupile raskendatud, kuid ta on ka kommenteerinud, et projektiga on ligipääsetavust oluliselt parendatud.
22. Enamuse projektide puhul ei erine tegelik ligipääsetavus algselt projektis planeeritud. Neli vastajat hindasid, et projekti tegelik ligipääsetavus on parem, kui projektis planeeritud (vt Lisa 3, Joonis 22). Ligipääsetavus paranes neis projektides kahel viisil: 1) projekteerimisel ei arvestatud täielikult määrusega nr 28 "Puudega inimeste erivajadustest tulenevad nõuded ehitisele" ja ehitustööde teostamisel vaadati määruse punktid üle ning lahendustes tehti korrektureid või 2) kergliiklustee äärekivid tehti madalamaks, kui nad ehitusprojektis olid. Ükski vastaja ei arva, et tegelik ligipääsetavus on halvem, kui planeeritud.

Kas suunast toetatud projektides tegevuste kavandamisel ja rakendamisel kasutati asjakohaseid eristatud andmeid ja konsulteeriti huvirühmadega?

23. **Enamus projektides kasutati tegevuste kavandamisel potentsiaalsete kasutajate andmeid** (vt Lisa 3, Joonis 23). Kõige enam (ehk kõikides projektides) kasutati mingeid andmeid lapsehoiu ja alusharidusele suunatud projektide kavandamisel (enim kasutati kasutajate vanuse ja erivajaduste andmeid). Kõige vähem kasutati andmeid säästvate liikumisviiside projektide kavandamisel ja nendes projektides, kus kasutati andmeid, kasutati ainult kasutajate üldarvu. Üheski valimisse sattunud projektis ei kasutatud andmeid lõppkasutajate soo kohta.
24. Projekti hilisemates faasides kasutati andmeid sarnaselt nagu projekti tegevuste kavandamisel: kõik lapsehoiu ja alushariduse projektid kasutasid andmeid ja kõige vähem erinevaid kasutajate andmeid kasutati säästvatele liikumisviisidele suunatud projektides (vt Lisa 3, Joonis 24).
25. **Säästvate liikumisviiside projektides** saadi kasutatud andmed projekti kavandamisel või hilisemates faasides enamasti juba varem kogutud või muudel otstarvetel kogutavatest andmestikest: näiteks elanike registrist, omavalitsuselt, liiklusuuringust, arengustrateegiast, projekteerimisnormidest, investeerimisest huvitatud ettevõtelt. Üksikutes projektides koguti ka andmeid spetsiaalselt projekti hindamiseks: ühes projektis koguti projekteeritud kergteede äärde jäävate majade elanike hinnanguid ja ettepanekuid ja teises projektis loendati kasutajaid hilisemas faasis automaatloenduriga. **Lapsehoiu ja alushariduse projektides** peamiseks kasutatud andmeteks olid lasteaedade järjekorra andmed, populatsiooni prognoosid lasteaialaste arvule (sisendiks sündimuse statistika, elanike arv), välja toodi ka määrused, mis kohalduvad koolieelse õppeasutuse hoone rajamisele ja invanõuded. **Alakasutatud alade** ühe projekti puhul kasutati lisaks avalikele infoallikatele (rahvastikuregister ja statistikaamet) ka elanike küsitlust.

Projekti kavandamisel konsulteeriti enim potentsiaalsete kasusaajatega, kuid ka kohaliku elanikkonnaga, kohalike ettevõtetega ja ka muude huvirühmadega (vt Lisa 3, Joonis 25). Küll aga leidsid umbes **pooled vastajad, et kohalike ettevõtetega ja muude huvirühmadega konsulteerimine pole nud vajalik**. Üksikutes projektides leiti küsitlusele vastates, et konsulteerimine oleks siiski vajalik olnud.

26. Kui vaadata huvirühmadega konsulteerimist projekti tegevuse lõikes, siis ilmneb, et enim konsulteeriti huvirühmadega säästvatele liikumisviisidele ja alakasutatud aladele suunatud projektides ja vähim lasteaegade ja –hoidude projektides (vt Lisa 3, Joonis 26, Joonis 27, Joonis 28, Joonis 27).
27. Säästvatele liikumisviisidele suunatud pooltes või enamateski projektides konsulteeriti kohaliku elanikkonnaga, potentsiaalsete kasutajate ja kohalike ettevõtetega (Lisa 3, Joonis 26). Üle poolte vastajatest leidsid, et nende projektides polnud vajalik konsulteerida muude huvirühmadega. Kui konsulteeriti, siis konsulteerimise ulatus erines projektiti: mõnes projektis toodi täpsustamiseks välja ainult, et kõigil huvilistel oli võimalus osaleda projekti avalikel aruteludel, aga teistel juhtudel toodi spetsiifiliselt välja suur hulk isikuid, kellega konsulteeriti: ettevõtjatega, kohalike elanikega, Maanteeametiga, peeti läbirääkimisi maaomanikega, kelle kinnistuid kergliiklustee läbis, toodi välja ka, et kavandamise faasis tutvustati trassi valikuid linnapiirkonna valdadele, volikogudele ja infot jagati lisaks kohalikele elanikele, ettevõtetele ja ka teistele huvirühmadele (ratuurid, vaegnägijad ja puuetega inimeste esindajad).
28. Lapsehoiu ja alushariduse projektides konsulteeriti huvirühmadest ainult potentsiaalsete kasutajatega (pooled projektid) ja muude huvirühmadega (40% projekte) (vt Lisa 3, Joonis 27). Enamus vastajatest leidis, et kohaliku elanikkonnaga ja kohalike ettevõtetega polnud vaja konsulteerida. Täpsustades, toodi enamasti välja, et konsulteeriti tulevase lasteaia personaliga.
29. Alakasutatud alade pooltes või enamates projektides konsulteeriti kõikide küsimustikus välja toodud huvirühmadega (vt Lisa 3, Joonis 28). Viiendikus projektides leidis vastaja, et oleks vaja olnud konsulteerida kohalike ettevõtete ja muude huvirühmadega. Vastajad täpsustasid, et nad konsulteerisid nt linnas tegutsevate spordi- ja kultuurivaldkonna MTÜ-dega, toimus ideekonkurss, elanike küsitlus ja kohtumised, eskiislahenduse avalik arutelu.
30. Enamus vastajaid leidis, et tegevuste kavandamisel ja rakendamisel arvestati huvirühmadelt saadud tagasisidega võimalikult suures mahus või täiel määral. Üks vastaja (lapsehoiu ja alushariduse projekt) tõi aga välja, et ehitusprojektidega igapäevaselt mittetegelevatel osapooltel ei teki projekti algusfaasis piisavat nägemust lõpptulemusest ning projekteerimisel jäävad huvigrupid tagasiside andmisega pigem tagasihoidlikuks. Ehitustööde käigus hakkab projekteeritud lahendus elule ärkama ning siis tuleb tagasisidet ning muudatusettepanekuid rohkem. Sellise hilise tagasisidemega arvestamine aga tähendaks lisakulusid, kuna lepingud on selleks ajaks juba sõlmitud. Seega sisuka konsulteerimise, kus konsulteeritel on võimalik ka arvamust avaldada, millega saab arvestada projekti ellu viies, korraldamine on keeruline kui mitte võimatu.

2. Mõju hindamisküsimused

2.1. Missugune on suuna tulemuslikkus tulemusnäitajate saavutamisest lähtuvalt?

31. Suuna tulemusnäitajad, nende 2023. aasta sihttasemed ja aegrida esitatakse alljärgnevas tabelis (vt Tabel 3). **Täielikult täidetud on ainult alakasutatud alade elavdamiseks suunatud tulemusnäitaja sihtväertus ja see on täidetud 2023. a jaanuariks 220%** ehk investeeringute tulemusena kasu saanud ettevõtjate ja teenuse osutajate arv oli 66.²
32. **Säästvatele liikumisviisidele suunatud tulemusnäitaja on liikunud alates baasväertusest soovitud suunast vastassuunas.** Oodati, et igapäevaseks töölkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus suuremates linnapiirkondades kasvab 48,5%-lt 2012. aastal 50%-ni 2023. aastal, kuid 2022. aastaks on tööl käimiseks säästvaid liikumisviise kasutavate inimeste osakaal langenud 38,5%-ni. Küll aga on see osakaal tõusnud 0,6 protsendipunkti võrreldes 2021. aastaga.
33. **Lapsehoiu ja alusharidusele suunatud tulemusnäitaja täidab eesmärgiks seatud langusest 2023. aasta jaanuariks 19,8%.** Tulemusnäitaja hindamiseks pole üldtunnustatud ühtsetel alustel andmete kogumise ja indikaatori koostamise meetodikat KOV-ides ning tulemused sõltuvad nii andmete edastajate kui tõlgendajate valikutest. Alljärgnevas tabelis olevad tulemusnäitaja väärtused kuni 2021. aastani on Rahandusministeeriumi tõlgendus KOV-ide lasteaiakohtade vajaduse päringu vastusest, kus eeldati, et vabade kohtade olemasolu ühes lasteaias katab teise lasteaia järjekordi ning eralastehoius käivatele lastele on lasteaiakoht tagatud. 2019. ja 2021. aasta sulgudes oleva ja 2022. aasta näitaja (laste arv kohajärjekorras) arvutasime KOV-ide vastustest³ lugedes järjekorras olevaks ka need lapsed, kes:
 - on erahoidudes, kuid jätkuvalt munitsipaallasteaedade järjekorra nimekirjades,
 - kelle vanemad ei võtnud pakutud kohta vastu ja jäid koha ootele soovitud lasteaeda,
 - kelle eest osades valdades vald maksab koduse lapse toetust.
34. Sellise hinnangu järgi on järjekordades rohkem lapsi kui alternatiivse tõlgenduse korral. Kui võtta aluseks varasema meetodikaga leitud lasteaia järjekordade pikkus, siis oleks 2021. aasta andmetel tulemusnäitajast täidetud rohkem, kui lõpphindamise läbiviijate arvestuse järgi, ehk 69,7%.⁴ Sõltumata indikaatori meetodikast on viimastel aastatel lasteaia järjekordade pikkus kasvanud ning seega liigutud tulemusnäitaja täitmisest kaugemale.
35. Tulemusnäitajate saavutamist mõjutanud tegurite kohta annavad lisainfot peatükid 2.2, 2.3, 2.4 ja 2.5.
36. Järgnevalt analüüsimise tulemusnäitajate täitmist linnapiirkonniti.

² See number kasvab veelgi, kui hetkel veel käimasolevad projektid lõpetatakse.

³ Tuletatud KOV-i vastusest küsimusele „Mitu last soovis teie omavalitsuses õppeaastaks lasteaiakohta, kuid ei saanud seda sobivate kohtade puudumise tõttu?“.

⁴ Arvutuskäik: (2021. a tase – 2012. a tase) : (sihtväertus – 2012. a tase) ehk (1551-4430) : (300-4430)

37. Tabel 3. Rakenduskava suuna „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng“ tulemusnäitajad ja nende sihttasemed

Meetme tegevuse number	Tulemusnäitaja	Möötüühik	Baasväärtus	Lähte-aasta	Sihtväärtus (2023)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022. a saavutusmäär %**
9.1.1, 9.2.1	Igapäevaseks töökäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus suuremates linnapiirkondades	%	48,50%	2012	50%	45,5%	45,5%	44,1%	41,6%	41,9%	43,3%	41,7%	37,9%	38,5%	-666%
9.1.2	Lapsehoiu- ja lasteaia-järjekordade pikkus suuremates linnapiirkondades	laste arv kohajärjekorras	4430	2012	300	4430	1833	967	967	874	874 (2155*)	912	1551 (2882*)	3614*	19,8%
9.2.2	Investeeringute tulemusena kasu saanud ettevõtjate ja teenuse osutajate arv	Ettevõtjate ja teenuse osutajate arv	0	2013	30	0	0	0	0	0	0	62	62	66	220%

Allikad: Rahandusministeerium, failid: tulemusnäitajad_9.suund_koond_01.01.2022e.xlsx, kasusaajad_koond_tulemus_9.2.2.xlsx - A. Heldringi e-kiri 10.01.2023; linnapiirkondade säästvad liikujad.xlsx - A. Heldringi e-kiri 20.03.2023; lasteaia kohtade kättesaadavuse 2022. a. andmed ehk KOV-ide vastused Rahandusministeeriumi päringule – A. Heldringi e-kirjad 08.03.2023 ja 13.03.2023.

* Autorite arvutused KOV-ide vastuste põhjal. ** Autorite arvutused failis tulemusnäitajad_9.suund_koond_01.01.2022e.xlsx oleva valemi järgi ehk (2022. a tase – 2012. a tase) : (sihtväärtus – 2012. a tase)

2.1.1. Igapäevaseks töölkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus suuremates linnapiirkondades

38. Kõikides linnapiirkondades on tulemusnäitaja väärtus langenud, mitte tõusnud, nagu eesmärk oli. Enim on eesmärgist eemaldunud (võrreldes 2012. a baasväärtusega) Tallinna linnapiirkond: -445%⁵, sellele järgneb Pärnu linnapiirkond -142,9%-ga ja Tartu linnapiirkond -22%-ga (vt jooniseid lisadest: Lisa 4: Joonis 29, Joonis 30, Joonis 31). Tallinna, Pärnu ja Tartu linnapiirkondades on 2022. aastal (võrreldes 2021. aastaga) säästvate liikumisviiside kasutajate osakaal aga tõusnud. Võib loota, et tõus jätkub ka tulevikus. Meeste ja naiste lõikes on kõikides linnapiirkondades meeste hulgas säästvate liikumisviiside kasutamine väiksema osakaaluga kui naiste hulgas. Tallinna ja Tartu linnapiirkonnas on 2022. aastal säästvaid liikumisviise kasutavate naiste osakaal langenud või püsinud sama, aga meeste osakaal tõusnud. Pärnus on näha vastupidist tendentsi – säästvalt liikuvate naiste osakaal on tõusnud ja meeste osakaal langenud. Pärnu linnapiirkonnas on 2022. aastal ka suurimad erinevused meeste ja naiste liikumisviiside vahel.
39. Kohtla-Järve/Jõhvi ja Narva linnapiirkondades on olukord selle võrra teistsugune, et nendes linnapiirkondades oli 2012. aastal tulemusnäitaja sihtmäär ehk 50% juba saavutatud: säästvaid liikumisviise kasutas igapäevaseks töölkäimiseks mõlemas linnapiirkonnas ca 57% inimestest. Küll aga 2021. aastaks oli see arv langenud alla sihtmäära. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas täitis 2022. a. tase 76,2%⁶ sihtväärtusest (vt Lisa 4: Joonis 32) ja Narva linnapiirkonnas 83,8% sihtväärtusest (vt Lisa 4: Joonis 33). Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas on viimastel aastatel säästvaid liikumisviise tööl käimiseks kasutavate naiste osakaal langenud ja meeste osakaal tõusnud ehk naiste ja meeste liikumisviiside erinevused on ajaga väiksemaks jäänud. Narva linnapiirkonnas on säästvaid liikumisviise kasutavate meeste osakaal ajas langenud ja kuni 2022. aastani ka naiste osakaal, mis 2022. aastal on veidi tõusnud.

2.1.2. Lapsehoiu- ja lasteaiajärjekordade pikkus suuremates linnapiirkondades

40. Meetme tegevuse 9.1.2 tulemusnäitaja on lapsehoiu- ja lasteaiajärjekordade pikkus suuremates linnapiirkondades. Tulemusnäitaja andmed kogub Rahandusministeerium linnapiirkondade kohalike omavalitsuste käest. Näiteks küsiti 2023. aastal kohalikel omavalitsustel järgmist:
- 1) Mitu last on 2023. aasta 1. veebruari seisuga teie omavalitsuses lasteaiaaasta järjekorras?
 - 2) Mitu last soovis teie omavalitsuses õppeaastaks 2022/2023 lasteaiaaasta, kuid ei saanud seda sobivate kohtade puudumise tõttu?
41. Tulemusnäitaja on problemaatiline, sest KOV-id võivad koguda andmeid erinevalt ja võivad esitada andmeid erinevalt (nt kaasata erahoidudes käivad lapsed nende laste hulka, kes soovisid lasteaiaaasta, kuid ei saanud või jättes sellised lapsed kõrvale). Mõned KOV-id jätsid ka päringule vastamata. Seetõttu pole ühtse meetodikaga kogutud lasteaia järjekordade andmete aegrida olemas. Ka andmete analüüsijad võivad andmeid erinevalt tõlgendada.

Lõpphindamise läbiviija tõlgenduse KOV-ide vastustest lasteaia järjekordade pikkuse kohta (need lapsed, kes soovisid kohta, kuid ei saanud seda sobivate kohtade puudumise tõttu) põhjal

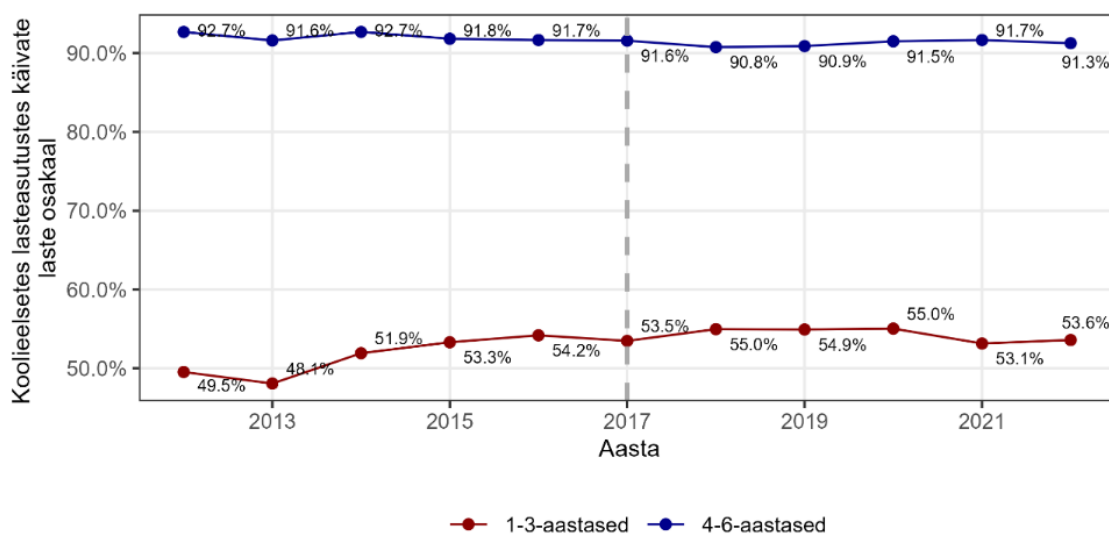
⁵ Arvutuskäik: (2022. a tase – 2012. a tase) : (sihtväärtus – 2012. a tase)

⁶ Arvutuskäik: 2022. a tase : 50

on kõige pikemad lasteaedade järjekorrad on Tallinna linnapiirkonnas, kus peaaegu kõigis kohalikes omavalitsustes on järjekordade pikkus alates 2019. aastast pikenenud (vt Lisa 4, Tabel 20). Järjekorrad on lühenenud ainult Harku, Jõelähtme ja Saku valdades.

42. Tartu linnapiirkonnas on võrreldes 2019. aastaga järjekorrad veidi vähenenud Luunja ja Kambja valdades (Lisa 4, Tabel 21). Järjekorrad on veidi suurenenud Tartu vallas. Tartu linnas 2019. ja 2021. aastal järjekordi polnud, kuid 2023. aastal on 257 last järjekorras.
43. Pärnu linnapiirkonnas on lasteaedade järjekorrad tunduvalt lühemad kui Tartu ja Tallinna linnapiirkondades (vt Lisa 5, Tabel 22). Kõikides linnapiirkondades on järjekorras enamasti 1,5–3-aastased sõimeealised lapsed ja üle 3-aastastele lastele on lasteaedades kohad tagatud. Tulemusnäitaja täitmise kohta ja mis tegurid on seda mõjutanud saab lugeda ka peatükkidest 2.2 ja 2.4.
44. Lisaks meetme tegevusele määratud tulemusnäitajale analüüsime 1–6-aastaste laste, kes on koolieelsete lasteasutuste (lasteaiad, lastesõimed, erilasteaiad) nimekirjas, osakaalu kõigist linnapiirkonnas elavatest lastest. Selle näitaja andmed on ühtse metoodikaga olemas kogu vaatlusaluseks perioodiks. Lisaks lasteaiakohtade puudusele võib olla teisi põhjuseid, miks laps lasteaias ei käi, nt on vanem teise lapsega kodune ja seetõttu pole vaja lasteaiakohta, vanem ei soovi last lasteaeda panna jne. Eeldades, et kõik põhjused peale lasteaiakohtade puuduse on KOV-iti ühesuguse levikuga, näitab lasteaias osalevate laste osakaalu varieeruvus üle KOV-ide lasteaiakohtade puudust. Kuna pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaiakoha võib KOV vanema nõusolekul asendada lapsehoiuteenusega (KELS, § 10, lg 1), siis analüüsime eraldi kahte vanusegruppi: 1–3-aastasi ja 4–6-aastasi.
45. Tallinna linnapiirkonnas on 1–3-aastaste koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal üle aastate tõusnud: 2012. aastal oli see näitaja 49,5%, samas kui 2022. aastal käis koolieelsetes lasteasutustes 53,6% piirkonnas elavatest lastest (vt Joonis 1). 4–6-aastaste laste seas nii suuri muutusi toimunud ei ole, lasteaias käivate laste osakaal on kõikunud 90,8% ja 92,7% vahel (Joonis 1).

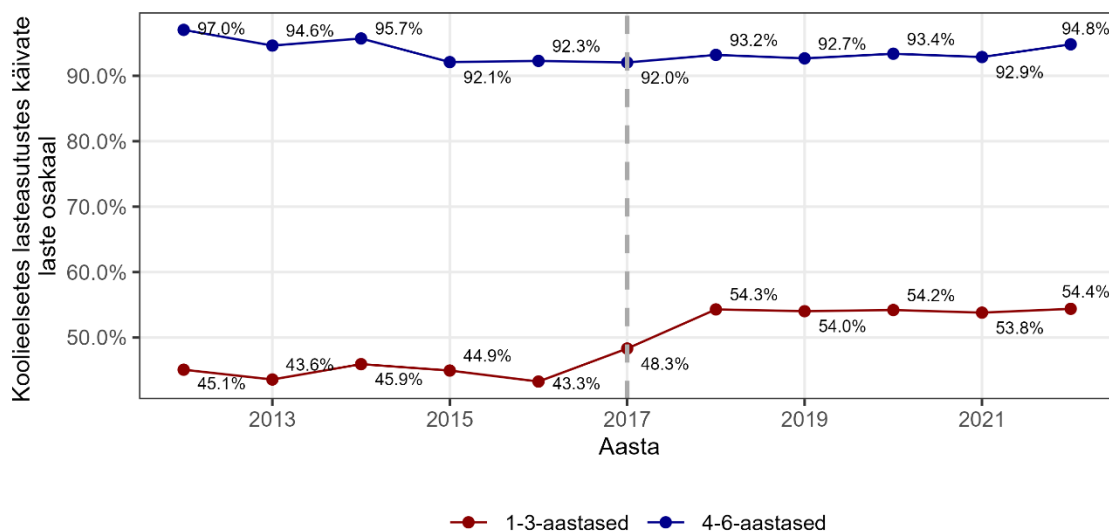
46. *Joonis 1. Koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal 1–3- ja 4–6-aastaste seas – Tallinna linnapiirkond*

Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab esimese linnapiirkonnas valminud projekti lõppaastat.

Allikas: EHISe väljavõte (lapsed koolieelsetes lasteasutustes omavalitsuse ja vanuse (1. jaanuari seisuga) lõikes) ja Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

47. Tartu linnapiirkonnas on samuti nooremate laste seas lasteaias või lastesõimes käijate osakaal üle aastate tõusnud. 4–6-aastaste seas on lasteaias käijate osakaal kõikunud 92% ja 97% vahel (vt Joonis 2).
48. Joonis 2. Koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal 1–3- ja 4–6-aastaste seas – Tartu linna- piirkond

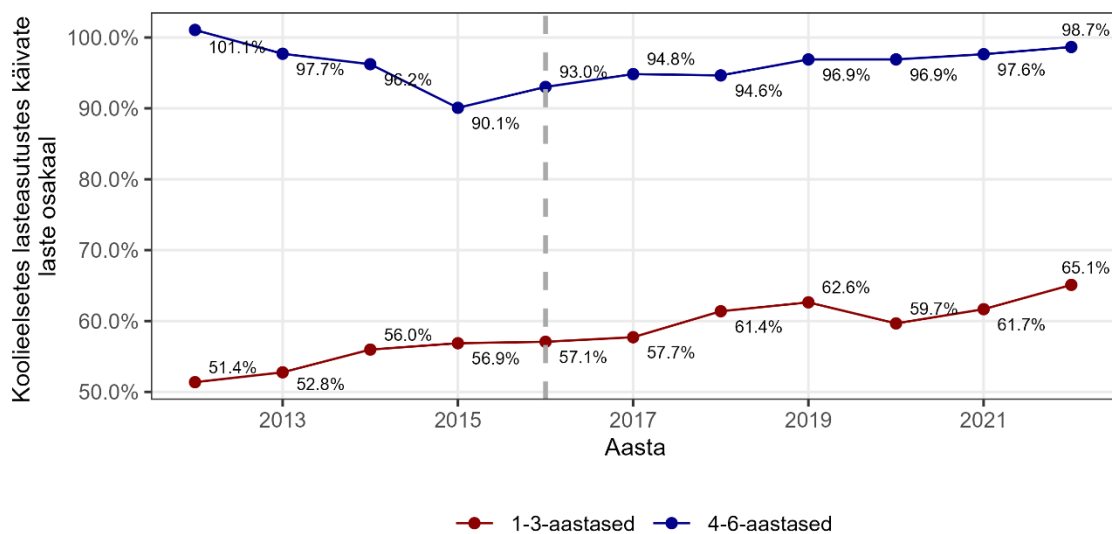

Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab esimese linnapiirkonnas valminud projekti lõppaastat.

Allikas: EHISe väljavõte (lapsed koolieelsetes lasteasutustes omavalitsuse ja vanuse (1. jaanuari seisuga) lõikes) ja Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

49. Pärnu linnapiirkonnas on 1–3-aastaste koolieelsete lasteasutuste nimekirjades olevate laste osakaal sarnaselt teistele linnapiirkondadele üle aastate kasvanud (vt Joonis 3). Vanemate laste seas on lasteaias käijate arv samuti püsitud kõrge. 2012. aastal oli osakaal isegi veidi üle 100%, mis tuleneb sellest, et lasteaias käivate laste arvud põhinevad lasteaias asukohal, mitte lapse elukohal. Linnapiirkonna lasteaias nimekirjas võib olla ka lapsi, kelle registreeritud elukoht asub linnapiirkonnast väljas. Lisaks kinnitatakse õppeaasta lasteaias nimekirjad novembris, kuid rahvastiku andmed pärinevad 1. jaanuarist, mistõttu võivad mõned lapsed ka vahepealsel ajavahemikul kollida.

50. Joonis 3. Koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal 1–3- ja 4–6-aastaste seas – Pärnu linna- piirkond

Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab esimese linnapiirkonnas valminud projekti lõppaastat.

Allikas: EHISe väljavõte (lapsed koolieelsetes lasteasutustes omavalitsuse ja vanuse (1. jaanuari seisuga) lõikes) ja Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RVO240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

Kokkuvõttes on näha, et **just nooremate laste seas on lasteaias ja lastesõimes käivate laste osakaal linnapiirkonniti üle vaatlusaluse perioodi kasvanud**. Kas selline muutus võib olla tingitud meetme rakendamisest, uurime sünteetilise kontrollgrupi meetodiga (vt metodika kohta Lisa 13). Vaatasime uute lasteaiakohtade loomise mõju koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaalule kõigist kohalikus omavalitsuses elavatest lastest. Sarnaselt eelnevale analüüsisime eraldi kahte vanusegruppi: 1–3-aastased ja 4–6-aastased. Enamuses meetmes osalenud KOV-ides ei erine mõlemas vanusgrupis koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal meetmejärgsel perioodil statistiliselt olulisel määral sünteetilise kontrollgrupi lasteasutustes käivate laste osakaalust). Ehk lasteaiakohtade loomise tulemusena ei ole koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaalud palju muutunud (vt tulemusi Lisa 5). Siiski on meetmel olnud positiivne mõju kahes omavalitsuses, Saue vald ja Pärnu linn, just nooremate, 1–3-aastaste laste seas, kelle hulgas on lasteaiakohtade puudus teravamaks probleemiks. Saue vallas lõppes 2017. aastal Saue lasteaias Midrimaa sõimerühma rajamine, millel on 2018. aastal olnud positiivne mõju lasteasutustes käivate laste osakaalule. Samas tundub, et mõju avaldus ajutiselt ning järgmistel aastatel ei erine Saue valla näitaja kontrollgrupi tulemustest. Pärnus valmis 2017. aastal Seljametsa lasteaias laiendus (2 sõimerühma ja 2 aiarühmaga) ja Väike-Posti tänaval sai valmis uus lasteaias (2 sõimerühma ja 2 aiarühmaga), mille tõttu suurenes koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal.⁷

⁷ Lisaks valmis Pärnu linnapiirkonnas meetme käigus 2016. aastal Häädemeeste vallas Uulu lasteaias laiendus ja 2021. aastal Pärnu linnas Raja tänaval lasteaias, kuid nende kahe projekti mõju ei ole siinses analüüsis arvestatud, kuna esimesel juhul on meetme-eelne ja teisel juhul meetme-järgne periood liiga lühike, et sünteetilise kontrollgrupi meetodit kasutada.

Süntheetilise kontrollgrupi meetodil hindasime ka lasteaiakohtade loomise mõju naiste tööhõivele ning me ei tuvastanud meetme olulist mõju 25–49-aastaste naiste tööhõive määradele (vt täpsemalt Lisa 6).

2.1.3. Investeeringute tulemusena kasu saanud ettevõtjate ja teenuseosutajate arv

51. Tulemusnäitajasse panustas kaks projekti, millest Jõhvis asuv kesklinna promenaadi ja kergliiklustee pikendamine Ahtme piirini, I etapp panustas 60 ettevõtte/teenuseosutajaga ja Narva-Jõe suus asuv linna sadama rekonstrueerimise projekt panustas 6 ettevõtte/teenuseosutajaga. Jõhvi projektist kasu saanud ettevõtted/teenuseosutajat jagunevad järgmiselt:
- 54 neist asub Jõhvi Pargi keskkuses, uues kaubanduskeskkuses, mis avati projekti mõjualal;
 - 4 neist asub Jõhvi kontserdimajas. Projektiga väärindati hoonet ümbritsevat ala, mis parandab asutuse teenuse kvaliteeti;
 - 2 neist asub Jõhvi nn hariduslinnakus, mis jääb projekti mõjuala lähedale. Projektiga väärindatud lähiümbruse ala aitab parandada asutuse teenuse kvaliteeti.

2.2. Kas linnapiirkondades tehtud projektivalikud olid tõhusad väljund- ja tulemusnäitajate saavutamiseks?

2.2.1. Metoodiline lähenemine projektivalikute ja väljund- ning tulemusnäitajate seoste kirjeldamiseks

52. Selleks, et hinnata projektivalikute seost väljund- ja tulemusnäitajatega, peab eksisteerima loogiline põhjuslik seos projektide elluviimise ja näitajate muutumise vahel. Lihtne loogikaahel projektide, taotletavate eesmärkide ning neid iseloomustavate indikaatorite vahel on järgmine:

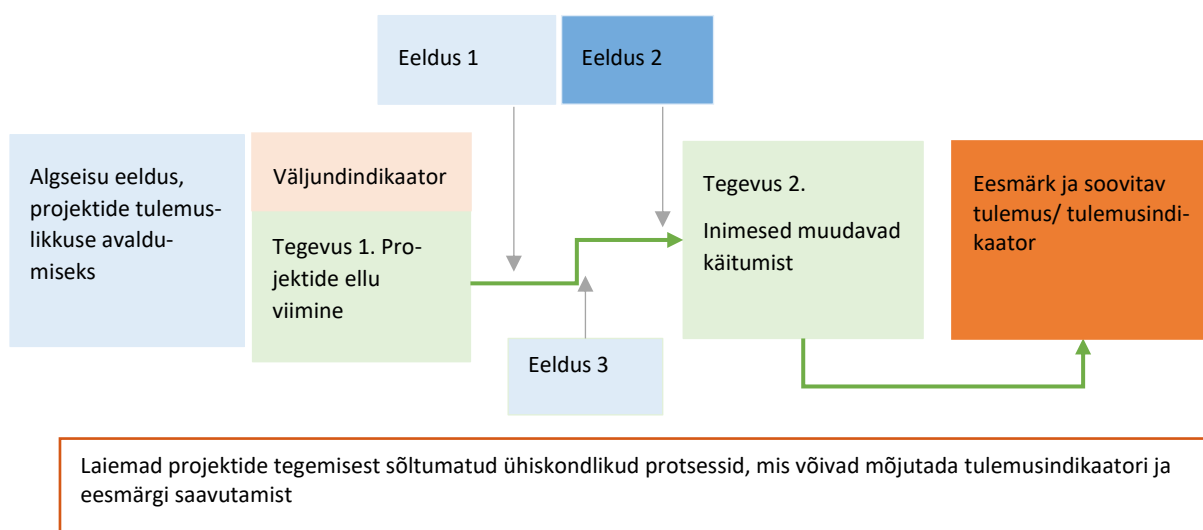

53. Lisaks sellele, et projektide elluviimine peaks loogilises seoses olema taotletava eesmärgi saavutamiseks, peavad tulemusnäitajad mõõtma piisavalt hästi (nt vastates SMART kriteeriumitele)⁸ seatud eesmärgi ja väljundnäitajad projektide otsesid väljundeid. Sellisest loogikaahelast lähtuvalt kirjeldame meetme tegevuste kaupa projektide seost väljund- ja tulemusnäitajate saavutamiseks.
54. Seoseid kirjeldame lihtsustatud loogikaahelaga. Loogikaahela moodustavad tegevused, mis viivad projektide tegemisest tulemusnäitaja saavutamiseni. Loogikaahela toimimist mõjutavad eelused, mis pole otseselt projektide ja meetme tegevustega seotud, kuid mis peavad olema täidetud, et tulemusnäitajat saavutada. Joonisel kasutame värve järgmiselt:
- Parempoolses oranžis kastis on meetme eesmärk ja tulemusnäitaja.

⁸ Hästi püstitatud indikaatori kriteeriumitena saab kasutada nt SMART kriteeriume, mille järgi hea indikaator on täpne (*specific*), mõõdetav (*measurable*), saavutatav (*achievable*), asjakohane (*relevant*) ja ajaliselt piiratud (*timely*).

- Rohelised kastid näitavad tegevusi loogikaahelana, mis seob projektide ellu viimise ja sellele järgnevad tegevused eesmärgi mõjutamiseni.
- Sinised kastid näitavad olulisi eelduseid intervjuudest ja eksperthinnangutest, mis mõjutavad loogikaahela toimimist, aga ei ole otseselt projektide objektiks.
- Tumesinistes kastides on need eeldused, mis oleks pidanud olema täidetud, et tulemust saavutada, aga ei olnud piisaval määral.
- Heleoranžides kastides on tegevusi, eelduseid ja eesmärke kirjeldavad indikaatorite väärtused.

55. Joonis 4. Projekte ja tulemusi siduva lihtsustatud loogikaahela näidis

2.2.2. Säätva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linna-ruumi arendamine

56. Eesmärk:
1. Suurendada säästvate liikumisviiside kasutajate osakaalu
57. Tulemusnäitaja:
1. Igapäevaseks töөлkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus suuremates linnapiirkondades
58. Väljundnäitajad:
1. Avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m²)
 2. Kogu linnapiirkonna ühistranspordivõrgustikku arendavate ning liikuvust arendavate ja uuenduslike kergliikluse edendamise projektide arv
 3. Rajatud kergliiklusteede pikkus (km)
59. Meetme tegevuse käigus tehtud projektid jagunevad kolme erineva tegevuse vahel, mille väljundeid mõõdetakse kolme erineva väljundnäitajaga. Seetõttu tuleks luua kolm loogikaahelat tulemusnäitaja/eesmärgi ja projektide vahel. Loogilise seose saab luua kergliiklusteede ehitamise

projektide ja säästva liikumise osakaalu kasvamise eesmärgi vahele, mida mõõdab seatud tulemusnäitaja (vt *Joonis 5*). Samuti saab analoogse seose tõmmata uuenduslike liikuvust arendavate projektide vahele, milleks oli Tartu linnapiirkonnas rattaringluse ellu kutsumine ja Ida-Virumaa Narva linnapiirkonna jalgrattateede rajamine, mis langeb kokku kergliikluste ehitamisega. Avaliku linnaruumi loomise ja taastamise ruutmeetritega mõõdetavad projektid jäävad aga liiga kaugeks tulemusnäitajast ja meetme tegevuse eesmärgist, mistõttu ei kehti nende vahel analoogne loogiline otsene seos.

60. Väljundnäitajate saavutamise tõhususe kohta võib kolme projektide ja väljundnäitajate grupi kaupa järeldada:
1. Meetme käigus lõpetatud või veel lõpetatavad projektid võimaldavad pea terviklikult saavutada väljundnäitajaks seatud ehitatud kergliiklusteede kilomeetrid, mistõttu võib projektide valikut selle väljundnäitaja täitmisel lugeda tõhusaks.
 2. Loodud või taastatud avaliku linnaruumi väljundnäitaja täidetakse sihtmääraks seatud mahus Tartu, Pärnu ja Tallinna linnapiirkondades ning ületatakse Ida-Virumaa linnapiirkondades kahekordselt (algsetes plaanides lausa rohkem kui kolmekordselt). Kahekordselt ületatav väljundnäitaja viitab sellele, et tegemist pole SMART kriteeriumitele vastava näitajaga, kuna saavutusmäär ületab oluliselt sihiks seatud taseme. Kuna projektide väljund on aga otseselt seotud väljundnäitajaga – linnaruumi taastamise m² ja projektide valik väljundnäitaja saavutamisel asjakohane, siis võib siiski väita, et projektide valik oli väljundnäitaja saavutamiseks tõhus.
 3. Uuenduslike ühistranspordi ja säästvaid liikumisviise soodustavate projektide väljundindikaatori saavutamiseks tuli leida ja ellu viia vastavalt Ida-Virumaal üks ja teistes linnapiirkondades kaks projekti. Tegemist pole projektide väljundindikaatoriga, kuna tulemus ei ole seotud projektide käigus tehtavate tegevuste ja nende väljunditega. Seetõttu ei saa rääkida ka projektide valiku tõhususest väljundindikaatori täitmisel. Loogikaahela joonisel käsitleme väljundnäitajana loodud rattaringlust Tartus, mille saab loogikaahelana siduda eesmärgi ja tulemusnäitajaga.
61. Tulemusnäitajat ei saavutatud, seega ei saa tehtud projekte lugeda tõhusaks tulemusnäitajate saavutamisel. Kuna projektide valik oli kergliikluste ehitamise väljundnäitajate saavutamiseks tõhus, siis ei saa lugeda kitsalt projektide valikut tulemusnäitaja mitte saavutamise põhjuseks. Tulemusnäitaja mitte saavutamine tuleneb ühelt poolt indikaatori valikust ja sobivusest meetmes ellu viidud projektide tulemuse mõõtmisel ja teiselt poolt projektide kitsast fookusest kergliikluste ehitamisele, samas kui tulemusnäitaja ja eesmärk on sõnastatud palju laiemalt.
62. Tulemusnäitaja põhineb eeldusel (kast E1 *Joonis 5*), et inimesed kasutavad tööle liikumiseks isiklikku või ametiautot, mille kasutamist saab asendada säästvama liikumisviisiga. 2012. aastal kasutasid 50,6% kõigist hõivatud inimestest⁹ tööleminekuks autot (kast I1 joonisel). Seega oli potentsiaal auto asendamiseks keskkonda säästvama liikumisviisiga olemas. Kergliikluste ehitamine (T1) saab mõjutada tööle liikumiseks kergliikluste kasutamist neid inimesi, kes elavad selle läheduses (E2). Kõigis linnapiirkondades peale Tallinna elab projektide käigus ehitatud uute

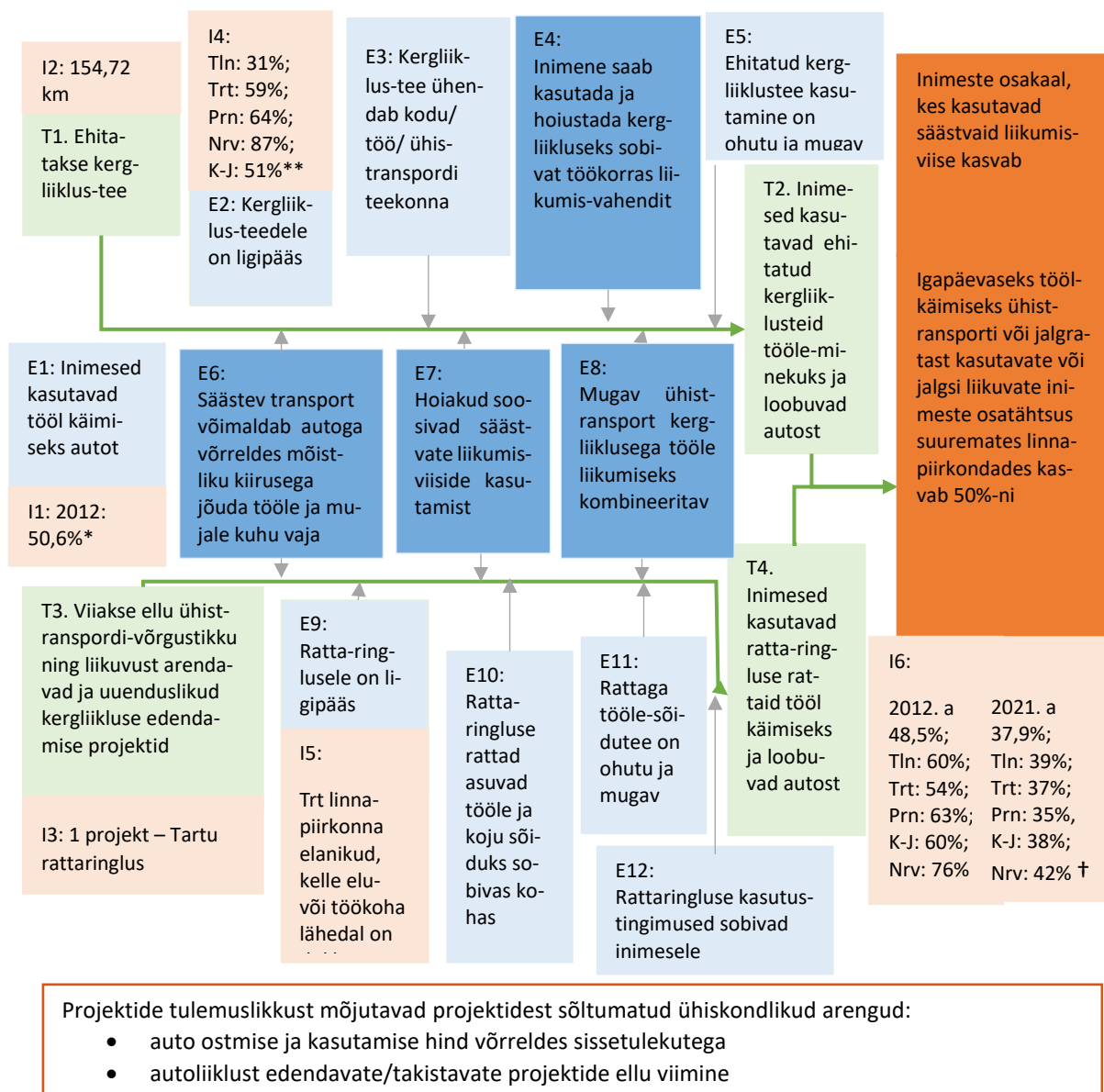
⁹ Statistikaamet veebiandmebaas, tabel TT230: HÕIVATUD | Näitaja, Sugu, Töölkäimise viis ning Vaatlusperiood (väljavõte 13.04.2023)

kergliiklusteede läheduses enam kui 50% linnapiirkonna elanikest (I4). Tallinna linnapiirkonnas elab projekti käigus ehitatud kergliiklusteede läheduses 17% elanikest (vt Tabel 2). Seega võib arvata, et muudes piirkondades peale Tallinna, oli projektist mõjutatud elanikkonna hulk piisavas suurusjärgus tulemusnäitaja saavutamiseks.

63. Eeldus E3 sätestab, et kergliiklusteed saavad tööl käimist mõjutada ainult juhul, kui tekivad ühendatud teede võrgustikud kodu ja töö vahel. Meetme käigus ehitatud kergliiklusteede võrgustikku saab küll edasi arendada ja on piirkondi, kus on vaja veel olulisi ühendavaid teelõike juurde ehitada, kuid seda ei loetud grüpiintervjuudes oluliseks takistuseks, miks kergliiklusteid tööl käimiseks ei kasutata. Ehitatud teid peeti kõikjal mugavaks ja liiklusohutust suurendanud lahenduseks (E5).
64. Probleemid, miks ehitatud kergliiklusteed ei mõjutanud tulemusnäitajaid sellisel määral nagu kavandati ei ole seotud kitsalt ehitatud teedega, vaid laiemas säästva transpordi võrgustiku olemasolu ja arendamise (E6 ja E8), inimeste hoiakute ning valmisolekuga säästvaid liikumisviise kasutada (E7) ja võib-olla ka töökorras ja mugavate liikumisvahendite olemasoluga (E4).
65. Joonisel (Joonis 5) esitatud loogikaahel lähtub sellest, et püstitatud tulemusnäitaja väljendas projektidega soovitud tulemuste saavutamist. Selle näitaja mitte saavutamine sõltus paljudest eeldustest, mida meetme tegevused ei mõjutanud ega polnud kavatsatudki mõjutama. Seega oleks pidanud tulemusnäitaja saavutamiseks kavandama projekte oluliselt laiemalt säästvat liikumist mõjutavateks tegevusteks.
66. Kui aga lähtuda eesmärgi sõnastusest ja muuta tulemusnäitaja kitsamaks, ainult jalgrattakasutusega otsesemalt seotuks, võib täheldada positiivseid muutuseid säästvate liikumisviiside kasutamises. Kuigi uuringus ei hinnatud, kas kitsamalt püstitatud tulemusnäitaja paranemine on seotud otseselt meetme käigus ehitatud kergliiklusteedega, on näha Eestis tervikuna¹⁰ jalgrattaga liikuvate inimeste arvu kasvu. Praegune meetme tegevuse tulemusnäitaja koosneb sisuliselt kolmest osast: (1) ühistranspordi, (2) jalgsi liikumise ja (3) jalgrattaga liikuvate inimeste osakaal töö ja kodu vahel. Oluline osa tulemusnäitaja mitte saavutamisest oli seotud just ühistranspordi kasutavate inimeste osakaalu langusega. Kui 2012. aastal kasutas Eestis tervikuna ühistranspordi tööl käimiseks 23% hõivatutest, siis 2022. aastal 17%. Samas vähenes ka jalgsi tööl käivate inimeste osakaal 18%-lt 14%-le, aga jalgratta, mootorratta või mopeediga tööl käivate inimeste arv kasvas 2,8%-lt 3,4%-le⁹.

¹⁰ Hindajale kättesaadavad andmed ei võimalda hinnata linnapiirkondade kaupa tulemusi.

67. Joonis 5. Säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linnaruumi arendamise projektide ja tulemusnäitajate seose loogiline ahel

Märkused/allikad:

*Statistikaamet veebiandmebaas, tabel TT230: HÕIVATUD | Näitaja, Sugu, Töökäimise viis ning Vaatlusperiood (väljavõte 13.04.2023)

**Käesolev raport Tabel 2

†Käesolev raport Lisa 4

Kergliiklusteed ilma täiendavate säästvat liikumist arendavate algatusteta kasvataks säästvalt töö käivate inimeste arvu vaid nende arvelt, kes samaaegselt:

1. Elavad töökohale suhteliselt lähedal¹¹, nii et jalgsi, jalgrattaga või muu kergliikuriga saaks tööle minna. (Keskmine distantis jalgratta, mopeedi või mootorrattaga tööl käivate inimeste töö ja kodu vahel Eestis on 3,5 km¹²).
 2. Kelle kodu ja töökoht asuvad kergliiklustee läheduses.
 3. Seni kasutasid tööle minekuks autot.
68. Inimesi, kes vastavad kõigile kolmele kriteeriumile, pole palju (kokku oli Eestis 2021. aastal kuni 3,5 km kaugusel töökohast elavaid, kes käisid tööl autoga, ca 60 000 inimest). Selleks, et tulemusindikaator muutuks soovitud mahus, peaks ca viiendik neist auto kasutajatest liikuma jalgrattaga või jalgsi liikumisele.

69. Tabel 4. Kodust kuni 3,5 km kaugusel elavate inimeste osakaal tööl käimise viiside lõikes

	2018	2022
Auto	32,9%	32,2%
Jalgratas	6%	8,3%
Jalgsi	47,6%	46,6%
Ühissõiduk	13,3%	12%
Muu	0,1%	0,9%

Allikas: Eesti Tööjõu-uuring 2018-2022, autorite arvutused

70. Kuni 3,5 km kaugusel töökohast elavatest inimeste seas on viimasel viiel aastal kasvanud jalgrattaga tööle sõitvate osakaal kaks protsendipunkti, mis oli oodatud säästvate liikumisviiside tulemusnäitaja kasv 2012. aastast (vt Tabel 4).
71. Kergliiklusteede ehitamine saab oluliselt suuremat hulka inimesi mõjutada säästvalt liikuma, kui need toimivad koos ühistranspordiga. See võimaldab töökohast kaugemal elavatel inimestel kombineerida kergliiklusvahendit ja ühistransporti. Tulemusnäitaja saavutamiseks oleks pidanud seega samaaegselt tegelema ühistranspordivõrgustiku, kasutajamugavuse ja kiiruse arendamisega.
72. Samas tuleb ka ühistranspordi ja kergliiklusteede kasutamist ning tulemusnäitaja saavutamist vaadata muude ühiskondlike protsesside taustal. Grupiintervjuudes toodi välja, et rikkuse kasvuga on elanikkonnale isiklik sõiduauto muutunud kättesaadavamaks, mistõttu on rohkematel inimestel võimalus autoga liikuda (vt ka ptk 2.3). Juhul, kui eesmärk on inimesi auto asemel säästvaid liikumisviise kasutama panna, peab inimene eelistama säästvat liikumisviisi autole. Säästev liikumisviis peab olema kiirem, mugavam ja/või odavam. Sellist tulemust on võimalik saavutada ühelt poolt edendades ja arendades säästvaid liikumisviise teiselt poolt vähendades auto omanike ja kasutamise atraktiivsust.
73. Säästvate liikumisviiside eelistamine autole on kinni ka traditsioonides ja hoiakutes (E7), mis takistavad inimesel auto kasutamisele alternatiive otsimast ja kaalumast. Eestis on vähe levinud

¹¹ Inimesi, kelle põhitöökoht asub kuni 4 km kaugusel kodust oli 2021. aastal 32,2% hõivatutest. (Statistikaamet veebiandmebaas, tabel TT231: HÕIVATUD | Näitaja, Sugu, Vaatlusperiood ning Põhitöökohta kaugus elukohast 2021) (väljavõte 14.04.2023)

¹² Statistikaamet veebiandmebaas: TT232: KESKMINE PÕHITÖÖKOHA KAUGUS ELUKOHAST NING PÕHITÖÖKOHALE JÕUDMISE AEG | Näitaja, Sugu, Töökäimise viis ning Vaatlusperiood (keskmine perioodil 2012-2021) (väljavõte 13.04.2023)

jalgrattaga sõitmine talvisel ajal (kuni 3,5 km kaugusel töökohast elavatest inimestest kasutavad aasta I kvartalis jalgratast tööle minekuks 2 protsenti, samas kui III kvartalis oli jalgratta kasutajaid 2022. aastal 13,6%¹³) ning paljudel inimestel puuduvad talviseks sõiduks sobivad sõiduvahendid. Olukorras, kus inimesed on harjunud sõitma autoga, nende igapäevased liikumised on optimeeritud autosõidule ja muud tingimused ei muutu, ei ole inimestel motivatsiooni muuta oma harjumuspärasest liikumist.

74. Rattaringluse projekt, mis oli ainuke ühistranspordivõrgustikku ning liikuvust arendav ja uuenduslik kergliikluse edendamise projekt¹⁴, lahendab tööle liikumisel kergliikluseks sobiva sõiduki ja selle hoiustamise küsimuse. Juhul, kui inimesel endal puudub sobiv sõiduk tööle liikumiseks, siis on võimalik selleks kasutada projekti käigus kasutusele võetud lahendust. See projekt koos kergliiklusteede rajamisega ei toonud Tartu linnapiirkonnas paremat tulemusnäitajat kui teistes piirkondades. Põhjused on samad, mis kergliiklusteede rajamise projektide juures.

2.2.3. Uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine

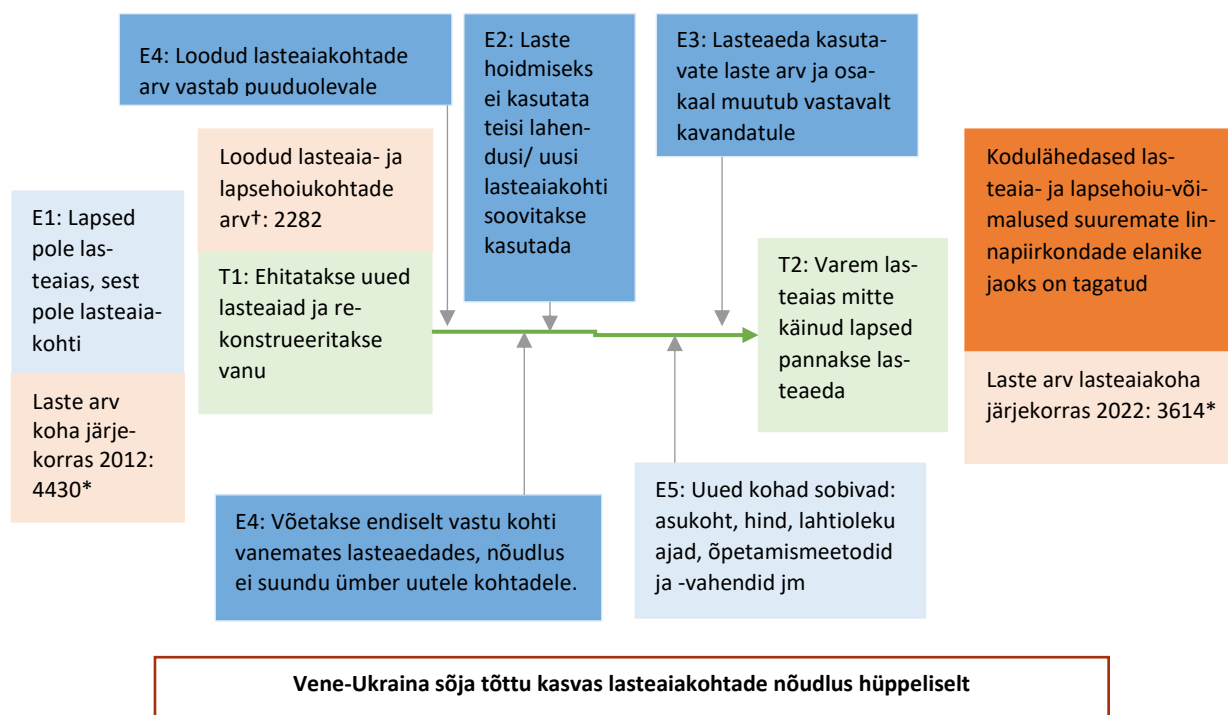
75. Tegevuse eesmärk:
1. Tagada suuremate linnapiirkondade elanikele kodulähedased lasteaia- ja lapsehoiuvõimalused
76. Väljundnäitaja:
1. Loodud lasteaia- ja lapsehoiukohtade arv
 2. Linnapiirkondades ehitatud või renoveeritud avalikud või ärihooned (m2)
77. Tulemusnäitaja:
1. Lapsehoiu- ja lasteaia-järjekordade pikkus suuremates linnapiirkondades, mida mõõdetakse laste arvuga kohajärjekorras.
78. Projektid tehti planeeritud mahus ja väljundnäitajad saavutati, mistõttu võib lugeda projektide valikut tõhusaks väljundnäitajate saavutamisel. Lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomise projektidega ei saavutatud aga tegevustele seatud tulemusnäitaja sihtväärtust ega eesmärki, mistõttu polnud projektid tõhusad eesmärgi saavutamisel.
79. Projektid suunati lasteaiakohtade loomisele (uute lasteaedade ehitamisele ja olemasolevate laiendamisele ning rekonstrueerimisele), mis on kooskõlas eesmärgi, tulemusnäitaja ja Eestis kehtiva kohaliku omavalitsuse kohustusega tagada igale koolieelses eas lapsele lasteaiakoht. Alternatiivsed lahendused lasteaedade ehitamisele ja rekonstrueerimisele oleks olnud lasteaedade laiendamine moodullahendustega, kuid nende kasutamine suuremas mahus praegusega võrreldes on kulukas ja moodullahendused on mõeldud ajutiseks, mitte püsivaks teenuse pakkumiseks. Erasektori sekkumised lasteaiakohtade pakkumiseks pole kooskõlas kohalikele omavalitsustele seatud kohustustega. Seetõttu oli projektide valik tulemuste saavutamiseks asjakohane.

¹³ Allikas: Eesti Tööjõu-uuring 2018-2022, autorite arvutused

¹⁴ Sii mõõdikusse panustas ka Narva linnapiirkonna jalg- ja jalgrattateede võrgustiku rajamine, II etapp, kuid sisuliselt oli tegemist jalg- ja jalgrattateede rajamisega, mis langeb kokku kergliiklusteede ehitamisega

80. Tulemusnäitajaid ja eesmärki ei saavutatud, kuna samal ajal toimusid muud protsessid ühiskonnas, mis mõjutasid tulemuslikkust. Kui Tartu ja Pärnu piirkonnas kavandati lasteaiakohtade loomine sellises mahus, et likvideerida lasteaedade järjekorrad, siis ei osatud täpselt arvestada elanikkonna arvu ja paiknemise muutuse prognoosidega (kast E3, *Joonis 6*). Tallinna piirkonna projektide maht oli aga palju väiksem kui täiendavate lasteaiakohtade vajadus (kast E4), mistõttu panustasid projektid küll uute lasteaiakohtade loomisse, kuid ei olnud iseseisvalt piisavad eesmärgi saavutamiseks. Piiravaks teguriks oli meetme rahaline maht, millega poleks olnud võimalik seda eesmärki saavutada.

81. *Joonis 6. Uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomise projektide ja tulemusnäitajate seose loogiline ahel*

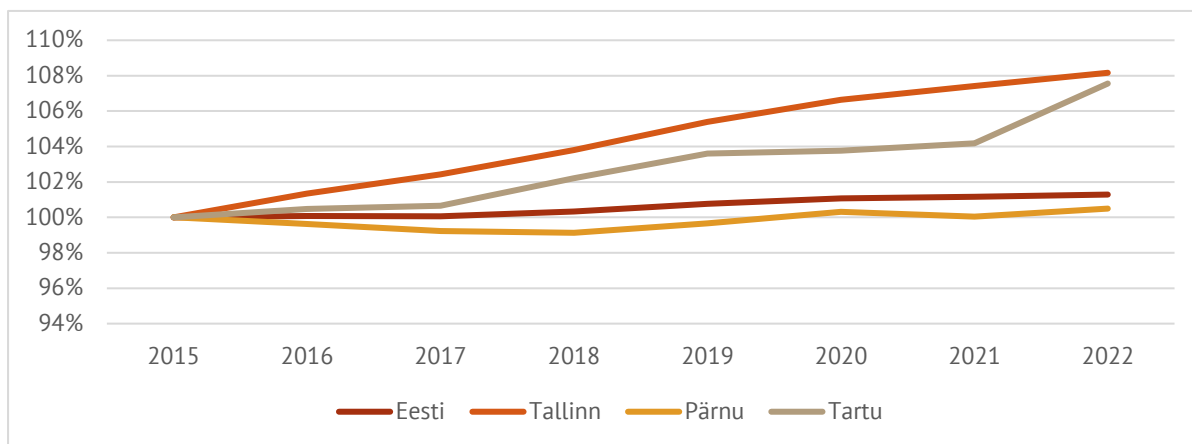

Märkused/allikad: * vt Tabel 3, † vt Tabel 1

82. Lisaks nimetatud kesksetele olulistele eeldustele, mis polnud täidetud tulemusnäitaja saavutamiseks selgus grüpiintervjuudes, et uute lasteaedade ehitamisel on nihkunud osades kohtades lapsevanemate soov saada lapsele lasteaiakoht justnimelt uude lasteaeda. See omakorda võib mõjutada lasteaiajärjekordade pikkust, kui lapsevanemad ei võta vastu kohta mõnes teises lasteaias (kast E4).

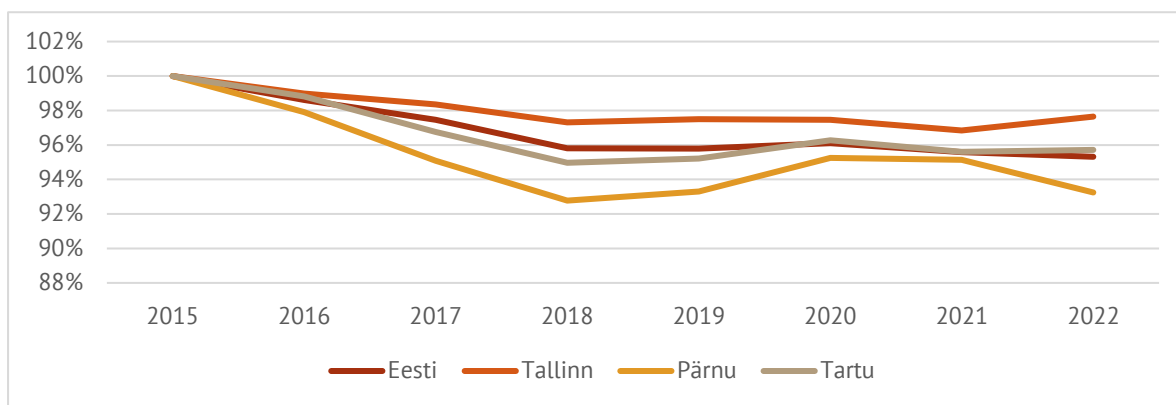
83. Kõigis linnapiirkondades kasvas rahvastik võrreldes 2015. aastaga (vt *Joonis 7*), 0-6-aastaste laste arv ei kasvanud (vt *Joonis 8*) ja 0-3-aastaste laste arvu mõnel aastal kasvas ja teistel kahanes (*Joonis 9*). Pärnu linnapiirkonnas kontsentreerub rahvastikus kasv linna lähipiirkonda, mistõttu pole kogu linnapiirkonna alana defineeritud kohalike omavalitsuste territoorium ühtlase arenguga. Tallinnas ja Tartus aga tunnetati rahvastiku kasvu ja kasvanud lasteaiakohtade nõudlust kõikide kohalike omavalitsuste piirkondades ühtlaselt.

84. Joonis 7. Linnapiirkondade rahvaarvu muutus võrreldes 2015. aastaga (2015. aasta rahvaarv = 100%)

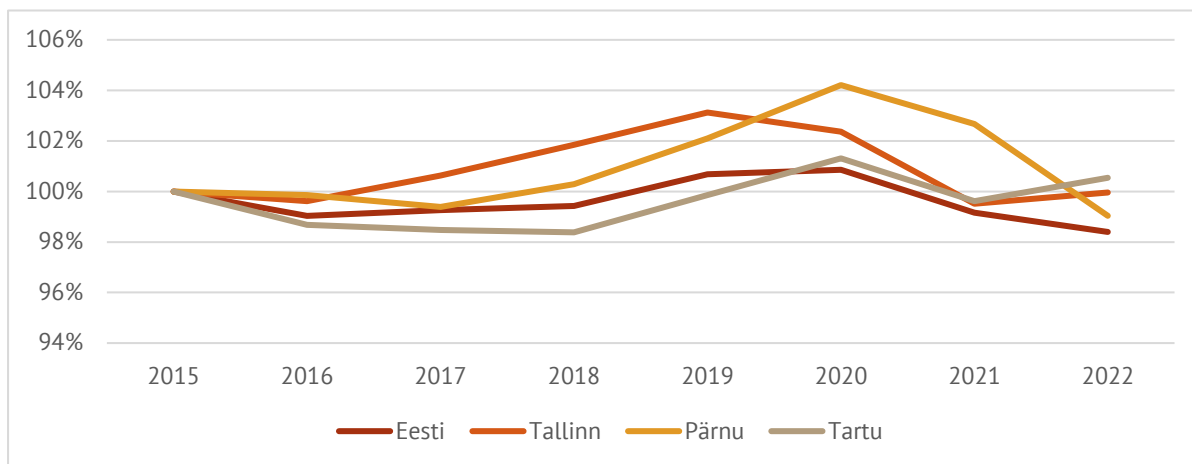
Allikas: Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RVO240: RAHVASTIK 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSELT, 1. JAANUAR | Sugu, Elukoht, Aasta ning Vanus (väljavõte 16.04.2023)

85. Joonis 8. Linnapiirkondade 0-6-aastaste laste arvu muutus võrreldes 2015. aastaga (2015. aasta rahvaarv = 100%)

Allikas: Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RVO240: RAHVASTIK 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSELT, 1. JAANUAR | Sugu, Elukoht, Aasta ning Vanus (väljavõte 16.04.2023)

86. Joonis 9. Linnapiirkondade 0-3-aastaste laste arvu muutus võrreldes 2015. aastaga (2015. aasta rahvaarv = 100%)

Allikas: Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSILT, 1. JAANUAR | Sugu, Elukoht, Aasta ning Vanus (väljavõte 16.04.2023)

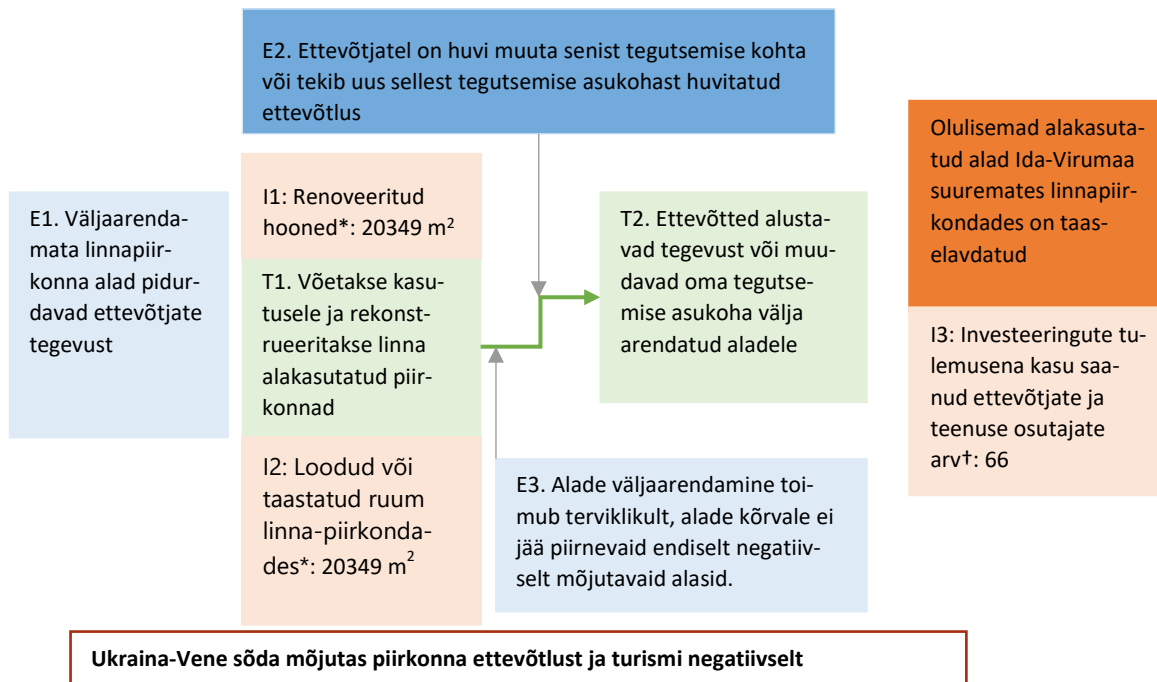
87. Nõudluse kasvust tulenevat suuremat lasteaiakohtade vajadust näitab ka lasteaias käivate 1-3-aastaste laste analüüs (vt ptk 2.1.2 Lapsehoiu- ja lasteaiajärjekordade pikkus suuremates linnapiirkondades), mille järgi kasvas lasteaias käivate laste osakaal ca 5-10 protsendipunkti (Tallinna piirkonnas 49,5%lt 2012. aastal 53,6%-ni 2022. aastal, Tartu piirkonnas 45,1%-lt 54,4%-ni, Pärnu piirkonnas 52,4%-lt 65,1%-ni).
88. Meetmevälise tegevusena mõjutas lasteaiakohtade nõudlust Ukraina sõda. Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel õppis alushariduse tasemel Eesti lasteaias 3. aprilli seisuga 2023. aastal 2078 Ukraina sõjapõgenike last¹⁵, kellega polnud võimalik arvestada projektide kavandamisel ja kes mõjutavad ka kogu lasteaiakohtade vajadust.

2.2.4. Alakasutatud linnaalade füüsiline, majanduslik ja sotsiaalne elavdamine

89. Tegevuse eesmärk:
1. Taaselavdada olulisemad alakasutatud alad Ida-Virumaa suuremates linnapiirkondades
90. Väljundnäitaja:
1. Avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m²)
 2. Linnapiirkondades ehitatud või renoveeritud avalikud või ärihooned (m²)
91. Tulemusnäitaja:
1. Investeeringute tulemusena kasu saanud ettevõtjate ja teenuseosutajate arv
92. Väljundnäitajad täidetakse suures osas 2023. aasta lõpuks, kui praegu veel lõpetamisel olevad projektid valmivad. Ehitatud või renoveeritud avalike ärihoonete väljundnäitaja täidetakse ca 85%-lisel tasemel (vt Tabel 1). Seega võimaldasid valitud projektid väljundnäitajad saavutada ja olid nende saavutamiseks sobivad.
93. Tulemusnäitaja soovitatav sihtmäär tase ületati. Samas saavutati tulemusnäitaja kahe projektiga ja lõpphindamise ajaks (jaanuar 2023) teised projektid tulemusnäitaja saavutamisse ei panustanud. Kuna lõpphindamise ajaks pole selge, kas kõik projektid panustavad tulemusnäitajasse, siis ei saa meetme tegevuse projekte tervikuna lugeda tõhusaks tulemusnäitaja mõjutajaks. Võis juhtuda, et mõned projektid keskendusid selliste arendamist vajavate alade rekonstrueerimisele, kus ei olnud otseselt kasu saavaid ettevõtteid. Selliste väljaarendatud alakasutatud linnaalade mõju on laiem, kui vahetus läheduses paiknevad ettevõtted ja teenuseosutajad. Alakasutatud linnaalade areng parandab turvalisust, suurendab turismi, tõstab kohaliku elanikkonna rahulolu. Laiema tulemusena elavdab see piirkonna erasektori tegevust ja parandab majandusnäitajaid, kuid kitsamalt otseselt kasu saavaid ettevõtteid ei pruugi olla võimalik välja tuua. Seega kitsalt määratud tulemusnäitaja mõjutamiseks oli täitmata eeldus kastis E2.

¹⁵ Allikas: Haridussilm, Valdkonnaraportid, Ukraina õppijad Eesti hariduses <https://www.haridussilm.ee/ee/valdkonnaraportid/ukraina-oppijad-estti-hariduses> (väljavõte 27.04.2023)

94. Joonis 10. Alakasutatud linnaalade füüsilise, majandusliku ja sotsiaalse elavdamise projektide ja tulemusnäitajate seose loogiline ahel

Märkused/allikad: * vt Tabel 1, † vt Tabel 3.

95. Tulemusnäitaja on sõnastatud sellisena, et ettevõtjad ja teenuseosutajad võisid juba eelnevalt olla projekti mõjupiirkonnas või nad võisid sinna tulla pärast avaliku linnaruumi arendamist. Kokkuvõttes ei ole selle meetme tulemusnäitaja püstitatud hästi ning see ei mõõda hästi meetme tegevusele seatud eesmärgi täitmist. Pigem on tegemist väljundnäitajaga, mis loeb kokku kasusaajate arvu, kuid ei väljenda millises mahus ja mis liiki tulu ettevõtjatele tõusis. Laiemat eesmärki silmas pidades oleks asjakohasem hinnata ümbruskonna ettevõtete majandustegevusnäitajad, mis aitaks mõista, milline on nende piirkonna alakasutatud alade rekonstrueerimise ja kasutusele võtu mõju olnud majandusele või ettevõtlusele.

2.3. Missugune on suuna mõju säästvate liikumisviiside edendamisele ning selle kasutajate arvu muutusele?

Hindamisküsimusele vastuse leidmiseks intervjuerisime iga linnapiirkonna KOV-ide esindajaid grüpiintervjuu vormis (kokku 5 grüpiintervjuud). Kuna linnapiirkondades kirjeldatud trendidel ja meetmete mõjudel oli suur ühisosa, siis esiteks anname ülevaate nendest mõjudest, mis on kõikides linnapiirkondades sarnased. Linnapiirkonnaspetsiifilised nüansid koondasime lisadesse (vt Lisa 7). Säästvate liikumisviiside kasutajate muutuse analüüs meeste ja naiste lõikes leidub peatükis 2.1.1.

96. Kõikide linnapiirkondade grüpiintervjuudest ilmnas, et kuigi mõju tulemusnäitajale (oodati säästvalt tööle liikujate osakaalu kasvu) ETU andmetel puudub, siis meetme raames loodud kergliiklusteed on kõigi viie linnapiirkonna KOV-ide ekspertide sõnul pidevalt kasutuses ja kasutajate arv on kogu aeg kasvanud. Palju kasutatakse kergliiklusteid just tööhõivest väljas olevate inimeste poolt, näiteks laste, kes kasutavad teid kooli, trenni ja huviringidesse käimiseks, poolt. Teid

kasutatakse palju ka rekreatsiooni eesmärgil: koeraga, lapsevankriga või niisama jalutamiseks või spordi tegemiseks, kasutatakse palju ka õhtuti ja nädalavahetuseti. Projektidest on kahtlemata tulu kõigis linnapiirkondades ja tunnetuslikult on jalgratastega liikumine ikkagi kasvanud ja seda kindlasti tänu kergliiklusteede ehitamisele. Pakuti, et tulemusnäitaja muutus vastassuunas võib tuleneda äkki Covidi aja mõjudest, kui bussiga ei tahetud sõita.

97. Ka **kohalikud elanikud on kergliiklusteid väga oodanud** ja kogukonnad on arengukavade ettepanekute voorus tihti palunud just kergliiklusteede ehitamist. Suuremate linnade lähivaldade **elanikele on kergliiklusteed eriti olulised ohutuse ja turvalisuse tõttu**. Enne meetmest valminud kergliiklusteid pidid elanikud liiklema jala või jalgrattaga maanteede ääres ja see on väga ohtlik. Mõnes vallas oli isegi surmaga lõppenud õnnetusi. Seega kergliiklusteede rajamine oli äärmiselt oluline, eriti toodi põhjenduseks, et kergliiklusteed muudavad laste teekonna kooli palju turvalisemaks. Tallinna ja Pärnu linnapiirkondade eksperdid arvasid, et just ohutus ja turvalisus oleksid võinud tulemusnäitajas kajastuda.
98. **Meetme tähtsus eesmärkide täitmisel on olnud väga oluline kõigis linnapiirkondades**. Ilma meetme rahastusest poleks sel ajal sellises mahus ja sellises ajakavas neid teid tehtud. Isegi kui KOV-idel oleks endal võimalik rahastada olnud, siis oleksid rahad kulunud muudele prioriteetsematele valdkondadele, nt alusharidus ja haridus.
99. Kõikides linnapiirkondades leiti, et arenguruumi on palju ja nii kergliiklusteede võrgustikku kui ka ühistranspordi võrgustikku ja kiirust saaks arendada paremuse poole, aga kahjuks **puuduvad selleks finantsilised vahendid**.
100. Tallinna ja Pärnu linnapiirkondade eksperdid tõid välja ka keskuslinna ja seda ümbritsevate KOV-ide erinevused kergliiklusteede ehitamise mõjust säästvate liikumisviiside edendamisele ja ehitamise nüanssidest:
 - 1) linna ümbritsevates KOV-ides on rohkem ruumi ja samade vahendite eest saab ehitada rohkem kilomeetreid kergliiklusteid. Lähivaldades toob ka jagatud kergliiklustee ehitamine kaasa päris suure efekti, ja just ohutuse seisukohalt. **Keskuslinnas** aga on liiklustihedus suurem ja selleks, et inimesed saaksid kiiresti rattaga tööle ja tagasi ja liikumine oleks kõigile ohutu, **peaksid olema jalgrattateed jalakäijate teedest eraldatud**. Lähivaldade eksperdid ei näinud eraldamata teedes probleemi ohutusele. Keskuslinnas on aga eraldatud teede ehitamine palju **kallim**, sest tihedas linnakeskonnas on ruumi on vähe ja uue tee ehitamine tähendab tänava rekonstrueerimist või vähemalt osalist üleskaevamist.
 - 2) Keskuslinnas, kus vahemaad on väiksemad, on kergliiklusteede ehitamisel ilmselt suurem mõju tulemusnäitajale ja seega ka vajadus kergliiklusteede järgi kriitilisem. Samas lähivaldades on kergliiklusteedel väga suur mõju ohutusele, aga väiksem mõju säästvalt tööle liikujate näitajatele ja seda eelkõige sellepärast, et **vahemaad on liiga suured** selleks, et neid rattaga läbida. Lähivaldade elanikud võivad elavad 20km või kaugemalgi oma töökohtast ja väga vähesed on võimelised seda teekonda igapäevaselt rattaga ette võtma ning seega seal on ainukesteks aktiivseteks kasutajateks noored. Keskuslinna elanikud on palju kergemini valmis üle minema autost jalgsi või jalgrattaga liikumisele, kuna olud on neile paremad ehk vahemaad väiksemad. Eksperdid tõid välja, et uuringute põhjal linna lähialdade elanikud pigem eelistaksid ühistransporti, kuna distantsid on pikad. Pärnu linnapiirkonna puhul öeldi, et Pärnu linnaga piirnevates asulates kasutavad inimesed ratast tööle

käimiseks. Seal on ka vahemaad väiksemad kui Tallinna linnapiirkonnas. Kuna Tartu linnapiirkonnas Tartu Rattaringluse parklad asuvad ka lähivaldades ja rattaringluses on kasutusel ka elektrirattad, siis Tartu linnapiirkonnas kasutatakse rattaringluse elektrirattaid ka kaugematest piirkondadest linna liikumisel.

101. Kõikides linnapiirkondades toodi üheks põhjuseks, miks probleem ei ole lahenenud, **inimeste hoiakuid ja maailmavaadet**. Seoses majandusliku heaolu kasvuga on elanikkonnale isiklik sõiduauto muutunud kättesaadavamaks ja rohkematel inimestel on võimalik liikuda autoga. Käesoleval sajandil on Eesti suurimates linnades (Tallinn, Tartu, Pärnu) toimunud eeslinnastumine, kuid ühistranspordi areng (nt linnaliinide pikendamine lähivaldadesse, sinna, kus asuvad uued elamurajoonid) pole samas tempos järgi jõudnud. Seega on inimesed valinud peamiseks liikumisviisiks auto ja paljudes leibkondades on kaks autot. Autoga liikumine on praegusel ajal mugavam ja kiirem kui ühistranspordiga (paljude eeslinnade kaugus linnast on liiga suur, et läbida jalgrattaga) ning seetõttu on inimesi raske saada eelistama säästvat liikumisviisi autoga sõitmisele. Harjumiseks ja standardiks on saanud viia ka lapsed autoga kooli ukse ette. Hoiakute ja maailmavaadete muutmiseks on vaja **põlvkonnavahetust**. Tallinna linnapiirkonna üks ekspert nentis, et praeguse põlvkonna unistus on maja linnast väljas privaatses asukohas ja kuna uued elurajoonid on enamasti hajaasustusega, siis bussi igale tänavale käima panna ei saa. Lisaks on vanematel päevas mitu käiku, mitte ainult kodust tööle ja tagasi sõit, vaja on ka lapsed lasteaeda/kooli viia, trennis käia ja poest süüa osta – seda kõike on mugavam ja kiirem teha autoga. Ekspert ütles, et „seda nimetatakse elustiiliksi või elustandardiks, mille poole on terve senine elu püüeldud ja millest vabatahtlikult ei loobuta“.
102. Enamus linnapiirkondades leiti, et säästvate liikumisviiside edendamiseks tuleks arendada **ühistransporti kiiremaks ja mugavamaks**, et see oleks autoga konkurentsivõimeline ja mugav alternatiiv. Samas Tallinna ja Tartu linnapiirkondade eksperdid leidsid, et **ühistranspordi arendamine linna lähivaldades on hiljaks jäänud**. Lähivaldades oleks pidanud olema hea ühistranspordiühendus uute rajatavate elamurajoonide ja linna vahel enne, kui elanikud sinna kolisid, sellel oleks olnud potentsiaali vähendada autostumist seeläbi, et võib-olla ei oleks siis leibkonda teist autot ostetud. Liinid aga tekkisid hiljem, kui elanikud olid juba kolinud sinna ja kui peres on juba kaks autot, siis on sellest autost keeruline loobuda. Pärnu linnapiirkonna eksperdid arvasid, et neil on ühistranspordiga kõik hästi ja elanikud on rahul ning ega selle edasi arendamiseks raha ei ole ka. Kohtla-Järve/Jõhvi ja Narva linnapiirkondades ühistranspordiühendused ei ole piisavalt head, et inimesed oleksid nõus oma käigud auto asemel ühistranspordiga tegema.
103. Pärnu ja Tallinna linnapiirkondade eksperdid ütlesid, et nende linnapiirkondades **ei mõeldud meetme raames muudele tegevustele kui kergliiklusteede rajamisele**, sest Pärnu linnapiirkonnas oli kergliiklusteede rajamine maanteede äärde kriitiline ohutuse ja turvalisuse seisukohast ja seega kõige esimene prioriteet. Tallinna linnapiirkonnas olid kergliiklusteed kõige puudulikumas seisukorras ja nende ehitamist oli teistest meetmetest raskem katta. Ühistranspordi projektidele oli lootust saada rahastust muudest tegevustest ning seega otsustati kergliiklustevõrgustiku rajamise kasuks. Ida-Viru, Pärnu ja Tartu linnapiirkondade eksperdid tõid välja ka, et ühistranspordi projekte on keerulisem teha kui kergliiklusteede projekte, sest seda korraldavad paljud osapooled ja see eeldab suuremat koostööd.

104. Pärnu ja Tartu linnapiirkondade eksperdid tõid välja, et neil on olnud **konflikte Transpordiametiga**. Probleemid on seisnenud selles, kuidas midagi lahendada või mis järjekorras midagi oleks kõige parem teha, kuid Pärnu puhul ka selles, et Transpordiamet soovis teha ühte kergliiklusteed ühishankena, kuid hiljem loobus omapoolsest rahastusest ja seega KOV-il oli vaja enda osa ümber projekteerida. Lisaks tunnevad KOV-ide eksperdid, et Transpordiametiga millegi koos tegemine pole päris võrdsetel alustel koostöö, vaid pool sunniviisiline – nt Transpordiamet teeb kergliiklustee, aga valgustus ja hooldus tuleb vallal maksta. Riigilt toetuse saamist nähti pigem kui võitlust ja kauplemist.
105. Pärnu ja Tallinna linnapiirkondades toodi kergliiklusteede rajamisel välja ka **maade võõrandamise küsimus**, mis mõnel puhul on osutunud keeruliseks ja läbirääkimised eramaade omanikega on olnud pikaajalised ja rasked.

2.4. Missugune on suuna mõju kodulähedaste lasteaia- ja lapsehoiuvõimaluste tagatusele?

106. Hindamisküsimustele vastuse leidmiseks intervjuerisime igas tegevust rakendanud linnapiirkonnas KOV-i esindajaid (kokku 3 grupiintervjuud). Kuna linnapiirkondades kirjeldatud trendidel ja meetme mõjudel oli suur ühisosa, siis koondame ühisosa vastusest üle linnapiirkondade. Linnapiirkonnaspetsiifilised nüansid toome välja lisades (vt Lisa 8). Tekstis kasutame üldjuhul sõnu „lasteaed“ ja „lapsehoid“ sünonüümidena¹⁶, mis viitavad hoiu- ja/või haridusteenust pakkuvatele asutustele sõltumata laste vanusest. Juhul, kui on spetsiifiliselt vaja eristada lapsehoiuteenust sotsiaalhoolekande seaduse ja lasteasutust koolieelse lasteasutuse seaduse mõistes, viitame sellele konkreetselt.
107. **Meetme tegevused leevendasid lasteaiakohtade puuduse probleemi linnapiirkondades, kuid nõudluse jätkuva kasvu tõttu ei ole üheski linnapiirkonnas kõigile lasteaia kohta soovivatele lastele kohaliku omavalitsuse lasteaias koht tagatud. Nõudluse kasv tuleneb peamiselt elanikkonna kasvust, aga ka elanike suurenenud teenuse kasutamise soovist.**
108. Kõigis meetme tegevust rakendanud linnapiirkondades elanike arv kasvab. Sellega seoses kasvab omakorda lasteaiakohtade nõudlus. Elanikkonna kasv tuleneb Eestisisesest ja välisrändest, valglinnastumisest ja Ukraina sõjapõgenike elama asumisest linnapiirkondadesse. Eestisene ränne linnapiirkonna linnadesse ja lähivaldadesse toimub teiste Eesti piirkondade arvelt. Valglinnastumine leiab samuti aset, kuid see ei toimu sellises mahus, et linna elanikkond väheneks. See tähendab Eesti teistest piirkondadest linna elama asuvate inimeste hulk on suurem, kui linnast

¹⁶ Lapsehoiuteenus, mis on vanemate hoolduskoormust vähendava hoiuteenuse pakkumine lastele, korraldatakse Eestis sotsiaalhoolekandeseaduse alusel. Koolieelse lasteasutuse seaduse alusel võib 1,5-3-aastase lapse lasteaia kohta asendada lapsehoiuteenusega. Lasteasutus, mille alla kuuluvad lastesõim, lasteaed ja erilasteaed (koos nimetatud siinses uuringus lasteaed), on lastele hoidu ja alusharidust pakkuv õppeasutus. Lasteaia tegevust reguleerib koolieelse lasteasutuse seadus. Selle järgi on kohalikul omavalitsusel kohustus luua igale 1,5-7-aastasele lapsele võimalus teeninduspiirkonna lasteasutuses käimiseks. Lapsevanemad võivad eelistada lapsehoiuteenust lasteaiale või vastupidi, neid eelistusi käesolevas hindamises ei käsitleta ja mõlema teenust käsitletakse analoogse laste hoidmise teenuse nõudlusena.

lähivaldadesse kolinud inimeste hulk. Vaatlusalus kolmes linnapiirkonnas on seetõttu toimunud kogu rakenduskava perioodi vältel pidev lasteaiakohtade nõudluse kasv ja kasv on ületanud meetme tegevuse alguses tehtud prognoose.

109. Lisaks elanikkonna kasvule põhjustab nõudluse suurenemist vanemate suurenenud soov lasteaiateenuse kasutamiseks. KOV-i eksperdid on märganud muutust vanemate soovides. Võrreldes varasema ajaga soovivad vanemad panna lapse lasteaeda nooremana ja esimesel võimalusel. Sellist trendi märgatakse KOV-ide ekspertide seas alates 2022. aastal alanud järsust elukalliduse tõusust. Kuna lapsevanematel on kulukad eluasemelaenu ning elukalliduse kasvu tõttu on vaja kahe leivateeniija raha pere ülalpidamiseks, siis majandusliku sunni tõttu on vaja lapsevanematel ka lapsehoiukohta, et tööle minna. Teisalt märgatakse kultuurilist muutust, kus noorema lapsega kodus olev ema paneb vanema lapse lasteaeda, kuigi ta ise on kodune. Ekspertide pakkumise järgi võib sellise muutuse taga olla see, et Eesti inimesed usaldavad haridusasutusi ning soovivad lapsele head haridust ja sotsialiseerumise võimalust pakkuda. Samas leiti, et suurenenud nõudlust võib selgitada ka see, et mitme väikese lapsega kodus olevad vanemad panevad vanemad lapsed lasteaeda, et vähendada hoolduskoormust ning saada vaba aega muudeks endale või perele olulisteks tegevusteks nagu õppimine, kodu korrashoid, väiksemate lastega tegelemine. Kokkuvõttes on lasteaiakohtade nõudluse kasvu taga nii suurem laste arv piirkonnas kui laste varasemast sagedasem ja varasem lasteaeda panemine.
110. Põhjustena, miks ei osanud KOV-id täpseid lasteaiakohtade nõudluse prognoose teha, nimetati rahvastikusündmuste etteaimamatust, sõltuvust KOV-i kontrolli alt väljas olevatest teguritest (nt arendajate otsused elamute väljaehitamiseks) ja rahvastikuprognoside kasutamist, kus Eesti siserännet polnud arvestatud. Pärnu ja Tartu linnapiirkondade vähemalt osades KOV-ides arvestati meetme raames uute lasteaiakohtade kavandamisel tol hetkel olnud nõudluse rahuldamisega ja täpsemad prognoosid oleksid võimaldanud teistsuguseid plaane teha. Tallinna linnapiirkonna täiendavad lasteaiakohad poleks aga täitnud meetme kavandamise hetkel üleval olnud kogunõudlust. Tallinna piirkonna piiravaks teguriks oli meetme rahaline maht, mis võimaldas igas KOV-is mõne objekti valmimist, aga mitte kogu täiendava nõudluse rahuldamist.
111. Vaatamata grupiintervjuudes rõhutatud suurenenud lasteaiakohtade nõudlusele **ei tuvastanud me sünteetilise kontrollgrupi meetodiga lasteaiakohtade loomise projektidel statistiliselt olulist mõju 25–49-aastaste naiste hõivemääradele (2015.-2021. aastal)** (vt Lisa 6). Need tulemused viitavad sellele, et lasteaiakohtade puudus ei olnud enne projektide valmimist tööturul osalemise takistuseks ja töötamiseks vajalik lapsehoid oli korraldatud muul moel kui KOV-i lasteaiakohad. Sellisel juhul võis lasteaiakohtade lisandumine muuta viisi, kuidas lapsehoid on korraldatud, aga ei mõjutanud naiste tööturul osalemist. Sünteetilise kontrollgrupi meetod ei võimalda hinnata, kuidas oleks meetme puudumisel hoitud lapsi, kas kodus, lapsehoidjat kasutades või oleks kasutatud muud lahendust. Siiski näeme, et meetme mõjul on paaris omavalitsuses 1–3-aastaste seas koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal kasvanud (vt 2.1.2). Mitmes KOV-i ekspertide grupiintervjuus märgiti just 2022. aastal elukalliduse tõusuga avaldunud vanemate soovi tööle minna ja seonduvat kiireloomulist vajadust lasteaiakoha järele. **Kuna laste hoidmise lahendus ei mõjuta iseseisvalt vanemaid tööle minema, vaid loob eelduse hõivevõimaluseks, siis elukalliduse tõus tekitab vajaduse hõivesse liikuda hiljem kui analüüsiperioodi lõpp.** Meetme käigus juurde tekkinud hoiukohad lõid seega eelduse ja võimaldavad vanematel tööle minna, kuid see mõju võib avalduda pikema perioodi vältel, mis käesoleva uuringu tulemustes välja ei paista.

112. Linnapiirkondades täidetakse KOV-idele pandud kohustust lastele lasteasutuses koha tagamisel erinevaid meetmeid ja rahastusallikaid kombineerides. KOV-ide meetmed sisaldavad järgmisi: uute lasteaedade ehitamine või kasutusest olnud ehitiste rekonstrueerimine lasteaiaks, olemasolevatele lasteaedadele juurdeehituse tegemine või ümber ehitamine nii et tekiks juurde lasteaiarühmi või lapsehoiukohti, moodulhoonetega lasteaedade juurde täiendavate ruumide tekitamine, eraomanduses ruumide rentimine lasteasutuse teenuse pakkumiseks, olemasolevate rühmade täituvuse suurendamine. Lisaks KOV-i enda tegevusele lasteaiakohtade loomisel on kõigis linnapiirkondades ka erasektori loodud lapsehoiu- ja lasteaiakohti, mille kulusid kompenseerib osaliselt KOV ning osades KOV-ides toetatakse rahaliselt lasteaiakohta puudumisel lapsevanemat, kes hoiab last kodus. Tulenevalt lasteaiakohtade defitsiidist on KOV-idel tarvilik kombineerida erinevaid meetmeid ja erinevad meetmed on vajalikud, et KOV-id oma kohustuse lasteaiakohtade loomisel suudaksid täita. Kaaludes iga KOV-i ning lasteasutuse olukorda, võetakse kasutusele piirkonnas sobivaim meede – näiteks: ajutise lahendusena moodulhoonete kasutamine on kulu- kas, kuid pakub paindlikku võimalust suurendada ajutiselt juurdeehituse või uue hoone valmi- mise ajaks lasteaiakohtade arvu; kui maapiirangud ei võimalda lasteaedadele juurdeehitust teha, siis otsitakse võimalus uue hoone ehitamiseks; kiirema ja väikese juurdekasvu lasteaiakohtadele võimaldab lasteaiaga hoolekoguotsusega rühmade täituvuse suurendamine 20-lt lapselt 24-le, kuid see ei kata kogu nõudlust jne. Erasektori lasteaiad on samuti suuremates piirkondades kasutuses ning lisaks KOV-i lasteaiakohtade puudusele katavad need alternatiivseid õppemeetodeid (nt Waldorf või Montessori) soovivate vanemate nõudlust lasteaiakohtade järele. KOV-ide ekspertide sõnul eelistavad aga üldjuhul vanemad KOV-ide lasteaedu ja mitmetel juhtudel kompenseerivad KOV-id ka eralasteaedades käimist vaid juhul, kui KOV-i enda lasteaias, kuhu vanem soovib kohta, pole kohta pakkuda. Seega on jätkuval nõudluse kasvule vastamiseks vajalik kõigis linnapiirkon- dades täiendavaid KOV-ide lasteaiakohti juurde luua.
113. Kõigis linnapiirkondades on uusi lasteaiakohti loodud juurde lisaks meetmest rahastatud uute lasteaedade ehitamisele, olemasolevate hoonete rekonstrueerimisele ja juurdeehitistele KOV-i enda ja teiste meetmete (keskkonnasäästule suunatud meetmed) rahastust kasutades. Linnapiir- konnad erinevad selle poolest, milline on nende võimekus omavahendeid kasutada lasteaedade ehitamiseks. Väiksematel KOV-idel Pärnu ja Tartu linnapiirkondades puuduvad vahendid, et ise uusehitist või suuremahulist hoone rekonstrueerimist omavahenditega ette võtta ning seetõttu on meetmest rahastatud lahendused andnud suure panuse olukorra parandamiseks (ühe valla näitel ehitati KOV-i juurde üks lasteaed, mis kasvatas lasteaiakohtade arvu ühe-kolmandiku võrra). Samas on Tallinna linnapiirkonna valdades ehitatud omavahenditega juurde mitmeid las- teaedu (ühe KOV-i näitel on pärast meetmest valminud lasteaeda valminud veel seitse lasteaeda KOV-i omavahenditega). Kõikidel juhtudel aga lugesid KOV-id meetmest saadud toetust oluliseks probleemi leevendamisel, kuna see võimaldas terviklahendusena ehitada või rekonstrueerida las- teaedu. Terviklahendus suure hulga lasteaiakohtade loomisega tõi kaasa hüppelise teenuse pak- kumise kasvu. Ilma toetuseta poleks osad KOV-id üldse suutnud neid lasteaiakohti luua ja teised oleksid loonud oluliselt pikema perioodi vältel, mis tähendaks, et praegune lasteaiakohtade puu- duse probleem oleks akuutsem. Pärast jätkusuutliku linnapiirkondade arengu meedet avanenud toetuste skeemid lasteaedade rekonstrueerimiseks on oluliselt halvemate tingimustega, katavad vajalikke investeeringuid osaliselt ning eeldavad oluliselt suuremat omafinantseeringut.

114. Lasteaedade uute majade ehitamisel ja laiendamisel on laiem mõju kohalikule elanikkonnale kui majad antakse harrastusteks ja huvitegevuseks elanikkonna kasutusse lasteaiapäeva välisel ajal. Mitmetes KOV-ides seda praktiseeritakse ja toodi välja vähemalt ühe KOV-i poolt kõigis linna- piirkondades.

2.5. Missugune on olnud alakasutatud alade taaselavdamiseks tehtud investeeringute mõju erasektori või kolmanda sektori aktiveerimiseks sihtlalal tegutsemiseks?

115. Hindamisküsimustele vastuse leidmiseks intervjuerisime igas tegevust rakendanud linnapiirkonnas KOV-i esindajaid (kokku 2 grupiintervjuud). Kuna linnapiirkondades kirjeldatud trendidel ja meetme mõjudel oli suur ühisosa, siis koondame ühisosa vastusest üle linnapiirkondade. Linnapiirkonnaspetsiifilised nüansid toome välja lisades (vt Lisa 9).
116. Alakasutatud alade taaselavdamise projekte hindasid kohalike omavalitsuste eksperdid kohalike omavalitsuste arengu seisukohast **väga vajalikeks projektideks. Isegi kui kõik projektid ei ole kaasa toonud märgatavat ettevõtluse kasvu projekti lähipiirkonnas, siis mõju piirkondade taaselavdamisele on ekspertide arvates olnud suur.** Projektide mõju ettevõtlusele on olnud varieeruv, suurima mõjuga on olnud Puru tee läbimurde ja seonduva taristu ehitamine, sinna piirkonda rajati kaubanduskeskus ja rida muid teenindusasutusi. Väiksem on olnud mõju ettevõtlusele parkide ja väljakute ning avaliku sektori hoonete rekonstrueerimise projektidel, aga ka nende projektide puhul oodatakse kasvavat positiivset mõju ettevõtlusele.
117. Ida-Virumaa linnapiirkonnad ei ole ekspertide arvates **eraettevõtetele (sh arendajatele) atraktiivsed**, kinnisvarahinnad on teiste Eesti piirkondadega võrreldes madalad ning linnapiirkonnad on linnaruumi arengu mõttes teistest Eesti linnapiirkondadest maha jäänud ning seda mahajäämust on keeruline tagasi teha. **Investeeringute kaasamiseks peab keskkond olema atraktiivsem, aga seda on raske teostada.** Linnapiirkondade KOV-id näevad, et avalik sektor peab piirkondi elavdama, aga **KOV-ide rahalised võimalused on väga piiratud**, prioriteetideks on KOV-ide esmaste kohustuste täitmine ning investeeringuteks raha napib. **Suuremaid linnaruumi projekte ei oleks ilma meetme toeta kindlasti teostatud.** KOV-id kasutavad oma prioriteetsete objektide rajamisel lisaks kõnealusele meetmele ja oma eelarvevahenditele ka teisi toetusmeetmeid ning nende kombinatsioone (näiteks kaetakse meetme omaosaluse kulusid mõne teise toetusmeetmega). Et KOV-ide rahalised võimalused on piiratud, siis KOV-ide ekspertide sõnul ei saa KOV-id endale ebavajalikke projekte lubada, senised projektid on osutunud vajalikuks ja rajatiseks on kasutuses.
118. **Alakasutatud alad on mõlemas linnapiirkonnas jätkuvalt probleemiks.** Seniste projektidega on korrastatud kõige problemaatilisemad ja/või prioriteetsemad piirkonnad. Ka ülejäänud alakasutatud alade korda tegemiseks vajavad kohalikud omavalitsused rahalist toetust. Kõiki linnapiirkondades olevaid alakasutatud alasid ei ole kohalike omavalitsuste ekspertide arvates aga mõtet sarnaselt kõne all olevate projektidega rekonstrueerida, sest kõikidel aladel ei ole potentsiaali ettevõtluse kaasamiseks või ka avaliku sektori teenuste pakkumiseks. Mõnel juhul oleks mõttekas vanad hooned lihtsalt lammutada ja rajada alale park või muruplats, aga igal juhul oleks vajalik alad korrastada, sest vastasel juhul räämas ja ohtlikud alad halvendavad kogu piirkonna elukeskkonda. Senisest kiiremat arengut alakasutatud alade korrastamisel pidurdavad ekspertide arvates

ka suhteliselt väikesed toetuste summad, mille tõttu ei ole võimalik suuremahulisi rajatise praeguste ehitushindade puhul enam ehitada.

119. Alakasutatud alade projektide laiem mõju on olnud see, et mõlema **linnapiirkonna elukeskkond on paranenud**. Varem alakasutatud alad on muutunud atraktiivseteks piirkondadeks nii kohalikele kui külalistele. Projektide abiga on ehitatud uusi hooneid ja rajatise, mida on seni mõlemas linnapiirkonnas väga vähe tehtud.

2.6. Kas ja missugused on olnud meetmete elluviimisel kaasnevad positiivsed mõjud lisaks meetmete eesmärkides seatule?

120. Hindamisküsimusele vastates kasutame 1) rahastatud projektide taotlusvorme, kus toetuse saaja on märkinud, kas projektil on/ei ole mõju horisontaalsetele teemadele ja 2) projektijuhtide ankeetküsitluse tulemusi. Kuna sisuliselt sarnaste projektide puhul on toetuse saajad hinnanud projektide mõju horisontaalsetele teemadele üpriski erinevalt, võib järeldada, et horisontaalsete mõjude kohta küsimine projekti dokumentatsioonis ei anna sisulist infot tegeliku projekti mõju kohta, sest erinevad projektijuhid mõtestavad neid mõjusid erinevalt.

2.6.1. Ülevaade horisontaalsetest mõjudest

Analüüsisime kõikide rahastatud projektide taotlusvormides toetuse saaja poolt märgitud jah/ei vastuseid viiele horisontaalsele teemale: kas projekt on infoühiskonda edendav, kliimat ja keskkonnahoidu edendav, regionaalarengut edendav, riigivalitsemist, võrdseid võimalusi edendav. **Läbivatest teemadest edendasid projektid taotlusvormide andmetel kõige enam regionaalarengut:** kõikide meetme tegevuste ja kõikide linnapiirkondade (v.a mõned üksikud projektid Tallinna ja Tartu linnapiirkondades meetme tegevuse 9.1.1 raames) kõik projektid edendasid regionaalarengut (vt Lisa 10, Tabel 23). Regionaalarengule järgnesid kliima ja keskkonnahoid ning võrdsed võimalused – ca 3/4 kõigist projektidest edendasid neid kahte läbivat teemat. Läbivad teemad, mida edendasid ca neljandik projektidest, olid infoühiskond ja võrdsed võimalused. Pikem analüüs ja joonised on leitavad lisadest (vt Lisa 10).

2.6.2. Ülevaade mõjudest ühiskonnale projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

Projektijuhtide küsitluse käigus palusime vastajatel hinnata projekti mõju seitsmele valdkonnale: piirkonna elukeskkonnale, piirkonna ettevõtlusele, piirkonna elanike rahulolule avalike teenustega, kohalike omavalitsuste vahelisele koostööle, kliimaneutraalsusele, soolisele võrdõiguslikkusele, muude gruppide võrdsetele võimalustele (vt küsitluse kohta ka meetodika alt Lisa 13). Mitte ükski vastaja ei hinnanud projekti mõju üheski nendes valdkondades negatiivseks. Enamasti hinnati mõju kas positiivseks või öeldi, et mõju puudub või ei osatud öelda. Joonised on lisades (vt Lisa 11)

121. Kõik vastajad hindasid, et nende projekti mõju piirkonna **elukeskonnale** on positiivne. Enamasti toodi välja näidetena linnaruumi korrastamist ja atraktiivsemaks muutmist, uute võimaluste loomist aktiivseks ajaveetmiseks või ürituste korraldamiseks, kergliiklusteede puhul ka liiklusohutuse paranemist. Mainitud on mitmel korral kohalike elanike positiivset tagasisidet ja objektide aktiivset kasutust.

122. Projektide mõju piirkonna **ettevõtlusele** sõltub projekti tüübist. Näiteks alakasutatud aladele suunatud projektide kõik vastajad hindasid, et nende projektide mõju piirkonna ettevõtlusele on positiivne (vt Lisa 11, Joonis 47). Vastajad tõid välja, et projektid elavdasid ettevõtlust, lisandunud on mitmed teenindus- ja kaubandusettevõtted (Puru tee ja Jõhvi hariduslinnaku puhul) ja nt Ahtme keskuse rekonstrueeritud kergliiklustee ääres asuval ilusalongil on suurenenud klientide arv. Enamuse lapsehoiu ja alushariduse projektide kohta vastanute arvates mõju ettevõtlusele puudub (üks vastaja küll leidis, et hästi projekteeritud maja loob mugavad töötingimused). Ka säästvate liikumisviisidele suunatud projektidest kolmandiku hinnangul puudub mõju ettevõtlusele, aga üle poolte vastajatest hindasid mõju positiivseks. Vastajad põhjendavad positiivset mõju sellega, et objektid on aidanud ettevõtete töötajatel minna mugavamini ja ohutumalt tööle (nt rongipeatustest), tõstnud külastajate arvu ettevõtetes, mis jäävad objekti mõjuulatusse, pannud elanikud rohkem ja turvaliselt liikuma ja seeläbi ka rohkem ettevõtteid külastama ning nt Eesti Posti postiljonid kasutavad tehtud teed jalgrattaga töö tegemiseks.
123. Peaaegu kõik vastajad leiavad, et projektide mõju piirkonna **elanike rahulolule avalike teenustega** on positiivne (vt Lisa 11, Joonis 48). Positiivset mõju selgitatakse peamiselt elanike rahuloluga ja tuuakse välja juba eelpool mainitud põhjuseid: ohutum liiklemine, kaasaegne linna-ruum, uued vabaaja veetmise ja sportimise võimalused, kättesaadavad lasteaiad.
124. Projektide positiivset mõju **kohalike omavalitsuste vahelisele koostööle** tõid vastajad välja ainult säästvate liikumisviiside ning lapsehoiu ja alushariduse projektides ning nendes valdkondades toodi seda välja vähem pooltel projektidel (vt Lisa 11, Joonis 49). Enamasti leidsid vastajad, et mõju puudub või nad ei oska öelda, kas mõju esines. Kui leiti, et projektil oli positiivne mõju KOV-ide vahelisele koostööle, siis paar vastajat tõid välja, millised KOV-id omavahel koostööd tegid projekti valmimisel ja paaris projektis põhjendati, et objekt võimaldab korraldada üritusi muuhulgas inimestele ka väljastpoolt oma KOV-i.
125. Projektide mõju **kliimaneutraalsusele** on projektijuhtide küsitluse hinnangul enamasti positiivne (vt Lisa 11, Joonis 50). Säästvatele liikumisviisidele suunatud projektides toodi selgituseks, et tänu projektile kasutavad inimesed rohkem keskkonnasõbralikke liiklemise viise (liigutakse rohkem jala ja jalgsi) ja autode liiklusmaht vähenes, sest loodi paremad tingimused jalgsi ja jalgrattal liikumiseks (tekkis turvaline alternatiiv autoga liikumisele), ühes projektis toodi välja, et projekt andis autoga liikudes otsema ligipääsu naaberomavalitsuse suurimasse linnaosasse ehk see tähendab transpordiks kuluvat ajasäästu inimestele. Lasteaedade puhul toodi välja, et hoone energiaklass on parem kui vanadel hoonetel, ühele hoonele rajati roheline murukatus ja üks rajatud ehitis vastab liginullenergiahoone energiatõhususele. Ka alakasutatud aladele suunatud projektid on suurendanud jalgsi, jalgratta ja kergliikuriga liikujate osakaalu ja vähendanud sõiduautode kasutamist. Lisaks on välja toodud puude istutamist.
126. Vastajate hinnangul puudub enamuse projektidel mõju **soolisele võrdõiguslikkusele** (vt Lisa 11, Joonis 51). Ca kolmandiku projektide vastajaid ei osanud mõju hinnata. Positiivse mõju tõi välja ainult üks vastaja lapsehoiu ja alushariduse projektiga seoses ning põhjenduseks tõi ta, et kõik inimesed saavad võrdselt kasutada ehitatud maja hüvesid.
127. Enamus vastajatest hindab, et projektide mõju **muude gruppide võrdsetele võimalustele** on positiivne või pigem positiivne (vt Lisa 11, Joonis 52). Säästlikele liikumisviisidele suunatud projek-

tide positiivset mõju muudele gruppidele põhjendatakse sellega, et kõigile on objektidele ligipääs ning liikumiskustega inimestel paranesid liikumisvõimalused, kasutatud on ka vaegnäijatele mõeldud taktiilseid plaate, ratastooli jt abivahenditega liiklejatele on tehtud madalad äärekivid. Lasteaedade puhul toodi välja, et lasteaed on kasutatav kõigile, ka puuetega inimestele ja hoones saab korraldada koolitusi. Alakasutatud aladele suunatud projektides toodi välja, et projektid arvestavad erivajadustega, erineva vanuse või tervises seisundiga inimestega (nt kaldteed, pingid, lehtla).

2.6.3. Analüüsida, kas ja mis ulatuses (indikatiivne raadius toetatud objektist) on Ida-Virumaa alakasutatud alade taaselavdamiseks suunatud projektid mõjutanud piirkonna kinnisvaratehingute hinna muutusi võrreldes vastava KOV-i kinnisvaratehingutega üldiselt.

128. Hindamisküsimusele vastamisel tuginesime Maa-ameti korterite ostu-müügi tehingute kvartaalsele hinnastatistikale (aastatest 2012-2022) ning kahe kohaliku kinnisvarahindaja eksperthinngule. **Kvantitatiivne andmeanalüüs ei näita, et projektidel oleks olnud märkimisväärne mõju piirkonna kinnisvara hindadele. Kinnisvaraekspertide hinnangul võib alakasutatud alade elavdamise projektidel siiski olla mingi mõju kinnisvara hindadele (suurusjärgus kuni 10%), kuid seda pigem nende objektide vahetus läheduses¹⁷.** Projektide lähiümbruskonna keskmised korterite hinnad olid aastatel 2012–2022 väga sarnased vastava KOV-i keskmistele korterite hindadele ning projektide valmimise järgselt ei ole hinnad projektide lähiümbruses KOV-i keskmiste hindade võrdluses tõusnud (vt täpsemalt Lisa 12). Küll aga on viimasel ajal (peale 2021. aastat) nii projektide lähiümbruse kui ka KOV-i keskmised hinnad märgatavalt tõusnud Jõhvi linnas, kus on valminud Puru tee läbimurre ja Jõhvi hariduslinnak (vt Lisa 12, Joonis 53, Joonis 54). Samuti on viimastel aastatel hinnad tõusnud ka Kohtla-Järvel, küll aga mitte nii märkimisväärselt kui Jõhvis. Kinnisvarahindajate hinnangul on Ida-Virumaa kinnisvaraturg elavnenud alates 2021. aastast ning peamiseks põhjuseks toodi välja pensionirahade väljavõtmine kohalike elanike poolt. Kuna Ida-Virumaa kinnisvaraturg on olnud viimastel aastatel tõusvas trendis, siis see summutab meetme projektide mõju kinnisvarahindadele. Kinnisvarahindajad leidsid, et projektide peamine mõju avaldub elukeskkonnale üldisemalt.

Järeldused ja soovitused

129. Analüüsi leidudel põhinevalt moodustasime järeldused, millest tuletasime soovitused. Soovituste väljatöötamisel lähtusime sellest, et need seonduksid struktuurivahendite meetmega ja püüdisime vältida laialivalgumist üldisemate valdkondlike soovitustega. Raportile lisasime Exceli faili ulatuslikuma soovituste tabeliga, mis sisaldab lisaks leidudele, järeldustele ja soovitustele, viiteid aruande lõikudele, mis toetavad järeldust, kellele on soovitus suunatud ja tegevuskava ettepanekut soovituste arvestamiseks ja rakendamiseks (järelduste ja soovituste tabel.xlsx).

¹⁷ Kvantitatiivne analüüs vaatas korterite keskmisi hindu projektist 1 km raadiuses, kuid nii suurelt defineeritud piirkonnas hajub mõne üksiku, projekti vahetus läheduses paikneva, korteri hinna tõus muude tehingute hulgas ära. Samas polnud võimalik vaatlusalust piirkonda ka kitsendada (katsetasime piirkonna piiritlemist ka 500 meetriga objekti asukohast), sest nii tekiks palju kvartaleid, kus piirkonnas ei ole piisavalt tehingut, et neid (andmekaitse kaalutlustel) analüüsi kaasata.

130. Leiud, järeldused ja soovitusd on järgmised:
131. **Soovitus 1: Eesmärgi (säästva liikumise osakaal) saavutamiseks tegutseda edasi säästvate liikumisviiside edendamisega, pöörates senisest oluliselt rohkem rõhku ühistranspordi arendamisele.**
- Leid:** Säästvate liikumisviiside edendamise tulemusnäitajat ei saavutatud. Ühistranspordiga seotud projekte tehti vähe (ainult 1). Tulemusnäitaja saavutamiseks oleks vaja paremini arendatud ühistransporti. Meetme raames ei planeeritud ühistranspordi projekte. Ühistranspordi arendamine on suurema mastaabiga kui ainult linnapiirkonnad.
- Järeldus:** Praeguste projektide tegevustega ei ole võimalik meetme tulemusnäitajat saavutada. Säästvate liikumisviiside vähene kasutamine on kompleksne probleem, mille lahendamiseks on vaja lisaks kergliikluste rajamisele tegelda ühistranspordi arendamisega või planeerida kergliiklust ja ühistransporti tervikuna.
132. **Soovitus 2: Toetada Ida-Virumaa KOV-e avaliku ruumi ja rajatiste loomisel.**
- Leid:** Kohalikele elanikele on alakasutatud alade taaselavdamise projektide raames toimunud linnakeskkonna muutused tähtsad. Ida-Virumaa linnapiirkondade KOV-idel pole endal finantsilisi võimalusi selliseid hooneid ehitada.
- Järeldus:** Alakasutatud alade taaselavdamise projektidel on oluliselt laiem mõju Ida-Virumaa linnapiirkondades, mida välise toetuseta ei oleks tekkinud. Kaasaegsete ja innovatiivsete hoonete ehitamine piirkondadesse, kuhu pole aastaid midagi uut ehitatud, annab mahajäänud piirkonnas suurt lisandväärtust (inimeste rahulolu elukeskkonnaga kasvab, mis võib mh vähendada väljarännet, elukeskkonna paranemine võib soodustada ettevõtluse arengut). Senise meetme tulemusena valmisid üksikud hooned ja taastati mõned linnapiirkonnad, kuid selliseid piirkondi ja arendusvajadusi on endiselt veel alles.
133. **Soovitus 3: Jätkata kergliiklusteede võrgustiku ehitamist kohtades, kus esineb võrgustikus auke.**
- Leid:** Säästvaid liikumisviise soodustavate kergliiklusteede võrgustik laienes 225 km võrra. Kergliiklusteede võrgustik ei ole jätkuvalt terviklik.
- Järeldus:** Kuna kergliiklusteede projekte tehti valdavalt KOV-ide üleste terviklike kergliiklusteede võrgustike loomiseks, siis toimus meetme tulemusena suur arenguhüpe kergliiklusteede võrgustikus. Siiski ei ühenda kergliiklusteede kõiki paikkondi, eriti Ida-Viru piirkonnas on võrgustikus auke. Tallinnas on suures osas ühendatud linna ümbritsevad vallad, kuid linnasisene võrgustik on puudulik.
134. **Soovitus 4: Struktuurivahenditest tõusva lisandväärtuse suurendamiseks suunata toetused nendele piirkondadele, kus ilma välise toeta on teenuse pakkumiseks väiksem finantsvõimekus.**
- Leid:** Tartu ja Pärnu linnapiirkondades andsid meetme käigus ehitatud lasteaiakohad suure panuse lasteaiakohtade tagamisele piirkonnas. Tallinna linnapiirkonnas moodustasid meetme käigus juurde loodud lasteaiakohad väikese osa KOV-ide enda vahenditega ehitatud lasteaiakohtadest.
- Järeldus:** Väiksema finantsvõimekusega KOV-ides on struktuurivahendite toetusest saadud lisandväärtus suurem kui suurema finantsvõimekusega KOV-ides.
135. **Soovitus 5: Jätkata praeguses meetmes kasutatud skeemi, kus KOV-id osalevad projektide, mis võimaldavad meetme eesmärgi linnapiirkonnas parimal moel saavutada, eelvalikus.**

Leid: Jätkusuutlike linnapiirkondade meetme ülesehitus sundis KOV-e koostööle. KOV-ides valiti ühiselt parima kohaliku teadmise põhjal välja projektid, mis panustasid meetme eesmärkide saavutamisse igas piirkonnas, samas minimeerisid projektitaotluste kirjutamise kulu neis, mis ei osutu edukaks.

Järeldus: Meetme ülesehitus, kus KOV-id koostöös valisid välja meetme eesmärkide täitmiseks elluviidavad projektid, vähendas projektide ettevalmistamise tühikulu KOV-idele, kuna ei valmistatud ette ning ei kirjutatud võistleva menetluse jaoks terviklikke projektitaotluseid, mida lõpptulemusena ei finantseerita.

136. **Soovitus 6: Planeerida eesmärgid, tulemusnäitajad ja rahastus ühtse süsteemina, sh kaasates projektide valiku otsustajaid eesmärkide ja rahastuse mahu kavandamisse.**

Leid: Linnapiirkondade KOV-id valisid säästva liikumisviisi tegevuste elluviimiseks säästvate liikumisviiside ühe kitsa alamvaldkonna projektid (kergliiklusteede ehitamine), mis ei võimaldanud meetme tegevusele seatud eesmärgi ega tulemusnäitajaid saavutada. Selleks, et neid saavutada, oleks pidanud projektides oluliselt laiemalt tegelema säästvate liikumisviiside edendamisega. KOV-ides aga ei kaalutudki teist laadi projekte meetme tegevustena. KOV-ide eksperdid leidsid, et praegune projektide valik oli optimaalne arvestades rahastuse mahtu ja seatud eesmärgi. Selline projektide valik võimaldas ühes valdkonnas tekitada arenguhüppe. Samas oli KOV-ide valitud suund mõjutatud ka elanikkonna soovidest kergliiklusteede ehitamise järele ning kantud lisaks säästvate liikumisviiside edendamisele teistest seonduvatest eesmärkidest nagu ohutus, vaba aja veetmise võimalused ja elanikkonna tervislikud eluviisid.

Järeldus: Sellisest meetme ülesehitusest, kus eesmärgid ja rahastuse suurus määratakse keskselt, aga projektide valik tehakse järgmisel astmel, võib tekkida vastuolu valitud projektidega täidetavate eesmärkide ja keskselt seatud eesmärgi vahel. Vastuolu võib tekkida, kui projektide valikukriteeriumid jäetakse keskselt väga lahtiseks ja kui keskselt määratud eesmärgi ja projektide rahastuse mahu vahel puudub kooskõla.

137. **Soovitus 7: Leida parem viis KOV-ide ülese strateegilise planeerimise, prioriteetide, eesmärkide ja tegevuste fikseerimiseks kui linnapiirkonna arengustrateegia.**

Leid: Linnapiirkonna arengustrateegia dubleeris KOV-ide teisi arengudokumente ning polnud sisuline planeerimise dokument KOV-idele.

Järeldus: Kuna linnapiirkonna strateegia peab väljendama KOV-ide ülese planeerimise tulemusi, siis ei saa seda asendada KOV-ide enda arengustrateegiad. Siiski tuleks meetmes kasutuses olnud linnapiirkonna strateegia asendada mõne sisukama lahendusega, mis oleks tege-lik planeerimise dokument.

138. **Soovitus 8: Enne järgmise meetme kavandamist tuleks KOV-ide ja Transpordiameti koostöö läbi arutada, selgitada välja probleemide tekkimise põhjused ning viisid, kuidas tulevikus selliseid probleeme vältida.**

Leid: Kahes juhtumiuuringusse valitud projektis oli probleeme KOV-ide ja Transpordiameti koostööga, kuna Transpordiameti tee-ehitusplaanid muutusid, kooskõlastused viibisid vms.

Järeldus: Transpordiametist kooskõlastuste saamine või koostöös Transpordiametiga projektide tegemine tekitab projekti elluviijale temast sõltumatuid viivitusi, mis ei võimalda projektide ajakavas püsimist või pakutud tingimustele vastavalt ehitamist.

139. **Soovitus 9: Võtta maaomanike eelkooskõlastused võimalikult detailsele projektile enne projekti algust. Kaasata ja hoida kursis maaomanikke projekti käigu ning arengutega. Leida sobivad alternatiivsed lahendused maaomanikega, kes ei soovi projekti kooskõlastada. Arvestada projekti sisse aeg maaomanikega suhtlemiseks ja nende kaasamiseks.**

Leid: Maaomanike kooskõlastuste saamine võttis mitmetes projektides kaua aega ja viivitas projektide teostamist. Mõne projekti elluviimisel oli maaomanike kooskõlastuse saamine suureks väljakutseks.

Järeldus: Maaomanike kooskõlastuste saamisega tuleb spetsiifiliselt tegeleda, võttes arvesse, et maaomanike ootused nii protsessile kui tulemusele on erinevad.

140. **Soovitus 10: Kavandada ehitusprojektid varasema algusajaga, pikema kestusega ja ajakava paindlikuna, mis aitaks ootamatult tekkivate probleemide korral suuremad ehitusprojektid lõpuni viia.**

Leid: Ootamatud probleemid (kriisid, objekti asukohast tulenevad ootamatused jne) panid mitmete projektide ajakava suure surve alla eelkõige ehitusprojektide ellu viimisest tingituna. Koos pikendamise võimalustega suutsid projektide elluviijad siiski projektid lõpptähtajaks lõpetada.

Järeldus: Ehitusprojektide ajakava oli pingeline ja on oluline, et paindlik pikendamise võimalus oleks projektides olemas.

141. **Soovitus 11: Suunata projektijuhte ajakavadesse puhveraega sisse planeerima**

Leid: Ootamatud probleemid (kriisid, objekti asukohast tulenevad ootamatused jne) panid mitmete projektide ajakava suure surve alla.

Järeldus: Lisaks pikendamise võimalusele on oluline, et projektide elluviijad oskaksid arvestada juba projektide kavandamisel võimalike ootamatuste katmiseks vajaliku puhverajaga.

142. **Soovitus 12: Kavandada planeeritavad tegevused, neid mõõtvad indikaatorid ja eesmärgid ning seda mõõtvad indikaatorid kooskõlas. Kui meetme tegevusteks on kergliiklusteede ehitamine, siis võiks tulemusnäitajaks olla näiteks jala või jalgsi tööle liikuvate inimeste osakaal, mitte sh ka ühistranspordiga tööl käivate inimeste osakaal. Kergliiklusteede projektide väljundnäitajaks võiks olla kergliiklusteede kasutatavus (näiteks loenduse andmed) ja elanike hinnangud liikumise ohutusele jalgratturi ja jalakäija seisukohast. Mõjuahelad/programmiteooria tuleb meetme kavandamisel luua. Juhul, kui projektide elluviimise tasand on linnapiirkond, siis tuleks ka tulemusi mõõta linnapiirkonna tasandil ning seada väljund ja tulemusindikaatorid nendele tasanditele.**

Leid: Projektid, mille tulemit näitab väljundnäitaja ja eesmärgid, mida peaks mõõtma tulemusnäitaja, ei ole alati kooskõlas. Nt ehitatud kergliiklusteede pikkus ei ole väljundnäitajana piisav, et tuua kaasa muutust tulemusnäitajas, milleks oli igapäevaseks töölkäimiseks ühistranspordi või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus. Küll aga mõjutavad kergliiklusteede nende läheduses elavate inimeste säästvate liikumisviiside valikuid.

Järeldus: Kui projektide tegevused, meetme eesmärgid ja indikaatorid pole omavahel kooskõlas, ei saa hindaja öelda, millises loogikaahela lülis on probleem - kas projektide valik ei vastanud eesmärgile või oli eesmärk valesti mõõdetud.

143. **Soovitus 13: Projektide lõpphindamise aeg kavandada kõikide projektide lõppu.**

Leid: Andmetel põhinevaks lõpphindamiseks oli 2023. aasta algus kohati liiga varajane, kuna osad projektid on lõpetamata ja hindamise alusandmed puudulikud.

Järeldus: Projektide lõpphindamine toimub enne nende reaalsel lõppemist, mis ei võimalda laiemaid mõjusid adekvaatselt hinnata.

144. **Soovitus 14: Projektide korralduse hindamine teha vahetult projektide valmimise järel.**

Leid: 2014. aastal alustatud projektide korralduslike probleemide hindamiseks on 2023. aasta kevad kohati liiga hiline, kuna projektide valmimisest on möödunud liiga palju aega, projektijuhid on vahetunud või ei mäleta enam projekti käiku.

Järeldus: Programmeerimisperioodi alguses alustatud projekti korralduslike aspektide hindamiseks toimub projektide hindamine liiga hilja.

145. **Soovitus 15: Horisontaalsete mõjude hindamiseks ning arvestamiseks tuleb taotlejaid koolitada nende mõjude sisu mõistmiseks.**

Leid: Osad projektijuhid ei mõtestanud enda jaoks horisontaalsete teemade mõjusid lahti.

Järeldus: Horisontaalsete mõjude kohta küsimine projekti dokumentatsioonis ei anna sisulist infot tegeliku projekti mõju kohta, sest erinevad projektijuhid mõtestavad neid erinevalt.

LISAD

Lisa 1. Väljundnäitajate sihtmäärad linnapiirkonniti ja nende täitmine

146. Väljundnäitajate sihttasemed on määratud meetme tegevustele terviklikult ning pole paika pandud, millise osa sihttasemest iga linnapiirkond peaks katma. Seega linnapiirkonniti saime analüüsida ainult, mil määral täitsid lõpetatud projektid projektides seatud väljundnäitaja sihtmäära (erineb sihttasemest). Väljundnäitajate sihtmäärad linnapiirkondades tuletasime liites kokku linnapiirkonna meetme tegevuse individuaalsete projektide sihtmäärad. Lisaks vaatame, palju iga linnapiirkond oma projektidega panustab 2023. aasta sihttasemesse:

- kuna säästvate liikumisviiside ja alakasutatud alade projektide puhul on veel mitmed projektid lõpetamisel, siis nende puhul vaatame, mil määral täidavad projektides seatud sihtmäärad 2023. aasta sihttasest;
- lapsehoiu ja alushariduse projektid on kõik lõpetatud ja nende puhul saame vaadata, mil määral lõpetatud projektide saavutusmäärad täidavad 2023. aasta sihtmäära.

Säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avaliku linna-ruumi arendamine

147. Lõpphindamise algushetkeks ehk jaanuariks 2023 oli linnapiirkondadest meetme tegevuse 9.1.1 raames avalikku linnaruumi loodud või taastatud ainult Pärnu linnapiirkonnas, kus säästlikke liikumisviise toetav Pärnu linnasüda oli ainuke projekt, mis sellesse väljundnäitajasse panustas (vt Tabel 5). Tallinna linnapiirkonnas kavandati luua avalikku linnaruumi 49 000 m², millest 29 000 m² pidi loodama Vana-Kalamaja tänava rekonstrueerimise käigus ja 20 000 m² Lasnamäe rattatee ühendamisel kesklinnaga. Need kaks projekti ei ole veel lõpetatud ja seega ei kajastu lõpetatud projektide saavutusmäära andmetes, kuid mõlemad projektid on hetkel töös ja peaksid valmima 2023. aasta lõpuks. Uuenduslike projektide väljundnäitajasse panustas ainult üks projekt Tartu linnapiirkonnas – Tartu Rattaringlus. Kergliiklusteid rajati kõigis linnapiirkondades: Tallinna linnapiirkonnas rajati enim kilomeetreid ja Tartus vähim, kuid projektide sihtmäära täideti enam just Tartu ja vähim Tallinna linnapiirkonnas. Samas nii Tallinnas¹⁸ kui ka Pärnus¹⁹ on veel mõned projektid käimas, millega loodavad kilomeetrid ei kajastu lõpetatud projektide saavutusmääras. Seega linnapiirkonniti saavad projektidega seatud sihtmäärad ilmselt täidetud.

148. Tabel 5. Meetme tegevuse 9.1.1 väljundnäitajate täitmine linnapiirkonniti

Meetme tegevuse 9.1.1 väljundnäitaja	Linnapiirkond	Sihttase 2023	Sihtmäär	Lõpetatud projektide saavutusmäär	Lõpetatud projektide sihtmäärast täitmise %	Linnapiirkonna sihtmäär 2023. a. sihttasemest
Avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m ²)	Tallinn		49000	0	0,0%	81,7%
	Tartu		-	-	-	-
	Pärnu		7996	7996	100,0%	13,3%
	KOKKU	60 000	56996	7996	14,0%	95,0%

¹⁸ Juuliku-Saue kergliiklustee ehitamine 3,3 km; Keila mnt äärse kergliiklustee rajamine Saue linnas 1,4 km; Lasnamäe rattatee ühendus kesklinnaga 2,5 km; Vana-Kalamaja tänava rekonstrueerimine 1,1 km

¹⁹ Kilksama kergliiklustee 2,11 km

„JÄTKUSUUTLIK LINNAPIIRKONDADE ARENG“ LÖPPHINDAMINE: LÖPPARUANNE

Meetme tegevuse 9.1.1 väljundnäitaja	Linna- piir- kond	Sihttase 2023	Siht- määr	Lõpetatud projektide saavutus- määr	Lõpetatud projektide sihtmäärast täitmise %	Linnapiirkonna sihtmäär 2023. a. sihttasemest
Kogu linnapiirkonna ühistrans- pordivõrgustikku arendavate ning liikuvust arendavate ja uuenduslike kergliikluse eden- damise projektide arv	Tallinn		-	-	-	-
	Tartu		1	1	100,0%	50%
	Pärnu		-	-	-	-
	KOKKU	2	1	1	100,0%	50%
Rajatud kergliiklusteede pikkus (km)	Tallinn		83,47	73,47	88,0%	52,2%
	Tartu		27,53	27,61	100,3%	17,2%
	Pärnu		44,39	41,87	94,3%	27,7%
	KOKKU	160	155,39	142,95	92,0%	97,1%

Allikas: Rahandusministeerium, fail: SF_13_Meetme_indikaatorid_9.suund_projektiti.xls, A. Heldringi e-kiri 10.01.2023, auto- rite arvutused

149. Ida-Virumaa linnapiirkondades panustab meetme tegevuse 9.2.1 esimesse väljundnäitajasse ehk avaliku linnaruumi loomisesse Ahtme keskuse projekt, mis planeeritud 150 000 m² asemel loob 79 486 m² avalikku linnaruumi ning seega täidab seatud sihttaseme 199% plaanitud 375% ase- mel. Teise väljundnäitajasse ehk uuenduslike projektide arvu Narva linnapiirkonnas panustab jalg- ja jalgrattateede võrgustiku rajamine. Kolmandasse väljundnäitajasse panustavaid kergliik- lusteid rajati nii Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas kui ka Narva linnapiirkonnas (vt Tabel 6). Ra- jatud kergliiklusteede kogupikkus oli Narvas suurem kui Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas. Sa- muti on Narvas lõpetatud projektid täitnud 100% sihtmäärast, aga Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiir- konnas on lõpetatud projektid täitnud kõigest 58,1% sihtmäärast, aga käimasolevad projektid lõpetatakse tõenäoliselt 2023. aasta lõpuks ja seega võib öelda, et mõlemas linnapiirkonnas saa- vad projektidega seatud sihtmäärad täidetud.

150. Tabel 6. Meetme tegevuse 9.2.1 väljundnäitajate täitmine linnapiirkonniti

Meetme tegevuse 9.2.1 väl- jundnäitaja	Linna- piir- kond	Siht- tase 2023	Sihtmäär projek- titi	Lõpeta- tud projek- tide saavutus- määr	Lõpetatud projektide sihtmää- rast täit- mise %	Linnapiir- konna siht- määr 2023. a. sihttase- mest
Avalik linnaruum, mis on loo- dud või taastatud linnapiirkon- dades (m ²)	Kohtla- Järve/ Jõhvi		150000	0	0,0%	375,0%
	Narva		-	-	-	-
	KOKKU	40 000	150000	0	0,0%	375,0%
Kogu linnapiirkonna ühistrans- pordivõrgustikku arendavate ning liikuvust arendavate ja uuenduslike kergliikluse eden- damise projektide arv	Kohtla- Järve/Jõhvi		-	-	-	-
	Narva		1	1	100,0%	100%
	KOKKU	1	1	1	100,0%	100%
Rajatud kergliiklusteede pikkus (km)	Kohtla- Järve/ Jõhvi		16,62	9,65	58,1%	25,6%
	Narva		53,78	53,78	100,0%	82,7%
	KOKKU	65	70,4	63,43	90,1%	108,3%

Allikas: Rahandusministeerium, fail: SF_13_Meetme_indikaatorid_9.suund_projektiti.xls, A. Heldringi e-kiri 10.01.2023, auto- rite arvutused

Uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine

151. Linnapiirkonniti näeme, et loodud lasteaia- ja lapsehoiukohtade arvu väljundnäitaja sihtmäärad on kõikides linnapiirkondades lõpetatud projektidega täidetud 100% (vt Tabel 7). Enim lasteaia- ja lapsehoiukohti loodi Tallinna linnapiirkonnas, vähim Pärnu linnapiirkonnas. Ehitatud või renoveeritud avalike või ärihooneid rajati pindalalt enim Tallinna linnapiirkonnas, millele järgnes Tartu linnapiirkond ja vähim ruutmeetreid loodi Pärnu linnapiirkonnas. Tartu ja Pärnu linnapiirkondades täitsid projektid 98,2–99,3% sihtmäärast, Tallinna linnapiirkonnas täitsid projektid 104,2% sihtmäärast. Enim panustati 2023. aasta sihttasemesse mõlema väljundnäitaja puhul Tallinna linnapiirkonnas.

152. Tabel 7. Meetme tegevuse 9.1.2 väljundnäitajate täitmine linnapiirkonniti

Meetme tegevuse 9.1.2. väljundnäitaja	Linnapiirkond	Sihttase 2023	Sihtmäär projektiti	Lõpetatud projektide saavutusmäär	Lõpetatud projektide sihtmäärast täitmise %	Lõpetatud projektide saavutusmäär 2023 sihttasemest
Linnapiirkondades ehitatud või renoveeritud avalikud või ärihooned (m ²)	Tallinn		16960,7	17679,6	104,2%	68,0%
	Tartu		8109,9	7965,4	98,2%	30,6%
	Pärnu		4777,3	4742,2	99,3%	18,2%
	KOKKU	26 000	29847,9	30387,2	116,8%	116,8%
Loodud lasteaia- ja lapsehoiukohtade arv	Tallinn		1452	1452	100,0%	72,6%
	Tartu		516	516	100,0%	25,8%
	Pärnu		312	314	100,6%	15,7%
	KOKKU	2000	2280	2282	114,1%	114,1%

Allikas: Rahandusministeerium, fail: SF_13_Meetme_indikaatorid_9.suund_projektiti.xls, A. Heldringi e-kiri 10.01.2023, autorite arvutused

Tegevused alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks

153. Mõlemasse väljundnäitajasse panustati enim Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas (vt Tabel 8). Samas selle linnapiirkonna lõpetatud projektid täidavad avaliku linnaruumi loomise või taastamise sihtmäärasid vähemal määral kui Narva linnapiirkonnas (45,2 vs. 83,5%). Küll aga peaksid kõik planeeritud projektid 2023. aasta lõpuks valmima ja seega täitma sihtmäärad. Ehitatud või renoveeritud avalike või ärihoonete väljundnäitajasse panustab mõlemast linnapiirkonnast üks projekt, mis kumbki pole veel lõpetatud. Kuigi Kohtla-Järve/Jõhvi projekti (Järve linnaosa hariduse ja vabaaja linnaku arendamine) lõpparuanne on veel esitamata, on projekt tegelikult valmis ja kasutuses septembrist 2022 ning 31.05.2023 seisuga on projekti saavutustase 21 951 m² ehk veidi enam kui projekti sihtmäär. Narva raekoja rekonstrueerimise projekt lõpetatakse 2023. aastal ja määratud sihttase 2 131 m² saavutatakse 100%. Seega täidetakse nende kahe projektiga 100,3% väljundnäitaja sihttasemest.

154. Tabel 8. Meetme tegevuse 9.2.2 väljundnäitajate täitmine linnapiirkonniti

Meetme tegevuse 9.2.2 väljundnäitaja	Linna-piirkond	Sihttase 2023	Sihtmäär projektiti	Lõpetatud projektide saavutusmäär	Lõpetatud projektide sihtmäärast täitmise %	Linnapiirkonna sihtmäär 2023. a. sihttasemest
Avalik linnaruum, mis on loodud või taastatud linnapiirkondades (m ²)	Kohtla-Järve/Jõhvi		130612	59050	45,2%	76,8%
	Narva		43254	36100	83,5%	25,4%
	KOKKU	170 000	173 866	95150	54,7%	102,2
Linnapiirkondades ehitatud või renoveeritud avalikud või ärihooned (m ²)	Kohtla-Järve/Jõhvi		21917	0	0,0%	91,3%
	Narva		2131	0	0,0%	8,9%
	KOKKU	24 000	24 048	0	0,0%	100,2%

Allikas: Rahandusministeerium, fail: SF_13_Meetme_indikaatorid_9.suund_projektiti.xls, A. Helderungi e-kiri 10.01.2023, autorite arvutused

Lisa 2. Kui suur osa linnapiirkondade rahvastikust elab toetatud projektide mõjuulatuses? Tulemused linnapiirkonniti ja meetme tegevuste kaupa.

Kaardianalüüsi kaasasime ainult need projektid, mille tellija märkis 2023. a jaanuari seisuga sisuliselt lõpetatuks ehk objekt oli kasutusvalmis või tööd lõpetamisjärgus (vt Tabel 9). Projektide lähiümbruses paiknevate elanike arvu leidmisel on kasutatud Statistikaameti 250x250 m ruutkaartide rahvaarvu seisuga 01.01.2022. Igale projektile arvutasime elanike arvu projekti mõjuulatuses ehk inimeste arvu, kes elavad projektist teatud raadiuses. Paljudel juhtudel asuvad projektid üksteisele nii lähedal, et mõjuulatused kattuvad – linnapiirkondade kogu potentsiaalsete kasusaajate arvu leidmisel on iga elanikku loetud ainult üks kord. Täpsem metoodika on leitud metoodika lisas (vt Lisa 13).

155. Tabel 9. Projektide arv linnapiirkondades ja KOV-ides tegevuste kaupa (ainult projektid, mis olid 2023. aasta jaanuariks sisuliselt lõpetatud)

Linnapiirkond	KOV	Projekte kokku	Säästvad liikumisviisid	Kodulähedaste laste- ja lapsehoiuvõimaluste paranemine	Alakasutatud alade taaskasutusele võtmine
Tallinn	Tallinna linn	10	7	3	
	Saue vald	9	6	3	
	Rae vald	6	5	1	
	Maardu linn	4	3	1	
	Harku vald	4	3	1	
	Jõelähtme vald	4	4		
	Kiili vald	4	3	1	
	Saku vald	3	2	1	
	Viimsi vald	2	1	1	
	KOKKU	46	34	12	
Tartu	Tartu linn	11	8	3	
	Kambja vald	3	2	1	
	Tartu vald	2	1	1	
	Luunja vald	1		1	
	KOKKU	17	11	6	
Pärnu	Pärnu linn	15	12	3	
	Tori vald	3	3		
	Häädemeeste vald	3	2	1	
	KOKKU	21	17	4	
Kohtla-Järve/Jõhvi	Kohtla-Järve linn	4	3		1
	Jõhvi vald	3			3
	Toila vald	2	2		
	KOKKU	9	5		4
Narva	Narva linn	4	2		2
	Narva-Jõesuu linn	4	3		1
	KOKKU	8	5		3

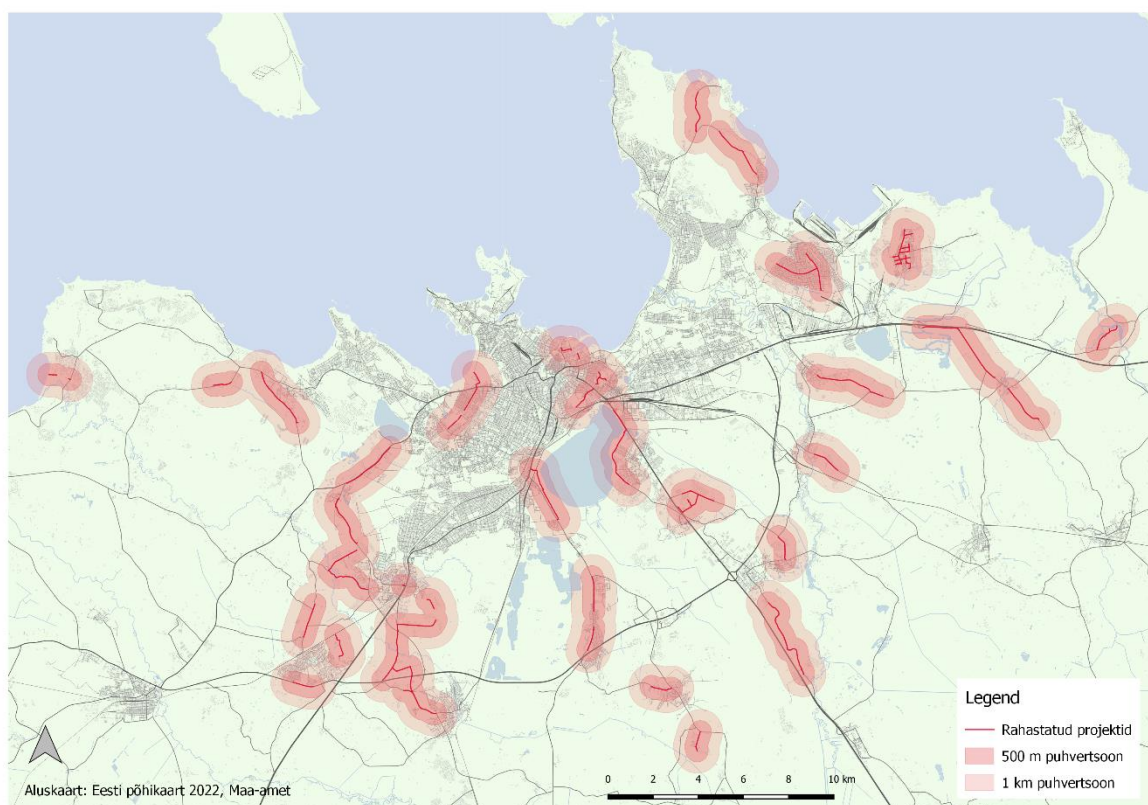
Tallinna linnapiirkond

Säästvad liikumisviisid (meetme tegevus 9.1.1)

156. Tallinna linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.1.1 raames 37 projekti üheksas kohalikus omavalitsuses. 37-st projektist 5-l on 2023. aasta jaanuariks veel lõpparuanne esitamata, kaks neist on praktiliselt valmis ja ülejäänud kolm peaksid valmima 2023. aasta lõpuks. Joonis 11 on

kujutatud Tallinna linnapiirkonna 34 projekti, mis on 2023. aasta jaanuariks valminud. Lisaks projektide asukohtadele on kaardil kujutatud ka projektide potentsiaalne mõjuulatus 500 m ja 1 km raadiuses. Projektidest suurima mõjuulatusega on Filtri teed Kadrioruga ja Ülemiste ühisterminaliga ühendav kergliiklustee, mille läheduses elab enim inimesi (vt Tabel 10). Kõigi 34 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 500 m raadiuses projektidest, on kokku 97 889 inimest ehk 17,4% kõigist linnapiirkonna elanikest.

157. Joonis 11. Tallinna linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbraliku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.1.1) mõjuulatus 500 m ja 1 km raadiuses

158. Tabel 10. Tallinna linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbralikku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.1.1) potentsiaalsete kasusaajate arv (inimeste arv, kes elavad objektist 500 m ja 1 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku

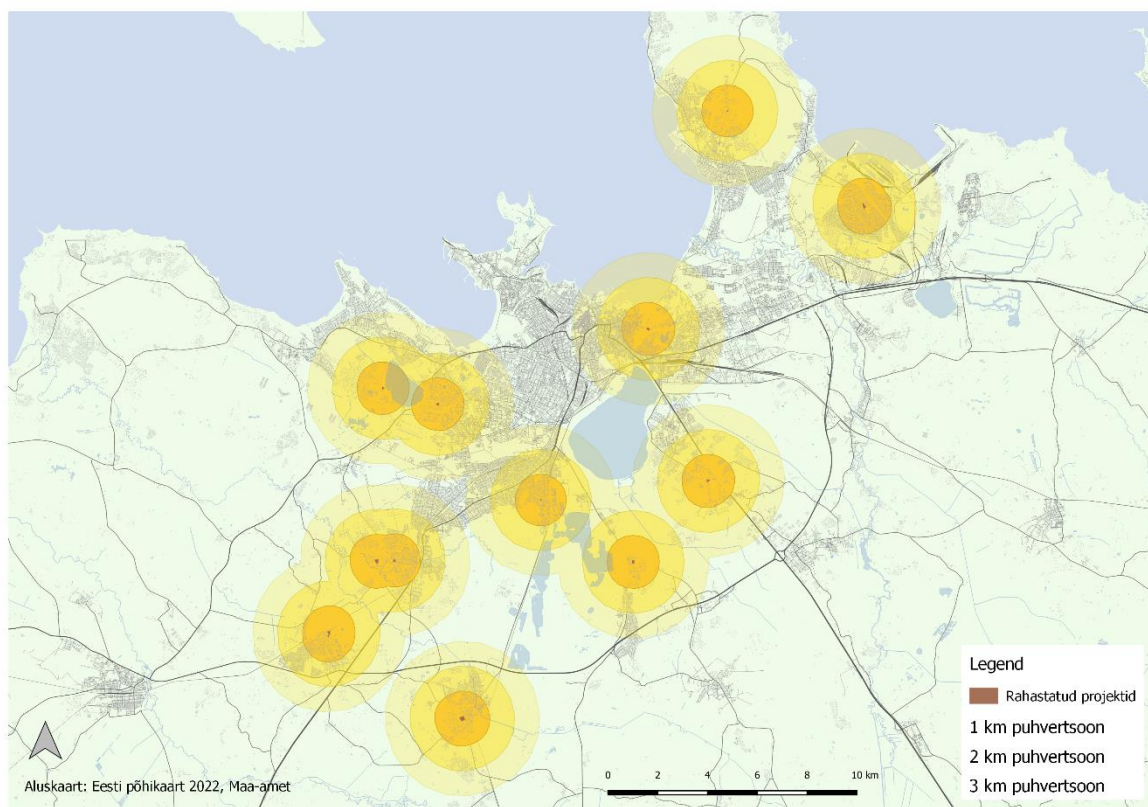
jrk	Projekti nimi	KOV	Raadius 500 m	Raadius 1 km
1	Filtri teed Kadrioruga ja Ülemiste ühisterminaliga ühendav kergliiklustee	Tallinna linn	27 926	46 838
2	Sadamaala kergliiklustee lõigus Kalaranna tn - Reidi tee	Tallinna linn	13 888	35 365
3	Tallinna linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustiku arendamine Maardu linna territooriumil. 2. osa.	Maardu linn	12 894	13 109
4	Tallinna linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustiku arendamine Maardu linna territooriumil. 3. osa.	Maardu linn	12 773	12 935
5	Kergliiklustee raudtee tammil lõigus Ehitajate tee - Stroomi rand	Tallinna linn	7 472	33 976
6	Rae valla kergliiklusteede arendamine. 1. osa	Rae vald	5 219	7 713
7	Tallinna linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustiku arendamine Maardu linna territooriumil.1. osa.	Maardu linn	3 317	4 124
8	Viljandi mnt kergliiklustee	Tallinna linn	2 551	7 279
9	Laagri aleviku Veskitammi tn raudteealune kergliiklustunnel	Saue vald	2 253	7 008
10	Saue vald Alliku küla Kotka tee kergliiklustee	Saue vald	2 008	5 984
11	Rae valla kergliiklusteede arendamine. 4. osa	Rae vald	1 922	2 451
12	Harku-Rannamõisa tee kergliiklustee 1. etapi rajamine	Harku vald	1 913	3 485
13	Luige-Kangru kergliiklustee ehitus	Kiili vald	1 838	2 183
14	Tallinna linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustiku arendamine Jõelähtme valla territooriumil.1. osa	Jõelähtme vald	1 779	2 542
15	Saku-Juuliku-Jälgimäe-Tänassilma-Laagri kergliiklustee ehitamine, 2. etapp	Saku vald	1 604	4 698
16	Keila mnt äärsel kergliiklustee rajamine Saue linnas	Saue vald	1 571	3 006
17	Sausti tee äärsel kergliiklustee ehitus Kiili alevis	Kiili vald	1 287	1 810
18	Laagri-Harku-Harkujärve kergliiklustee	Saue vald	1 247	2 232
19	Rae valla kergliiklusteede arendamine. 2. osa	Rae vald	1 231	2 336
20	Tallinna linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustiku arendamine Viimsi valla territooriumil	Viimsi vald	1 115	2 088
21	Paldiski mnt kergliiklustee lõigus Järvekaldla tee kuni Tähetorni tänav	Tallinna linn	1 092	4 973
22	Saku-Juuliku-Jälgimäe-Tänassilma-Laagri kergliiklustee ehitamine, 1. etapp	Saku vald	872	2 654
23	Vana-Tartu mnt kergliiklustee lõigus Tartu mnt-linna piir	Tallinna linn	806	2 974
24	Tallinna linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustiku arendamine Jõelähtme valla territooriumil	Jõelähtme vald	719	793
25	Tallinna linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustiku arendamine Jõelähtme valla territooriumil. 2.osa	Jõelähtme vald	695	826
26	Saue valla Vanamõisa küla Suurevälja tee kergliiklustee	Saue vald	564	3 305
27	Kergliiklustee ehitus Saue linnas	Saue vald	495	2 796
28	Rae valla kergliiklusteede arendamine. 5. osa	Rae vald	452	1 497
29	Luige tee ja Liivaluite tee kergliiklustee rajamine	Harku vald	450	1 200
30	Rätsepa tee kergliiklustee ehitus Kiili valla Lähse külas	Kiili vald	437	489

„JÄTKUSUUTLIK LINNAPIIRKONDADE ARENG“ LÕPPHINDAMINE: LÕPPARUANNE

jrk	Projekti nimi	KOV	Raadius 500 m	Raadius 1 km
31	Rae valla kergliiklusteede arendamine. 3. osa	Rae vald	430	934
32	Ülemiste järve liikumisrada (Tartu mnt lõigus Lennujaama tee - Vana-Tartu mnt)	Tallinna linn	371	8 960
33	Sõrve tee kergliiklustee 2. etapi rajamine	Harku vald	289	364
34	Tallinna linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustiku arendamine Jõelähtme valla territooriumil. 3. osa	Jõelähtme vald	174	204
	Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU		97 889	177 073
	Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest		17,4%	31,4%

Lapsehoid ja alusharidus (meetme tegevus 9.1.2)

159. Tallinna linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.1.2 raames 12 projekti kaheksas kohalikus omavalitsuses ja kõik projektid on 2023. a lõpuks lõpetatud (vt *Joonis 12*). Lisaks projektide asukohtadele on kaardil kujutatud projektide potentsiaalne mõjuulatus 1–3 km raadiuses. Kõige enam inimesi elab Järveotsa tee 33 lasteaia läheduses (vt *Tabel 11*). Kõigi 12 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 1 km raadiuses projektidest, on kokku 90 796 inimest ehk 16,1% kõigist linnapiirkonna elanikest.
160. *Joonis 12. Tallinna linnapiirkonnas loodud lapsehoiu ja alushariduse projektide (meetme tegevus 9.1.2) mõjuulatus 1–3 km raadiuses*

161. *Tabel 11. Tallinna linnapiirkonnas lapsehoiu ja alushariduse projektide (meetme tegevus 9.1.2) potentsiaalsete kasusaajate arv (inimeste arv, kes elavad objektist 1–3 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku*

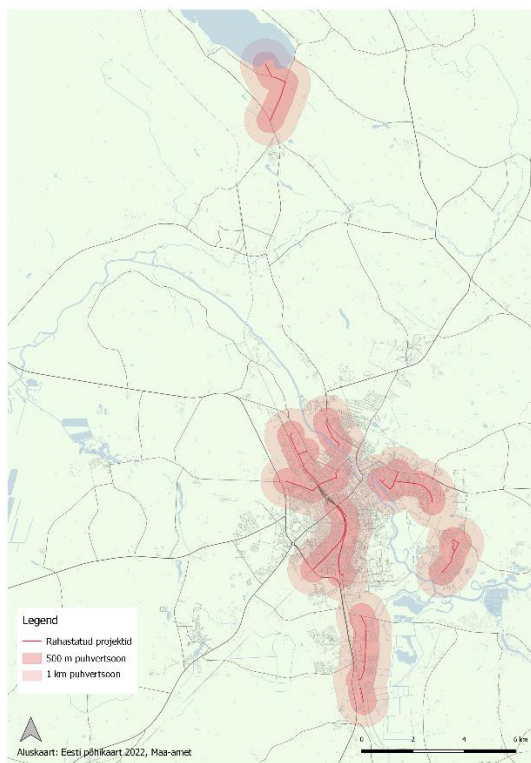
	Projekti nimi	KOV	Raadius 1 km	Raadius 2 km	Raadius 3 km
1	Järveotsa tee 33 hoone rekonstrueerimine lasteaiaiks	Tallinna linn	31 454	58 047	96 776
2	L. Koidula 23 hoone rekonstrueerimine lasteaiaiks	Tallinna linn	26 430	66 117	106 667
3	Pihlaka tn 10 hoone rekonstrueerimine lasteaiaiks	Tallinna linn	6 995	15 222	33 273
4	Laagri Lasteaia juurdeehitus	Saue vald	5 787	12 554	17 797
5	Uus-Pärtle lasteaia ehitus	Viimsi vald	4 386	12 427	19 532
6	Koru uue lasteaia ehitus	Saue vald	4 290	10 204	15 835

7	Saue lasteaed Midrimaa B-korpuse söimerühma rajamine	Saue vald	4 044	6 539	7 691
8	Saku Lasteaed Päikesekild juurdeehitus	Saku vald	3 945	6 050	6 543
9	Muuga lasteaia ehitamine	Maardu linn	2 905	4 376	6 364
10	Peetri kanti lasteaia rajamine	Rae vald	1 685	6 324	12 103
11	Harkujärve lasteaia rajamine	Harku vald	1 552	20 043	45 970
12	Kiili Lasteaia Kangru filiaali ehitus	Kiili vald	761	1 865	3 413
Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU			90 796	195 572	308 638
Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest			16,1%	34,7%	54,8%

Tartu linnapiirkond

Säästvad liikumisviisid

162. Tartu linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.1.1 raames 11 projekti kolmes kohalikus omavalitsuses ja kõik projektid on 2023. a jaanuariks lõpetatud. Kaardil ei ole kujutatud Tartu rattaringluse projekti, kuna see katab kogu linna (vt *Joonis 13* ülejäänud 10 projekti asukohtade jaoks). Lisaks projektide asukohtadele on kaardil kujutatud projektide potentsiaalne mõjuulatus 500 m ja 1 km raadiuses. Kõige enam inimesi elab Mõisavahe kergliiklustee läheduses (vt *Tabel 12*). Kõigi 10 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 500 m raadiuses projektidest, on kokku 75 930 inimest ehk 59,2% kõigist linnapiirkonna elanikest.
163. *Joonis 13. Tartu linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbralikku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.1.1) mõjuulatus 500 m ja 1 km raadiuses*

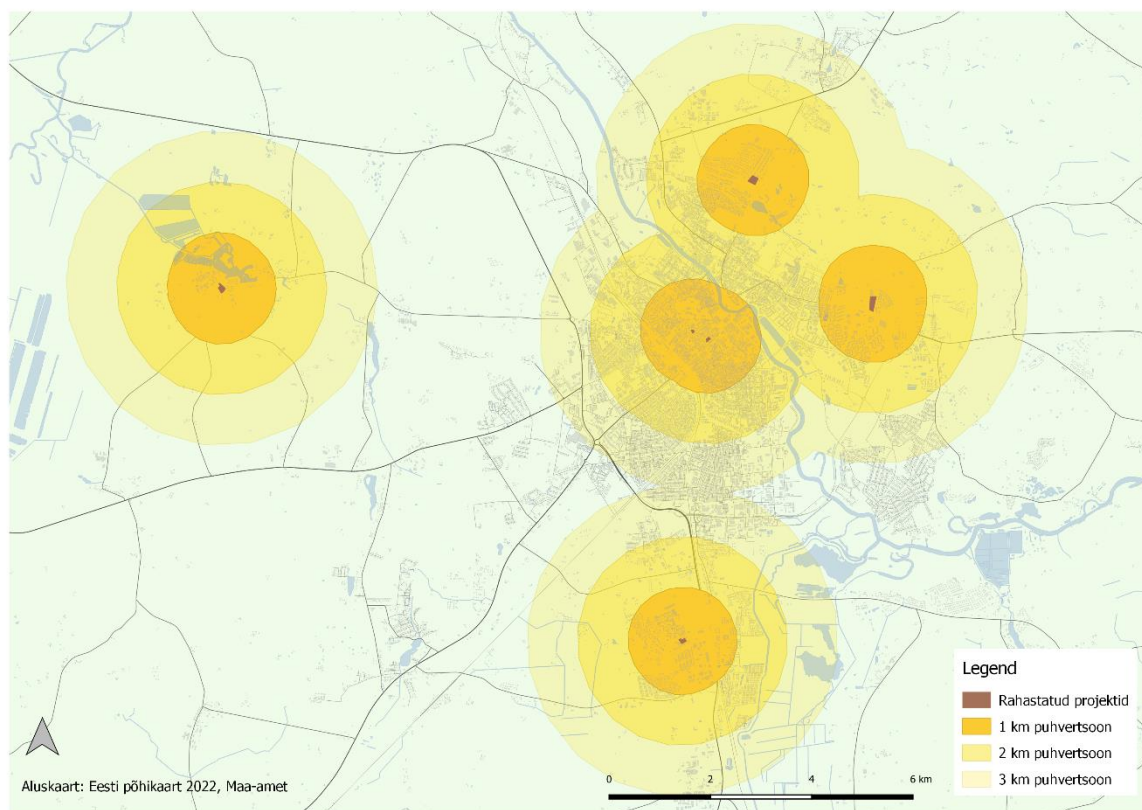
164. Tabel 12. Tartu linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbralikku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.1.1) potentsiaalsete kasusaajate arv (inimeste arv, kes elavad objektist 500 m ja 1 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku

Jrk	Projekti nimi	KOV	Raadius 500 m	Raadius 1 km
1	Mõisavahe kergliiklustee	Tartu linn	32 492	42 566
2	Ülenurme tänava kergliiklustee	Tartu linn	15 730	32 223
3	Ilmatsalu tn kergliiklustee	Tartu linn	14 093	23 808
4	Raudtee tänav - Ülenurme kergliiklustee	Tartu linn	13 101	31 779
5	Vaksali F. R. Kreutzwaldi kergliiklustee	Tartu linn	6 181	15 321
6	Kroonuaia sild - Emajõe äärne - Aruküla tee kergliiklustee	Tartu linn	6 124	12 053
7	Ihaste kergliiklustee	Tartu linn	3 053	4 390
8	Ülenurme valla Võru mnt- Poldri-Kaasiku tn kergliiklustee ehitamine	Kambja vald	3 019	3 670
9	Võru mnt (Männi-Lennu-Vangi tee) kergliiklustee ehitamine	Kambja vald	663	1 852
10	Lähte-Äksi kergliiklustee	Tartu vald	450	559
Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU			75 930	101 125
Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest			59,2%	78,8%

Lapsehoid ja alusharidus

165. Tartu linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.1.2 raames 6 projekti neljas kohalikus oma-valitsuses ja kõik projektid on 2023. a jaanuariks lõpetatud (vt *Joonis 14*). Lisaks projektide asukohtadele on kaardil kujutatud projektide potentsiaalne mõjuulatus 1–3 km raadiuses. Enim inimesi elab projektidest Tartu kesklinna lastekeskuse läheduses (vt *Tabel 13*). Kõigi 6 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 1 km raadiuses projektidest, on kokku 49 144 inimest ehk 38,3% kõigist linnapiirkonna elanikest.

166. Joonis 14. Tartu linnapiirkonnas loodud lapsehoiu ja alushariduse projektide (meetme tegevus 9.1.2) mõjuulatus 1–3 km raadiuses

167. Tabel 13. Tartu linnapiirkonnas loodud lapsehoiu ja alushariduse projektide (meetme tegevus 9.1.2) potentsiaalsed kasusaajad (inimeste arv, kes elavad objektist 1–3 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku

jrk	Projekti nimi	KOV	Raadius 1 km	Raadius 2 km	Raadius 3 km
1	Tartu Kesklinna Lastekeskuse lisarühmade rajamine	Tartu linn	20 292	54 356	85 020
2	Lasteaia rajamine Lohkvasse	Luunja vald	18 452	33 113	51 498
3	Tartu Pepleri tn lasteaia rajamine	Tartu linn	18 319	52 526	79 051
4	Raadi lasteaed	Tartu vald	4 369	13 650	38 290
5	Tõrvandi lasteaia laiendamine (juurdeehitus)	Kambja vald	3 225	6 732	10 280
6	Ilmatsalu lasteaed Lepatriinu laiendamine	Tartu linn	518	641	804
Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU			49 144	93 077	105 785
Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest			38,3%	72,6%	82,5%

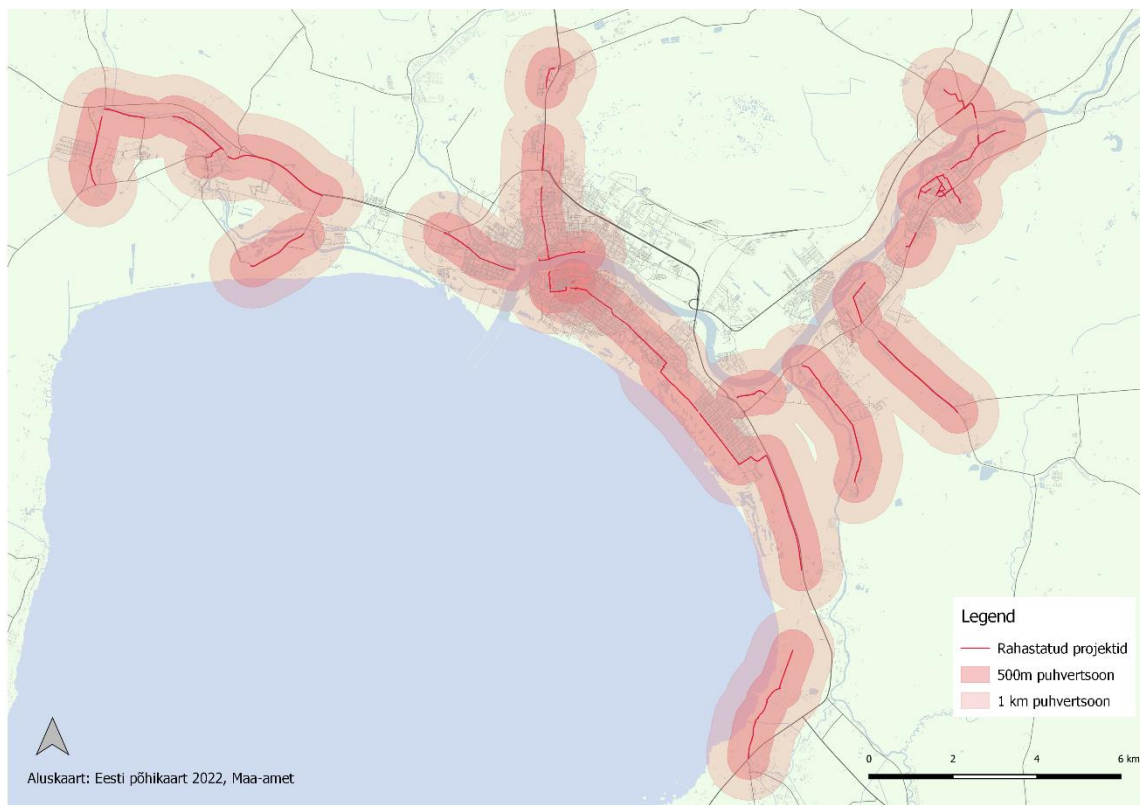
Pärnu linnapiirkond

Säästvad liikumisviisid

168. Pärnu linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.1.1 raames 18 projekti kolmes kohalikus omavalitsuses, millest üks on veel lõpetamata (Kilksama kergliiklustee) ja ei kajastu seega joonisel (vt Joonis 15). Lisaks projektide asukohtadele on kaardil kujutatud projektide potentsiaalne

mõjuulatus 500 m ja 1 km raadiuses. Kõige enam inimesi elab Pärnu kesklinna ja Lottemaa ühendamiseks loodud kergliiklustee läheduses (vt Tabel 14). Kõigi 17 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 500 m raadiuses projektidest, on kokku 42 969 inimest ehk 63,5% kõigist linnapiirkonna elanikest.

169. Joonis 15. Pärnu linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbralikku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.1.1) mõjuulatus 500 m ja 1 km raadiuses

170. Tabel 14. Pärnu linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbralikku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.1.1) potentsiaalsete kasusaajate arv (inimeste arv, kes elavad objektist 500 m ja 1 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku

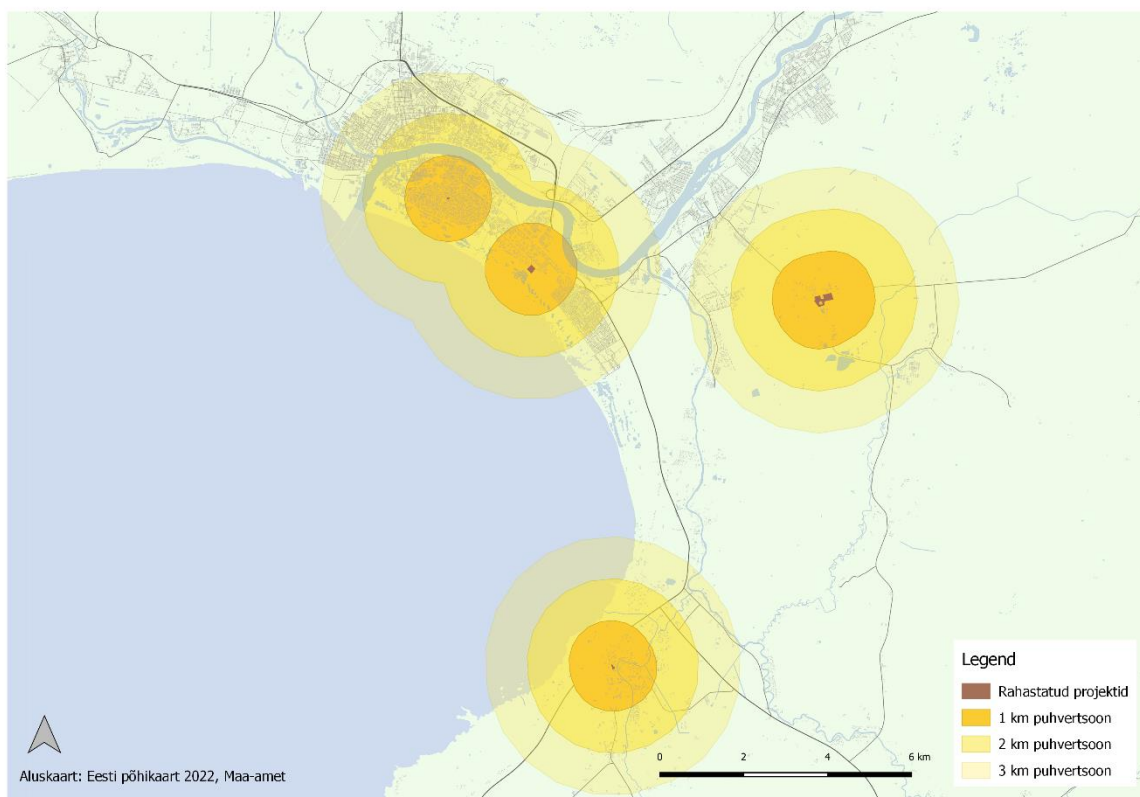
jrk	Projekti nimi	Projekti nimi	Raadius 500 m	Raadius 1 km
1	Kergliiklustee Pärnu kesklinna ja Lottemaa ühendamiseks (Pärnu osa)	Pärnu linn	23 010	27 184
2	Tallinna mnt kergliiklustee	Pärnu linn	7 194	13 639
3	Jüri Jaanson'i raja rekonstrueerimine ja pikendus Pärnu jõe paremkaldal	Pärnu linn	5 931	15 239
4	Säästlike liikumisviise toetav Pärnu linnasüda	Pärnu linn	4 118	11 468
5	Haapsalu mnt kergliiklustee	Pärnu linn	4 034	8 227
6	Sindi kergliiklusteede võrgustik, ehitamine ja renoveerimine	Tori vald	3 685	3 962
7	Paikuse - ja Sindi Linnuriigi elamuallasid ühendava kergliiklustee rajamine (Västriku- ja Kalda tänavatele).	Pärnu linn	1 926	3 022
8	Audru valla kergliiklusteede ühendamine linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustikku I etapp	Pärnu linn	1 252	2 172
9	Sauga aleviku Jännesselja kergliiklustee	Tori vald	1 204	1 292
10	Liivi teed ja Paide mnt ühendav kergliiklustee	Pärnu linn	1 059	2 780

jrk	Projekti nimi	Projekti nimi	Raadius 500 m	Raadius 1 km
11	Audru kergliiklusteede ühendamine linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustikku, III etapp	Pärnu linn	1 022	1 330
12	Kergliiklustee rajamine Paikuse alevist Silla tehnikülla	Pärnu linn	1 000	1 515
13	Pärnu linna ja Uulu küla sidumine, II etapp - kergliiklustee Pärnu linna piirilt Posti teeni	Häädemeeste vald	690	1 561
14	Kergliiklustee rajamine Paikuse alevist Seljametsa Lasteaed- Algkoolini	Pärnu linn	622	2 078
15	Pärnu linna ja Uulu küla sidumine - kergliiklustee rajamine Muuli teelt Uulu kanali sillani ja sillast Uuluni, sh. uue kergtee silla rajamine ning kergliiklustee Posti tee algusest Uuluni valgustamine	Häädemeeste vald	446	672
16	Sauga valla Urge-Pulli kergliiklustee	Tori vald	332	701
17	Audru valla kergliiklusteede ühendamine linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustikku II etapp	Pärnu linn	61	250
Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU			42 969	51 067
Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest			63,5%	75,5%

Lapsehoid ja alusharidus

171. Pärnu linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.1.2 raames 4 projekti kahes kohalikus omavalitsuses ja kõik projektid on 2023. a lõpuks lõpetatud (vt *Joonis 16*). Lisaks projektide asukohadele on kaardil kujutatud projektide potentsiaalne mõjuulatus 1–3 km raadiuses. Enim inimesi elab projektidest Väike-Posti tn lasteaia läheduses (vt *Tabel 15*). Kõigi 4 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 1 km raadiuses projektidest, on kokku 19 744 inimest ehk 29,2% kõigist linnapiirkonna elanikest.

172. Joonis 16. Pärnu linnapiirkonnas loodud lapsehoiu ja alushariduse projektide (meetme tegevus 9.1.2) mõjuulatus 1–3 km raadiuses

173. Tabel 15. Pärnu linnapiirkonnas loodud projektide (meetme tegevus 9.1.2) potentsiaalsed kasusaajad (inimeste arv, kes elavad objektist 1–3 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku

Jrk	Projekti nimi	KOV	Raadius 1 km	Raadius 2 km	Raadius 3 km
1	Väike-Posti tn lasteaia rajamine	Pärnu linn	11 312	26 615	36 736
2	Raja tänava lasteaia rajamine	Pärnu linn	7 634	14 240	23 502
3	Uulu lasteaia laiendus – laste sõimerühma rajamine	Häädemeeste vald	609	1 000	1 127
4	Seljametsa Lasteaia laiendamine	Pärnu linn	219	455	1 696
Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU			19 774	33 271	43 131
Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest			29,2%	49,2%	63,7%

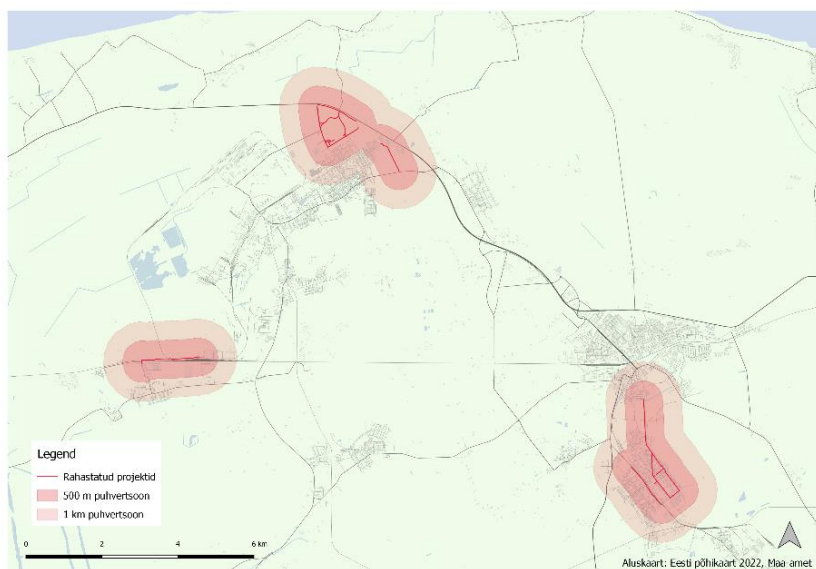
Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkond

Säästvad liikumisviisid

174. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.2.1 raames 7 projekti kolmes kohalikus omavalitsuses, millest kolm on veel lõpetamata, üks neist kolmest on sisuliselt valmis ja kasutusel (Ahtme keskuse väljaarendamine) ning kajastub seega ka joonisel (vt Joonis 17). Lisaks projektide asukohtadele on kaardil kujutatud ka projektide potentsiaalne mõjuulatus 500 m

ja 1 km raadiuses. Kõige enam inimesi elab Ahtme keskuse läheduses (vt Tabel 16). Kõigi 5 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 500 m raadiuses projektidest, on kokku 25 289 inimest ehk 50,8% kõigist linnapiirkonna elanikest.

175. Joonis 17. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbralikku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.2.1) mõjuulatus 500 m ja 1 km raadiuses.

176. Tabel 16. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbralikku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.2.1) potentsiaalsed kasusaajad (inimeste arv, kes elavad objektist 500 m ja 1 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku

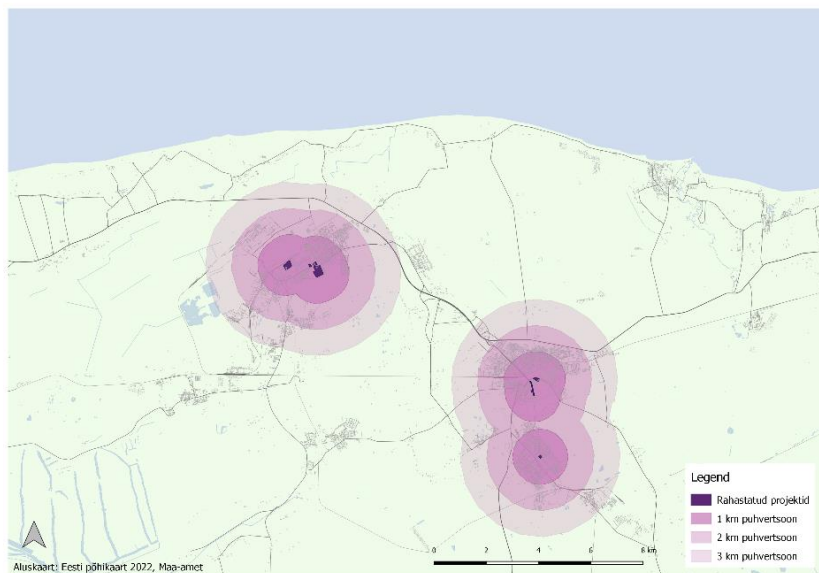
	Projekti nimi	KOV	Raadius 500 m	Raadius 1 km
1	Ahtme keskuse väljaarendamine	Kohtla-Järve linn	16 076	18 513
2	Ahtme mnt kergliiklustee rajamine	Kohtla-Järve linn	12 481	15 299
3	Metsapargi kergliiklustee arendamine	Kohtla-Järve linn	7 004	10 583
4	Järve küla jalg- ja jalgrattatee rajamine	Toila vald	756	7 256
5	Kohtla-Nõmme raudteepeatuse ja Raudtee tänava ühendamine kergliiklusteega	Toila vald	405	878
	Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU		25 289	31 629
	Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest		50,8%	63,5%

Alakasutatud alad

177. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.2.2 raames 4 projekti kahes kohalikus omavalitsuses, millest kolmel on veel lõpparuanne esitamata, kuid sisuliselt on projektid juba kasutusel ja seega kajastuvad kõik joonisel (vt Joonis 18). Lisaks on kajastatud joonisel ka Ahtme keskuse väljaarendamise projekt, mis küll on rahastatud meetme tegevuse 9.1.2 raames, aga olemuselt on tegemist nii säästvaid liikumisviise kui alakasutatud linnaruumi arendava projektiga. Lisaks projektide asukohtadele on kaardil kujutatud projektide potentsiaalne mõjuulatus

1–3 km raadiuses. Kõige enam inimesi elab Ahtme keskuse läheduses (vt Tabel 17). Kõigi 5 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 1 km raadiuses projektidest, on kokku 35 128 inimest ehk 70,6% kõigist linnapiirkonna elanikest.

178. Joonis 18. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks loodud tegevuste (meetme tegevus 9.2.2) mõjuulatus 1–3 km raadiuses

179. Tabel 17. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks loodud tegevuste (meetme tegevus 9.2.2) potentsiaalsed kasusaajad (inimeste arv, kes elavad objektist 1–3 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku

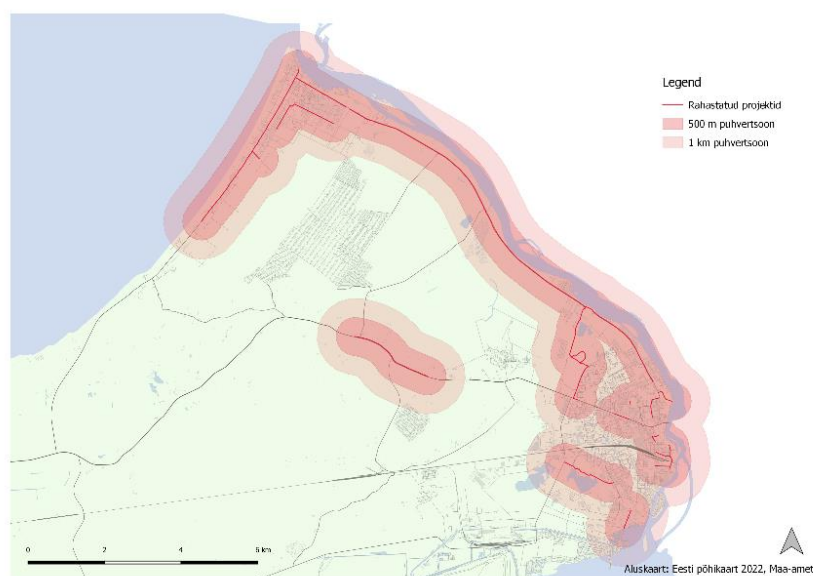
	Projekti nimi	KOV	Raadius 1 km	Raadius 2 km	Raadius 3 km
1	Ahtme keskuse väljaarendamine	Kohtla-Järve linn	14 305	15 693	19 413
2	Järve linnaosa Järveküla 41 spordihoone*	Kohtla-Järve linn	10 755	15 974	16 249
3	Järve linnaosa Järveküla 44 spordihoone*	Kohtla-Järve linn	10 482	16 068	16 267
4	Jõhvi kesklinna promenaadi ja kergliiklustee pikendamine Ahtme piirini, I etapp	Jõhvi vald	8 198	14 256	22 911
5	Puru tee läbimurde ja seonduva taristu rajamine	Jõhvi vald	7 846	18 788	26 210
6	Järve linnaosa jalgpalli staadion*	Kohtla-Järve linn	6 579	15 961	16 234
7	Jõhvi hariduslinnaku multifunktsionaalse etenduste- ja spordiväljaku rajamine ning kesklinna promenaadi pikendamise II etapp	Jõhvi vald	5 289	16 202	25 618
8	Järve linnaosa jäähall*	Kohtla-Järve linn	1 632	14 275	16 202
	Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU		35 128	42 332	43 156
	Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest		70,6%	85,0%	86,7%

* Need spordirajatised on loodud ühe projekti raames: Kohtla-Järve Järve linnaosa alakasutatud ala taaselavdamine hariduse ja vabaaja linnaku arendamise kaudu.

Narva linnapiirkond

Säästvad liikumisviisid

180. Narva linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.2.1 raames 5 projekti kahes kohalikus omavalitsuses ja kõik projektid on 2023. aasta jaanuariks lõpetatud (vt *Joonis 19*). Lisaks projektide asukohtadele on kaardil kujutatud projektide potentsiaalne mõjuulatus 500 m ja 1 km raadiuses. Kõige enam inimesi elab Narva linnapiirkonna jalg- ja jalgrattateede võrgustiku I etapi läheduses (vt *Tabel 18*). Kõigi 5 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 500 m raadiuses projektidest, on kokku 50 626 inimest ehk 87,1% kõigist linnapiirkonna elanikest.
181. *Joonis 19. Narva linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbralikku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.2.1) mõjuulatus 500 m ja 1 km raadiuses*

182. *Tabel 18. Narva linnapiirkonnas loodud säästva linnalise liikuvuse ning inim- ja keskkonnasõbralikku avalikku linnaruumi arendavate projektide (meetme tegevus 9.2.1) potentsiaalsed kasusaajad (inimeste arv, kes elavad objektist 500 m ja 1 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku*

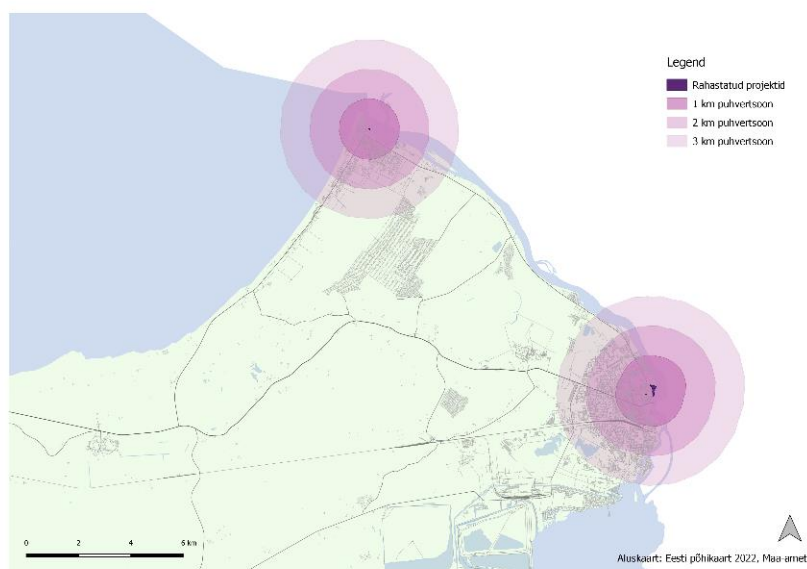
Projekti nimi	Raadius 500 m	Raadius 1 km
1 Narva linnapiirkonna jalg- ja jalgrattateede võrgustiku rajamine, I etapp	46 335	53 591
2 Narva-Jõesuu linna kergliiklusteede projekteerimine ja rajamine, 4 etapp	14 263	29 113
3 Narva-Jõesuu linna kergliiklusteede projekteerimine ja rajamine, 1 etapp	2 109	2 225
4 Narva-Jõesuu linna kergliiklusteede projekteerimine ja rajamine, 2 etapp	1 938	2 369
5 Narva linnapiirkonna jalg- ja jalgrattateede võrgustiku rajamine, II etapp	131	169
Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU	50 626	56 256
Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest	87,1%	96,8%

Alakasutatud alad

183. Narva linnapiirkonnas rahastati meetme tegevuse 9.2.2 raames 4 projekti kahes kohalikus omavalitsuses, millest üks projekt on veel lõpetamata (Narva Stockholmi platsi ehitus, I etapp) ja seega ei kajastu ka joonisel (vt *Joonis 20*). Lisaks projektide asukohtadele on kaardil kujutatud ka

projektide potentsiaalne mõjuulatus 1–3 km raadiuses. Kõige enam inimesi elab Narva raekoja hoone ja platsi läheduses (vt Tabel 19). Kõigi 4 projekti potentsiaalsete kasusaajate arv, kes elavad 1 km raadiuses projektidest, on kokku 15 893 inimest ehk 27,3% kõigist linnapiirkonna elanikest.

184. Joonis 20. Narva linnapiirkonnas alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks loodud tegevuste (meetme tegevus 9.2.2) mõjuulatus 1–3 km raadiuses

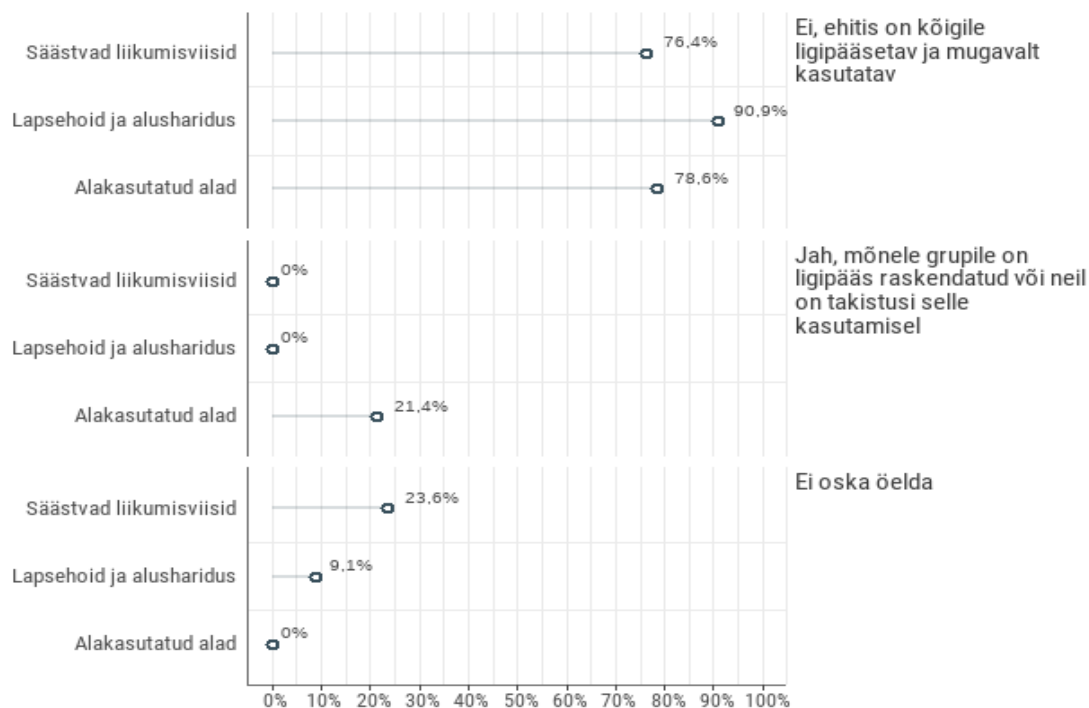
185. Tabel 19. Narva linnapiirkonnas alakasutatud linnaalade füüsiliseks, majanduslikuks ja sotsiaalseks elavdamiseks loodud tegevuste (meetme tegevus 9.2.2) potentsiaalsed kasusaajad (inimeste arv, kes elavad objektist 1–3 km raadiuses) ja kõikide projektide potentsiaalsete kasusaajate arv kokku

jrk	Projekti nimi	Raadius 1 km	Raadius 2 km	Raadius 3 km
1	Narva raekoja hoone ja platsi rekonstrueerimine	13 349	48 834	53 452
2	Pimeaia pargi rekonstrueerimine, II etapp	12 765	47 645	53 452
3	Narva-Jõesuu linna sadama rekonstrueerimine	1 726	2 330	2 497
	Linnapiirkonna projektide kõik kasusaajad KOKKU	15 893	51 164	55 949
	Kasusaajate % linnapiirkonna elanikest	27,3%	88,0%	96,3%

Lisa 3. Projektide ligipääsetavuse analüüs – joonised

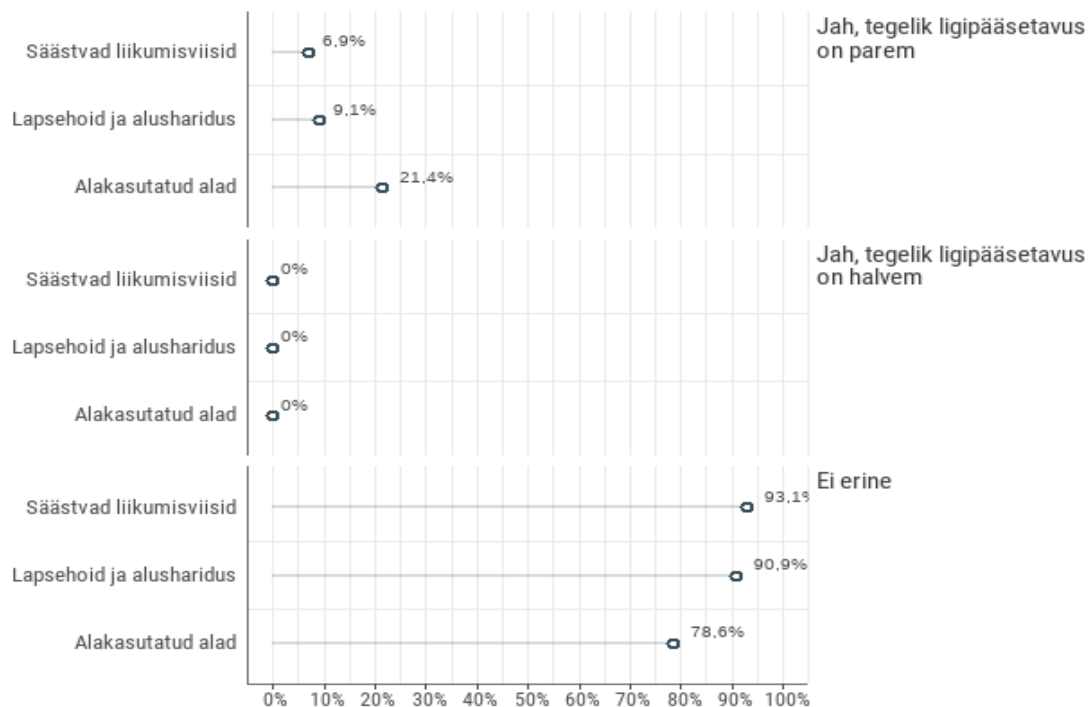
Joonised näitavad kaalutud proportsioone, võttes arvesse valimiühiku kihikuuluvust ja lõpliku üldkogumi korrektsiooni (vt meetodi kohta täpsemalt Lisa 13). Kuna valim on väga väike, siis tuleb mees pidada, et tulemuste põhjal üldistusi teha ei saa. Jooniste selgema lugemise eesmärgil on joonistelt ära jäetud usalduspiirid, mis nii väikese valimi puhul näitavad pea kõikidel juhtudel, et statistilised erinevused gruppide vahel puuduvad.

186. Joonis 21. Kas Teie hinnangul on mõnele ühiskonnagrupile projekti tulemusena valminud ehitise või teenuse kasutamine või ligipääs takistatud või ebamugav?

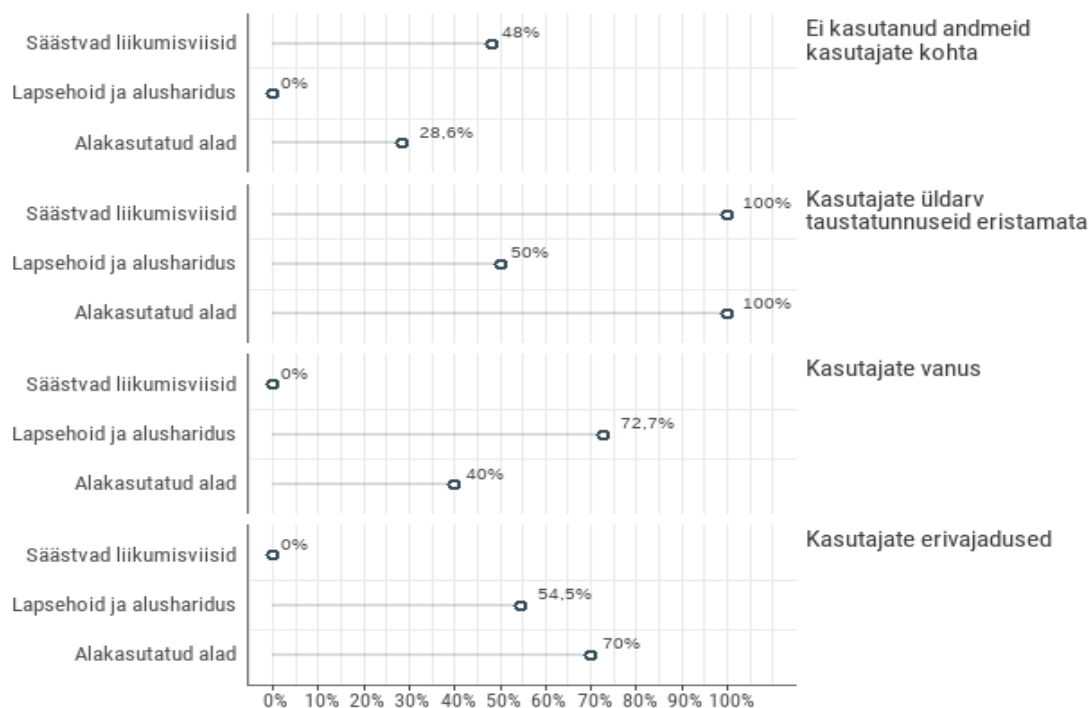
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

187. Joonis 22. Kas projekti tulemusena erineb tegelik ligipääsetavus algsest projektis planeeritust?

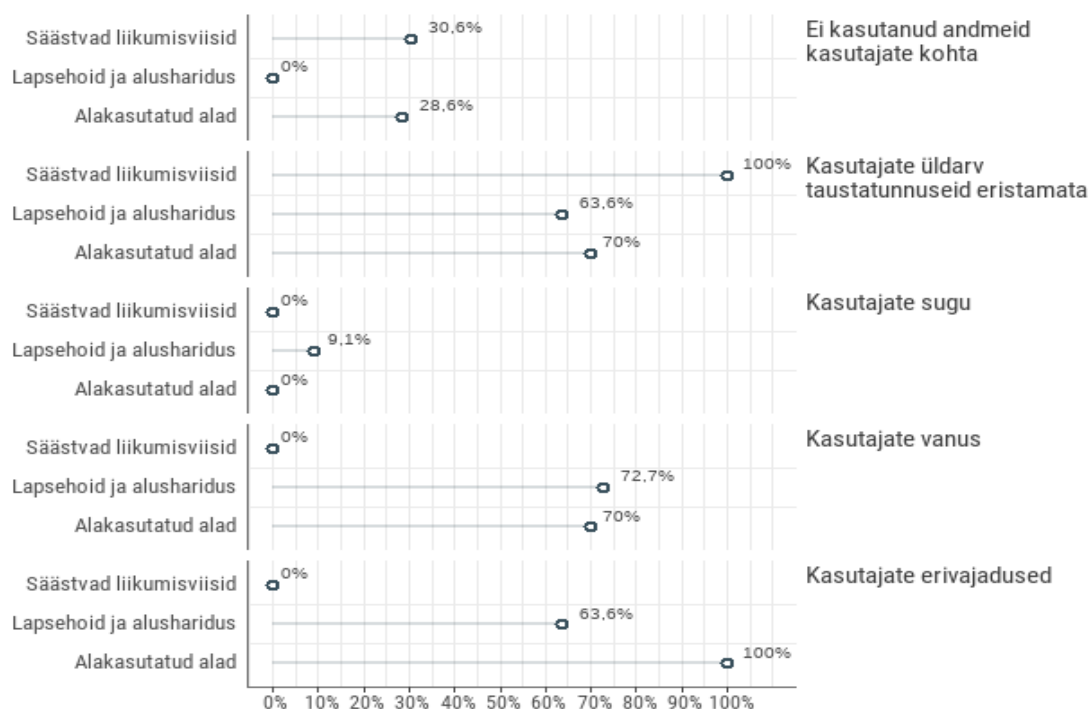
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

188. Joonis 23. Palun märkige, kas ja milliseid potentsiaalsete kasutajate andmeid kasutasite projekti tegevuste kavandamisel.

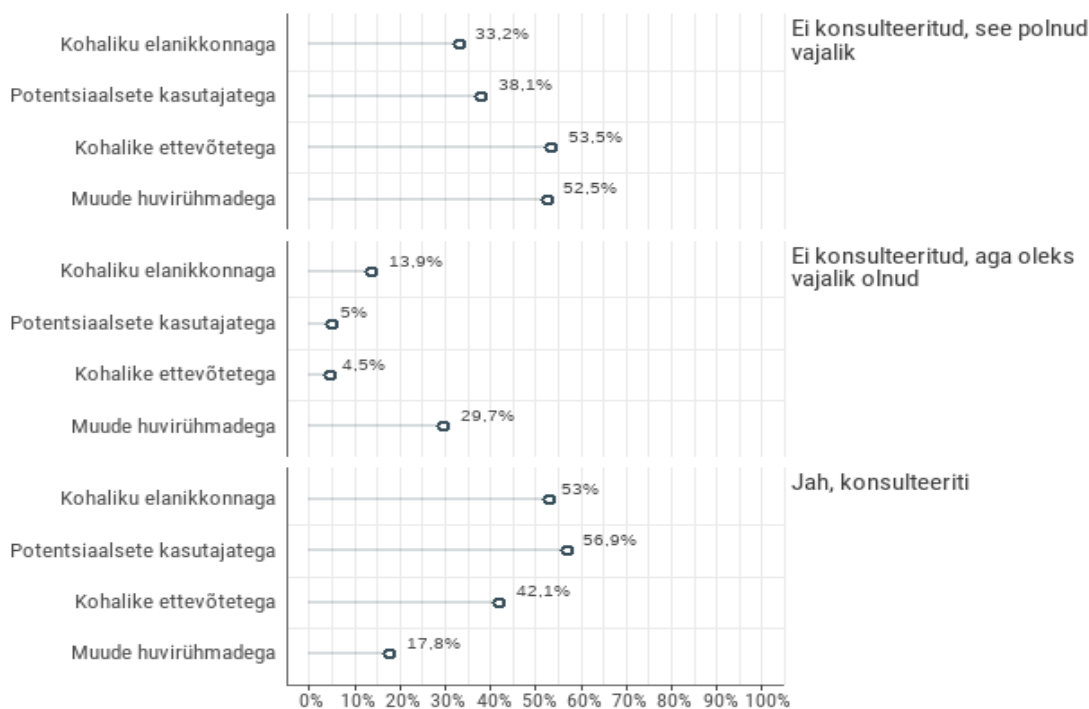
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

189. Joonis 24. Palun märkige, kas ja milliseid (potentsiaalsete) kasutajate andmeid kasutasite projekti hilisemates faasides (projekti käigus või tulemuste hindamisel).

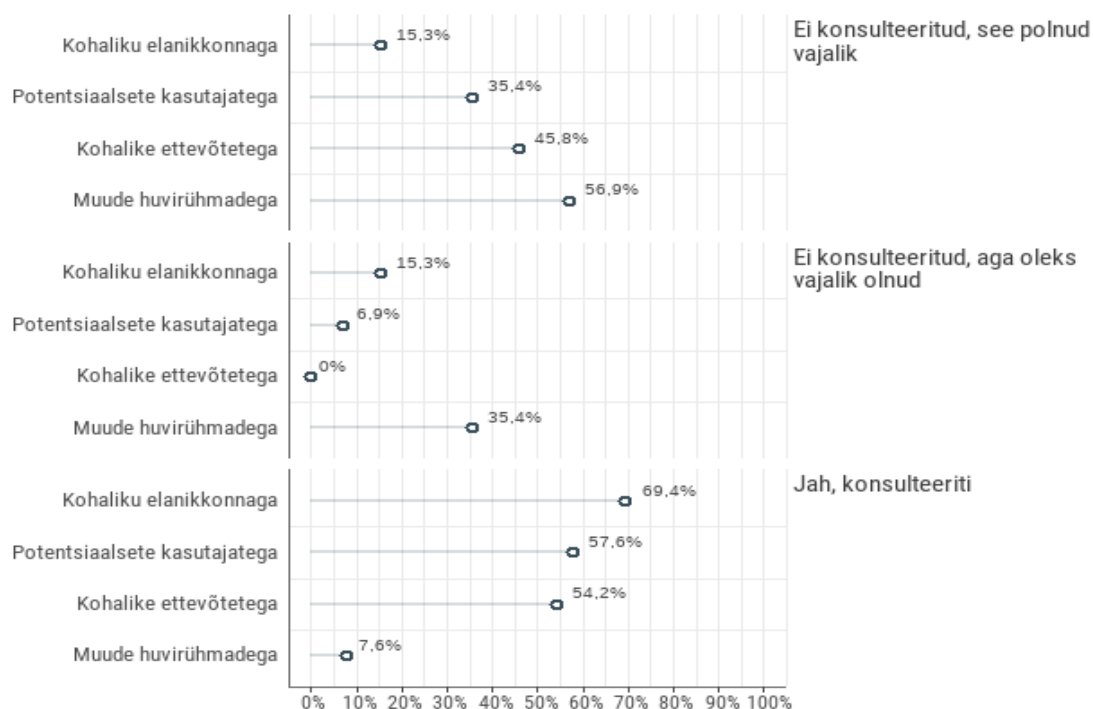
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

190. Joonis 25. Palun märkige järgnevas tabelis, milliste huvirühmadega projekti kavandamisel konsulteeriti või oleks pidanud konsulteerima.

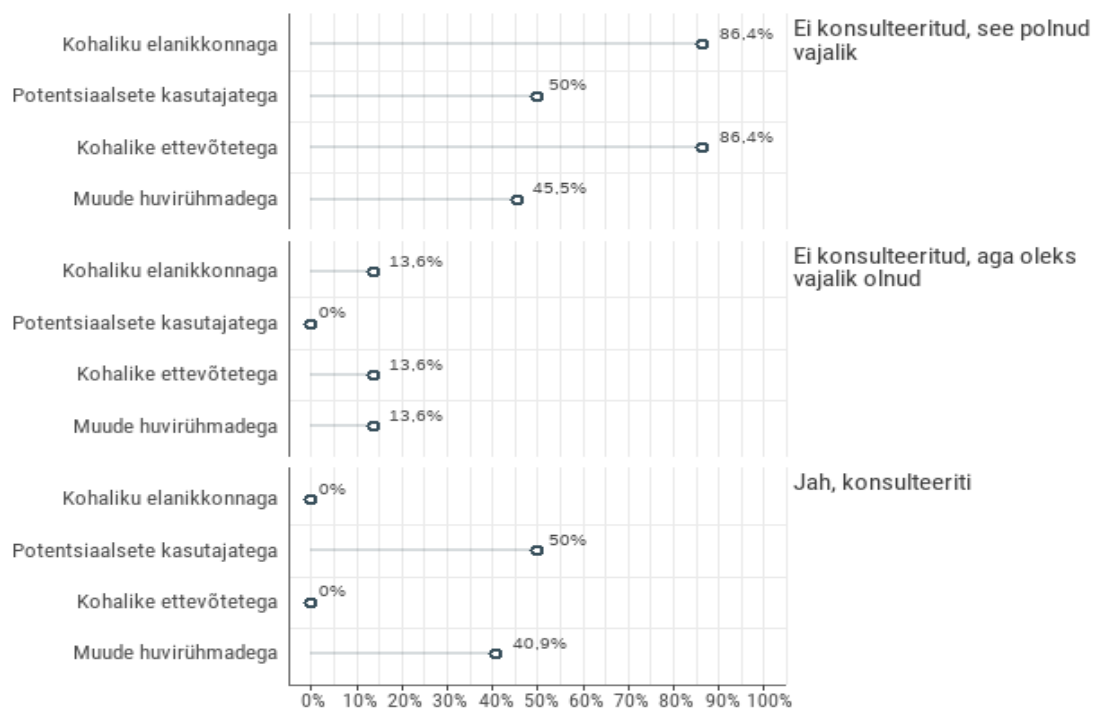
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

191. Joonis 26. Säätvad liikumisviisid: Palun märkige järgnevas tabelis, milliste huvirühmadega projekti kavandamisel konsulteeriti või oleks pidanud konsulteerima.

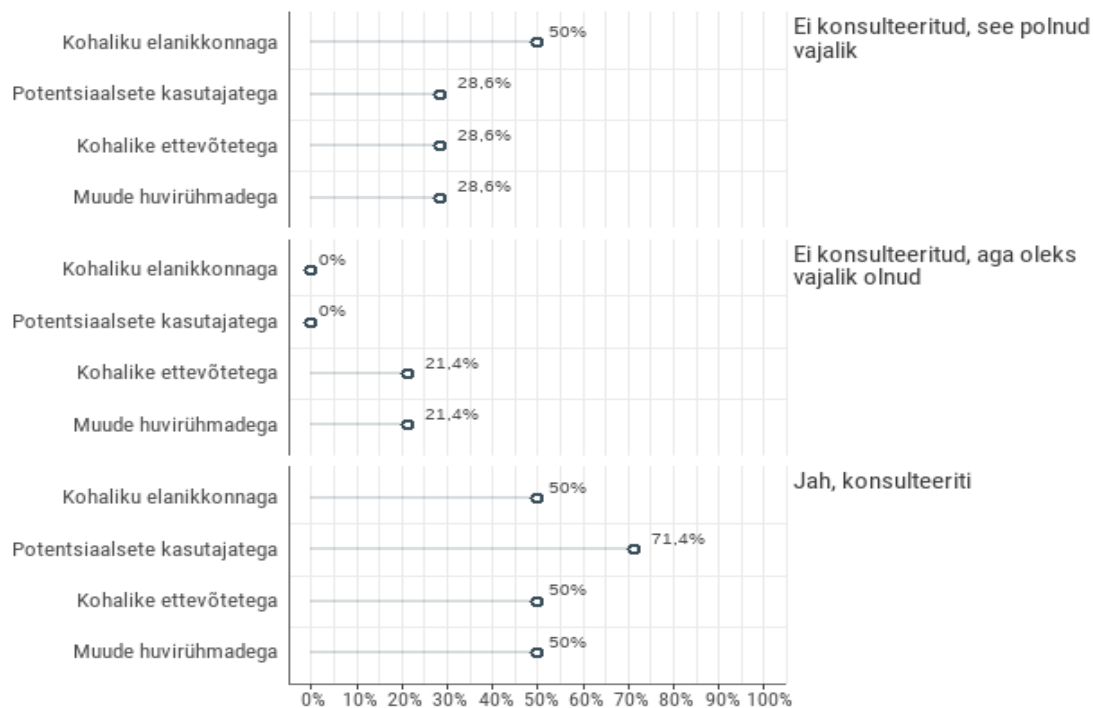
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

192. Joonis 27. Lapsehoid ja alusharidus: Palun märkige järgnevas tabelis, milliste huvirühmadega projekti kavandamisel konsulteeriti või oleks pidanud konsulteerima.

Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

193. Joonis 28. Alakasutatud alad: Palun märkige järgnevas tabelis, milliste huvirühmadega projekti kavandamisel konsulteeriti või oleks pidanud konsulteerima.

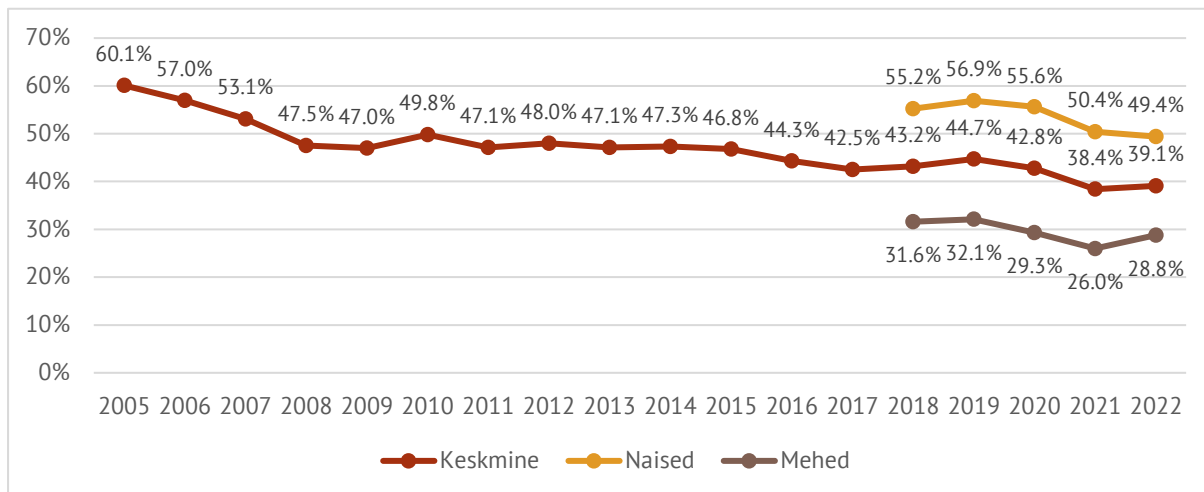

Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

Lisa 4. Tulemusnäitajate sihtmäärad linnapiirkonniti

Igapäevaseks töölkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus suuremates linnapiirkondades

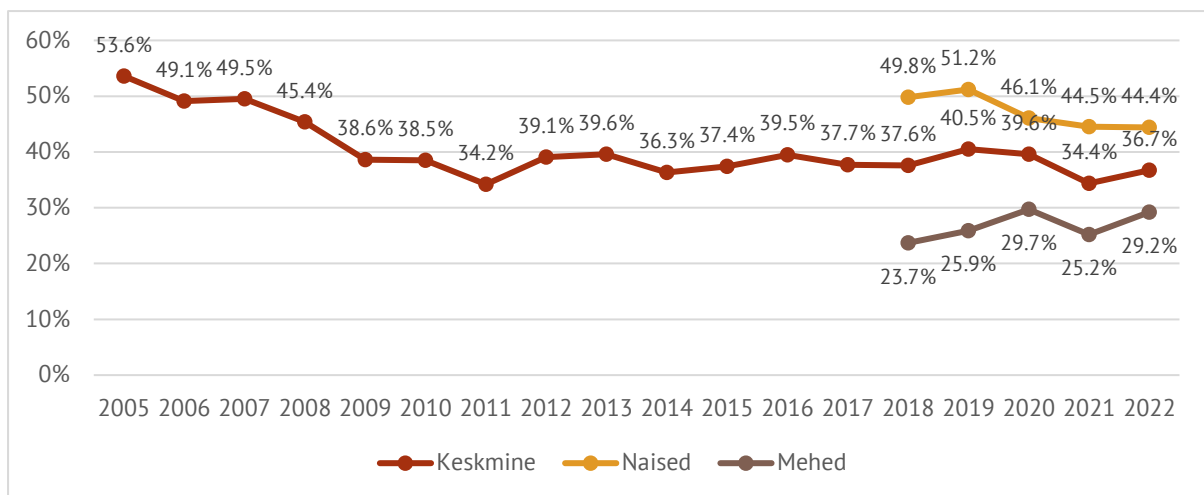
194. Joonis 29. Tallinna linnapiirkonnas igapäevaseks töölkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus perioodil 2005–2021

Allikas: Statistikaamet, ETU

Märkus. Alates 2017 andmed arvestatud haldusterritoriaalse reformi eelsete KOV-ide piirides.

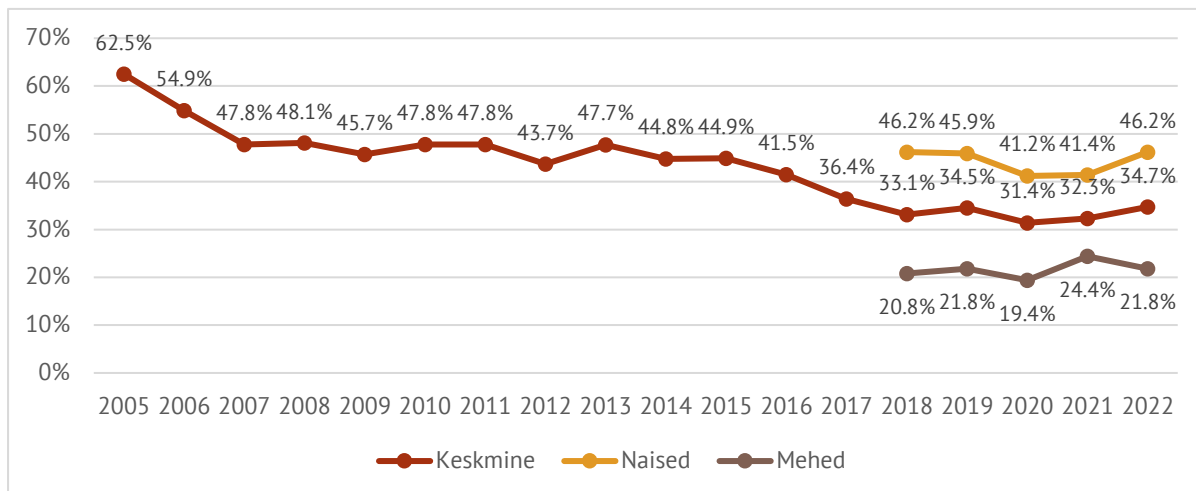
195. Joonis 30. Tartu linnapiirkonnas igapäevaseks töölkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus 2005–2021

Allikas: Statistikaamet, ETU

Märkus. Alates 2017 andmed arvestatud haldusterritoriaalse reformi eelsete KOV-ide piirides.

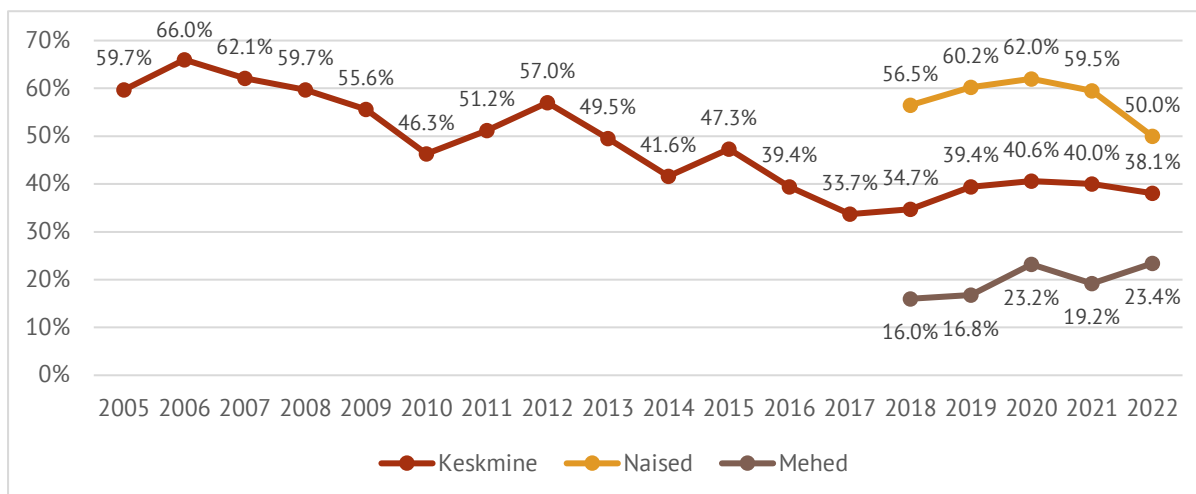
196. Joonis 31. Pärnu linnapiirkonnas igapäevaseks töölkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus 2005–2021

Allikas: Statistikaamet, ETU

Märkus. Alates 2017 andmed arvestatud haldusterritoriaalse reformi eelsete KOV-ide piirides.

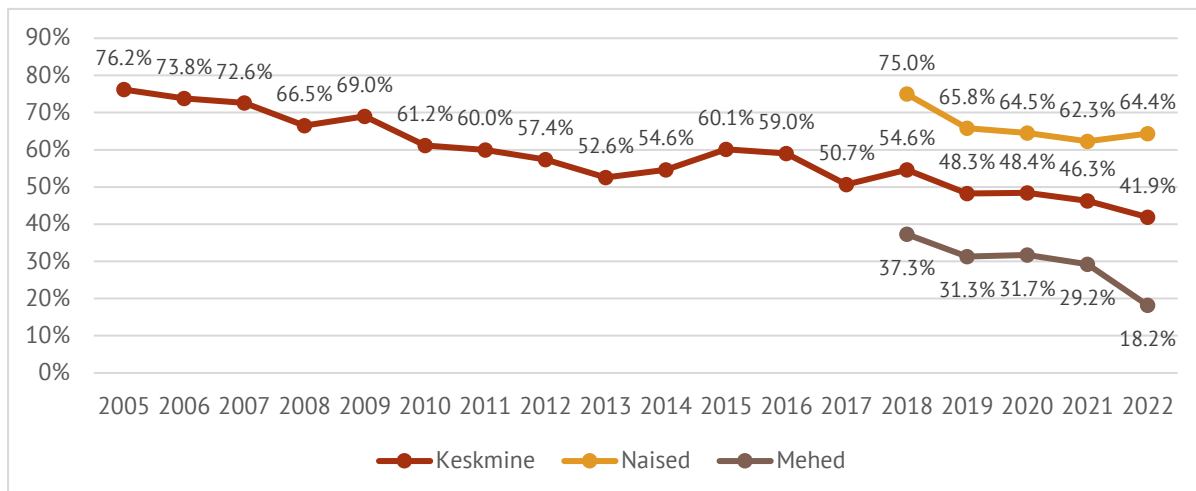
197. Joonis 32. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas igapäevaseks töölkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus 2005–2021

Allikas: Statistikaamet, ETU

Märkus. Alates 2017 andmed arvestatud haldusterritoriaalse reformi eelsete KOV-ide piirides.

198. Joonis 33. Narva linnapiirkonnas igapäevaseks töөлkäimiseks ühistransporti või jalgratast kasutavate või jalgsi liikuvate inimeste osatähtsus 2005–2021

Allikas: Statistikaamet, ETU

Märkus. Alates 2017 andmed arvestatud haldusterritoriaalse reformi eelsete KOV-ide piirides.

Lapsehoiu- ja lasteaiajärjekordade pikkus suuremates linnapiirkondades

199. Alljärgnevas tabelites on lõpphindamise läbiviija tõlgendus KOV-ide vastustest lasteaedade järjekordade pikkuse kohta (need lapsed, kes soovisid kohta, kuid ei saanud seda sobivate kohtade puudumise tõttu). Järjekorda arvestasime need lapsed, kes käivad erahoius, kuid on jätkuvalt munitsipaallasteaedade nimekirjades (sest KOV-id vastasid, et lapsevanemad soovivad esimesel võimalusel oma lapse panna munitsipaallasteada), kelle vanemad ei võtnud pakutud kohta vastu ja jäid koha ootele soovitud lasteaeda (pakutakse kohta lapsevanemale ebasobivas asukohas, mis jääb kodust liiga kaugemale) ja need lapsed, kelle eest osades valdades vald maksab koduse lapse toetust.

200. Tabel 20. Lapsehoiu- ja lasteaia-järjekordade pikkus Tallinna linnapiirkonna kohalikes omavalitsustes

KOV	2019	2021	2023
Tallinna linn	774	876	789
Harku vald	146	206	113
Jõelähtme vald	17	10	8
Saue vald	72	441	500
Saku vald	197	183	120
Viimsi vald	54	57	532
Maardu linn	0	70	3
Rae vald	499	540	756
Kiili vald	40	172	180
KOKKU	1799	2555	3001

Allikas: autorite tõlgendus KOV-ide vastustest Rahandusministeeriumi teabe nõudele

201. Tabel 21. Lapsehoiu- ja lasteaia-järjekordade pikkus Tartu linnapiirkonna kohalikes omavalitsustes

KOV	2019	2021	2023
Tartu linn	0	0	257
Tartu vald	23	50	35
Luunja vald	151	93	140
Kambja vald	152	152	144

KOV	2019	2021	2023
KOKKU	326	295	576

Allikas: autorite tõlgendus KOV-ide vastustest Rahandusministeeriumi teabe nõudele

202. Tabel 22. Lapsehoiu- ja lasteaia-järjekordade pikkus Pärnu linnapiirkonna kohalikes omavalitsustes

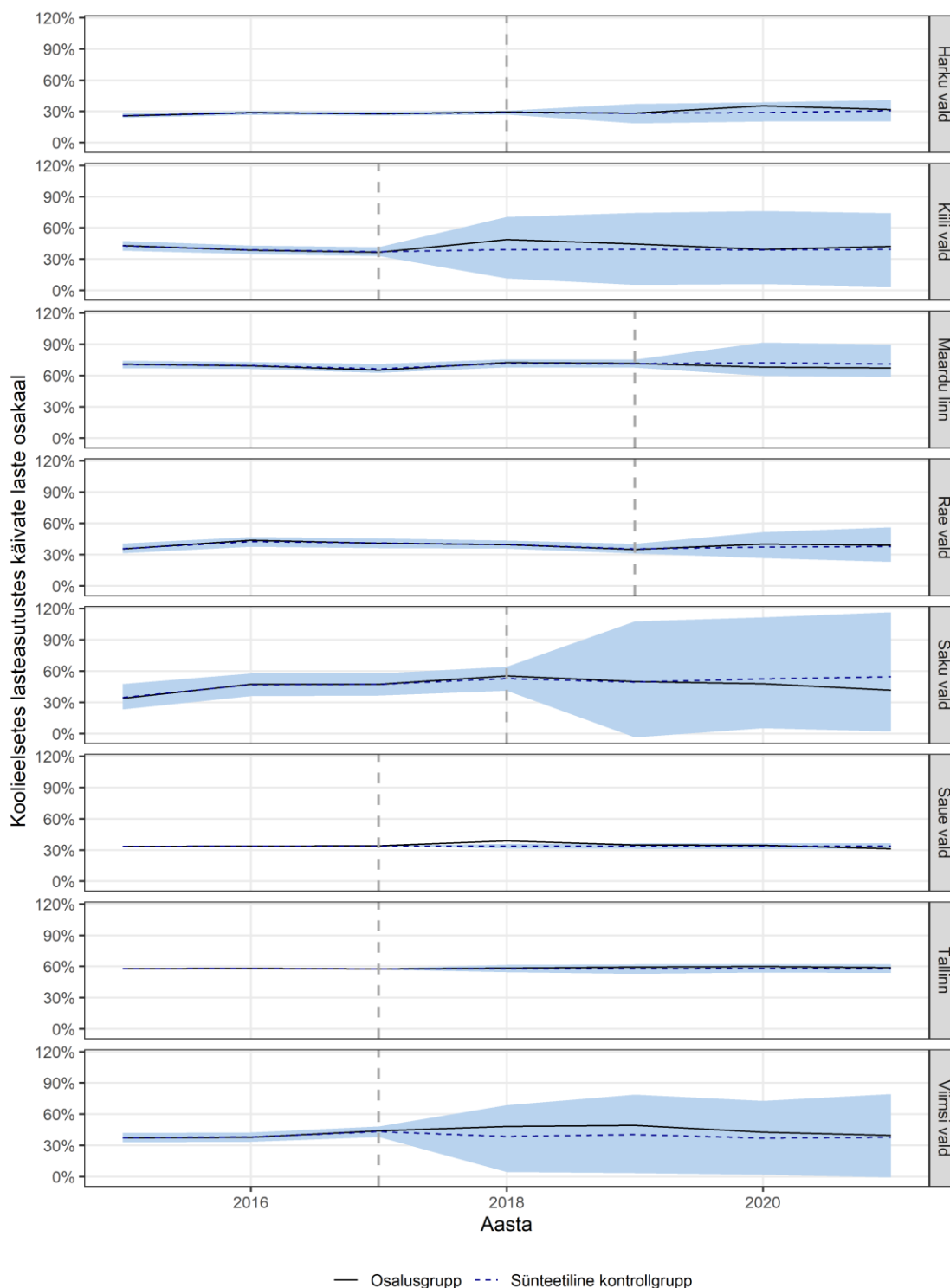
	2019	2021	2023
Pärnu linn	0	0	0
Häädemeeste vald	9	6	0
Tori vald	21	26	37
KOKKU	30	32	37

Allikas: autorite tõlgendus KOV-ide vastustest Rahandusministeeriumi teabe nõudele

Lisa 5. Sünteetilise kontrollgrupi meetodi tulemused: lapsehoiu ja alushariduse projektide mõju koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaalule

203. Sünteetilise kontrollgrupi meetodil hinnatakse, kui suur muutus toimus lasteaia käivate laste arvus projekti(de) valmimise järgselt ehk pärast lasteaia kohtade loomist võrreldes projekti valmimise eelse ajaga. Muutuse suurust võrreldakse sünteetilise kontrollgrupi samas näitajas samal ajaperioodil toimunud muutusega ja erinevus kontrollgrupi ning projekte teinud grupi näitajates annab hinnangu, kas projektidel oli mõju uuritavatele näitajatele.
204. Sünteetilise kontrollgrupi moodustamisel on oluline, et kontrollgrupi näitaja dünaamika oleks projekti valmimise eelisel perioodil meetmes osalenud KOV-i näitaja dünaamikaga sarnane. Kui meetmel on mõju, siis peaks meetmejärgsel perioodil meetmes osalenud KOV-i näitaja erinevuse kontrollgrupi samast näitajast ehk koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal peaks meetmes osalenud KOV-is ja sünteetilises kontrollgrupis meetmejärgsel perioodil erinevuse.
205. Vaatame uute lasteaia kohtade loomise mõju koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaalule kõigist kohalikus omavalitsuses elavatest lastest. Sarnaselt eelnevale analüüsime eraldi kahte vanusegruppi: 1–3-aastased ja 4–6-aastased.
206. Alloleval joonisel on sünteetilise kontrollgrupi analüüsi koolieelsetes lasteasutustes käivate 1–3-aastaste laste osakaalu tulemus Tallinna linnapiirkonnas. Enamuses meetmes osalenud KOV-ides ei erine koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal meetmejärgsel perioodil statistiliselt olulisel määral sünteetilise kontrollgrupi lasteasutustes käivate laste osakaalust (vt Joonis 34). Erandiks on siinkohal Saue vald. Saue vallas lõppes 2017. aastal Saue lasteaia Midrimaa sõimerühma rajamine, millel on 2018. aastal olnud positiivne mõju lasteasutustes käivate laste osakaalule. Samas tundub, et mõju avaldus ajutiselt ning järgmistel aastatel ei erine Saue valla näitaja kontrollgrupi tulemustest.

207. Joonis 34. Koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal 1–3-aastaste seas meetme KOV-is ja sünteetilisest kontrollgrupis – Tallinna linnapiirkond

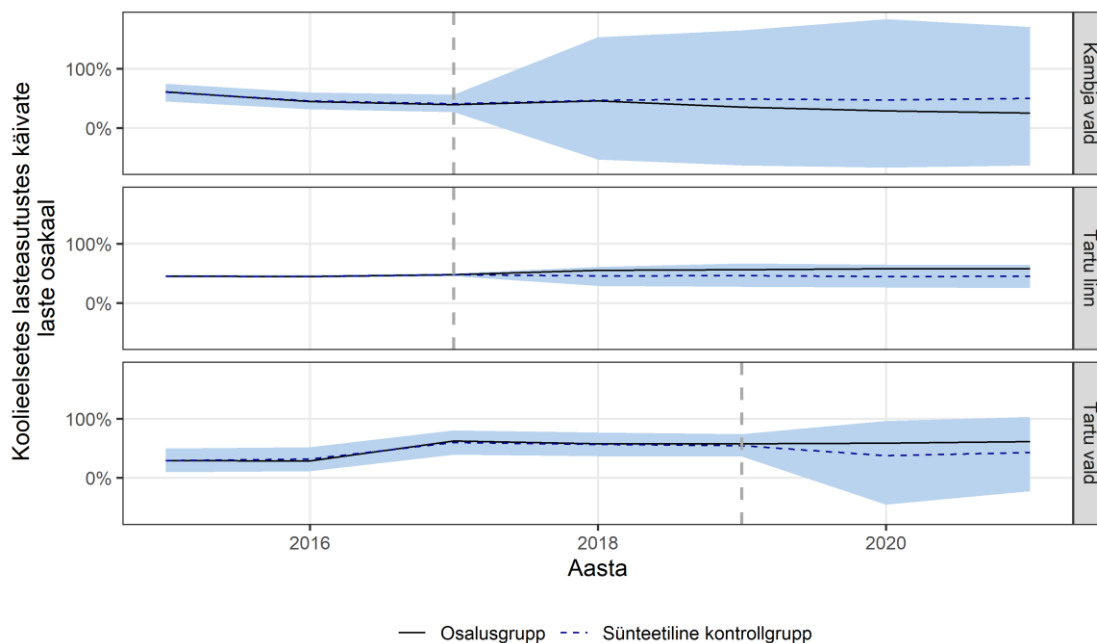

Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab projekti lõppaastat.

Allikas: EHIS-e väljavõte (lapsed koolieelsetes lasteasutustes omavalitsuse ja vanuse (1. jaanuari seisuga) lõikes) ja Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

208. Tartu linnapiirkonna KOV-ides, kus loodi projektide käigus lasteaiakohti, ei ole samuti võimalik koolieelses lasteasutuses käivate 1–3-aastaste laste osakaalule statistiliselt olulist mõju tuvas-tada (vt *Joonis 35*).

209. *Joonis 35. Koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal 1–3-aastaste seas meetme KOV-is ja sün-teetilises kontrollgrupis – Tartu linnapiirkond*

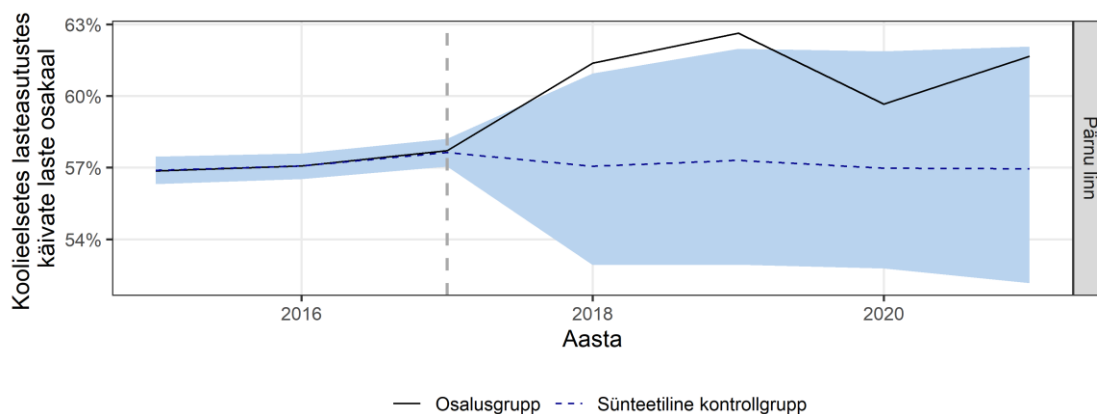
Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab projekti lõppaastat.

Allikas: EHIS-e väljavõte (lapsed koolieelsetes lasteasutustes omavalitsuse ja vanuse (1. jaanuari seisuga) lõikes) ja Statisti-kaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

210. Meetmel on olnud meetmejärgsel perioodil positiivne mõju koolieelses lasteasutuses käivate 1–3-aastaste laste osakaalule Pärnu linnas (vt *Joonis 36*). Nimelt valmis Pärnus 2017. aastal Selja-metsa lasteaia laiendus (2 sõimerühma ja 2 aiarühmaga) ja Väike-Posti tänaval sai valmis uus lasteaed (2 sõimerühma ja 2 aiarühmaga), mille tõttu suurenes koolieelsetes lasteasutustes käi-vate laste osakaal.²⁰

²⁰ Lisaks valmis Pärnu linnapiirkonnas meetme käigus 2016. aastal Häädemeeste vallas Uulu lasteaia laiendus ja 2021. aastal Pärnu linnas Raja tänava lasteaed, kuid nende kahe projekti mõju ei ole siinses analüü-sis arvestatud, kuna esimesel juhul on meetme-eelne ja teisel juhul meetme-järgne periood liiga lühike, et sünteetilise kontrollgrupi meetodit kasutada.

211. Joonis 36. Koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal 1–3-aastaste seas meetme KOV-is ja sünteetilisest kontrollgrupis – Pärnu linnapiirkond

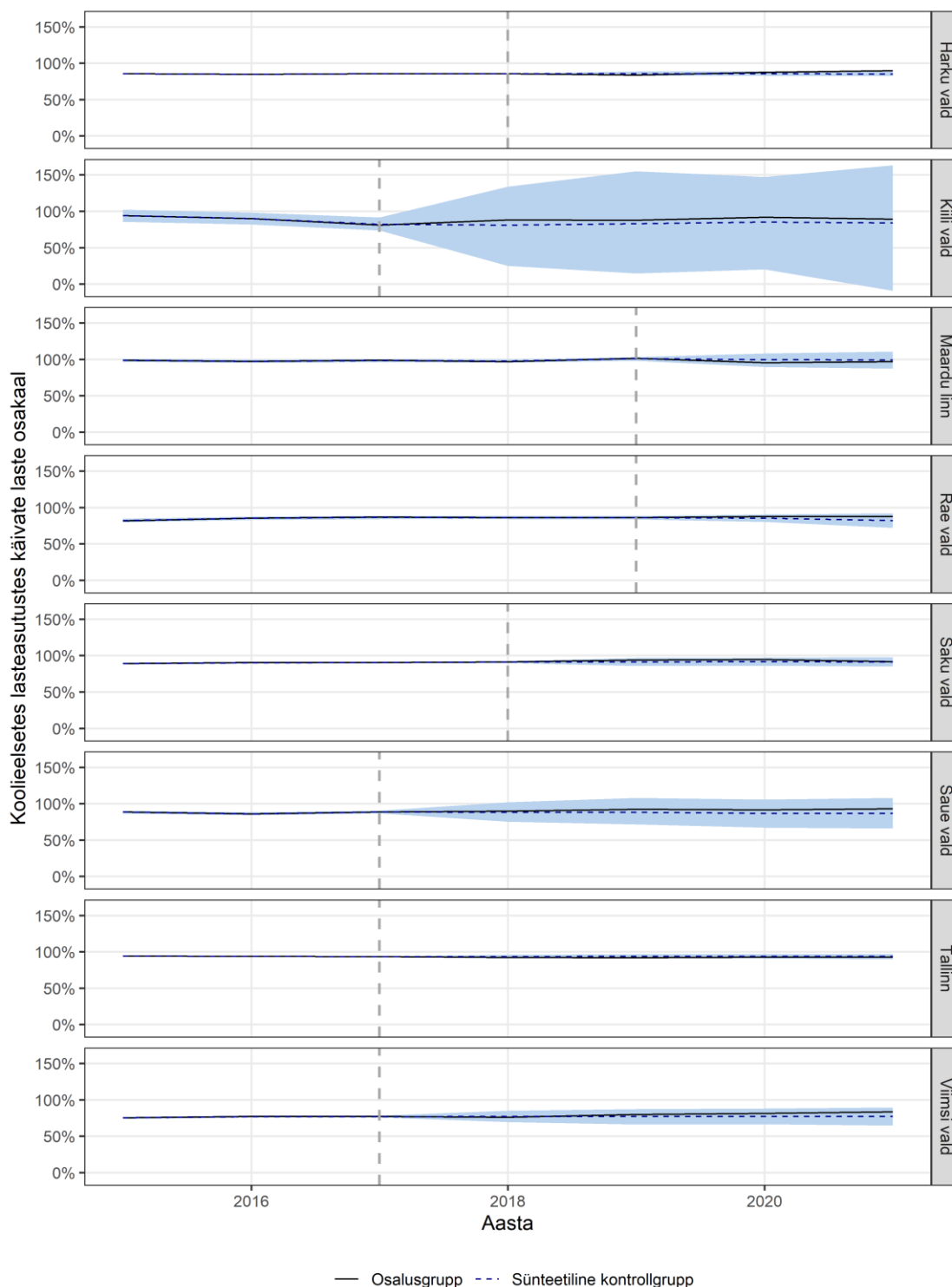

Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab projekti lõppaastat.

Allikas: EHIS-e väljavõte (lapsed koolieelsetes lasteasutustes omavalitsuse ja vanuse (1. jaanuari seisuga) lõikes) ja Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

212. Sünteetilise kontrollgrupi meetodiga ei tuvastatud statistiliselt olulist mõju 4–6-aastaste laste lasteasutuses käimise osakaalule üheski linnapiirkonna KOV-is (vt Joonis 37, Joonis 38, Joonis 39). Erandiks on Harku vald, kus lasteasutuses käivate laste osakaal langes algselt 2018. aastal veidike pärast Harkujärve lasteaia valmimist, kuid hakkas seejärel tõusma.

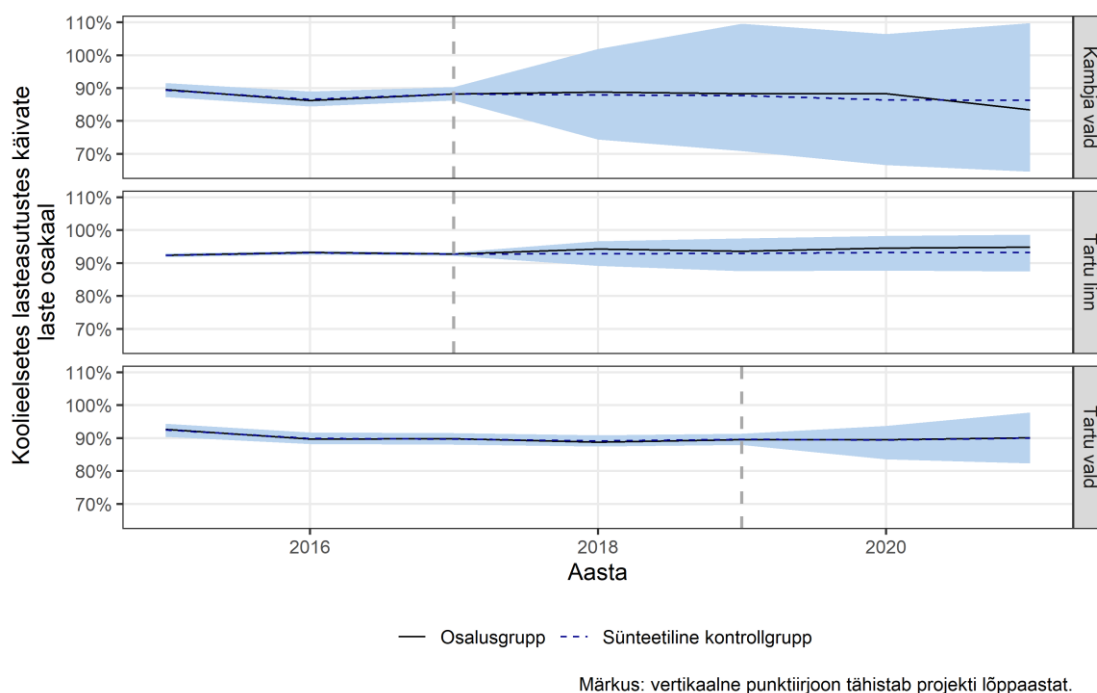
213. Joonis 37. Koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal 4–6-aastaste seas meetme KOV-is ja sünteetilisest kontrollgrupis – Tallinna linnapiirkond

Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab projekti lõppaastat.

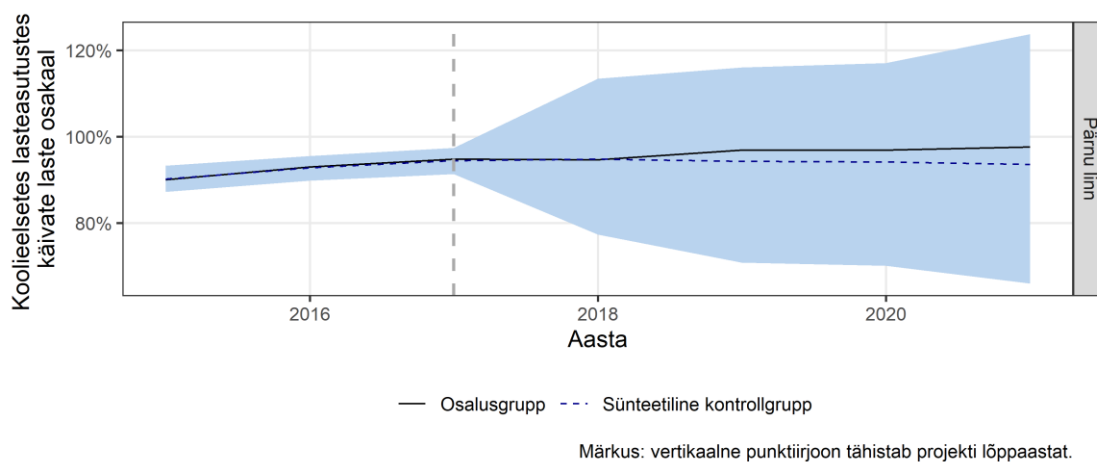
Allikas: EHIS-e väljavõte (lapsed koolieelsetes lasteasutustes omavalitsuse ja vanuse (1. jaanuari seisuga) lõikes) ja Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

214. Joonis 38. Koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal 4–6-aastaste seas meetme KOV-is ja sünteetilisest kontrollgrupis – Tartu linnapiirkond

Allikas: EHIS-e väljavõte (lapsed koolieelsetes lasteasutustes omavalitsuse ja vanuse (1. jaanuari seisuga) lõikes) ja Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

215. Joonis 39. Koolieelsetes lasteasutustes käivate laste osakaal 4–6-aastaste seas meetme KOV-is ja sünteetilisest kontrollgrupis – Pärnu linnapiirkond

Allikas: EHIS-e väljavõte (lapsed koolieelsetes lasteasutustes omavalitsuse ja vanuse (1. jaanuari seisuga) lõikes) ja Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

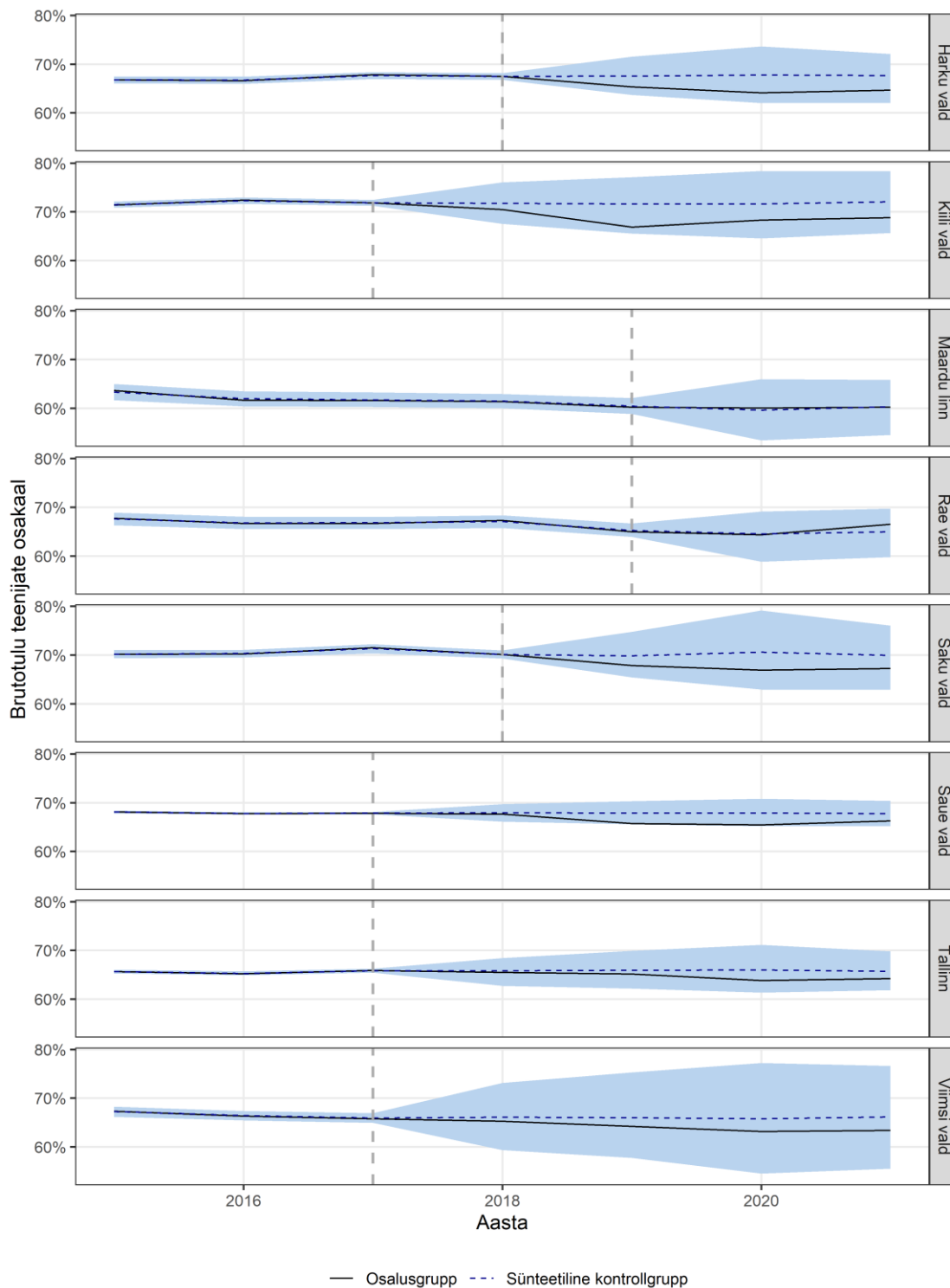
Lisa 6. Sünteetilise kontrollgrupi meetodi tulemused: lapsehoiu ja alushariduse projektide mõju naiste tööhõivele.

216. Sünteetilise kontrollgrupi meetodil hinnatakse, kui suur muutus toimus naiste tööhõives projekti(de) valmimise järgselt ehk pärast lasteaiakohtade loomist võrreldes projekti valmimise eelse ajaga. Muutuse suurust võrreldakse sünteetilise kontrollgrupi samas näitajas samal ajaperioodil toimunud muutusega ja erinevus kontrollgrupi ning projekte teinud grupi näitajates annab hinnangu, kas projektidel oli mõju uuritavale näitajale.

Tallinna linnapiirkond

217. Analüüsime lasteaiakohtade loomisele suunatud projektide mõju naiste tööhõivele kõigis linna- piirkonnas asuvates KOV-ides sünteetilise kontrollgrupi meetodit kasutades. Naiste tööhõive määra näitajana kasutame 25–49-aastaste brutotulu teenivate naiste osakaalu kõigist KOV-is elavatest samas vanuses naistest.
218. Alloleval joonisel (vt Joonis 40) on brutotulu teenijate osakaalu muutuja dünaamika meetmes osalenud KOV-is, kuhu lasteaiakohti loodi, ja sünteetilises kontrollgrupis. Esiteks tasub tähele panna, et projektieelsel ajal on naiste tööhõive määrad olnud meetmes osalenud KOV-ides ja sünteetilises kontrollgrupis sarnased. Teiseks näeme, et kuigi hõivemäärad meetmes osalenud KOV-ides projekti valmimise järgsel perioodil erinevad sünteetilise kontrollgrupi hõivemääradest, siis ei ole erinevused kahe grupi hõivemäärades piisavalt suured, et need oleksid statistiliselt olulised. Kokkuvõttes ei saa tuvastada meetme olulist mõju 25–49-aastaste naiste tööhõive määra- dele.

219. Joonis 40. Brütotulu teenijate osakaal 25–49-aastaste naiste seas meetme KOV-is ja sünteetilisest kontrollgrupis – Tallinna linnapiirkond

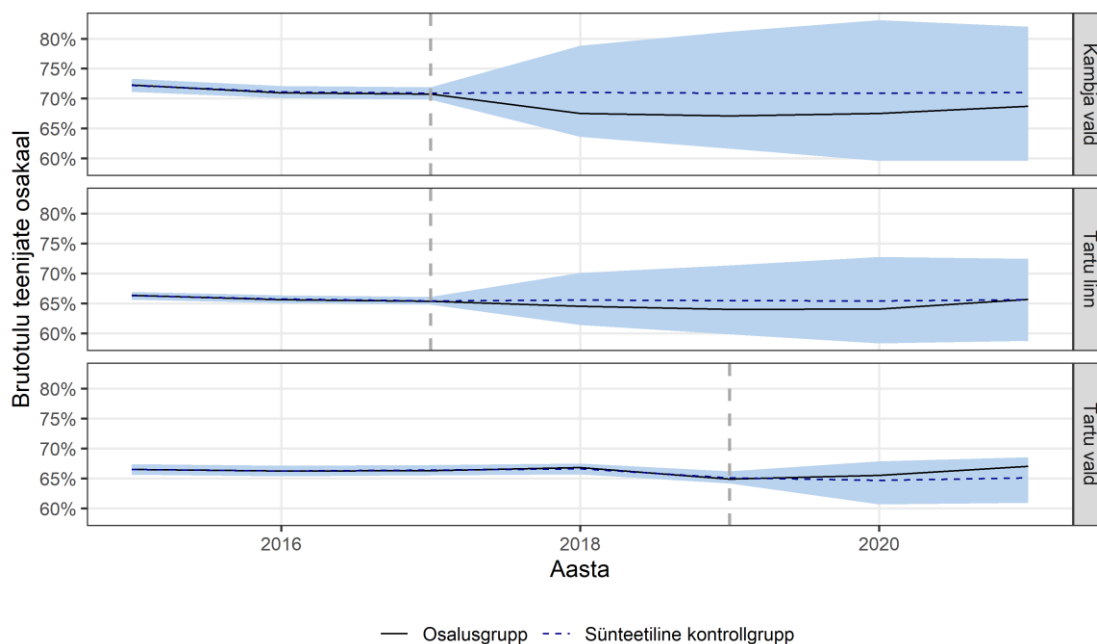

Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab projekti lõppaastat.

Allikas: Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR ja tabel ST004: PALGATÖÖTAJA KUU KESKMINE BRUTOTULU JA BRUTOTULU SAAJAD PIIRKONNA/HALDUSÜKSUSE, SOO JA VANUSERÜHMA JÄRGI. HALDUSIAOTUS SEISUGA 01.01.2018 (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

Tartu linnapiirkond

220. Tartu linnapiirkonnas asuvates KOV-ides näeme samuti, et erinevused meetmes osalenud KOV-ide ja sünteetilise kontrollgrupi hõivemäärades ei ole piisavalt suured, et need oleksid statistiliselt olulised (vt *Joonis 41*).
221. *Joonis 41. Bruto-teenijate osakaal 25–49-aastaste naiste seas meetme KOV-is ja sünteetilises kontrollgrupis – Tartu linnapiirkond*

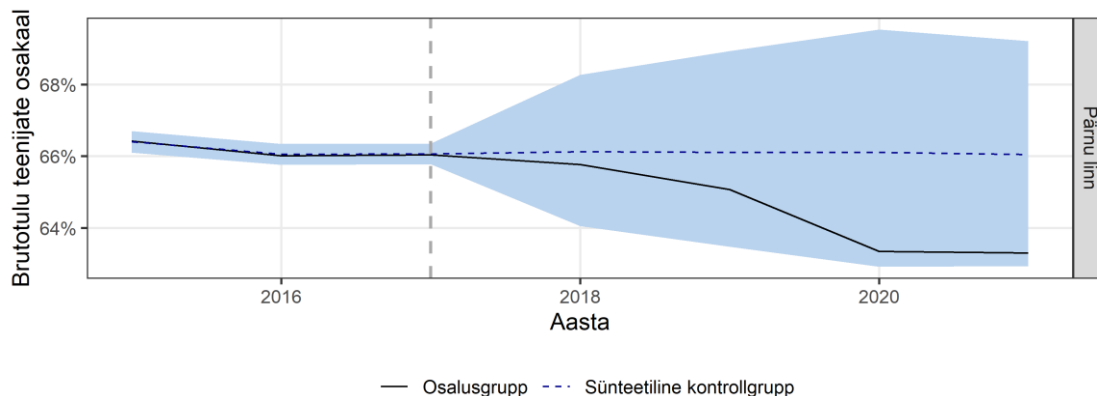
Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab projekti lõppaastat.

Allikas: Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR ja tabel ST004: PALGATÖÖTAJA KUU KESKMINE BRUTOTULU JA BRUTOTULU SAAJAD PIIRKONNA/HALDUSÜKSUSE, SOO JA VANUSERÜHMA JÄRGI. HALDUSIAOTUS SEISUGA 01.01.2018 (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

Pärnu linnapiirkond

222. Pärnu linnapiirkonnas on samuti erinevused naiste hõivemäärades liiga väikesed, et need oleksid statistiliselt olulised ja meetme olulist mõju naiste hõivemääradele välja tuua ei saa (vt *Joonis 42*).

223. Joonis 42. Brütotulu teenijate osakaal 25–49-aastaste naiste seas meetme KOV-is ja sünteetilisest kontrollgrupis – Pärnu linnapiirkond

Märkus: vertikaalne punktiirjoon tähistab projekti lõppaastat.

Allikas: Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR ja tabel ST004: PALGATÖÖTAJA KUU KESKMINE BRUTOTULU JA BRUTOTULU SAAJAD PIIRKONNA/HALDUSÜKSUSE, SOO JA VANUSERÜHMA JÄRGI. HALDUSJAOTUS SEISUGA 01.01.2018 (väljavõte 13.02.2023); autorite arvutused

Lisa 7. Suuna mõju säästvate liikumisviiside edendamisele ning selle kasutajate arvu muutusele – tulemused linnapiirkonniti

Tallinna linnapiirkond

224. Tallinna linnapiirkonnas kasutati meetet peamiselt **linna ja lähivaldade vahelise kergliiklusteede võrgustiku arendamiseks**. Ekspertid hindasid, et meetme raames anti väga oluline panus võrgustikku, millest on ca 80% valmis. Ilma selle meetme rahastusest poleks tekkinud radiaalseid ühendusi, mis ühendavad kesklinna eeslinnadega. Rõhutati ka siin, et tol perioodil poleks ükski omavalitsus oma rahastusest nii pikki lõike kergliiklusteid ehitanud. Kui lähivaldade võrgustikust on valmis juba pea 80%, siis Tallinna linnas on **siduva võrgustiku loomine üks suurimaid väljakutseid hetkel**. Meetme raames ei õnnestunud Tallinna linna palju kilomeetreid rattateid rajada, sest linnas ehitamine on palju kallim, aga tunnetuslikult on tehtud kergliiklusteed linnaruumi arendanud ja muutnud inimsõbralikumaks ning teed on ka ratturite poolt kasutuses. Kuna tulemusnäitaja koosneb mitmest liikumisviisist, siis kui Tallinna linna või Harjumaad eraldi vaadata, siis tegelikult on jalgrattaga tööl käijate osakaal seal stabiilne või võib-olla isegi natuke tõusnud, langenud on aga ühistranspordi kasutajate osakaal.
225. KOV-ide ekspertide arust oli selline meede hea ka sellepolest, et **KOV-id said koostöös valida projektid välja** vastavalt KOV-ide prioriteetidele ja vajadustele ning seega projektid ei võistelnud omavahel rahastusele – linnapiirkondades saavutati ühiselt terviklik kokkulepe, mille põhjal sai lähivaldade kergliiklusteede võrgustik hakata kujunema. Mainiti ka, et meetme raha aitas omakorda kaasata muid rahastusi, nt riiklike rahasid, Transpordiameti poolt ühtekuuluvusfondi rahasid – meede oli seeme, mis pani võrgustiku loomisele aluse.
226. Nende Tallinna linnapiirkonna KOV-ide, mida läbib raudtee, ekspertid rõhutasid ka **rööbastranspordi arengut** kui ühte lahendust säästvate liikumisviiside edendamiseks. Raudteesõlmede kujundamine multimodaalseteks liiklussõlmedeks, kus on ka bussipeatused, aitaks tulevikus suunata rohkem inimesi linna liikudes kasutama ühistransporti ehk rongi. Näiteks Saue vald on **üldplaneeringuga lubanud ehitada korterelamuid ainult kuni 1 km kaugusele raudteejaamast** ja on planeeritud, et raudteejaama minnakse peamiselt jalgrattaga või jalgsi ning vanema generatsiooni jaoks, kes ei jaksa minna jalgsi või ei saa rattaga, on parklad raudteepeatustes. Arvati, et sinna, kus pole raudteed, võiks tulla rööbastramm vms ja selle kolmest suunast on ka Tallinna strategiadokumentide tasandil räägitud. Leiti, et autole ainuvõimalik alternatiiv on selline rööbastransport, mis ei pea ootama ummikutes ega fooride taga. Nendes valdades, kus aga pole olemasolevat raudteed, oldi skeptilisemad, sest rööbastranspordi ehitamine on **väga kallis ja ei tasu ära ning seega peavad enamused jääma bussitranspordi peale**. Vastukaaluks pakuti välja ka, et arendada võiks nende rongipeatuste ümbrusi, kus praegu elab vähe inimesi (Kulli, Lagedi jne) ning sinna, kus pole raudteeühendust, ei tohiks elamuarendusi kergekäeliselt lubada. Lisati, et autotaristu mõjud ja kulud pole väga põhjalikult hinnatud, pigem on need alati vaikimisi investeringud, kui mingi liiklussõlm või maantee on vaja mitmerealiseks teha ja seeläbi suurendatakse autostumist jälle. Aga kui räägitakse rööbastranspordist, siis kulude tõttu laidetakse see kohe maha.
227. Tallinna linnapiirkonnas **pole erasektor säästvate liikumisviiside arendamisesse üldjoontes panustanud**, isegi uute elurajoonide arendamisega on seos olnud väga nõrk. Osati välja tuua ainult

Ülemiste linnak, mis seostab oma arengut selgelt rattatee trassidega, mis on osalt EL rahade eest tehtud, lisaks tehti eelmise aasta suveks oma linnakusse *pop-up* rattarajad. Võib arvata, et kergliiklusteed tõenäoliselt kiirendavad/soodustavad kinnisvaraarengut.

Tartu linnapiirkond

228. Tartu linnapiirkonnas on projektid väga hästi aidanud kaasa säästvate liikumisviiside edendamisele ning omavalitsustel on juba uued projektid käsil. Tartus hakkab lähiajal aktiivselt pihta jalgrattateede põhivõrgu arendus ja sellele järgneb kohe ka jaotusvõrgu arendamine. Paralleelselt arendatakse edasi ka rattaringlust. **Rattaringluse projekt** on igatepidi väga õnnestunud projekt ja mõjutanud positiivselt jalgrattakasutust. Rattaringlust peetakse edukaks peamiselt just seetõttu, et ta on osa ühistranspordisüsteemist ja seega pole kasumlikkusele suunatud äriprojekt. Kohalikud elanikud on andnud tagasisidet, et rattaringluse jaamu võiks olla veelgi rohkem ja tihedamalt ning nii Tartu linn kui ka lähivallad plaanivad iga aasta uusi jaamu lisada. Loodetakse, et rattaringlus mõjutab positiivselt ka just noorte hoiakuid. Kuigi praegu kasutavad noored tihti rattaringluse rattaid ka mittesihipärasel tegevusel, siis eksperdid arvavad, et see iseenesest ei ole paha, sest läbi selle kasvatatakse **maailmavaadet**. See põlvkond harjub järjest rohkem kasutama säästvaid liikumisviise ja tulevikus võib-olla valib meelsamini auto asemel säästva liikumisviisi.
229. Projektide ühe olulise kõrvalmõjuna tõid eksperdid välja **teadlikkuse kasvu ja hoiakute muutumise**. Nad arvasid, et kui teatud asjades on alguses palju skeptikuid, siis projektide elluviimisega skeptisism väheneb ja võetakse uusi liikumisviise omaks. Samas nenditi, et hoiakute muutumine on väga **pikk ja keeruline protsess**, milleks võib minna aega mitu põlvkonda – seega praegu ehitatud kergliiklusteede laiemat mõju võib alles 20–30 aasta pärast näha.
230. Tulemusnäitaja sihtmärgi saavutamise jaoks rõhutasid eksperdid enim **ühistranspordi** tähtsust, sest kuigi rattaringluses on ka elektrijalgrattad ja saab ette võtta pikemaid sõite, siis meie kliimas talvel on ühistransport ainuke tõsine alternatiiv. Linnapiirkonna KOV-id on pidevalt ühistransporti ise edasi arendanud: teinud uusi liinevõrke, muretsenud uued bussid, graafikud optimeerinud, liine pikendanud, eesmärgiga ühenduskiirusi ja tihedusi parandada, et inimestel oleks võimalikult mugav kasutada ja et ühistransport oleks võimalikult kättesaadav. Tunnetuslikult on ekspertide silmis ka näha, et inimesed kasutavad ühistransporti üha enam ja iga uus liin on hästi tööle läinud ning liinide pikendused valdades on ka autokasutamist vähendanud. Ekspertidel oli raske uskuda tulemusnäitaja väärtust, mis on aastatega liikunud hoopis allapoole. Probleemiks peeti usaldusväärse statistika puudumist, sest kõik ei valideeri enda sõite ja seega on KOV-idel raske ühistransporti planeerida.
231. Linn on planeerinud luua neli linna piirialadel asuvat **pargi ja reisi** keskust. Esimese keskusega juba töö käib ja varsti avatakse. Eesmärgiks on, et inimesed saaksid linna sõites ülikiiresti ja mugavalt edasi. Selleks **peavad kõik teenused olema integreeritud ja eelkõige peavad olema head ühistranspordi- ja kergliiklusühendused**.
232. Ekspertid arvasid, et antud **probleemi saab kõige paremini lahendada kasutades koos erinevaid tegevusi: riigi toetust, KOV-i rahasid, EL rahasid ja erasektori panust**. Leiti, et riik võiks ühistranspordi arendamisesse oluliselt rohkem tähelepanu pöörata. Näiteks luua üle-Eestilise ühtse piletisüsteemi mugavamaks kasutamiseks, riik võiks seda hallates ka teenida. Koolilastele võiks ühistransport olla tasuta, sest sellel oleks kaks efekti: rohkem ühistranspordikasutajaid ja toetaks

lastega peresid. Üheks raskuseks on KOV-idel ühistranspordilahenduste integreerimine (nt linna-liinide pikendamine valdadesse), kuna keeruline on jõuda kokkuleppele selles osas, kes kannab kulud ja see muudab koostöö raskeks. Ekspertid arvasid, et riik võiks integreeritud ühistranspordilahendusi soosida ja toetada ning aidata ka planeeringutega, nt kui linn pikendab oma liine lähivaldadesse, siis käsikäes peaks muudetama ka maakonnaliinivõrgu loogikat ja seda võiks riik suunata. Ekspertid nurisesid, et probleemiks on visiooni ja eesmärkide puudumine riigis, näiteks mingil hetkel oli riigil kavas ehitada suur taristuprojekt (põhjapoolne ümbersõidusild), mis puudutas kõnealust linnapiirkonda, kohalikud omavalitsused panustasid oma raha ja aega sellesse projekti, aga siis **riik otsustas, et seda projekti ikkagi ei tule**. KOV-ide ekspertid leidsid, et kokkuleppetest, mis puudutavad suuri projekte, tuleks kinni pidada.

233. **KOV-ide** rahaline panus on kindlasti oluline, sest KOV-id peavad projektide eest vastutama. Kuna KOV-ides on ekspertiis ja kompetents olemas ning kohalikud teavad paremini, millised on prioriteedid taristu arendamisel, siis taristu arendamisel võiks sõnaõigus KOV-idele jääda.
234. **EL toetustel** võiks olla paindlikum ja laiem tegevuste ring, kuhu neid võiks kasutada, et seal kus vaja, saaks ka rohkem ühistranspordi arendamiseks kasutada. Igal linnal ja KOV-il on spetsiifilised vajadused ja EL rahade puhul peab tihti hakkama oma projekte ja vajadusi väga kitsastesse nõuetesse sobitama. Infrastruktuuriprojektid, peatused, ka rattaringluse peatused, ühistranspordi sõidukid ja liinivõrgu tihendamine on KOV-idele väga suur kulu ja nende jaoks võiks olla rohkem toetusi.
235. Linnapiirkonnas on tehtud palju **koostööd erasektoriga**. Näiteks bussiliinide puhul on arvestatud suurettevõtte töötajate liikumistega ning koostöös suurte kaubanduskeskustega planeeritakse pargi ja reisi parklaid, ka rattaringluse projekti puhul on tehtud erafirmadega koostööd, näiteks firmad on toetanud rattaringluste jaamade ehitust oma territooriumil, et töötajad saaksid rattaringluse rattaga tööle. Koostööd erafirmadega on tehtud ka bussiliinide rajamisel, mis ühendavad suurfirmasid nende töötajate elukohaga. KOV-i ekspertid pakkusid välja, et teatud suurusest ettevõtete jaoks võiks liikumiskava olla kohustuslik, nt kui igapäevaselt käib 100-200 töötajat tööl, siis tuleks ettevõttel enda jaoks lahti mõtestada liikumismustrid ja KOV-iga koostöös leida parimad ja säästvamad lahendused.
236. Tulevikuperspektiivis võiks arendada ka nõudetransporti ja koolibussisüsteemi käsikäes, ka sõidujagamisel, mida hetkel üldse ei kasutata, võiks olla perspektiivi.
237. Tartu linna enda andmetel oli jalgrattakasutus linnas 2009. aastal ca 4% ringis, aga 2022. aastal juba suurusjärgus 10%. Ekspert ise hindas, et see on **sihipärase tegevuse tulemus ja ka kõnealustel projektidel oli selles kindlasti oma roll. Projektid haakuvad väga hästi kõigi teiste KOV-i tegevustega**, dokumentidega on kokku lepitud põhimõtted ja kriteeriumid ja selle nimel tehakse tööd. KOV-ide tegevused toimuvad sünergias, projektid ja arengudokumendid on omavahel seotud. Eesti riigi ja ka seega kõigi omavalitsuste eesmärk on saavutada aastaks 2050 kliimaneutraalsus ja see suunab kõiki tegevusi. Kohalikul tasandil on fookuses inimeste heaolu, et neile oleks head tagatud teenused ja nad pääseksid liikuma. Kogu areng on integreeritud – kui arendatakse majandust, siis tuleb arendada ka haridusvõrgustikku ja teedevõrgustikku ja muid teenusid. Tartus on rattaliikluse arendamise tulemusena ka mõned ühistranspordi kasutajad liikunud ratta kasutamise peale. Auto kasutamine on seniajani kasvanud stabiilselt ca 1,5% aastas, aga nüüd on kasv pidurdumas ja eksperti arvates võib olla ka lootust, et **tulevikus hakkab tagasi**

pöörduma, sest noorem põlvkond on juba teistsuguse maailmavaatega ja ka ühistransport on väga palju paremaks läinud ja läheb ajaga veel paremaks.

Pärnu linnapiirkond

238. Pärnu linnapiirkonnas on nõudlus kergliiklusteede järgi on palju suurem, kui tegelikult suudetakse teha. Pärnu linna tingimustes ei oleks peaaegu kellelgi tarvis autoga tööl käija, sest seal on kõik käe-jala juures. Ka lähivaldades linnapoolsematest asulatest käiakse palju rattaga tööl. Pärnu linn on tellimas jalgrattastrateegiat, et saada teada, kus on jalgrattateid enim vaja ja ühendada kergliiklusteed toimivaks võrgustikuks. Ka Tori vallas on sellise uuringu tellimisest juttu olnud.
239. **Linnapiirkondade arengustrateegiat** peeti mingil määral vajalikuks, kuigi samas on see KOV-idele väga suur töömaht ja kulu ning saadav raha selle kõrval üsna väike. Selle strateegiaga paika pandud tegevused on tegelikult olemasolevates arengukavades käsitletud, seega leiti, et see oli rohkem „dokument dokumendi pärast“. Pakuti, et KOV-ide koostööd oleks selle asemel äkki võimalik ka mingisuguse koostöölepinguga reglementeerida.
240. Laiematest mõjudest toodi välja positiivne **mõju turismile**, sest kui kergliiklusteede võrgustik on selline, et saab igale poole liikuda, siis tunnevad ka turistid rohkem huvi. Turistid liiguvad juba praegu palju elekritõukerastega või laenutatud jalgratastega. Kliimanetraalsuse kohta öeldi, et see on teisejärguline probleem, kuigi uute planeeringute puhul arvestatakse soojasaarte tekke vältimisega ning vastava haljastuse loomisega (sh suurte puude juurde istutamisega).

Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkond

241. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonna kergliiklusteede võrgustik ei ole veel valmis, osad lõigud on veel puudu. Ekspertide arvates võib see olla üheks põhjuseks, mis takistab linnapiirkonnas jalgrattaga ja jalgsi tööl käimist. **Linnapiirkonna spetsiifika on see, et linnad/linnaosad ei paikne kompaktselt ja tervikliku kergliiklusteede võrgustiku väljaehitamine võtab veel palju aega ja raha.** Osad suurete võtted korraldavad ka ise oma töötajate vedu ehk transpordivad tellitud bus-sidega töötajaid hommikul tööle ja õhtul koju ning nende inimeste jaoks on selline transpordivõimalus mugavam kui jalgrattaga kaugelt tööle sõitmine. Praegu **kasutatakse kergliiklusteid eelkõige rekreatsiooni eesmärgil**, õhtuti ja nädalavahetustel liigub seal palju rahvast. **Tunnetuslikult on ekspertide hinnangul jalgratastega liikumine linnapiirkonnas kasvanud ja seda tänu kergliiklusteede ehitamisele. Laiemas plaanis oleks vaja linnapiirkonnas eesmärkide täitmiseks arendada ühistransporti** ja edendada ka mikromobiilsust. Ühistranspordiga seotud projekte on aga keeruline teha, sest ühistranspordi korraldus on praegu paljude osapoolte vahel ära jaotatud (maakonna ühistranspordikeskus, KOV-id) ja koostööd on vähe nii administratiivsetel kui poliitilistel põhjustel.

Narva linnapiirkond

242. Kergliiklusteede projektide puhul oli oluliseks eesmärgiks Narva ja Narva-Jõesuu kergliiklusteede võrgustiku loomine ja see eesmärk on saavutatud. Kuigi enamus inimesi liigub linnapiirkonnas tööle endiselt autoga, siis jalgrattaga liikumine on viimastel aastatel ekspertide hinnangul märgatavalt kasvanud. Praegune ühistranspordikorraldus ei ole nii hea, et inimesed oleksid nõus autoga liikumisest loobuma. Eelkõige on praegu probleemiks linnade ja asulate vaheline liikumine,

Narva linn ise on suhteliselt väike ja kompaktne, nii et seal on võimalik ja ka jalgsi ja jalgrattaga liikuda. Pikemas perspektiivis on Narva linnal kavas üldplaneeringusse sisse viia Narva ja Narva-Jõesuu vaheline trammiliiklus juhul, kui tasuvusuuring seda ideed toetab. Trammiliiklus ning kergliiklusteede võrgustik koosmõjus aitaks loodetavasti autostumist vähendada, ehk jalgratas muutuks igapäevases vahendiks siis, kui seda oleks võimalik trammisõiduga kombineerida.

Lisa 8. Suuna mõju kodulähedaste lasteaia- ja lapsehoiuvõimaluste ta- gatusele – tulemused linnapiirkonniti

Tallinna linnapiirkond

243. Tallinna linnapiirkonnas elab rohkem inimesi kui teistes Eesti linnapiirkondades, linna lähivallad on tervikuna kasvava rahvastikuga linnapiirkonda kuuluvad ja piirkonna kohalikud omavalitsused on ülejäänud Eesti linnapiirkondades jõukamad. Tallinna linnapiirkonnas on kogu territooriumi ulatuses lasteaiakohtade nõudlus kasvav ja omavalitsused on ehitanud omavahenditega mitmeid uusi lasteaiahooneid või rekonstrueerinud vanu. Piirkonnas on levinud praktika, kus arendajatelt nõutakse sotsiaaltaristu ehitamist või panustamist sotsiaaltaristu ehitusse, sh lasteaedadesse. On KOV-e, kus on teatud elamuehituse mahust alates arendajal kohustus lasteaed välja ehitada. KOV-ide ekspertide sõnul see leevendab lasteaedade ehitamise maksumust KOV-i jaoks, kuid pole kaotanud probleemi. Nõudluse kasv ületab endiselt KOV-ide võimekust nõutud hulgas lasteaiakohti luua.

Tartu linnapiirkond

244. Tartu linnapiirkonna ühe projektina ehitati uus moodsa arhitektuuriga lasteaed, mis omakorda tekitab nõudlust just selle lasteaia kohtade järele. Uus ja moodne maja annab linnaruumile lisaks esteetilist väärtust.

Pärnu linnapiirkond

245. Pärnu linnapiirkonna lähivaldades on kasvava elanikkonna ja lasteaiakohtade nõudlusega linnaga piirnevad alad samas, kui kaugemates piirkondades elanike arv kahaneb. Valdade suurusest ja lapsevanemate liikumisteedest tulenevalt ei ole võimalik aga kaugemate piirkondade lasteaia-kohtadega katta linnalähedast lasteaiakohtade vajadust. Seetõttu on valdade territooriumil ebaühtlaselt jagunev lasteaiakohtade nõudlus. Meetme raames KOV-ide koostöös tehti Pärnu linna lasteaed, kus on jagatud kohad ka linnalähivaldade elanikele. Selline lahendus lähtub lapsevanemate liikumisteedest.
246. Pärnu linnapiirkonna ühe projektina ehitati uus moodsa arhitektuuriga lasteaed, mis omakorda tekitab nõudlust just selle lasteaia kohtade järele. Uus ja moodne maja annab linnaruumile lisaks esteetilist väärtust. Ehitises kombineeriti KOV-ide rahastusega ehitatav ujula ja spordikompleks meetme toetusest ehitatava lasteaiaaga. Lasteaed ehitati KOV-ide koostöös ja ka lasteaiakohad on jagatud KOV-ide vahel. See annab lisaks kvaliteetsele lasteaia teenuse pakkumisele objekti suurema kasutusvõimaluse kogukonnale.
247. Pärnu linnapiirkonna KOV-id ei oleks ilma meetme toetuseta neid lasteaedu ehitanud või rekonstrueerinud ja hakkama oleks saanud muul moel, suurendades olemasolevate rühmade täituvust, laiendades olemasolevaid lasteaedu.

Lisa 9. Alakasutatud alade taaselavdamiseks tehtud investeeringute mõju erasektori või kolmanda sektori aktiveerimiseks sihtalal tegutsemiseks – tulemused linnapiirkonniti

Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkond

248. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonna alakasutatud alade taaselavdamise projektide üheks põhieesmärgiks oli piirkonna erasektori arengu soodustamine ning ekspertide hinnangul on olnud **projektide mõju erainvesteeringutele selge**, eriti Puru tee läbimurde projektis, sinna piirkonda tekkis kaubanduskeskus, söögikohad, tanklad jms. Puru tee projekti piirkonda kolis juba varem linnas olnud ettevõtteid, aga sinna tuli ka päris uusi ettevõtteid. Kohtla-Järve projektide puhul on mõju ettevõtlusele olnud väiksem, kuna tegemist oli eelkõige avaliku sektori hoonete ja rajatistega, aga ka seal loodetakse, et projektid toovad kaasa eraettevõtluse kasvu. Kohtla-Järve linn planeerib spordilinnakut edasi arendada, sinna on kavas rajada näiteks hostel, lava, kardirada jms. Ekspertid leidsid, et **linnapiirkondade arengustrateegia dubleerib teisi arengudokumente**, aga toe- tuse saamiseks tuli see ära teha võimalikult kiiresti ja formaalselt. Samas oli see ikkagi vajalik selle jaoks, et toe- tuse rahasid KOV-id omavahel jagada saaks.

Narva linnapiirkond

249. Narva linnapiirkonna arengustrateegia üheks prioriteediks oli linnaruumi investeeringutega anda tuge linnapiirkonna arengusse, sest erainvestorite huvi linnapiirkonnas midagi arendada on väga väike. KOV-id töötasid koostöös välja linnapiirkonna arengustrateegia ja seal valiti välja prioriteetsed projektid/piirkonnad, mida arendada (Narvas kesklinna ja Kreenholmi piirkonna arendamine, Narva-Jõesuu sadamaala arendamine), et tekitada huvi eraettevõtetes, kes arendak- sid piirkondi edasi. **Kuigi KOV-ide rahalised võimalused linnaruumi arendada on piiratud, siis KOV-id saavad suunata seda, kuhu mingid rajatised tulevad. Näiteks Narva kolledži ehitamine Narva kesklinna on juba piirkonda elavdanud**, lisaks loodetakse Eesti kooli ja lasteaia ning üüri- majade positiivset mõju kesklinna elavdamisele. Järgmisena plaanib Narva taastada Rüütli tänava ajaloolise kvartali. Narva-Jõesuus on plaanis MATA meetmest taotleda toetust Narva-Jõesuu kes- kel asuva tühermaa projekteerimiseks, et rajada sinna esindusväljak, turg jms. Samuti soovib Narva-Jõesuu jätkata sadama ala arendamisega.

Lisa 10. Meetmete elluviimisel kaasnevad horisontaalsed mõjud

250. Taotlusvormides on märgitud, kas projektil on edendav mõju viiele horisontaalsele teemale:
- Kas projekt on infoühiskonda edendava mõjuga (st toetab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia nutikat kasutamist valdkondlike väljakutsete lahendamisel või info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutuselevõtu eelduste edendamist)?
 - Kas projekt on kliimat ja keskkonnahoidu edendava mõjuga (st edendab säästvat arengut, keskkonnamõjude/-koormuse vähendamist, ressursi ja energiasäästu, taastuvenergia kasutuselevõttu, keskkonnahoidu või kliimamuutustele vastupidavust)?
 - Kas projekt on regionaalarengut edendava mõjuga (st toetab piirkondlikke erinevusi tasakaalustava arengu soodustamist, piirkondade eripära ja erivajaduste arvestamist, piirkonna terviklikkuse arvestamist või lähimuspõhimõtte rakendamist regionaalarengu suunamisel)?
 - Kas projekt on riigivalitsemist edendava mõjuga (st toetab ühtset riigivalitsemist; kaasavat ja teadmispõhist poliitikakujundamist või avalike teenuste kasutajasõbralikku osutamist)?
 - Kas projekt on võrdseid võimalusi edendava mõjuga (st panustab naiste ja meeste võrdõiguslikkuse edendamisse; puudega inimestele võrdsete õiguste ja võimaluste tagamisse, sh ligipääsetavus; või võrdsete võimaluste tagamisse eri vanuses või rahvusest inimestele)?
251. Antud peatükis analüüsime kõikide rahastatud projektide taotlusvormides märgitud vastuseid nendele viiele läbivale teemale (vt Tabel 23). Tegemist on toetuse saajate hinnanguga oma projekti kohta.
252. Tabel 23. Rahastatud projektid ja nende panus toetuse saajate hinnangul horisontaalsetele mõjudele meetme tegevuste kaupa ja linnapiirkonniti

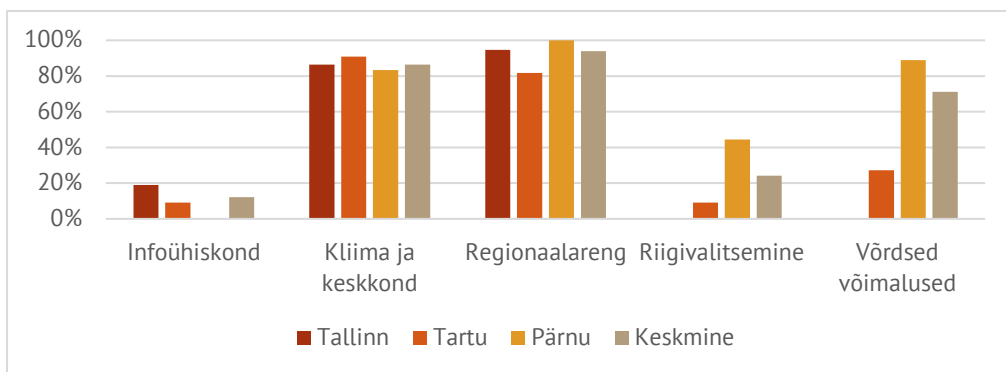
Meetme tegevus	Linna- piirkond	Rahas- tatud pro- jekte kokku	Infoühiskonda edendavad projektid		Kliimat ja keskkonna- hoidu edendavad projektid		Regionaal- arengut edendavad projektid		Riigivalitse- mist edenda- vad projektid		Võrdseid või- malusi eden- davad projek- tid	
			N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
9.1.1.	Tallinn	37	7	18,9	32	86,5	35	94,6	7	18,9	28	75,7
	Tartu	11	1	9,1	10	90,9	9	81,8	1	9,1	3	27,3
	Pärnu	18	0	0,0	15	83,3	18	100,0	8	44,4	16	88,9
	KOKKU	66	8	12,1	57	86,4	62	93,9	16	24,2	47	71,2
9.1.2.	Tallinn	12	5	41,7	9	75,0	12	100,0	4	33,3	10	83,3
	Tartu	6	1	16,7	1	16,7	6	100,0	2	33,3	4	66,7
	Pärnu	4	0	0,0	2	50,0	4	100,0	3	75,0	4	100,0
	KOKKU	2	6	27,3	12	54,5	22	100,0	9	40,9	18	81,8
9.2.1.	Kohtla- Järve/ Jõhvi	7	3	42,9	6	85,7	7	100,0	0	0,0	7	100,0
	Narva	5	2	40,0	2	40,0	5	100,0	0	0,0	5	100,0
	KOKKU	12	5	41,7	8	66,7	12	100,0	0	0,0	12	100,0
9.2.2.	Kohtla- Järve/ Jõhvi	4	1	25,0	4	100,0	4	100,0	0	0,0	4	100,0
	Narva	4	2	50,0	3	75,0	4	100,0	3	75,0	3	75,0

	KOKKU	8	3	37,5	7	87,5	8	100,0	3	37,5	7	87,5
KOKKU		108	22	20,4	84	77,8	104	96,3	28	25,9	84	77,8

Allikas: autorite arvutused meetme indikaatorite põhjal (Rahandusministeerium, fail: SF_13_Meetme_indikaatorid_9.suund_projektiti.xls, A. Heldringi e-kiri 10.01.2023)

253. Analüüsid projektide taotluste andmetel projektide mõju läbivatele teemadele meetme tegevuste lõikes, näeme erinevusi ka linnapiirkondades. Toetuse saajate hinnangul säästvate liikumisviiside Tallinna linnapiirkonna projektidest mitte ükski ei edenda riigivalitsemist ega võrdseid võimalusi, samas Pärnu linnapiirkonna projektidest üle 40% edendab riigivalitsemist ja üle 80% edendab võrdseid võimalusi (vt *Joonis 43*).

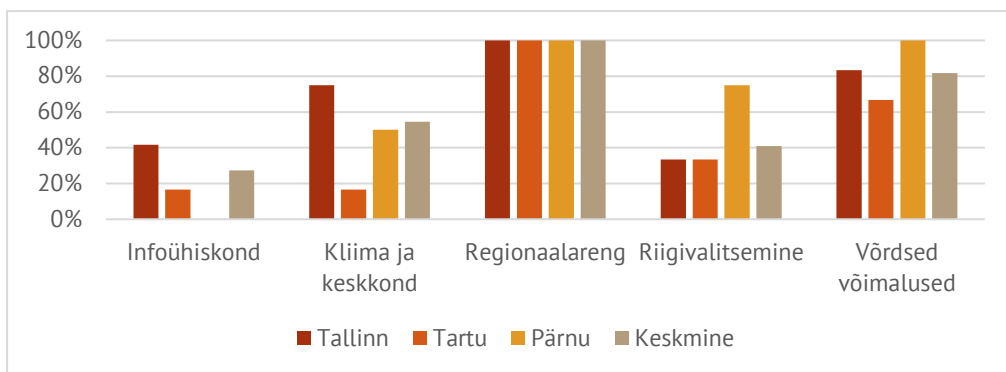
254. *Joonis 43. Toetuse saajate hinnang projektide horisontaalsetele mõjudele (säästvate liikumisviiside projektid, meetme tegevus 9.1.1): jah-vastuste osakaal kõigist projektidest.*

Allikas: autorite arvutused meetme indikaatorite põhjal (Rahandusministeerium, fail: SF_13_Meetme_indikaatorid_9.suund_projektiti.xls, A. Heldringi e-kiri 10.01.2023)

255. Lastehoiu ja alushariduse projektide hulgast paistab samuti välja Pärnu linnapiirkond, kus suurem osa projekte kui teistes linnapiirkondades edendavad toetuse saajate hinnangul riigivalitsemist ja võrdseid võimalusi (vt *Joonis 44*). Tallinna linnapiirkonna projektid edendavad teiste linnapiirkondade projektidest rohkem infoühiskonda ning kliimat ja keskkonda.

256. *Joonis 44. Toetuse saajate hinnang projektide horisontaalsetele mõjudele (lastehoid ja alushariduse projektid, meetme tegevus 9.1.2): jah-vastuste osakaal kõigist projektidest.*

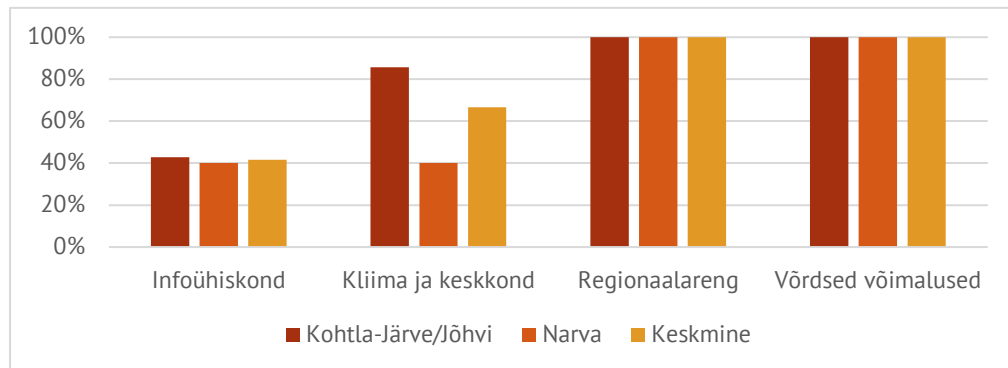

Allikas: autorite arvutused meetme indikaatorite põhjal (Rahandusministeerium, fail: SF_13_Meetme_indikaatorid_9.suund_projektiti.xls, A. Heldringi e-kiri 10.01.2023)

257. Toetuse saajate hinnangul edendavad kõik säästvate liikumisviiside projektid Ida-Virumaal regionaalarengut ja võrdseid võimalusi (vt *Joonis 45*). Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkond paistab silma

sellega, et sealsed projektid edendavad kliimat ja keskkonda rohkem kui Narva linnapiirkonna projektid.

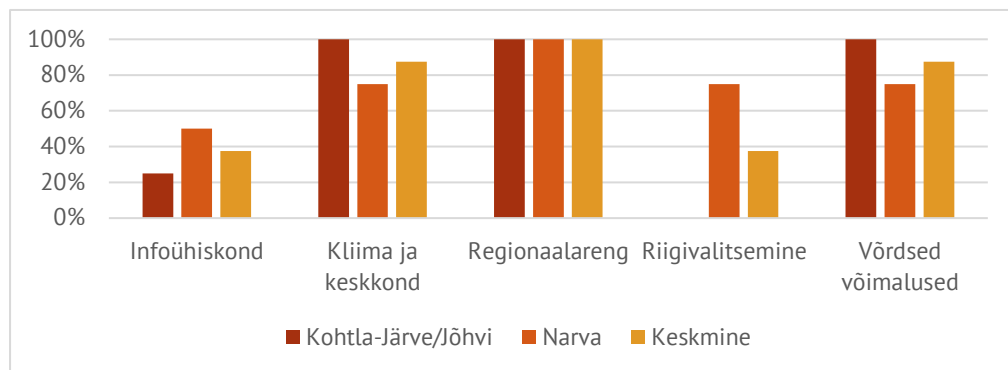
258. Joonis 45. Toetuse saajate hinnang projektide horisontaalsetele mõjudele (säätvate liikumisviiside projektid, meetme tegevus 9.2.1): jah-vastuste osakaal kõigist projektidest.

259. Allikas: autorite arvutused meetme indikaatorite põhjal (Rahandusministeerium, fail: SF_13_Meetme_indikaatorid_9.suund_projektiti.xls, A. Helderingi e-kiri 10.01.2023)

260. Alakasutatud aladele suunatud projektidest paistavad suurimad erinevused linnapiirkonniti riigivalitsemist edendavate projektide puhul – Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas ei edenda toetuse saajate hinnangul üksi projekt riigivalitsemist, aga Narva linnapiirkonnas edendavad üle 70% projektidest riigivalitsemist (vt Joonis 46).

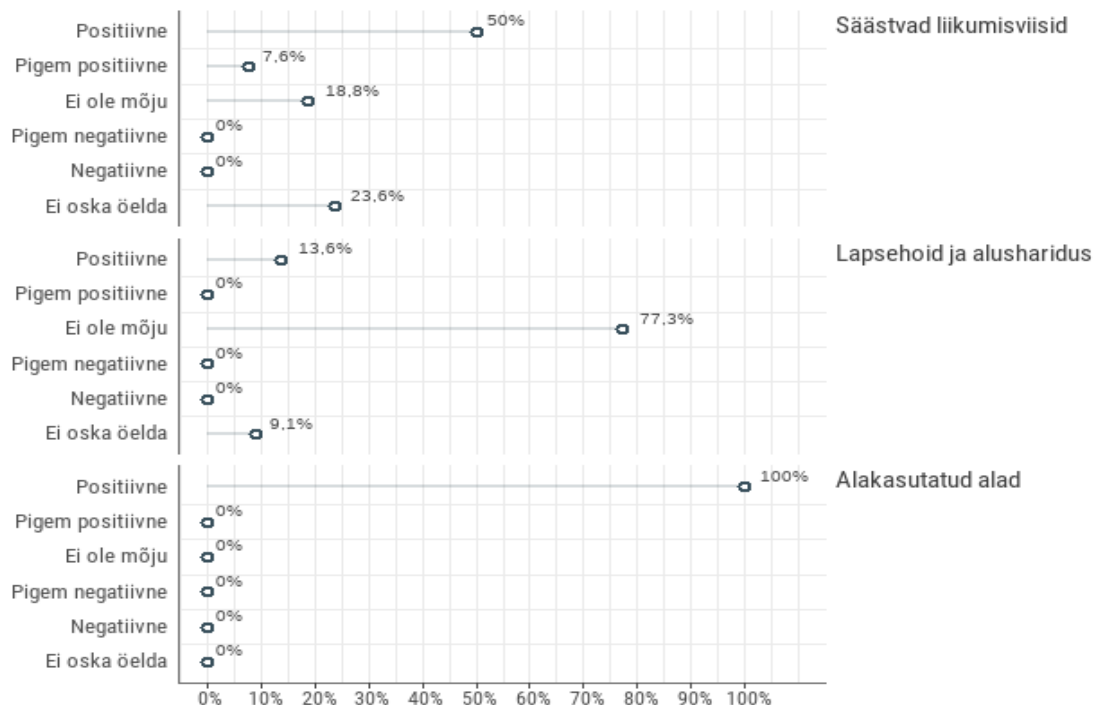
261. Joonis 46. Toetuse saajate hinnang projektide horisontaalsetele mõjudele (alakasutatud alade projektid, meetme tegevus 9.2.2): jah-vastuste osakaal kõigist projektidest.

262. Allikas: autorite arvutused meetme indikaatorite põhjal (Rahandusministeerium, fail: SF_13_Meetme_indikaatorid_9.suund_projektiti.xls, A. Helderingi e-kiri 10.01.2023)

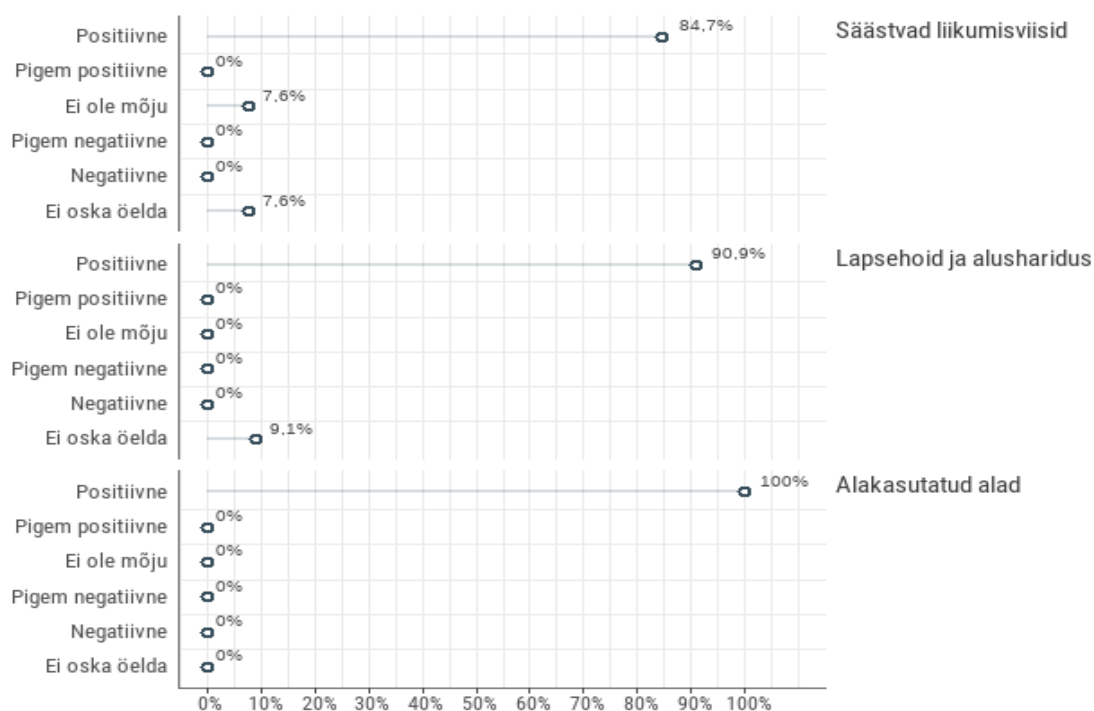
Lisa 11. Ülevaade mõjudest ühiskonnale projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal - joonised

263. Joonis 47. Projekti tegevusala lõikes: milline on Teie hinnangul projekti mõju piirkonna ettevõtlusele?

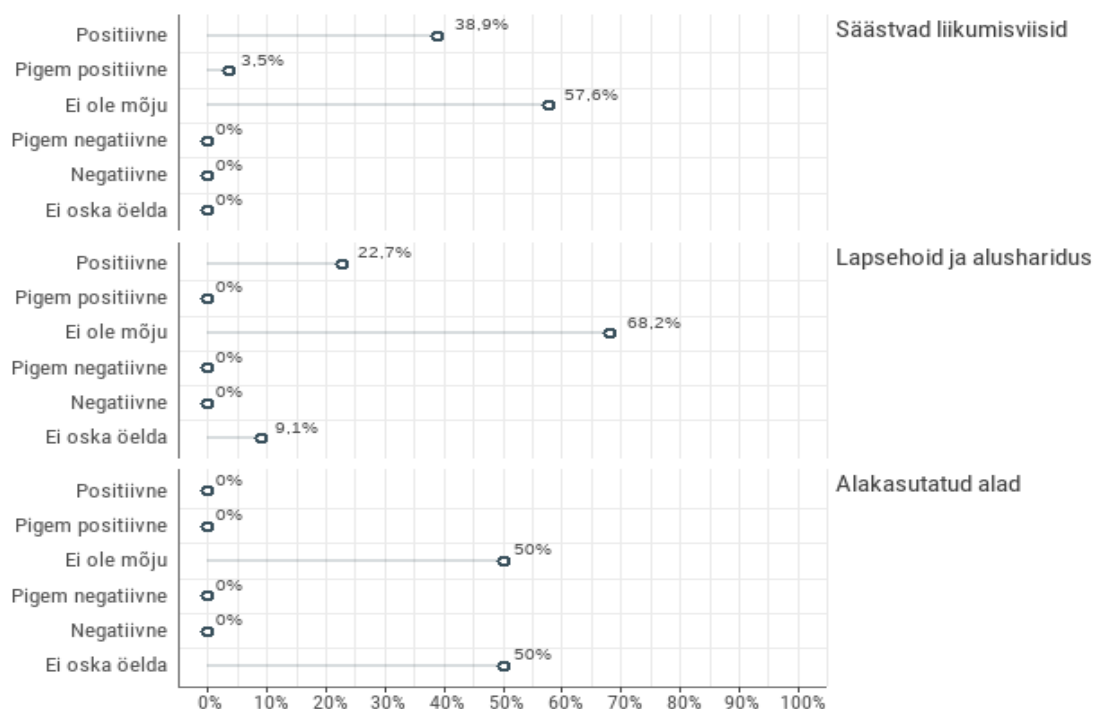
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

264. Joonis 48. Projekti tegevusala lõikes: milline on Teie hinnangul projekti mõju piirkonna elanike rahulolule avalike teenustega?

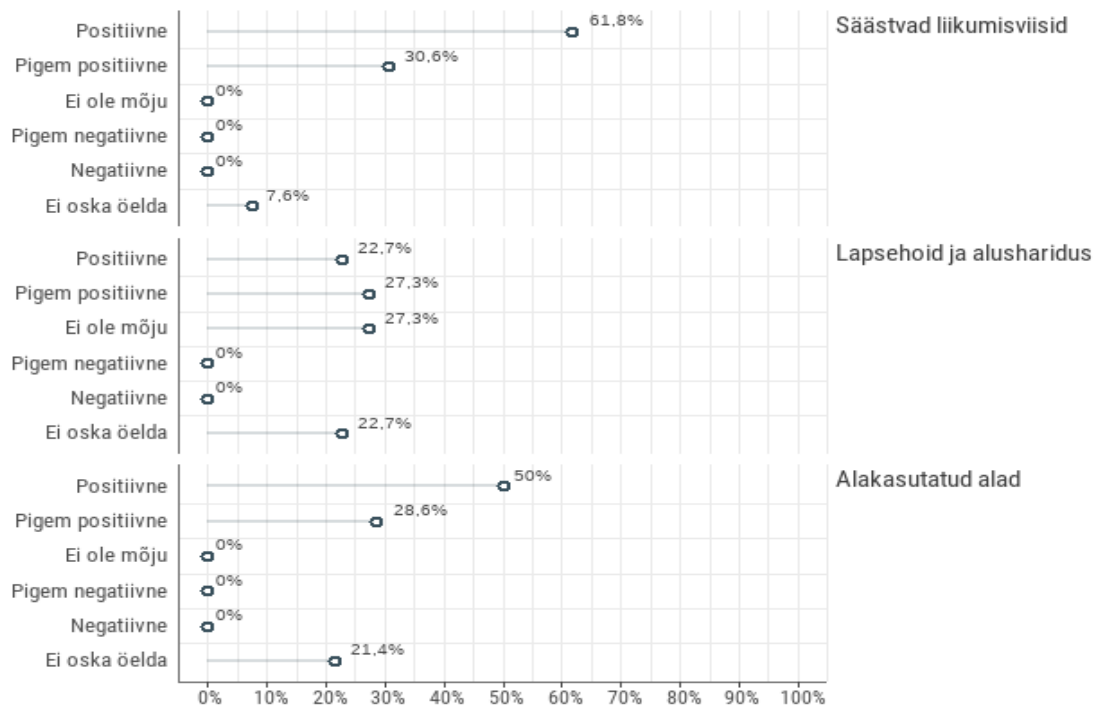
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

265. Joonis 49. Projekti tegevusala lõikes: milline on Teie hinnangul projekti mõju piirkonna kohalike omavalitsuste vahelisele koostööle?

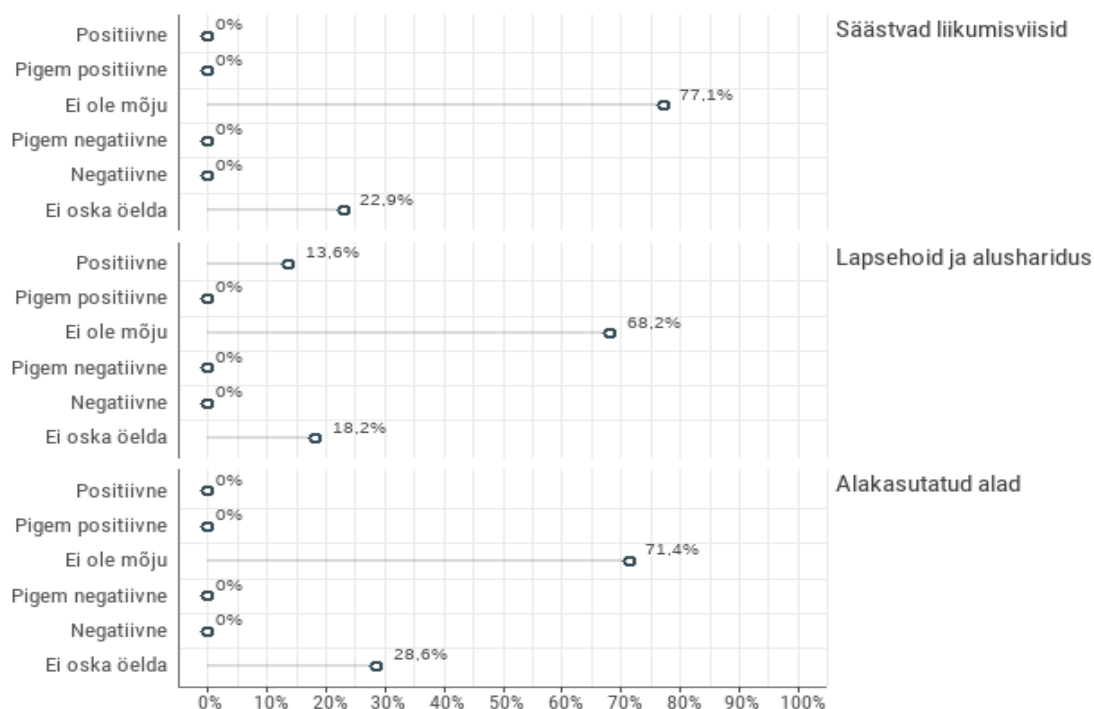
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

266. Joonis 50. Projekti tegevusala lõikes: milline on Teie hinnangul projekti mõju kliimaneutraalsusele?

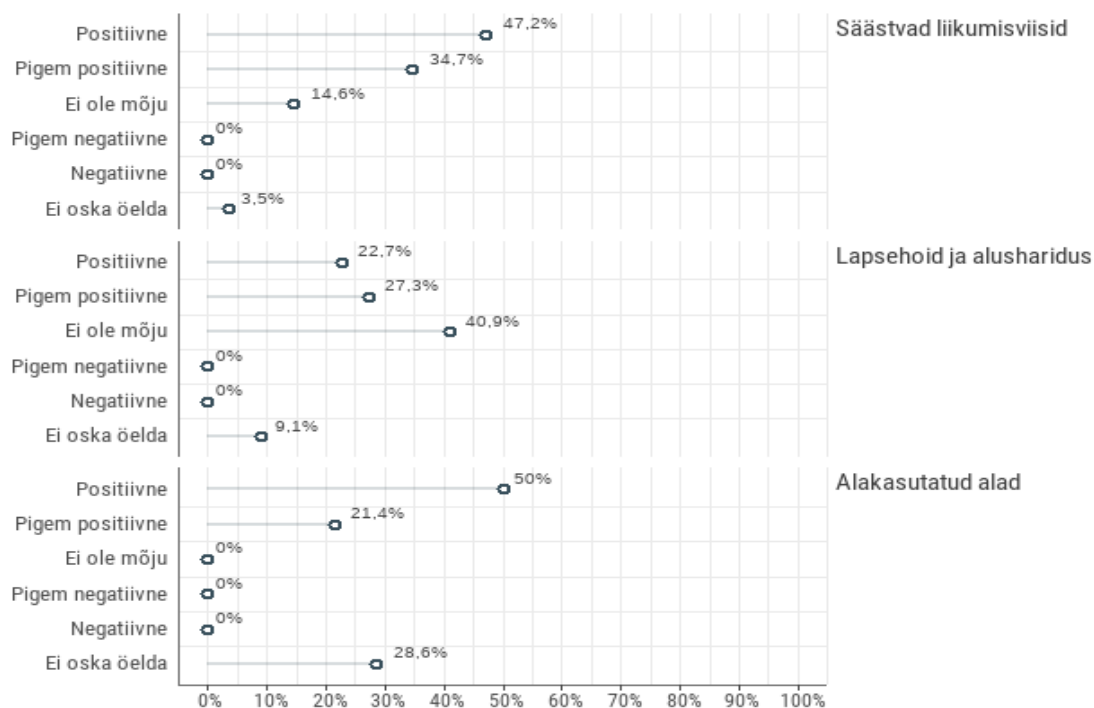
Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

267. Joonis 51. Projekti tegevusala lõikes: milline on Teie hinnangul projekti mõju soolisele võrdõiguslikusele?

Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

268. Joonis 52. Projekti tegevusala lõikes: milline on Teie hinnangul projekti mõju muude gruppide võrdsetele võimalustele?

Allikas: autorite arvutused projektijuhtide ankeetküsitluse põhjal

Lisa 12. Kinnisvarahindade analüüs

269. Järgnevalt esitleme kvantitatiivsete andmete analüüsi tulemused ning seejärel intervjuude analüüsi tulemused, mis põhjendavad vastust hindamisküsimusele.
270. Kvantitatiivsesse andmeanalüüsi kaasasime ainult korterite ostu-müügi tehingud aastatel 2012–2022. Välistati tehingud, mis Maa-ametile teadaolevalt pole toimunud vabaturu tingimustes²¹. Analüüsis võrdleme korterite, mis jäävad 1 km raadiusesse projekti katastritunnusest, keskmisi kvartaalseid hindu KOV-i, kus projekt asub, korterite keskmiste kvartaalsete hindadega. Omavalitsuse või piirkonna koondkeskmised olid konfidentsiaalsuse kaalutlustel kätte saadavad vaid juhul, kui ühes kvartalis on toimunud vähemalt 5 tehingut.
271. Perioodil 2012–2022 toimus ühe kvartali jooksul keskmiselt kõige enam tehinguid Kohtla-Järve linnas (181,5), millele järgnes Narva linn (177 tehingut) (vt Tabel 24). Jõhvi vallas ja Narva-Jõesuu linnas oli tehingute arv palju väiksem. Ka projektide lähipiirkondade tehingute arv varieerus suurelt: enim tehinguid teostati Ahtme keskuse ümbruskonnas ja vähim tehinguid Järve linnaosa jäähalli ümbruskonnas. Viimase 3 aasta korterite keskmised hinnad olid suurimad Narva-Jõesuu linnas, millele järgnes Narva linn, kõige väiksemad hinnad olid Kohtla-Järve linnas (vt Tabel 24). Ekspertidega intervjuust ilmnes, et Narva-Jõesuu kõrged hinnad on tingitud peamiselt turismist ja Narva kõrgemad hinnad kõrgemast palgatasemest. Projektide lähiümbruse viimase kolme aasta keskmised korterite hinnad olid suhteliselt sarnased KOV-i hindadele.
272. Tabel 24. Korterite ostu-müügi tehingute keskmine arv kvartalis projektide lähiümbruses ja KOV-ides

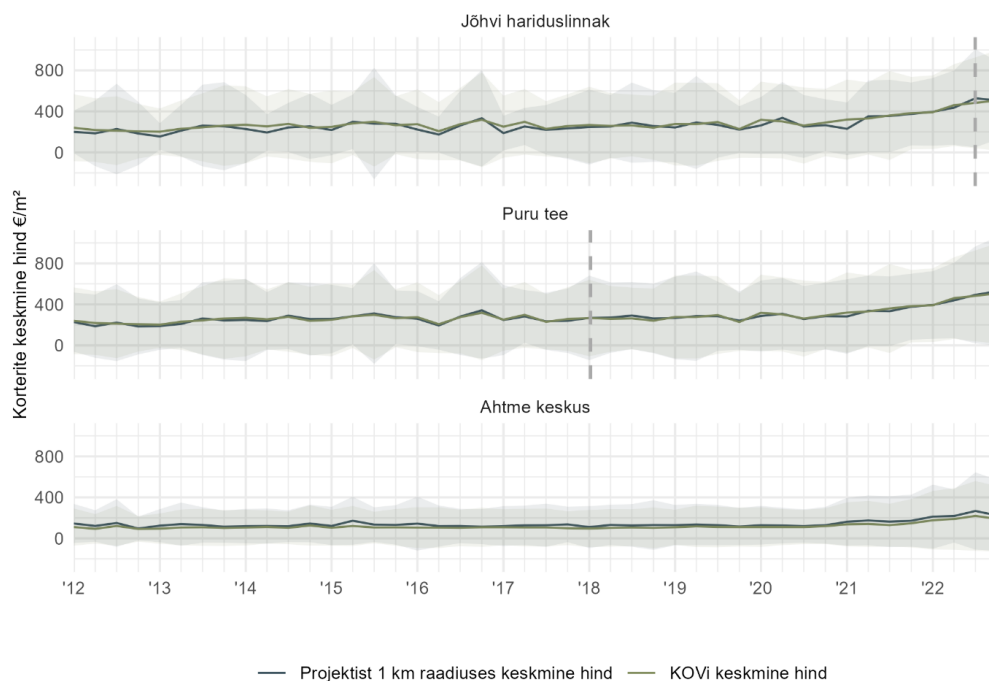
LP	KOV	Projekt	Keskmine tehingute arv kvartalis, 2012–2022		Keskmine hind (€/m ²), 2020–2022	
			1 km raadiuses projektist	KOV-is	1 km raadiuses projektist	KOV-is
Kohtla-Järve/ Jõhvi	Kohtla-Järve linn	Ahtme keskus	70	181,5	174,5	148,2
		Järve linnaosa hariduse ja vabaaja linnak: Spordihoone, Järveküla 44	57,2		115,5	
		Spordihoone, Järveküla 41	51,6		120,2	
		Jalgpalli staadion, Järveküla 39	30,7		118,4	
		Jäähall, Spordi 4	5,2		128,1	
	Jõhvi vald	Puru tee	37,3	55,9	360	367,5
		Jõhvi hariduslinnak	26,3		358	
	Narva	Narva linn	Narva raekoda	41,5	177	497,7
Pimeaia park			34	509,2		
Narva-Jõesuu linn		Narva-Jõesuu linna sadam	9,8	16,9	765,5	763,8

Allikas: Maa-amet, autorite arvutused

²¹ Tehinguid väljastavad tingimused: tehingu liik ei ole ost-müük, tehing on tehtud mõttelise osaga, tehing ei ole tehtud eluruumiga, tegemist on plokktehinguga (sama notarilepinguga müüakse rohkem kui 1 eluruum), tehingu osapoolteks on riik ja kohalik omavalitsus v.a riigi ja omavalitsuse müügi enampakkumised, tehingupooled on teadaolevalt omavahel seotud sugulus- või ärisidemete kaudu, tehing eristub oluliselt piirkonna valdavast hinnatasemest, esineb muu teadaolev asjaolu, mis viitab sellele, et tehing ei ole toimunud vaba turu tingimustes.

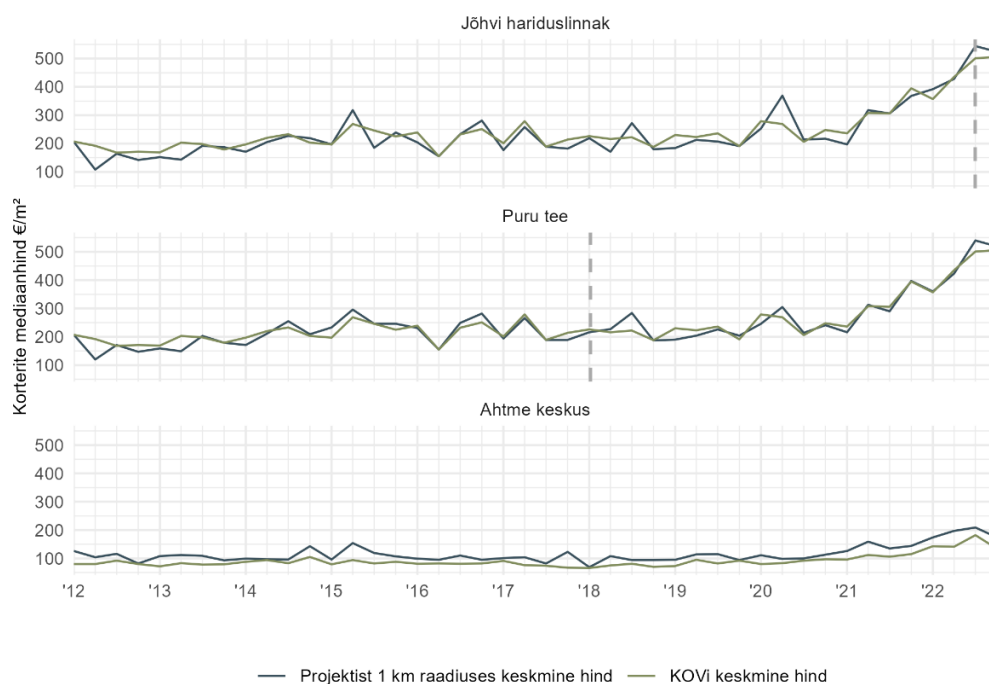
Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkond

273. Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas on ainult Ahtme keskuse ümbruskonna hinnad olnud püsivalt veidi kõrgemad kui KOV-i keskmised hinnad (vt Joonis 53, Joonis 54, Joonis 55). Jõhvi kahe projekti ja Kohtla-Järve Järve linnaosa hariduse ja vabaaja linnaku arendamise projekti nelja spordihoone ja rajatise lähiümbruskonna korterite hinnad on olnud püsivalt madalamad kui KOV-i keskmine hind (vt Joonis 57, Joonis 58, Joonis 59).
274. Puru tee projekti valmimise järgselt võib täheldada projekti lähiümbruskonna tehingute arvu väikest tõusu pärast projekti valmimist (vt Joonis 56). Ka Järve linnaosa hariduse ja vabaaja linnaku arendamise projekti puhul võib täheldada teatud tehingute arvu kasvu viimastel aastatel (vt Joonis 60).
275. Joonis 53. Kvartaalne keskmine korterite hind Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas: projekti lähiümbruskonnas ja KOV-is

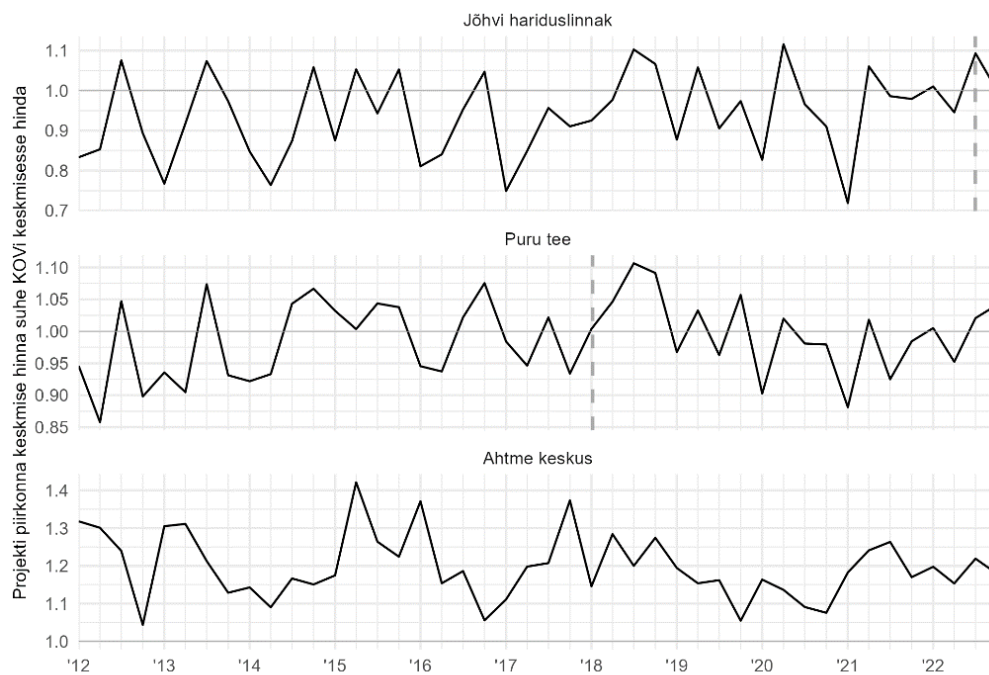
Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused.

276. Joonis 54. Kvartaalne korterite mediaanhind Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas: projekti lähiümbruskonnas ja KOV-is

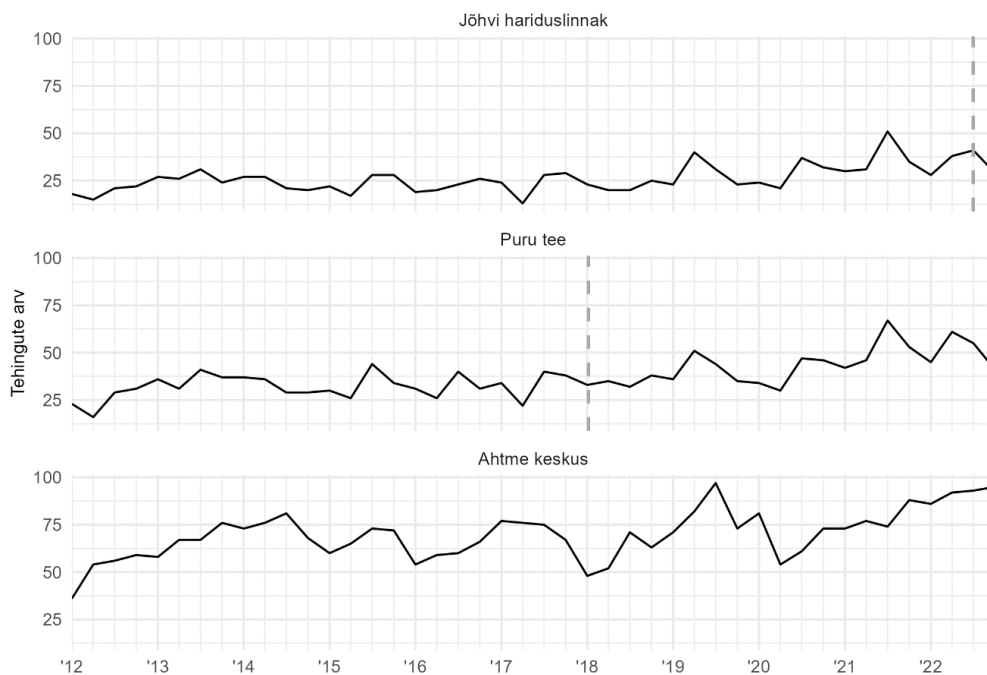
Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused

277. Joonis 55. Projekti lähiümbruse (1 km raadius) keskmise kvartaalse korterite hinna suhe keskmisesse KOV-i korterite hinda Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas

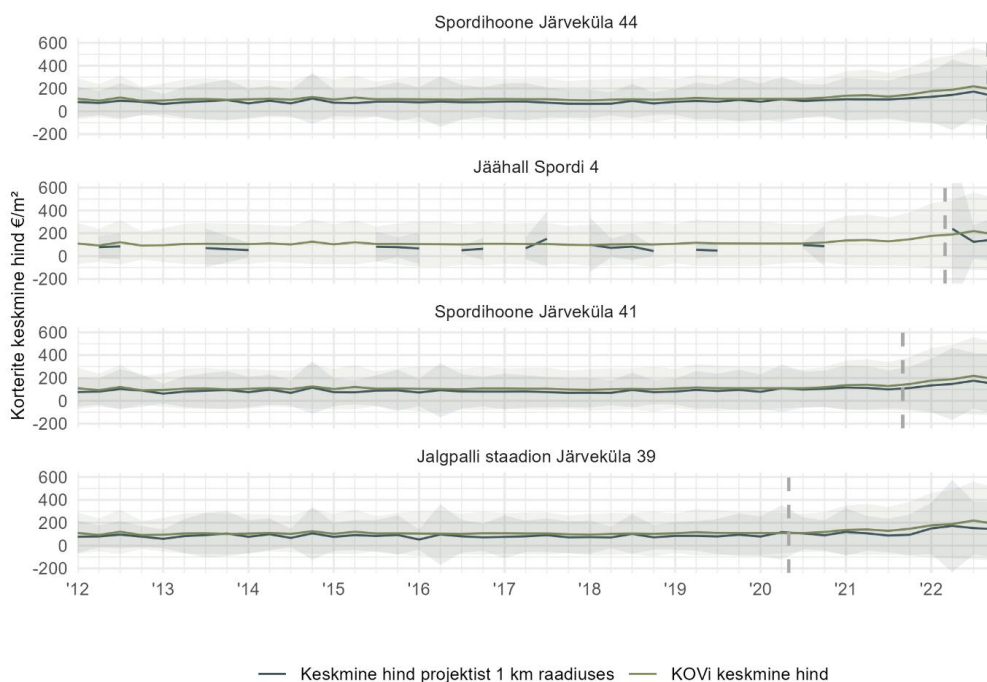
Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. . Allikas: Maa-amet, autorite arvutused.

278. Joonis 56. Keskmine tehingute arv Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonna projektide lähiümbruskonnas

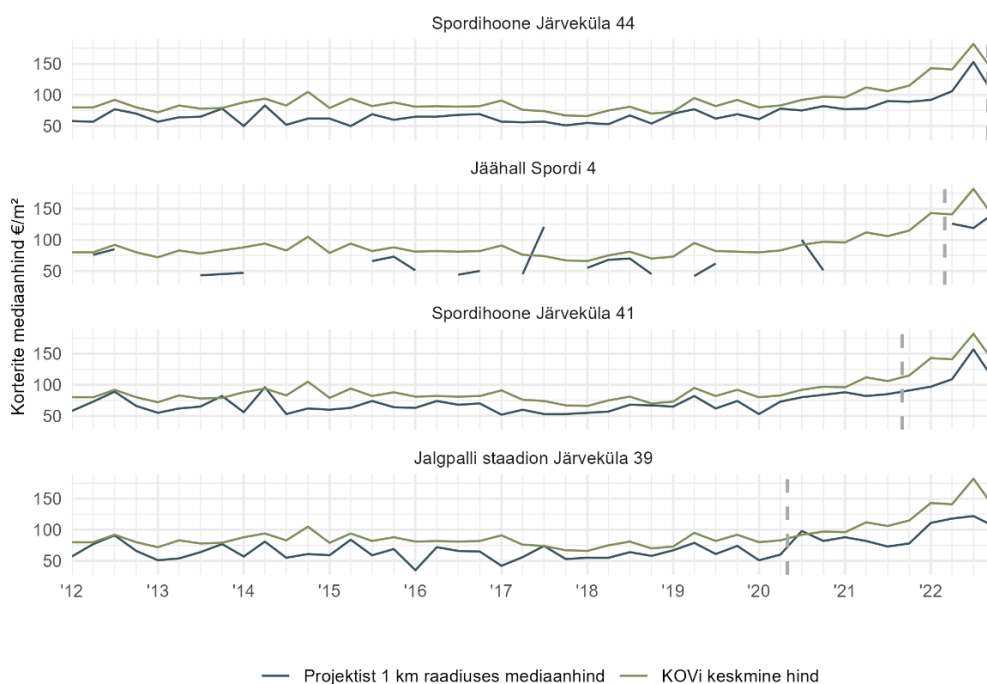
Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused

279. Joonis 57. Kvartaalne keskmine korterite hind Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas Järve linnaosa hareduse ja vabaaja linnaku arendamise katastritunnuste lähiümbruskonnas ja KOV-is

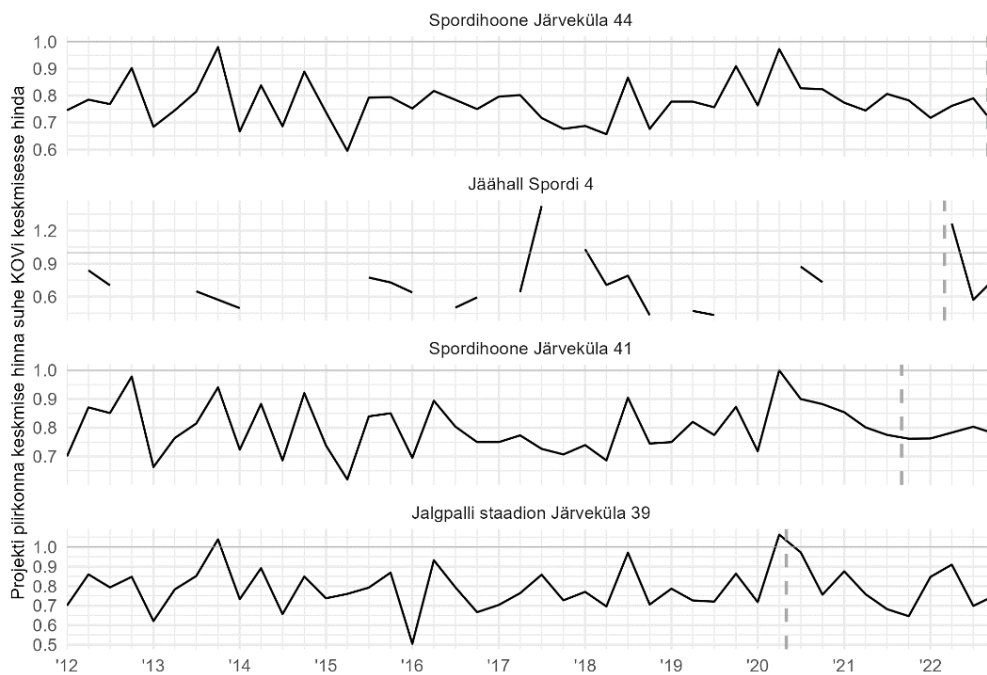
Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused.

280. Joonis 58. Kvartaalne korterite mediaanhind Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas Järve linnaosa hariduse ja vabaaja linnaku arendamise katastritunnuste lähiümbruskonnas ja KOV-is

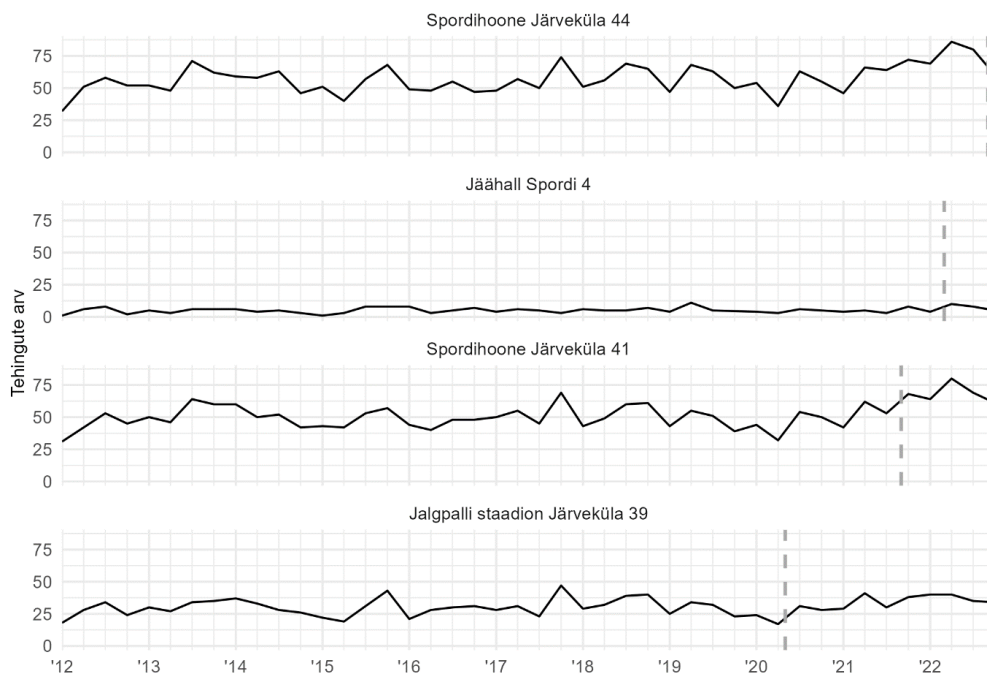
Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused

281. Joonis 59. Järve linnaosa hariduse ja vabaaja linnaku arendamise projekti katastritunnuste lähiümbruse (1 km raadius) keskmise kvartaalse korterite hinna suhe keskmisesse KOV-i korterite hinda

Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused.

282. Joonis 60. Keskmine tehingute arv Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonna Järve linnaosa hariduse ja vabaaja linnaku arendamise katastritunnuste lähiümbruskonnas

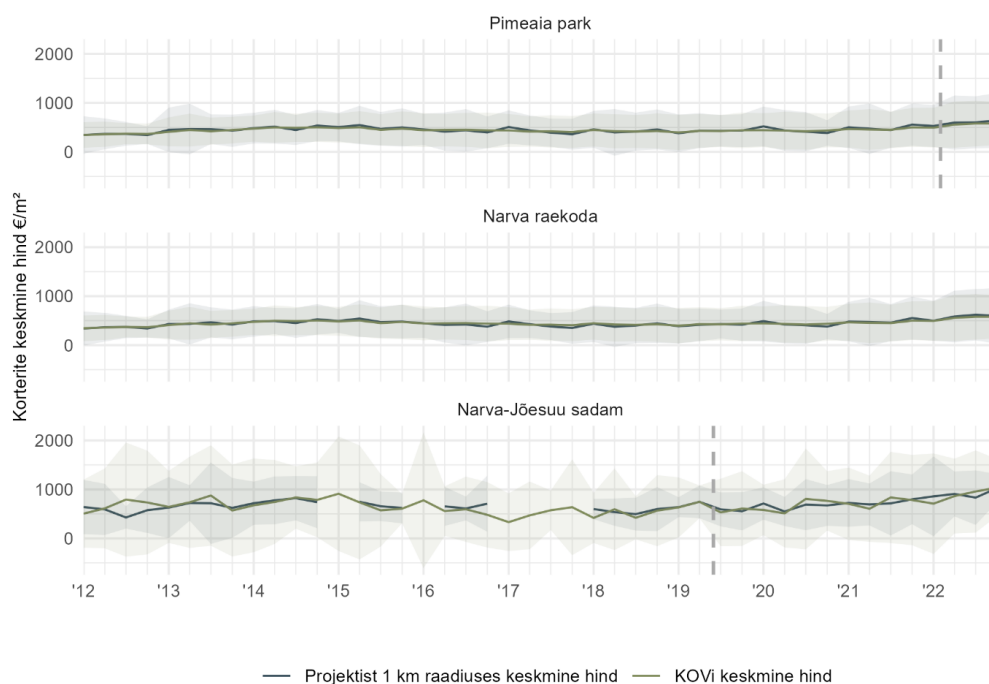

Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused

Narva linnapiirkond

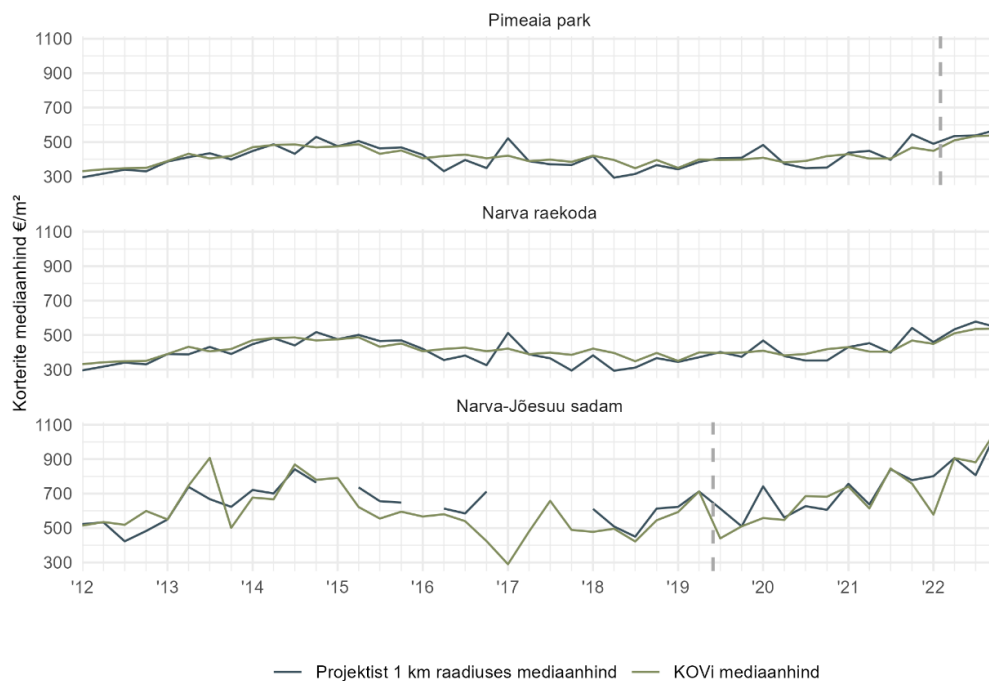
283. Ka Narva linnapiirkonnas olid aastatel 2012–2022 projektide lähiümbruskonna keskmised korterite hinnad väga sarnased vastava KOV-i keskmistele korterite hindadele ning projektide valmimise järgselt ei ole hinnad projektide lähiümbruses KOV-i keskmiste hindadega võrreldes tõusnud (vt Joonis 61, Joonis 62, Joonis 63). Narva raekoja ja Pimeaia pargi puhul on näha viimastel aastatel tehingute arvu kasvu (vt Joonis 64).

284. Joonis 61. Kvartaalne keskmine korterite hind Narva linnapiirkonnas: projekti lähiümbruskonnas ja KOV-is

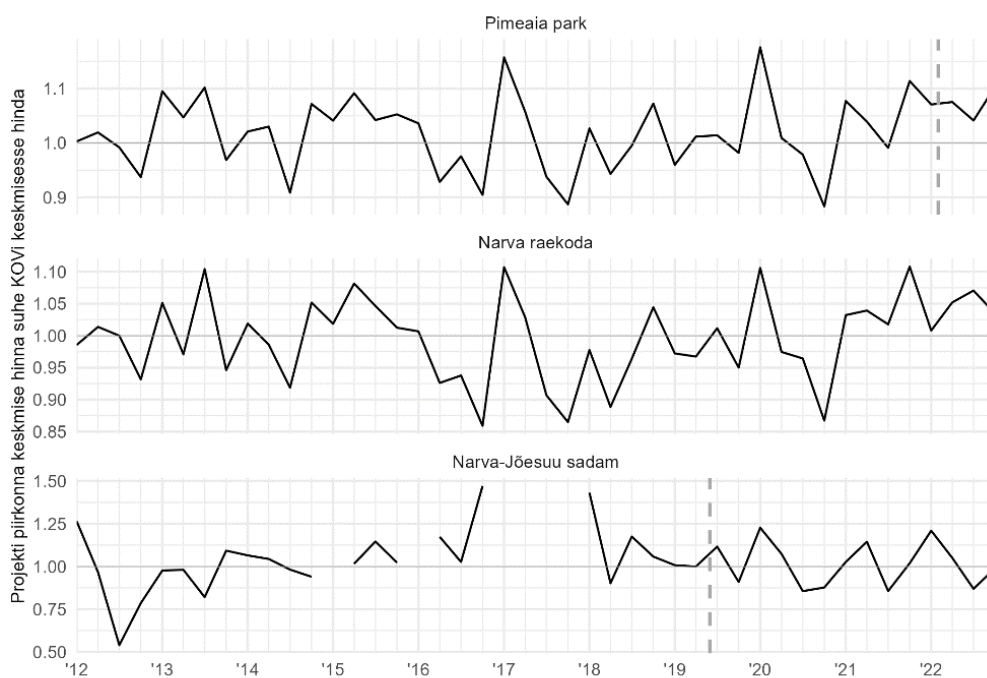
Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused

285. Joonis 62. Kvartaalne korterite mediaanhind Narva linnapiirkonnas: projekti lähiümbruskonnas ja KOV-is

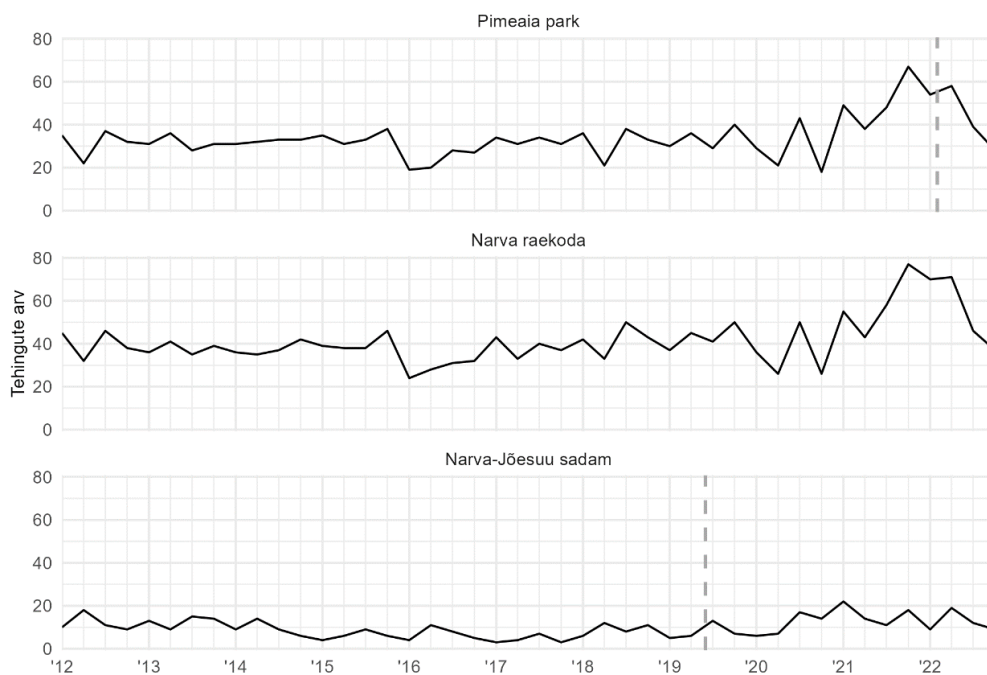
Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused

286. Joonis 63. Projekti lähiümbruse (1 km raadius) keskmise kvartaalse korterite hinna suhe keskmisesse KOV-i korterite hinda Narva linnapiirkonnas

Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused

287. Joonis 64. Keskmine tehingute arv Narva linnapiirkonna projektide lähiümbruskonnas

Märkus. Halli katkendjoonega on märgitud projekti valmimishetk. Allikas: Maa-amet, autorite arvutused

Ida-Virumaa kinnisvaraturg ekspertide hinnangul

288. Kohalike kinnisvaraekspertide hinnangul on viimase kahe aasta jooksul (2021-2023), kuid eriti alates 2022. aastast, kinnisvaraturg Ida-Virumaal elavnenu – tehingute arv on suurenenud ja elamispindade tehingute hind on tõusnud kõikides linnades. Üks ekspert ütles, et see tõus tuli ootamatult. Mõlemad eksperdid arvasid, et hetkel (aprill 2023) on Ida-Virumaa kinnisvaraturu hinnad tippu jõudnud. Kuigi näiteks Tallinnas on juba toimunud teatud kinnisvaraturu jahenemine või isegi langus, siis eksperdi hinnangul peaks see Ida-Virumaale jõudma ca 6 kuu pärast, sest kinnisvaraturu tõusud ja langused üldiselt jõuavad Ida-Virumaale teatud viivitusega. Põhjusteks, miks hetkel kohalik kinnisvaraturg nii elavnenu on, töid eksperdid välja:
- 1) Kohalikud elanikud on välja võtnud pensionirahad ja kuna Ida-Virumaal on kinnisvara tunduvalt odavam kui mujal Eestis, siis on selle raha eest võimalik soetada kinnisvara. Sama seisukohta on avaldanud ka teised allikad²².
 - 2) Ida-Virumaale on saabunud palju Ukraina põgenikke, kes on hõivanud suure osa üürikor-teritest ja vabu kortereid peaaegu ei ole.
 - 3) Hindade tõusu on mõjutanud ka see, et uusarendust piirkonnas põhimõtteliselt ei ole, sest ehitushind on väga kallis. Seega peavad inimesed valima selle vahel, mis turul on ja kuna turul on kvaliteetsemate ja värskelt renoveeritud objektide puudus, siis ollakse selle eest nõus kõrgemat hinda maksma. Lisandus ka emotsionaalne komponent: kuna tehingute arv kasvas, aga pakkumisi oli sama palju nagu tavaliselt, siis inimestel tekkis hirm, et nad tulevikus ei saagi midagi osta ja seega olid nõus ostma ka kallima hinnaga.
 - 4) Lisaks kohalikele on ka võõrtöötajad hakanud üha enam ostma endale elamispindu, sest tasuvusaeg on võrreldes Tallinnaga väga lühike ja juba 10 aastaga tasub ostmine, võrreldes üürimisega, ära. Võõrtöötajad tuleb peamiselt tööle suurtele ehitusobjektidele (nt Eesti Energia Auvere elektrijaam jne), lisaks on tulevikus oodata uusi õppejõude, uusi meditsiinitöötajaid – Narvas on valmimas kaks uut riigigümnaasiumit, mis vajavad õppejõude ning uusi tulijaid motiveerib ilmselt ka lubatud tavaliselt 30% kõrgem palk. Võõrtöötajatele suunatud elupindadesse on hakatud investeerima ka regioonist väljastpoolt: on hakatud ostma hulgi kas juba renoveeritud või renoveerimata (eesmärgiga ise renoveerida) rendikortereid, et neid töölistele välja rentida.
289. Kuna Ida-Virumaa kinnisvaraturg on olnud viimastel aastatel tõusvas trendis, siis see summutab meetme projektide mõju kinnisvarahindadele. Lisaks on antud piirkonnas ilmselt 1 km raadius liiga suur ala, et tuvastada projektide mõju²³. Enamus KOV-ides hõlmab 1 km raadius projektist peaaegu terve linna, mistõttu KOV-i ja projekti lähiümbruse kinnisvarahindade erinevus välja ei joonistu. Seega on ootuspärane, et empiirilisel me projektide mõju hindadele tuvastada ei suuda.

²² <https://kodu.geenius.ee/rubriik/kinnisvara/ullatus-kogu-riigis-kasvas-koige-kiiremini-ida-virumaa-kinnisvaraturg/>

²³ Väiksema kui 1 km raadiuse korral oli tehingute arv kvartalis tihti alla 5 tehingu ning sel juhul Maa-amet andmeid ei edasta. Pikem periood kui kvartal aga kinnisvarahindade mõju tuvastamiseks ei sobi.

Küll aga ilmnes ekspertintervjuudest, et projektidel võis ja võib ka tulevikus olla väike (alla 10%) mõju kinnisvarahindadele projekti vahetus ümbruses.

290. Eeltoodule vaatamata selgus kinnisvarahindajatega tehtud intervjuudest, et projektide peamine mõju avaldub elukeskkonnale üldisemalt. Nad leidsid, et piirkonna hoonete ja rajatiste eluiga on mööda saamas ja viimane aeg oli linnaruumi kaasajastada. Elukeskkonna parendamine on kohalikele inimestele olnud väga vajalik ja see on positiivselt vastu võetud. Üks ekspert spekuleeris, et elukeskkonna parendamine ja arendamine võib mõjuda neile, kes juba piirkonnas elavad, see läbi, et nad otsustavad sinna elama jääda, selmet elukeskkonna parandamiseks kuskile mujale kolida. Ekspertid hindasid, et kvaliteetse keskkonna, kus vaba aega veeta, loomine võib ka uusi inimesi piirkonda meelitada. Samas rõhutas üks ekspert, et kui tullakse, siis ikkagi peamiselt töökoha pärast. Intervjuudest ilmnes, et mõned projektid on küll ettevõtlust elavdanud ja lausa kesklinna teise kohta tõmmanud (nt Puru tee läbimurre ja Pargi keskus, samuti tulevikus Narva rae-koda ilmselt nihutab linna keskust rohkem raekoja ümber). Pargi keskuse puhul on näha, et ettevõtted tahavad just sinna üüripinda oma äriks ja eelmisel keskusel, Jõhvi Tsentraalil, on probleeme pindade üürimisega. Siit tuleb ka välja, et ettevõtluse elavnemine ühes piirkonnas võib teisi piirkondi, mida ei arendatud, negatiivselt mõjutada.
291. Mõlemad eksperdid nägid (sarnaselt empiirilisele analüüsile) hindade tõusu kogu piirkonnas, ka projektidest eemal, mis nagu viitaks sellele, et projektidel eraldiseisvat mõju ei ole. Samas ütlesid mõlemad kinnisvarahindajad, et kinnisvaramüüjate hinnaargumentatsiooni on tekkinud viited projektidele: need kliendid, kes müüvad enda kinnisvara projektide läheduses, on väga teadlikud projektide raames tehtud uutest arendustest ja ootavad seetõttu ka enda kinnisvarale kallimat müügihinda. Projektide mõju kinnisvarahindadele hinnati ekspertide poolt siiski pigem väikeseks (suurusjärku kuni 10%), seda turul, kus mõned hinnad on tõusnud 30-40%.

Lisa 13. Metoodika

Dokumendianalüüs

292. Dokumendianalüüsi rakendasime peamiselt strateegilise raamistiku paika panemiseks, projektide taustainfo kogumiseks ning väljund- ja tulemusnäitajate saavutatuse hindamiseks, kuigi mingil moel või teisel oli dokumendianalüüs sisendiks pea kõigile hindamisküsimustele vastamisel. Dokumendianalüüsis kasutasime järgmiseid andmeid:
- Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020
 - Metoodiline juhend linnapiirkonna jätkusuutliku arengu strateegia koostamiseks, 16.05.2014
 - Juhend linnapiirkonna tegevuskava koostamiseks, 19.05.2015
 - Linnapiirkondade jätkusuutliku arengu strateegiad ning tegevuskavad
 - Meetmete seireandmed
 - Vahehindamise lõpparuanne ja selle lisad.
293. Juhtumiuuringute ja projektijuhtide ankeetküsitluse puhul töötasime läbi ka valimisse sattunud projektide taotlused ja aruanded.

Kaardianalüüs

294. QGIS tarkvara abil analüüsisime, kui palju inimesi elab projektide lähiümbruses ehk palju on projektidel potentsiaalseid kasusajaid.
295. Andmed analüüsiks tulid järgmistest allikatest:
- Lapsehoid ja alusharidus ning ja alakasutatud alade puhul saime tellijalt projektide asukohtade aadressi ja katastritunnuse põhjal. Maa-ameti kaardirakenduses X-GIS 2 (<https://xgis.maaamet.ee/xgis2>) sisestame nende projektide asukohtade katastritunnused ja valitud hulknurgad ehk polügoonid ekspordime *shape*-failina.
 - Säästvate liikumisviiside projektide puhul saime tellijalt kergliiklusteede ETAKi ID-koode, mida kasutame, et selekteerida Maa-ameti Eesti topograafia andmekogu transpordi andmestikust projektide raames ehitatud kergliiklusteed.
 - Statistikaametilt saime 250x250 m rahvaarvu ruudustiku, kus rahvaarv on 2022. aasta 1. jaanuari seisuga. Konfidentsiaalsuse kaalutlustel on Statistikaamet nullinud kõik ruudud, kus elab alla 4 inimese. See on ka põhjus, miks Statistikaamet ei anna kogu Eesti kohta veel täpsema ruudustikuga Eesti kaardi kihti ja miks analüüsi täpsuseks jääb 250x250 m ruudustik.
296. Analüüs toimus QGIS tarkvaras, kasutades järgmisi saame:
- Kergliiklusteede puhul kasutasime QGIS tarkvaras SQL päringut ja tellijalt saadud ETAKi ID-koode, et selekteerida projektide raames loodud kergliiklusteed. Linnapiirkonniti selekteeritud kergliiklusteed salvestasime uute kaardikihtidena, mis on sisendiks projektide mõjupiirkondade määramisel.
 - Iga projektile mõjupiirkonna leidmiseks määrasime tema puhvertsoonid kasutades *buffer*-tööriista ja erinevaid raadiuseid (vt Tabel 25).

297. Tabel 25. Puhvertsoonide raadiused, mida kasutame analüüsis

Meetme tegevus	Puhvertsoonide raadiused
9.1.1, 9.2.1 ehk kergliiklusteed	500 m, 1 km
9.1.2 ehk lasteaiad või -hoiud	1 km, 2 km, 3 km
9.2.2 ehk alakasutatud alad	1 km, 2 km, 3 km

- Järgmiseks kasutasime rahvastikuandmete kaardikihti ja *intersection*-tööriista, et leida kohad, kus kaks kihti kattuvad – ehk kui suur on rahvastiku arv objektide puhvertsoonides.
- Loodud kaardikihi andmetabeli eksportisime csv-failiformaati ja kokkuvõtavad arvutused teostasime tarkvaraga R.

Ida-Virumaa linnapiirkondade kinnisvarahindade analüüs

298. Kinnisvarahindade analüüsiga vastasime küsimusele „kas ja mis ulatuses (indikatiivne raadius toetatud objektist) on Ida-Virumaa alakasutatud alade taaselavdamiseks suunatud projektid mõjutanud piirkonna kinnisvaratehingute hinna muutusi võrreldes vastava KOV kinnisvaratehingutega üldiselt?“. Tellijaga leppisime kokku, et kinnisvarahindade analüüsi teeme 7 projekti kohta, mis hõlmavad kokku 10 katastritunnust (vt Tabel 26). Hinnastatistika muutusi analüüsimise võrreldes projektide lähiümbruskonna (1 km raadius) kvartaalseid kinnisvarahindu kogu KOV-i kvartaalsete kinnisvaratehingute hindadega. Omavalitsuse või piirkonna koondkeskmised on teada konfidentsiaalsuse kaalutlustel vaid juhul, kui ühes kvartalis on toimunud vähemalt 5 tehingut. Analüüsi on kaasatud ainult korterite ostu-müügi tehingud aastatel 2012–2022, sest üle poole Eesti kinnisvara ostu-müügiturust moodustavad tehingud korteritega, Ida-Viru maakonnas koguni ligi 70%. Tehinguid kinnisasjadega moodustavad Ida-Viru maakonnas suures pildis ülejäänud 30%, seega väga palju kinnisasjade tehinguid pole ja seetõttu pole neid tõenäoliselt võimalik kvartali täpsusega analüüsida. Lisandub ka asjaolu, et kõikide toetusprojektide puhul on tegemist linnalise keskkonnaga, kus nii kui nii kinnisasjadega tehinguid toimub vähem.
299. Kuna meie hinnangul on möödunud projektide lõpetamisest liiga vähe aega (osad projektid pole praeguseks veel lõpetatudki), et efektiivselt kvantitatiivselt hinnata projektide mõjusid kinnisvaratehingute hinna muutustele, siis parema ülevaate saamiseks viisime läbi lisaks ka kaks intervjuud kohalike kinnisvarahindajatega.

300. Tabel 26. Projektid, mille põhjal teeme kinnisvarahindade analüüsi

Projekti nimi	KOV	Katastritunnus
1. Ahtme keskuse väljaarendamine	Kohtla-Järve linn	32201:001:0285
2. Pimeaia pargi rekonstrueerimine, II etapp	Narva linn	51101:002:0071
3. Narva-Jõesuu linna sadama rekonstrueerimine	Narva-Jõesuu linn	51301:001:0048
4. Jõhvi hariduslinnaku multifunktsionaalse etenduste- ja spordiväljaku rajamine ning kesklinna promenaadi pikendamise II etapp	Jõhvi vald	25301:008:0099
5. Narva raekoja hoone ja platsi rekonstrueerimine	Narva linn	51101:002:0077
6. Kohtla-Järve Järve linnaosa alakasutatud ala taaselavdamine hariduse ja vabaaja linnaku arendamise kaudu	Kohtla-Järve linn	32214:003:0044
		32214:003:0063
		32213:001:0060
		32214:002:0045

Projekti nimi	KOV	Katastritunnus
7. Puru tee läbimurde ja seonduva taristu rajamine	Jõhvi vald	25301:008:0128

Projektijuhtide ankeetküsitlus

301. Vastamaks hindamisküsimustele „Kas suunast toetatud projektid on kõigile ühiskonna gruppidele ligipääsetavad ning arvestavad universaalse disaini põhimõtteid?“, „Kas suunast toetatud projektides tegevuste kavandamisel ja rakendamisel kasutati asjakohaseid eristatud andmeid ja konsulteeriti huvirühmadega?“ ja „Kas ja missugused on olnud meetmete elluviimisel kaasnevad positiivsed mõjud lisaks meetmete eesmärkides seatule?“ viisime projektijuhtide seas läbi ankeetküsitluse.
302. Küsitluse valimisse võtsime juhuvalikuga 20 projekti. Üldkogumina käsitlesime projekte, mille tellija luges sisuliselt lõppenuks. Valim moodustati nii, et see kataks kõik linnapiirkonnad ja toetusvaldkonnad. Valimisse kuulub iga toetusvaldkonna ja iga linnapiirkonna 2 projekti ehk kokku 20 projekti (vt Tabel 27). Kuna valimi moodustasime kihtvalimina, võtame analüüsis arvesse ka valimiühiku kihikuuluvust. Lisaks, kuna teame täpset üldkogumi suurust kihtide lõikes, siis kasutame analüüsis ka lõpliku üldkogumi korrektsiooni (*finite population correction*).
303. Tabel 27. Projektijuhtide küsitlusuuringu valimi moodustamine.

Meetme tegevused	Linnapiirkond	Kogu projektide arv (lõpetatud 2023 jaan seisuga)	Valimisse valitud projektide arv	% üldkogumist
Säästvad liikumisviisid	Tallinn	34	2	5.9%
	Tartu	11	2	18.2%
	Pärnu	17	2	11.8%
	Kohtla-Järve/ Jõhvi	5	2	40.0%
	Narva	5	2	40.0%
	KOKKU		72	10
Lapsehoid ja alusharidus	Tallinn	12	2	16.7%
	Tartu	6	2	33.3%
	Pärnu	4	2	50.0%
	KOKKU	22	6	27.3%
Alakasutatud alad	Kohtla-Järve/ Jõhvi	4	2	50.0%
	Narva	3	2	66.7%
	KOKKU	7	4	57.1%
KOKKU		101	20	19.8%

304. Kasutades Exceli funktsiooni RAND() lõime igale projektile juhusliku numbriga. Igas linnapiirkonnas valisime iga investeerimisprioriteedi projektidest välja kaks suurima juhusliku numbriga projekti (vt Tabel 28).
305. Tabel 28. Küsitluse valimisse sattunud projektide projektinumbrid

Linnapiirkond	Investeerimisprioriteet			KOKKU
	Säästvate liikumisviiside kasutajate kasv	Kodulähedaste lasteaia- ja lapsehoiuvõimaluste paranemine	Alakasutatud alade taaskasutusele võtmine	
Tallinn	2014-2020.9.01.18-0059	2014-2020.9.01.17-0040		4

Linnapiirkond	Investeeringuprioriteet			KOKKU
	Säästvate liikumisviiside kasutajate kasv	Kodulähedaste lasteaia- ja lapsehoiuvõimaluste paranemine	Alakasutatud alade taaskasutusele võtmine	
	2014-2020.9.01.16-0010	2014-2020.9.01.16-0002		
Pärnu	2014-2020.9.01.18-0060	2014-2020.9.01.16-0019		4
	2014-2020.9.01.16-0017	2014-2020.9.01.18-0096		
Tartu	2014-2020.9.01.17-0042	2014-2020.9.01.16-0020		4
	2014-2020.9.01.17-0048	2014-2020.9.01.16-0018		
Kohtla-Järve/Jõhvi	2014-2020.9.02.18-0013		2014-2020.9.02.16-0002	4
	2014-2020.9.02.17-0003		2014-2020.9.02.18-0018	
Narva	2014-2020.9.02.17-0007		2014-2020.9.02.18-0019	4
	2014-2020.9.02.18-0012		2014-2020.9.02.17-0004	
KOKKU	10	6	4	20

306. Valimisse sattunud 20 projekti taotlused, aruanded ja projektijuhtide kontaktid saime tellija käest. Projektijuhtidele või inimesele, kes teadis projekti kõige paremini, saatsime lühikese Lime-Survey keskkonnas loodud ankeetküsitluse veebi teel. Kõik, kellele küsitlus saadeti, vastasid küsitlusele. Seega küsitlusele vastas 10 säästvatele liikumisviisidele suunatud projektidega seotud inimest (2 igast linnapiirkonnast), 6 lapsehoiule ja alusharidusele suunatud projektidega seotud inimest ja 4 alakasutatud aladele suunatud projektidega seotud inimest. Andmeid analüüsisime tarkvaraga R.

Süntheetilise kontrollgrupi meetod

307. Süntheetilise kontrollgrupi meetodit kasutasime täiendavate lasteaia- ja lapsehoiukohtade loomisele suunatud meetme analüüsimisel. Lasteaia- ja lapsehoiukohtade loomise vahetuks tulemusnäitajaks on lasteaia järjekordade vähenemine. Kaudsed mõjud on aga laiemad, ulatudes lastele koolieelse hariduse pakkumisest kuni lapsevanemate töjõupotentsiaali kasutamiseni. Süntheetilise kontrollgrupi meetodil hindame lasteaia- ja lapsehoiukohtade loomise mõju järgmistele näitajatele:

a) koolieelses lasteasutuses käivate laste osakaal kui lapsehoiu ja lasteaia järjekordade pikkuse lähendnäitaja (vt täpsemalt alapunkt „Lasteaedade järjekordade andmed“);

b) naiste tööhõive, mis lasteaia- ja lapsehoiukohtade arvu kasvu tulemusena vabastab hoolduskohustusest aega tööturule panustamiseks (vt täpsemalt alapunkt „Naiste tööhõive andmed“).

308. Selleks, et hinnata sekkumise mõju, tuleb tuvastada kontrollgrupp (praegusel juhul piirkond), kus ei rakendatud meetet, mille mõjusid hindame. Seejärel tuleb koguda andmed programmi tulemuste kohta (kas tulemusnäitaja väärtus või mõne muu näitaja väärtus, mis peegeldab programmi mõju; praegusel juhul koolieelses lasteasutuses käivate laste osakaal ja naiste tööhõive)

programmijärgsel perioodil nii kontroll- kui osalusgrupis. Tulemuste võrdlus osalusgrupi (piirkonna, kus rakendati programmi) ja kontrollgrupi (piirkonna, kus ei rakendatud programmi) vahel väljendab meetme mõju ehk panust.

309. Kuna meetmeid rakendatakse erineva populatsiooni ja probleemidega linnapiirkondades, siis täpselt võrreldavat kontrollgruppi pole Eestist neile võimalik leida. Kontrollgrupi leidmiseks kasutasime **süntheetilist kontrollgruppi** (vt Abadie *et al.* 2010²⁴). Sünteetilise kontrollgrupi loomiseks kasutasime programmeerimiskeele R sünteetilise kontrolli pakette (tidysynth ja CausalImpact; Dunford, 2021; Brodersen *et al.*, 2015). Sünteetilise kontrolli meetodiga luuakse meetmeid rakendanud piirkondadele võimalikult sarnaste omadustega sünteetiline kontrollgrupp.
310. Sünteetilise kontrollgrupi loomine eeldab head andmete kättesaadavust meetme tulemusi peegeldavate näitajate kohta. Meil on vaja sama meetodikaga hinnatud näitajad nii osalus- kui kontrollgrupi kohta nii enne kui pärast meetme rakendamist. Kuna kontrollgrupi moodustamine toimub esiteks projekti valmimise eelse perioodi meetme tulemusi peegeldava näitaja dünaamika alusel, siis on oluline piisavalt pika ja pideva tulemusi peegeldava näitaja aegrea olemasolu. Lisaks on võimalik kontrollgrupi loomisel arvesse võtta erinevaid sotsiaalmajanduslikke ja demograafilisi taustatunnuseid, seega on oluline ka nende näitajate olemasolu projekti valmimise eelse perioodil. Projekti lõppemise järgse perioodi andmeid kasutasime meetmes osalenud piirkonna tulemuste võrdlemiseks sünteetilise kontrollgrupi tulemustega. Analüüsis kasutasime aegrida aastatest 2015–2021. Raportis toodud tulemused tuginevad põhimudelile, mis kasutas sünteetilise kontrollgrupi loomisel naiste tööhõive määra või koolieelsetes asutustes käivate laste osakaalu aegrida. Lisaks katsetasime erinevate sotsiaalmajanduslike ja demograafiliste taustatunnuste lisamist mudelisse (vt
311. Tabel 29). Kuna ilma taustatunnusteta mudelis järgis sünteetilise kontrollgrupi sõltuva muutuja väärtus meetme-eelse perioodil täpsemini meetmes osalenud KOV-i sõltuva muutuja väärtust, siis jäi põhimudeliks ilma taustatunnusteta mudel.

312. Tabel 29. Sünteetilise kontrollgrupi meetodis katsetatud sõltumatud muutujad

Sõltumatud muutujad	Andmestik	Selgitus
Haridustase	Statistikaamet, tabel RV0232: vähemalt 15-aastased hariduse, soo ja haldusüksuse või asustusüksuse liigi järgi, 1. jaanuar, (2012-2017)	<i>Naiste tööhõive mudel:</i> I tase-mega või madalama haridusega inimeste osakaal üle 15-aastasest rahvastikust kui inimkapitali näitaja
Vanusegrup-pide osakaalud	Statistikaamet, tabel RV0240: rahvastik soo, vanuse ja 2017. aasta haldusreformi järgse elukoha järgi, 1. jaanuar	<i>Koolieelsete laste mudel:</i> alla 1-aastaste laste osakaal rahvastikust peegeldamaks tõenäosust, et noorema lapsega ollakse kodune

²⁴ Alberto Abadie, Alexis Diamond & Jens Hainmueller (2010) Synthetic Control Methods for Comparative Case Studies: Estimating the Effect of California's Tobacco Control Program, Journal of the American Statistical Association, 105:490, 493-505, <https://doi.org/10.1198/jasa.2009.ap08746>

Sõltumatud muutujad	Andmestik	Selgitus
Asustihedus	Statistikaamet, tabel RV0291: rahvaarv, pindala ja asustihedus haldusüksuse või asustusüksuse liigi järgi, 1. jaanuar, (2001–2017)	<i>Koolieelsete laste mudel:</i> suurema asustihedusega KOV-ides võib olla keerulisem lasteaiakohta saada
Rändesaldo	Statistikaamet, tabel RVR02: ränne haldusüksuse või asustuspiirkonna liigi, soo ja rände liigi järgi, haldusjaotus seisuga 01.01.2018	<i>Koolieelsete laste mudel:</i> kiiremini kasvavates KOV-ides võib olla keerulisem lasteaiakohta pakuda kui kahaneva rahvastikuga KOV-ides

313. Hindasime projektide mõju sünteetilise kontrollgrupiga KOV-ide, mitte linnapiirkondade tasandil. KOV-i tasandit eelistame linnapiirkondadele peamiselt, kuna sünteetilise kontrollgrupi loomine peab toimuma meetmes mitteosalenud KOV-idest. Kuna meetmes mitteosalenud KOV-ide on oluliselt väiksemad kui linnapiirkonnad, siis on linnapiirkonnale sarnase sünteetilise kontrollgrupi loomine Eestis keeruline.
314. Kui linnapiirkondadele sünteetilise kontrollgrupi loomine pole võimalik, siis KOV-idega on see probleem väiksem. Lisaks on meetme panust lapsehoiu ja lasteaiade järjekordade pikkuse vähendamiseks tõhusam analüüsida KOV-ide lõikes eraldi, sest tegemist on kohaliku omavalitsuse vastutuse ja kohaliku iseloomuga meetmega. Nt Kiili vallas meetme raames ehitatud lasteaiad või hoiud võisid mõjutada Kiili lasteaiade järjekordasid, aga üldpildis kogu Tallinna linnapiirkonna omi pigem mitte.
315. KOV-ide, kuhu meetme käigus lasteaiakohti loodi, on toodud allolevas tabelis (vt Tabel 30). Mõnes suuremas KOV-is (Tartu linn, Tallinn, Pärnu linn ja Saue vald) viidi ellu mitu projekti. Sellisel juhul arvestatakse meetme-eelse perioodina aega kuni esimese projekti valmimise aastani (k.a) ja meetmejärgne periood algab sellest järgneval aastal.
316. Tabel 30. Lasteaia- ja lapsehoiukohtade loomise (meetme tegevus 9.1.2) projektide arv KOV-ide lõikes

Linnapiirkond	KOV	Projektide arv	Esimese projekti lõpp-aasta
Tallinn	Saue vald	3	2017
Tallinn	Tallinn	3	2017
Tallinn	Harku vald	1	2018
Tallinn	Kiili vald	1	2017
Tallinn	Maardu linn	1	2019
Tallinn	Rae vald	1	2019
Tallinn	Saku vald	1	2018
Tallinn	Viimsi vald	1	2017
Tallinna LP kokku		12	
Tartu	Tartu linn	3	2017
Tartu	Kambja vald	1	2017
Tartu	Luunja vald	1	2022
Tartu	Tartu vald	1	2019
Tartu LP kokku		6	
Pärnu	Pärnu linn	3	2017
Pärnu	Häädemeeste vald	1	2016

Linnapiirkond	KOV	Projektide arv	Esimese projekti lõpp-aasta
Pärnu LP kokku		4	
KOKKU		22	

317. Sünteetilise kontrollgrupi meetod eeldab piisavalt pika projektide valmimise eelse aegrea olemasolu. Pooled lasteaiaid või nende laiendused (11 projekti 22st) valmisid juba 2017. aastal või varem (vt Tabel 31). Seetõttu plaanisime algselt kaasata analüüsi andmed alates 2012. aastast. Kahjuks piirab 2012.–2014. aasta andmete kasutamist asjaolu, et 2015. aastal toimus rahvastikustatistika kogumises meetodikamuutus – loendusel märgitud elukohalt mindi üle rahvastikuregistri järgse elukoha kasutamisele,²⁵ mille tõttu kannatas geograafiline võrreldavus. Seetõttu kasutasime analüüsis andmeid 2015. aastast alates. Sellest tulenevalt jäi analüüsist välja Häädemeeste vald, kus Uulu lasteaia laiendus valmis 2016. aastal ning meetme-eelne periood on liiga lühike, et oleks võimalik selle alusel sünteetilist kontrollgruppi moodustada.
318. Projekti mõju hindamiseks on oluline, et projekti valmimisest oleks piisavalt aega möödunud, et mõjud jõuaksid avalduda. Kuna meil on andmeid nii lasteaiaaegade laste osakaalu kui naiste tööhõive kohta vaid 2021. aastani, siis saame hinnata vaid projektide mõju, mis valmisid 2020. aastal või varem. Seetõttu ei olnud võimalik hinnata meetme mõju Luunja vallas, kus uus lasteaed pidi valmima 2022. aastal.
319. Pidime arvestama analüüsis ka sellega, et 2017. aastal toimus Eestis haldusreform, mille käigus kohalikud omavalitsused ühinesid vabatahtlikult või sundliideti suuremateks omavalitsusteks. Haldusreformi eelse ajaperioodi andmete kasutamisel kaalusime KOV-ide näitajad kokku selleks, et saada haldusreformi järgsete KOV-idega võrreldavad haldusüksused. KOV-i näitajate kokku kaalumiseks kasutasime KOV-i rahvaarvu.
320. Tabel 31. Lasteaia- ja lapsehoiukohtade loomise (meetme tegevus 9.1.2) projektide arv projekti lõpp-aasta lõikes

Projekti lõppaasta	Projektide arv
2016	1
2017	10
2018	3
2019	3
2020	2
2021	2
2022	1
KOKKU	22

Lasteaia järjekordade andmed

321. Lasteaia järjekordade muutuse mõõtmiseks on vajalik jälgida ühtse meetodikaga kogutud lasteaia järjekordade andmeid enne ja pärast uute lasteaiakohtade loomist, võttes samal ajal arvesse piirkonnas elavate laste arvu.

²⁵ <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/30101#15-Vorreldavus-ja-sidusus-14>

322. Lasteaia järjekordade hindamise probleemiks siinses uuringus ja laiemalt Eestis on see, et puudub ühtse meetodikaga järjepidev andmete kogumine nähtuse kohta. Meetme seires küll küsitakse lasteaiakohtade arvu meetmeid projekte teinud KOV-idest, kuid kuna seiret teostatakse ainult linnapiirkondadest abi saavates KOV-ides, siis ei sobi need andmed sünteetilise kontrolli meetodika rakendamiseks. Küll aga on võimalik sama meetodikaga kogutud andmete aegrida jälgides hinnata, kas aegreas on toimunud KOV-i laste koguarvu suhtes muutus. Selleks otstarbeks kasutame kogutud seireandmeid KOV-ide kaupa.
323. Lasteaia järjekordade andmeid on kogutud alushariduse ja lapsehoiu uuringutes KOV-ide küsitlusega aastatel 2012, 2015 ja 2020. Samuti kogus Riigikontroll 2015. aasta kohta lasteaia järjekordade andmed. Neis uuringutes on aga andmeid kogutud erinevate meetodikatega²⁶, kõik KOV-id pole ka uuringutes vastanud ning andmeid ei ole järjestikuste aastate kohta, mistõttu ei saa neid andmeid sünteetilise kontrolli analüüsis kasutada. Kokkuvõtlikult on nimetatud uuringute andmed esitatud alljärgnevas tabelis (vt Tabel 32).

324. Tabel 32. Lasteaia järjekordade andmed erinevatest uuringutest

Linnapiirkond	KOV 2014. a seisuga	KOV pärast haldusreformi	Ainsaar et al. 2015	Riigikontroll 2015	Lang et al. 2021
Tallinn LP	Tallinna linn	Tallinna linn	440	400	640
Tallinn LP	Harku vald	Harku vald	140	203	206
Tallinn LP	Saue vald	Saue vald	#N/A	280	0
Tallinn LP	Saue linn	Saue vald	59	59	
Tallinn LP	Saku vald	Saku vald	80	83	#N/A
Tallinn LP	Kiili vald	Kiili vald	30	#N/A	172
Tallinn LP	Rae vald	Rae vald	243	243	233
Tallinn LP	Jõelähtme vald	Jõelähtme vald	5	13	10
Tallinn LP	Maardu linn	Maardu linn	0	60	#N/A
Tallinn LP	Viimsi vald	Viimsi vald	86	301	75
Tallinna LP kokku			1083	1642	1336
Tartu LP	Tartu linn	Tartu linn	476	#N/A	0
Tartu LP	Ülenurme vald	Kambja vald	0	18	389
Tartu LP	Luunja vald	Luunja vald	47	55	#N/A
Tartu LP	Tähtvere vald	Tartu linn	0	#N/A	
Tartu LP	Tartu vald	Tartu vald	1	4	68
Tartu LP kokku			524	77	457
Pärnu LP	Pärnu linn	Pärnu linn	41	48	#N/A
Pärnu LP	Audru vald	Pärnu linn	0	19	#N/A

²⁶ Ainsaar ja Soo (2015) küsisid järjekordade kohta: 43. Mitu last soovis 2014/2015 õppeaastal lasteaia kohta, kuid ei saanud seda? Lang et al. (2021) küsisid KOV-idelt: 40. Mitu last taotles ja mitu last ei saanud Teie KOV-is 2020/2021 õppeaasta 1. septembriks munitsipaallasteaia kohta? Riigikontroll (2015) raporteeris laste arvu, kellele ei ole suudetud kohta pakkuda kohtade puuduse tõttu teeninduspiirkonna lasteasutustes seisuga 2014. a lõpp – 2015. a algus, täpsustades: tegemist on omavalitsustega, kus oli lapsi, kelle ees omavalitsus ei suutnud täita koolieelse lasteasutuse seaduse § 10 lõikest 1 tulenevat kohustust võimaldada lapsele lasteaiakohta, sest munitsipaallasteasutuses ei jätkunud kohti.

Pärnu LP	Sauga vald	Tori vald	43	37	19
Pärnu LP	Paikuse vald	Pärnu linn	0	#N/A	#N/A
Pärnu LP	Tahkuranna vald	Häädemeeste vald	26	10	6
Pärnu LP	Sindi linn	Tori vald	1	#N/A	
Pärnu LP kokku			111	114	25
KOKKU			1718	1833	1818

Allikad: Ainsaar et al. (2015) pakkuja kasutuses olevad KOV-ide küsitluse andmed, Riigikontroll (2015) lisamaterjal – statistilisi andmeid auditi „Lasteaiakohtade kättesaadavus valdades ja linnades“ juurde. Lang et al. (2021) pakkuja kasutuses olevad KOV-ide küsitluse andmed.

Märkus. #N/A – puuduvad andmed.

325. Kuna sekkumismeetme mõju hindamiseks pole otseselt võimalik lasteaia järjekordade pikkuse andmeid kasutada, kasutasime lähendnäitajana laste osakaalu KOV-i 1–6-aastastest lastest, kes on koolieelsete lasteasutuste (lasteaiad, lastesõimed, erilasteaiad) nimekirjas. Kuna KOV-idel on kohustus tagada lastele lasteaiakoht, siis need lapsed, kes lasteaias (või lastesõimes) ei käi, võivad olla kõrvale jäänud mitmel põhjusel: kas on liiga noored lastekollektiivis osalemiseks; vanemad ei soovi last lasteaeda panna (nt on vanem teise lapsega kodune ja seetõttu pole vaja lasteaiakohta); lasteaid ei ole lapsele sobiv lahendus ja vaja on individuaalsemat hoidu; puudub sobiv lasteaia koht. Eeldades, et kõik põhjused peale lasteaiakohtade puuduse on KOV-iti ühesuguse levikuga, näitab lasteaias osalevate laste osakaalu varieeruvus üle KOV-ide lasteaiakohtade puudust.
326. Vastavalt koolieelse lasteasutuse seadusele (KELS) tagab kohalik omavalitsus lapsele võimaluse käia koolieelses lasteasutuses alates poolteistaastaseks saamisest (KELS, §10, lg 1). Sealhulgas võib KELSi alusel (§10, lg 1) pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaiakoha vanema nõusolekul asendada lapsehoiuteenusega ning seda võimalust kohtade puuduse kiire kasvu lahendamiseks ka mitmetes KOV-ides kasutatakse. Seetõttu eristasime kuni kolmeaastasi ja vanemaid lapsi ehk analüüsisime eraldi kahte vanusegruppi: 1-3-aastasi ja 4-6-aastasi.
327. Lasteaias osalevate laste andmed KOV-ide kaupa perioodil 2012–2021 pärisime Haridus- ja Teadusministeeriumi Eesti Hariduse Infosüsteemist (EHIS). HTM edastas andmed koolieelsetes lasteasutustes osalevate laste arvu kohta KOV-ide ja laste vanuste kaupa (vanused 1. jaanuari seisuga). Selleks, et leida koolieelsetes lasteasutustes osalevate laste osakaalu kogu samaealisest rahvastikust, jagasime koolieelsetes lasteasutustes osalevate laste arvu samaealiste laste arvuga nimetatud KOV-is (kasutame selleks Statistikaameti andmestikku RV0240²⁷). Koolieelsetes lasteasutustes osalevate laste osakaalu kasutasime sünteetilise kontrolli meetodil lasteaiakohtade loomise meetme mõju hindamisel.

²⁷ Statistikaameti veebiandmebaas, tabel RV0240: RAHVASTIK SOO, VANUSE JA 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSE ELUKOHA JÄRGI, 1. JAANUAR (väljavõte 13.02.2023)

Naiste tööhõive andmed

328. Naiste tööhõive määra mõõtmiseks kaalusime erinevaid lahendusi: Eesti tööjõu-uuringu küsitluse andmed, tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioonide (TSD) registriandmed. Ühe võimalusena kaalusime Eesti tööjõu-uuringu (ETU) andmete kasutamist. ETUs on hõive määratlus lai, hõlmates nii palgatöötajaid, ettevõtjaid, vabakutselisi kui ka otsese tasuta pereettevõttes töötajaid.²⁸ Samas on ETU põhjal tegemist küsitlusandmetega, mis tähendab seda, et valimi suurus on väiksem kui registriandmetes, kus kajastuvad kõik deklareeritud töised Eesti elanikkonna tasud. ETU andmete kasutamine teeb keerukaks see, et andmeid on vaja KOV-ide ja sugude lõikes. Täiendavate lõigete tõttu jääb valimi suurus ühes lõikes väga väikeseks ja iga lõike põhjal hinnatud keskmine hõivemäär sõltub tugevasti juhuslikult valimisse sattunud inimeste näitajatest. Seetõttu on näitaja dünaamika jälgimine üle aja raskendatud. Lähtuvalt eelnevatest kaalutlustest lakkas Statistikaamet alates 2021. aastast ETU andmetes KOV-i tunnust näitamast.²⁹ Seetõttu ei olnud ETU-põhise hõivemäära kasutamine praeguses analüüsis võimalik.
329. ETU-põhiste hõivemäärade alternatiivina kasutasime registriandmete põhist brutotulu teenivate naiste osakaalu. Selleks kasutasime Statistikaameti avaandmetes olevat töise tulude teenijate näitajat (Statistikaameti andmestik ST004³⁰). Tegemist on TSD (tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon) põhiste andmetega. Brutotulu saajaks on isikud, kes vähemalt ühel kuul aastas said TSD väljamakseid, mis on seotud töösuhtega.³¹ Hõivatute määratlus selle näitaja alusel on veidi kitsam kui ETU hõivemäära arvestus, kuna arvestatud ei ole nt FIEna tulu teenivaid isikuid (FIE tulused FIDEKi alusel) ega tasuta pereettevõttes töötajaid. Samas, kuna tegemist on registripõhiste andmetega, siis on kaasatud isikute hulk piisavalt suur ja on võimalik täpselt hinnata tulu teenijate osakaalu ka kohaliku omavalitsuse üksuse tasandil samasuguse meetodikaga. Selleks, et leida brutotulu teenivate naiste osakaalu kogu samaealisest naissoost rahvastikust, jagasime brutotulu teenijate osakaalu samaealiste naiste arvuga nimetatud KOV-is (kasutame selleks Statistikaameti andmestikku RV0240²⁷). Brutotulu teenivate naiste osakaalu kasutasime analüüsimaks sünteetilise kontrollgrupi meetodil lasteaiakohtade loomise mõju naiste tööhõivele.

Juhtumiuuringud

330. Juhtumiuuringute eesmärk oli leida igas linnapiirkonnas nn head ja halvad praktikad ehk positiivselt uuendusliku või olulise mõjuga projektid ning probleemsed projektid ning kaardistada õnnestumiste ja ebaõnnestumiste põhjused.
331. 10 projekti juhtumiuuringuks valisime välja Riigi Tugiteenuste Keskusega (RTK) konsulteerides. Positiivsete projektide valimisel põhinesime RTK soovitel. Probleemsed projektid valisime

²⁸ <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40013#3-Statistika-esitus-2>

²⁹ Autori suhtlus Statistikaameti spetsialistiga 16.01.2023

³⁰ Statistikaameti veebiandmebaas, tabel ST004: PALGATÖÖTAJA KUU KESKMINE BRUTOTULU JA BRUTOTULU SAAJAD PIIRKONNA/HALDUSÜKSUSE, SOO JA VANUSERÜHMA JÄRGI. HALDUSJAOTUS SEISUGA 01.01.2018 (väljavõte 13.02.2023)

³¹ Arvestatud on TSD väljamakse liike 10, 11, 12, 13, 15, 17 ehk vastavalt: palgatulu; palgatulu, töö välisriigis, Eesti A1/E101; palgatulu, töö Eestis, välisriigi A1/E101; kõrgete ametiisikute palgatulu; seaduse või muu õigusakti alusel töö tegemise eest makstud tasu; töövõtu-, käsundus või muu võlaõiguslik lepingu alusel makstud tasu.

RTK soovitude seast välja selliselt, et esindatud oleksid erinevat tüüpi korralduslikud probleemid: kehv riigi või kohalike omavalitsuste asutuste omavaheline koostöö, ebapiisav ettevalmistus ja kohalike elanike kaasamine ja probleemid hangete korraldamisel. RTK sõnul on mitmed probleemsed näited seotud just praegu veel pooleli olevate projektidega, mistõttu kaasasime probleemsete näidetena ka mõned veel lõpetamata projektid.

332. Iga juhtumiuuringusse valitud projekti kohta koostasime kokkuvõtte, mis põhineb dokumendianalüüsil ja intervjuul. Dokumendianalüüsis vaatasime projektide taotlusi ja aruandeid. Veebiintervjuud MS Teamsi vahendusel tegime projektijuhtidega ajavahemikul 22. veebruar kuni 9. märts 2023. Kokkuvõtete kirjutamisel kasutasime intervjuude salvestusi. Kõikide projektide puhul ei olnud võimalik teha intervjuusid projektijuhtidega, kuna osad projektijuhid ei töötanud enam selles kohalikus omavalitsuses või ei mäletanud enam projekti täpset käiku. Sellistel juhtudel tegime intervjuud inimestega, kes olid projektiga muul moel seotud ja projekti tegevustega kursis.

Grupiintervjuud

333. Grupiintervjuu meetodi peamine eesmärk oli formuleerida mitmele eksperthinnangule põhinev vastus hindamisküsimustele MIKS ja KUIDAS meede toimis või ei toiminud ning milline oli sobivaim/ökonoomseim sekkumine probleemi lahendamiseks. Grupiintervjuud viidi läbi fookusgrupiintervjuu vormis. Viisime läbi igas linnapiirkonnas iga meetme tegevuse raames ühe grupiintervjuu. Kuna Ida-Virumaa valdades vastutab üks inimene (kes on nt ehitusspetsialist) nii säästva linnalise liikuvuse arendamise kui ka alakasutatud alade elavdamise teemade eest, siis Ida-Virumaa mõlemas linnapiirkonnas tegime ühe grupiintervjuu. Kokku viisime läbi 8 grupiintervjuud: 2 Tallinna linnapiirkonnas, 2 Tartu linnapiirkonnas, 2 Pärnu linnapiirkonnas, 1 Kohtla-Järve/Jõhvi linnapiirkonnas, 1 Narva linnapiirkonnas (vt Tabel 33).
334. Grupiintervjuudesse kutsusime esindajaid linnapiirkondade kõikidest kohalikest omavalitsustest. Grupiintervjuud tegime inimestega, kes on oma kohalikes omavalitsustes kõnealuste teemade eksperdid. Enamasti olid grupiintervjuudes kohalikud omavalitsused esindatud ühe osalejaga, mõnel juhul ka mitme osalejaga. Grupiintervjuude osalejate leidmine oli küllalgi töömahukas, sest uuringusse kaasatud kohalikud omavalitsused on nii struktuurilt kui suuruselt väga erinevad ja erinevates kohalikes omavalitsustes tegelevad valdkondadega erinevatel ametikohadel ja positsioonidel olevad inimesed. Grupiintervjuud toimusid veebi teel MS Teamsis ajavahemikul 20-30. märts 2023.
335. Tabel 33. Grupiintervjuude teemad ja osalejate arv

Grupiintervjuu teema	Osalejate arv
Pärnu LP säästvad liikumisviisid	3
Pärnu LP lapsehoid ja alusharidus	2
Tartu LP säästvad liikumisviisid	2
Tartu LP lapsehoid ja alusharidus	7
Kohtla-Järve/Jõhvi LP säästvad liikumisviisid ja alakasutatud alad	3
Narva LP säästvad liikumisviisid ja alakasutatud alad	6
Tallinna LP säästvad liikumisviisid	9
Tallinna LP lapsehoid ja alusharidus	10

336. Grupiintervjuu eel (7 päeva enne intervjuu toimumist) esitasime igale osalejale endapoolse kokkuvõtliku kvantitatiivse ülevaate antud valdkonna ja linnapiirkonna projektide eesmärkide täitmisest ja/või mittetäitmisest (kas saavutati väljund- ja tulemusnäitajad). Lasteaia- ja lapsehoiuvõimaluste paranemise valdkonna puhul esitlesime ka sekkumise puhasmõju ja mõju naiste tööhõivele. Grupiintervjuu alguses tegime nendest tulemustest ka lühida ettekande, juhul kui keegi osalejatest ei olnud eelnevalt materjalidega tutvunud. Ettekande järel toimus arutelu, mida modereerisid lõpphindaja kaks meeskonnaliiget. Intervjuud kestsid keskmiselt 1-1.30 tundi.
337. Plaanis oli ka vahehindamise lõpparuandega võrreldavuse tagamiseks paluda igal grupiintervjuul osalejal anda lühikese ankeetküsitluse vormis eksperthinnang meetme mõjust meetme tegevustele eraldi. Kuna vahehindamine kasutas kallutatud skaalat, kus oli kolm positiivset vastust, üks neutraalne ja üks negatiivne, otsustasime sellist lühikest küsitlust mitte läbi viia. Meetme tegevuste mõjud said grupiintervjuude käigus kaetud.